

Π Ρ Α Κ Τ Ι Κ Α Β Ο Υ Λ Η Σ

Ζ' ΑΝΑΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΒΟΥΛΗ

Ι' ΠΕΡΙΟΔΟΣ (ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΜΕΝΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ)

ΣΥΝΟΔΟΣ Α'

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΠΝΕ'

Παρασκευή 6 Απριλίου 2001

Αθήνα, σήμερα στις 6 Απριλίου 2001, ημέρα Παρασκευή και ώρα 10.51' συνήλθε στην Αίθουσα των συνεδριάσεων του Βουλευτηρίου η Βουλή σε ολομέλεια για να συνεδριάσει υπό την προεδρία του Προέδρου αυτής κ. **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΑΚΛΑΜΑΝΗ**.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, αρχίζει η συνεδρίαση.

Εισερχόμαστε στην

ΕΙΔΙΚΗ ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ

Αποφάσεις Βουλής: Συζήτηση σε επίπεδο Αρχηγών Κομμάτων και λήψη απόφασης (ψηφοφορία) επί των αναθεωρητέων διατάξεων του Συντάγματος, σύμφωνα με τα άρθρα 110 του Συντάγματος και 119 του Κανονισμού της Βουλής.

Η συζήτηση θα αρχίσει με τις ομιλίες των εισηγητών, θα ακολουθήσουν οι ομιλίες των Αρχηγών των κομμάτων και θα ακολουθήσει η ψηφοφορία επί του υπό αναθεώρηση Συντάγματος.

Να χαμογελούμε σήμερα για να πάει καλά η μέρα μας!

Ο εισηγητής της Πλειοψηφίας, ο Υπουργός Πολιτισμού κ. Ευάγγελος Βενιζέλος, έχει το λόγο.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, ολοκληρώνεται σήμερα μία μακρά και πολύπλοκη αναθεωρητική διαδικασία. Μία διαδικασία που άρχισε ουσιαστικά τον Ιανουάριο του 1995 και διήρκεσε έξι ολόκληρα χρόνια. Απασχόλησε τρεις διαδοχικές Βουλές, αυτή του 1993, αυτή του 1996 και την παρούσα Ζ' Αναθεωρητική Βουλή και τέθηκε -έστω εμμέσως- υπό την κρίση του εκλογικού σώματος δύο φορές, το 1993 και το 2000.

Η μακρά και πολύπλοκη αυτή διαδικασία διασφάλισε, όπως επιβάλλει άλλωστε και το ίδιο το άρθρο 110 του Συντάγματος, δύο θεμελιώδη πράγματα: Πρώτον, τον ίδιο τον αυστηρό χαρακτήρα του Συντάγματός μας, την υπεροχή του Συντάγματος σε σχέση με τον κοινό νόμο. Και, δεύτερον, την πολιτική, κοινωνική και επιστημονική ωρίμανση του αναθεωρητικού εγχειρήματος.

Στην αρχή, το 1995 ή ακόμη και το 1997, λίγοι ήσαν στην χώρα αυτοί που αντιλαμβάνονταν τη σημασία της αναθεωρητικής διαδικασίας. Λίγοι ήσαν αυτοί που αντιλαμβάνονταν ότι η αναθεώρηση θέτει επί τάπητος όλα τα κρίσιμα θεσμικά, πολιτικά, κοινωνικά και οικονομικά ζητήματα.

Στη συνέχεια, όταν φθάσαμε στην κατάρτιση του καταλόγου των υπό αναθεώρηση διατάξεων το 1998, το ενδιαφέρον άρχισε να κινείται και βέβαια κορυφώθηκε μετά την έναρξη της λειτουργίας της Επιτροπής Αναθεώρησης και ιδίως μετά την κατάρτιση του σχεδίου των υπό αναθεώρηση διατάξεων τον Οκτώβριο του 2000, όταν πλέον υπήρχε ένα κείμενο αναφοράς α-

πό την μόνη αρμόδια Βουλή, την παρούσα Ζ' Αναθεωρητική Βουλή.

Έτσι ο διάλογος έγινε πολύ συγκεκριμένος και πολύ πυκνός. Αυτό αφορά πρωτίστως τον πολιτικό και κοινοβουλευτικό διάλογο, αλλά βεβαίως και τον επιστημονικό και τον κοινωνικό διάλογο. Όλα τα κεφάλαια της αναθεώρησης συζητήθηκαν σε πολύ μεγάλο αριθμό επιστημονικών συνεδρίων ή συναντήσεων με κοινωνικούς και επαγγελματικούς φορείς.

Το ενδιαφέρον είναι ότι για πρώτη φορά στην ιστορία παρόμοιων διαδικασιών σε όλες σχεδόν αυτές τις συναντήσεις και επαφές ήταν παρόντα τα κόμματα διά των εισηγητών τους. Υπήρξε, δηλαδή, ένας πλούσιος και συστηματικός διάλογος της Βουλής των Ελλήνων με την κοινωνία.

Η αναθεώρηση όμως είναι το κατ' εξοχήν πολιτικό ζήτημα. Έτσι και η προσέγγισή της είναι προσέγγιση πολιτική, απηχεί δηλαδή και εκφράζει το γενικό συμφέρον του ελληνικού λαού. Δεν είναι -και δεν πρέπει να είναι- προσέγγιση μονοθεματική, όσο σπουδαίο και αν είναι το ειδικό θέμα ή η ειδική οπτική γωνία απ' την οποία τίθεται ένα ζήτημα. Η οικολογική ευαισθησία, η ισότητα των δύο φύλων, είναι ζητήματα πολύ σοβαρά, όπως και τα δικαιώματα των δημοσίων υπαλλήλων. Αυτά όμως δεν προσφέρουν την καθολική πολιτική προσέγγιση του όλου διαβήματος.

Επίσης, πρέπει να αποσαφηνίσουμε και σε αυτήν την πανηγυρική και τελική συνεδρίαση ότι η Αναθεώρηση του Συντάγματος είναι πολιτικό ζήτημα και άρα πολιτικό προϊόν. Δεν είναι θεωρητικό ζήτημα, νομοτεχνική άσκηση ή εργαστηριακό προϊόν. Η επιστήμη σχολιάζει, αλλά δεν παράγει το Σύνταγμα. Αυτή είναι η διαφορά μεταξύ συνταγματικής πολιτικής και συνταγματικής επιστήμης.

Πιστεύω, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, ότι η Ζ' Αναθεωρητική Βουλή, μέλη της οποίας είμαστε, οφείλει και δικαιούται να είναι υπερήφανη για το έργο το οποίο παρήγαγε. Πρέπει να σας πω ότι η ιστορία συχνά επαναλαμβάνεται, αλλά γνωρίζετε ότι η επανάληψη της ιστορίας διατρέχει διάφορους κινδύνους, όπως έχει δείξει ο στοχασμός γύρω από τη φιλοσοφία της ιστορίας.

Το Σύνταγμα του 1975 ψηφίστηκε εν μέσω γενικής κατακραυγής της τότε αντιπολίτευσης και της επιστήμης. Τώρα όλοι συνολικά πρόκειται για ένα καλό και προνοητικό Σύνταγμα. Η αναθεώρηση του 1986 βρέθηκε στο επίκεντρο μιας πολύ μεγάλης πολιτικής και θεσμικής έντασης. Τώρα όλοι αποδέχονται ότι οι τότε αναθεωρητές διατάξεις λειτούργησαν ομαλά, βοήθησαν στην αναβάθμιση του επιπέδου του πολιτικού μας συστήματος και ουσιαστικά κανείς δεν προτείνει την αναθεώρησή τους, δηλαδή την επαναφορά των παλαιών διατυπώσεων.

Επιπλέον εμείς έχουμε το προσόν, γνωρίζοντας όλα αυτά, να τα έχουμε ενσωματώσει στην πολιτική μας σκέψη και να προ-

σφέρουμε στον ερμηνευτή του Συντάγματος ένα πλούσιο υλικό ιστορικής ερμηνείας, λόγω της συστηματικότητας με την οποία διεξήχθησαν οι συζητήσεις και στην Επιτροπή Αναθεώρησης και στην Ολομέλεια της Αναθεωρητικής Βουλής.

Αν θέλουμε, λοιπόν, να κάνουμε μία αξιολόγηση της αναθεωρητικής διαδικασίας, τότε οφείλουμε να πούμε ότι αυτή, πρώτον, ήταν εκτεταμένη και ολική. Αυτό σημαίνει ότι η Αναθεωρητική Βουλή προέβη σε μία συνολική επαναξιολόγηση του ισχύοντος Συντάγματος. Έκρινε ως αναθεωρητέες και αναθεωρεί πολλές διατάξεις, αλλά έκρινε ως καλώς έχουσες επίσης πολλές διατάξεις.

Το αποτέλεσμα αυτής της συνολικής επαναξιολόγησης είναι να υπάρχει μία πρωτοφανής στην ελληνική πολιτική ιστορία ισοχροποίηση της πολιτικής βάσης νομιμοποίησης του ισχύοντος Συντάγματος. Ποτέ άλλοτε το ισχύον Σύνταγμα της χώρας δεν συγκέντρωνε τόσο ισχυρή πολιτική αποδοχή και νομιμοποίηση. Και αυτό είναι το πρώτο στοιχείο που πιστώνεται στα θετικά της 2^{ης} Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων.

Δεύτερον, η αναθεωρητική διαδικασία που ολοκληρώνεται σήμερα έχει το σπάνιο προσόν να είναι απολύτως νόμιμη, να έχει δηλαδή σεβαστεί πλήρως τα διαδικαστικά και ουσιαστικά όρια που θέτει το άρθρο 110 του Συντάγματος στην αναθεώρηση. Η αναθεώρηση σέβεται πλήρως το σκληρό πυρήνα των μη υποκειμένων σε αναθεώρηση διατάξεων.

Τρίτο και σπουδαιότερο, η αναθεωρητική διαδικασία, που κορυφώνεται σήμερα, υπήρξε διαδικασία συλλογική και κοινοβουλευτική. Το τελικό προϊόν της αναθεώρησης είναι αποτέλεσμα συζητήσεων, συνθέσεων, συγκλίσεων και συμβιβασμών. Και έτσι πρέπει να είναι ένα σύγχρονο Σύνταγμα. Ένα Σύνταγμα του 21ου αιώνα πρέπει να έχει τα χαρακτηριστικά της σύνθεσης, του συμβιβασμού, της σύγκλισης και της ενοποίησης αντιλήψεων και απόψεων, γιατί πρέπει να είναι βιώσιμο μακροχρόνια. Πρέπει, δηλαδή, να θέτει με σαφήνεια το πλαίσιο μέσα στο οποίο κινείται το πολίτευμα, αλλά ταυτόχρονα να μπορεί να διασφαλίσει την επικοινωνία του με την ιστορία.

Όταν το Σύνταγμα δεν είναι ευρύχωρο, τότε δεν επικοινωνεί με την ιστορία και δεν μπορεί να είναι Σύνταγμα όλων των Ελλήνων, Σύνταγμα όλων των πολιτών και Σύνταγμα όλων των πολιτικών δυνάμεων. Και εμείς θέλουμε ένα Σύνταγμα που να έχει προοπτική, που να επικοινωνεί με την κοινωνία, που να είναι ανοιχτό στις εξελίξεις της οικονομίας, της επιστήμης και της τεχνολογίας και επίσης, ένα Σύνταγμα που να ανήκει σε όλες τις πολιτικές και κοινωνικές δυνάμεις.

Η διαδικασία αυτή, ακριβώς επειδή ήταν συλλογική και κοινοβουλευτική ανέδειξε και τις δύο όψεις της Βουλής. Ανέδειξε τη Βουλή ως Βουλή των κομμάτων που έχουν υπεύθυνες και επίσημες προγραμματικές θέσεις, τις οποίες και καταθέτουν ενώπιον του ελληνικού λαού. Ανέδειξε όμως και τη Βουλή ως Βουλή των Βουλευτών. Ο κάθε Βουλευτής να έχει τις δικές του απόψεις, το δικό του λόγο, τη δική του ουσιαστική συμμετοχή, τη δική του ευθύνη και βεβαίως τις δικές του επιλογές, στο πλαίσιο όμως μιας διαρκούς επικοινωνίας με το εκλογικό σώμα, που αξιώνει να γνωρίζει και να επιλέγει. Και αυτό βεβαίως σε πολύ μεγάλο βαθμό γίνεται μέσω των θέσεων των κομμάτων.

Θέλω να δηλώσω, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, ότι ήταν για μένα μια πολύ ευτυχής στιγμή η άσκηση των καθηκόντων του εισηγητή του Συντάγματος εκ μέρους της Πλειοψηφίας. Και θέλω να ευχαριστήσω τον Πρόεδρο του ΠΑΣΟΚ και Πρωθυπουργό και την Κοινοβουλευτική Ομάδα του ΠΑΣΟΚ για την εμπιστοσύνη με την οποία με περιέβαλαν.

Βρέθηκα εκ των πραγμάτων στο επίκεντρο ενός πολύ έντονου αλλά και πολύ ενδιαφέροντος διαλόγου με την κοινωνία, με την επιστήμη, με τα άλλα κόμματα, με τους Βουλευτές ατομικά, ενός ενδιαφέροντος διαλόγου στο εσωτερικό των πολιτικών κομμάτων.

Ειδικά δε στο κόμμα της Πλειοψηφίας αυτό προσέλαβε τη μορφή ενός πρωτοφανούς υψηλού αριθμού συνεδριάσεων του διευρυμένου κοινοβουλευτικού τομέα εργασίας, όπου ο κάθε Βουλευτής είχε τη δυνατότητα συγκεκριμένης και λεπτομερούς ενασχόλησης με όλα τα θέματα, κάτι που ποτέ άλλοτε δεν έχει συμβεί σε παρόμοια διαδικασία.

Η αναθεωρητική διαδικασία ήταν, τέλος, συναινετική και επειδή πολλοί πιστεύουν ότι αυτό είναι μια επιπόνηση ή ένα πρόσχημα, θέλω να πω ότι ο συναινετικός χαρακτήρας της αναθεώρησης είναι αναγκαίος. Πρώτον, επειδή το επιβάλλει το Σύνταγμα, αξιώνοντας αυξημένες πλειοψηφίες για την αναθεώρησή του και, δεύτερον, επειδή η στρατηγική φύση του Συντάγματος επιβάλλει να υπάρχει συναίνεση. Η συναίνεση απαιτεί διανοητικά και πολιτικά μεγαλύτερη ικανότητα από τη σύγκρουση. Και αυτό είναι κάτι που το οφείλουμε στο Σύνταγμα του 21ου αιώνα.

Στη διαδικασία αναθεώρησης του Συντάγματος, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, φορέας συντακτικής εξουσίας δεν είναι μόνο η εκάστοτε πλειοψηφία αλλά και η εκάστοτε αντιπολίτευση. Και έτσι κρινόμαστε όλοι. Συναίνεση δεν υπάρχει, όταν η πλειοψηφία αποδέχεται απόψεις της αντιπολίτευσης αλλά και το αντίστροφο.

Η αναθεώρηση του Συντάγματος είναι επίσης το μείζον νομικό εγχείρημα. Συνιστά έκφραση της συντακτικής εξουσίας, δηλαδή έκφραση της κρατικής εξουσίας στην υπέρτατη και απώτατη μορφή της. Παρ' όλα αυτά η αναθεώρηση, ως δευτερογενής συντακτική εξουσία, κινείται μέσα στα συμφραζόμενα μιας έννομης τάξης. Και για τα δικά μας δεδομένα τα συμφραζόμενα αυτά δεν είναι μόνο ελληνικά, εγχώρια, εθνικά, αλλά είναι και διεθνή και κυρίως ευρωπαϊκά.

Έπρεπε να συγχρονίσει τα βήματά της η αναθεώρηση του Συντάγματος με ό,τι συμβαίνει σε άλλες χώρες, με ό,τι συμβαίνει στο επίπεδο του διεθνούς δικαίου, με ό,τι συμβαίνει στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπου εξελισσόταν παράλληλα και η διακυβερνητική διάσκεψη, που κατέληξε με τη Σύνοδο Κορυφής της Νίκαιας, αλλά και η διαδικασία κατάρτισης του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων.

Η σύγκριση με το προϊόν της διακυβερνητικής διάσκεψης και η σύγκριση του νέου ελληνικού Συντάγματος με το Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, νομίζω ότι αναδεικνύει τη σημασία που έχει το ελληνικό Σύνταγμα, όπως και κάθε Σύνταγμα κράτους-μέλους.

Όλα αυτά που ανέφερα για τα συμφραζόμενα της αναθεώρησης, για την ένταξη της στο πλαίσιο της ισχύουσας έννομης τάξης, αφορούν τη γλώσσα της αναθεώρησης, αφορούν την ορολογία, αφορούν την επιλογή για το βαθμό αοριστίας των εννοιών, την επιλογή για το αν ένα ζήτημα θα ρυθμιστεί συνταγματικά ή νομοθετικά, γιατί οτιδήποτε ρυθμίζεται σε συνταγματικό επίπεδο και με αόριστες έννοιες, τελικώς κρίνεται όχι από το νομοθέτη, αλλά από το δικαστή.

Πάντως να νομοτεχνικά ζητήματα, όπως όλοι γνωρίζουμε, είναι ζητήματα βαθύτατα πολιτικά, γιατί η πολιτική επιλογή, δηλαδή η ίδια η ρύθμιση εδρεύει στη γλωσσική διατύπωση, εδρεύει ακόμα και στο διάχυτο ύφος ενός συνταγματικού κειμένου. Όλα αυτά έχουν ληφθεί υπόψη στο μέτρο του δυνατού.

Επαναλαμβάνω, όμως, ότι το προϊόν μας είναι πολιτικό, διότι δεν αρκεί να έχεις καλές θεωρητικές προθέσεις ή καλά νομοτεχνικά σχέδια, πρέπει να έχεις και τον αναγκαίο αριθμό ψήφων. Ένα καλό νομοτεχνικό σχέδιο που δεν ψηφίζεται, μπορεί να έχει θεωρητική αξία, αλλά δεν έχει καμιά πρακτική, πολιτική, ιδεολογική και συμβολική σημασία. Πρέπει συνεπώς να αξιολογήσουμε την αναθεωρητική πρωτοβουλία ως αυτό που είναι, δηλαδή ως τη μείζονα πολιτική πρωτοβουλία.

Τι είναι, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, μια διαδικασία αναθεώρησης Συντάγματος ευρωπαϊκής χώρας στην αυγή του 21ου αιώνα; Είναι μια επίπονη διαδικασία λήψης κρίσιμων και μεγάλων πολιτικών αποφάσεων.

Η αναθεώρηση είναι μια δέσμη μεγάλων πολιτικών αποφάσεων. Είναι μια απάντηση σε μεγάλα μέτωπα και σε μεγάλα διλήμματα, μέσα από τα οποία συγκροτείται και η συνταγματική πολιτική.

Ποια είναι τα μέτωπα που άνοιξε η διαδικασία αναθεώρησης στην Ελλάδα; Ποια είναι τα διλήμματα ενώπιον των οποίων τεθήκαμε; Τι απαντήσεις έχουμε δώσει στα διλήμματα αυτά;

Το πρώτο και το μείζον δίλημμα, κατά τη γνώμη μου, είναι αυτό που αφορά τη σχέση, θα έλεγα καλύτερα τη σύγκρουση, ανάμεσα στη δημοκρατικά νομιμοποιημένη και λαϊκά ελεγχόμενη -έτσι πρέπει να νοείται και να λειτουργεί, ως δημοκρατικά νομι-

μοποιημένη και λαϊκά ελεγχόμενη- πολιτική εξουσία αφ' ενός και τις άλλες μορφές εξουσιών, τυπικές ή άτυπες αφ' ετέρου. Και αναφέρομαι στην επικοινωνιακή εξουσία, την οικονομική εξουσία, τη δικαστική εξουσία. Αυτό το μέτωπο άνοιξε και επ' αυτού υπήρξαν συγκεκριμένες πολιτικές επιλογές και απαντήσεις.

Το δεύτερο μέτωπο, ιδιαίτερα κρίσιμο στην αυγή του 21ου αιώνα, είναι το μέτωπο που αφορά την επιβεβαίωση ή την απομείωση του κράτους δικαίου. Εμείς απαντούμε "ναι" στην ενίσχυση του κράτους δικαίου.

Το τρίτο μέτωπο αφορά την αποδοχή, την ενίσχυση και τον εκσυγχρονισμό του κοινωνικού κράτους ή την υποταγή στις θεωρίες της δημοσιονομικής κρίσης του κοινωνικού κράτους που το αποσαθρώνουν. Και η Βουλή των Ελλήνων απαντά "ναι" στην ενίσχυση, τη συνταγματική κατοχύρωση και τον εκσυγχρονισμό του κοινωνικού κράτους.

Το τέταρτο μεγάλο μέτωπο αφορά την αξιοπιστία του δημοσίου βίου, το περιβάλλον ζήτημα της διαφάνειας, την εντιμότητα του δημοσίου βίου.

Το πέμπτο μεγάλο ζήτημα αφορά τη λειτουργία του κράτους, την αποτελεσματικότητά του, τη νομιμότητά του, τη σχέση του με τον πολίτη, την παραγωγικότητά του. Αναφέρομαι στο ζήτημα της αναδιάρθρωσης του διοικητικού αλλά και του δικαστικού συστήματος της χώρας, στα θέματα της αποκέντρωσης, της αυτοδιοίκησης. Και βέβαια το τελευταίο μέτωπο αφορά τη σαφή απάντησή μας ως προς την ευρωπαϊκή προοπτική της χώρας.

Η αναθεώρηση λοιπόν του Συντάγματος διέπεται, όπως είχα την ευκαιρία να πω και στην αγόρευσή μου επί της αρχής, από πέντε αλληλένδετες αρχές που συγκροτούν την ταυτότητά της και αποτυπώνουν τη συνταγματική πολιτική που ακολουθούμε.

Η πρώτη αρχή είναι η αρχή της ασφάλειας του ατόμου. Η αρχή της ασφάλειας εκδηλώνεται με την ενίσχυση του κοινωνικού κράτους και του κράτους δικαίου με την εισαγωγή νέων δικαιωμάτων τέταρτης γενιάς, με την ανακαίνιση και την ενίσχυση των εγγυήσεων που περιβάλλουν παλιά και κλασικά δικαιώματα, με την ενίσχυση της εσωτερικής και εξωτερικής ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης. Αν μου λέγατε να διαλέξω μια διάταξη απ' όλες όσες αναθεωρούνται, θα διάλεγα αυτή του άρθρου 25. Μόνον αυτή αρκεί να δικαιώσει την αναθεώρηση του Συντάγματος, γιατί εισάγει νέες αρχές ερμηνείας που επηρεάζουν το σύνολο της συνταγματικής ύλης.

Η δεύτερη αρχή είναι η αρχή της συμμετοχής του πολίτη. Οι νέες ρυθμίσεις για την αποκέντρωση, για την αυτοδιοίκηση, για την ψήφο των αποδήμων, για το δικαίωμα του αναφερόσθαι και την υποχρέωση της διοίκησης να απαντά στον πολίτη, οι νέες διατάξεις για τους δημοσίους υπαλλήλους ή για τους δικαστές, συγκροτούν ένα νέο πλαίσιο συμμετοχικής δημοκρατίας για όλους τους πολίτες αλλά και για ιδιαίτερες κατηγορίες πολιτών που σχετίζονται με τη λειτουργία του κράτους.

Η τρίτη αρχή είναι η αρχή της διαφάνειας στη λειτουργία του κράτους και στις σχέσεις κράτους και οικονομίας. Και εδώ έχουμε τη γνωστή ομάδα διατάξεων για τα μέσα ενημέρωσης, για τα ασυμβίβαστα ανάμεσα στις ιδιότητες του ιδιοκτήτη μέσου ενημέρωσης και του ιδιοκτήτη εταιρείας έργων ή προμηθειών του δημοσίου, τις διατάξεις για τα οικονομικά των κομμάτων και των υποψηφίων Βουλευτών, τις διατάξεις για το Ελεγκτικό Συνέδριο, τις διατάξεις για τις ανεξάρτητες αρχές.

Η τέταρτη αρχή είναι η υπέρβαση της αρχής της πλειοψηφίας. Δεν αντέχει πια η σύγχρονη αντιπροσωπευτική δημοκρατία μόνο με την κλασική αρχή της πλειοψηφίας. Η υπέρβασή της και η επιβολή της αρχής της συναίνεσης είναι ζωτική ανάγκη για τις σύγχρονες αντιπροσωπευτικές δημοκρατίες.

Η αρχή της συναίνεσης είναι αναγκαία σε όλα τα κομβικά σημεία, εκεί όπου κρίνεται η αναπαραγωγή του ίδιου του πολιτικού συστήματος. Αυτό αφορά την αυξημένη πλειοψηφία για την άμεση τροποποίηση του εκλογικού συστήματος, τη σταθερότητα του εκλογικού συστήματος, την αυξημένη πλειοψηφία για την ψήφο των αποδήμων, την αυξημένη πλειοψηφία για τις ανεξάρτητες αρχές.

Και θα αφορούσε και την αυξημένη πάντοτε πλειοψηφία για την εκλογή Προέδρου της Δημοκρατίας, αν η Νέα Δημοκρατία

δεν επέμενε στη στείρα άρνησή της, η οποία έχει ως αποτέλεσμα να παραμένει η ισχύουσα διάταξη, η οποία επιτρέπει να εκλεγεί εν τέλει Πρόεδρος και με σχετική ακόμη πλειοψηφία, ενώ η χώρα σύρεται σε εκλογές και ανακόπτεται πιθανόν ένα κυβερνητικό έργο, παρά την αντίθετη ρητή εντολή του ελληνικού λαού.

Η πέμπτη αρχή είναι η αρχή της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, η αρχή της ευρωπαϊκής προοπτικής της χώρας, που τώρα αποτυπώνεται και ρητά στο Σύνταγμά μας.

Οφείλουμε, λοιπόν, να αξιολογήσουμε, να αφομοιώσουμε, να συνειδητοποιήσουμε και να προβάλουμε το εύρος και το βάθος της αναθεώρησης του Συντάγματος. Εισάγονται τουλάχιστον ογδόντα τέσσερις καινοτομίες στην ελληνική έννομη τάξη που αλλάζουν το τοπίο σε θεσμικό επίπεδο. Το έργο, λοιπόν, της Βουλής μας πρέπει και οφείλει να γίνει αντικείμενο μιας συνολικής αξιολόγησης. Ως πολιτικό και νομικό γεγονός η αναθεώρηση έχει τα χαρακτηριστικά που είπα. Ως επικοινωνιακό γεγονός πολλές φορές αδικήθηκε, γιατί η αποσπασματική και συγκυριακή προσέγγιση υπέταξε την ουσία και το εύρος της αναθεώρησης στις ανάγκες της ειδησεογραφίας. Ανέδειξε ζητήματα με ένα φευγαλέο τρόπο, που αφορούν το πολιτικό σύστημα ή το επικοινωνιακό σύστημα, αλλά δεν αφορούν τον πολίτη. Συζητήσαμε πολύ για τα ασυμβίβαστα, συζητήσαμε πολύ για τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, συζητήσαμε πολύ για το Συμβούλιο της Επικρατείας, αλλά πολύ λίγο για τα νέα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες, πολύ λίγο για τα νέα δικαιώματα των δημοσίων υπαλλήλων, πολύ λίγο για τις νησιωτικές περιοχές, πολύ λίγο για τα θετικά μέτρα υπέρ των γυναικών.

Πρέπει επίσης να πω ότι πολλές φορές έγινε προσπάθεια να υποταχθεί επικοινωνιακά το πλούσιο και ευρύ έργο της αναθεώρησης στην προκρούστεια κλίνη δημογωγικών και απλουστευτικών προσεγγίσεων, που είχαν ένα χαρακτηριστικό άκρως επικίνδυνο. Μίλησαν κάποιοι για "επικίνδυνη αναθεώρηση", για "χαμένες ευκαιρίες", χωρίς να έχουν συνειδηση του αποτελέσματος της αναθεώρησης. Και τώρα που τίθενται σε ισχύ οι νέες διατάξεις, φοβόμαστε, ή μάλλον ελπίζω, ότι θα σπεύσουν να αλλάξουν άποψη και να υποστηρίξουν τις ορθές ερμηνευτικές απόψεις, για να προσδώσουν στις νέες διατάξεις το περιεχόμενο που πράγματι αυτές έχουν. Αλλά αυτό λέγεται ερμηνευτική απρονοησία.

Πρέπει λοιπόν να αξιολογήσουμε συνολικά την αναθεώρηση...

(Στο σημείο αυτό κτυπάει το κουδούνι λήξεως του χρόνου ομιλίας του κυρίου Υπουργού)

Θα χρειαστώ ένα λεπτό, κύριε Πρόεδρε, με την άδειά σας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης) : Σήμερα δεν θα είμαι καθόλου γενναιόδωρος. Παρακαλώ, τελειώνετε.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού) : Πρέπει να πω την τελευταία μου φράση.

Πρέπει, λοιπόν, να αξιολογήσουμε την αναθεώρηση με βάση τις τέσσερις βασικές λειτουργίες του Συντάγματος.

Η πρώτη λειτουργία του Συντάγματος είναι η εγγυητική λειτουργία. Η αναθεώρηση ενισχύει την εγγυητική λειτουργία του Συντάγματος ενισχύοντας το κοινωνικό κράτος δικαίου.

Η δεύτερη λειτουργία είναι η οργανωτική. Η αναθεώρηση εκσυγχρονίζει τον τρόπο οργάνωσης του πολιτικού, διοικητικού και δικαστικού συστήματος της χώρας.

Η τρίτη λειτουργία είναι η ενοποιητική και σε αυτή αναφέρθηκα σε σχέση με την Ευρωπαϊκή Ένωση, που αναζητά τη δική της δημοκρατική, δικαιοκρατική και αναπτυξιακή προοπτική και πρέπει να τη βρει.

Η τέταρτη λειτουργία είναι η συμβολική λειτουργία του Συντάγματος. Το Σύνταγμα λειτουργεί ιδεολογικά, συμβολικά, εξαποστέλλει μηνύματα και η αναθεώρηση εξαπέστειλε το μήνυμα της συμμετοχής, της ασφάλειας, της συναίνεσης, της διαφάνειας, κυρίως όμως εξαπέστειλε δύο μεγάλα μηνύματα.

Το πρώτο μήνυμα είναι η ανάγκη υπεράσπισης της πολιτικής και της αυτονομίας της, δηλαδή η ανάγκη υπεράσπισης της δημοκρατίας.

Και το δεύτερο μήνυμα είναι το μήνυμα της κοινωνικής συνοχής και αλληλεγγύης. Το μήνυμα του μη αποκλεισμού, το μήνυ-

μα μιας κοινωνίας συμμετοχής και ασφάλειας που γίνεται τώρα στην αυγή του 21ου αιώνα και συνταγματική επιταγή.

Ευχαριστώ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΠΑΣΟΚ)

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Ο κ. Ιωάννης Βαρβιτσιώτης, εισηγητής της Νέας Δημοκρατίας, έχει το λόγο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, η Ζ' Αναθεωρητική Βουλή ολοκληρώνει σήμερα τη σημαντικότερη αρμοδιότητά της, την ψήφιση του Καταστατικού Χάρτη της χώρας, ο οποίος θα διέπει για την προσεχή τουλάχιστον δεκαετία τη δομή και τη λειτουργία της πολιτείας, αλλά και θα προσδιορίζει τις σχέσεις κράτους-πολίτη.

Η συνταγματική ιστορία της χώρας μας δεν υπήρξε μέχρι σήμερα ιδιαίτερα ομαλή. Η Δ' Αναθεωρητική Βουλή που προήλθε από τις εκλογές του Μαρτίου του 1946 δεν κατόρθωσε να ψηφίσει καθ' όλη τη διάρκεια του βίου της το νέο Σύνταγμα.

Τελικά το Σύνταγμα εκείνο ψηφίστηκε από την μεθεπόμενη Βουλή το 1952, κατά παράβαση όλων των διατάξεων του Συνταγματος περί αναθεωρήσεώς της και από την ψηφοφορία εκείνη απέσχε το κόμμα της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Κύριε Βαρβιτσιώτη, με συγχωρείτε που θα σας διακόψω, αλλά έκανα μια παρέμβαση για την οποία ζητώ συγγνώμη από το Σώμα.

Επειδή θα ολοκληρωθεί η διαδικασία αυτή με το τέλος της ομιλίας του Προέδρου του Συνασπισμού του κ. Κωνσταντόπουλου και αμέσως μετά θα αρχίσει η ψηφοφορία, θα παρακαλέσω και εσάς -ο κ. Βενιζέλος μπορεί να το κάνει με μια διλεπτή παρέμβασή του- και τους άλλους εισηγητές, τον κύριο Πρωθυπουργό και τους Αρχηγούς των κομμάτων, οποιοδήποτε ζήτημα διαδικαστικό ενδεχομένως έχουν υπόψη τους να το θέσουν στη διάρκεια αυτής της συζητήσεως και μέχρις ότου τελειώσει ο κ. Κωνσταντόπουλος, γιατί αμέσως μετά θα αρχίσει η ψηφοφορία.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ (Πρόεδρος του Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου): Κύριε Πρόεδρε, μήπως μετά το τέλος και της δικής μου ομιλίας υπάρξει μια συζήτηση επί των διαδικαστικών θεμάτων; Γιατί δεν είναι απλώς διαδικαστικά, αλλά έχουν αναφορά στην ουσία και στο περιεχόμενό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): 'Όχι, στη διάρκεια της συζήτησης οποιοδήποτε διαδικαστικό...

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ (Πρόεδρος του Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου): Ναι, αλλά αν το θέμα το διαδικαστικό γίνεται δεκτό ή όχι, τότε θα κριθεί;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): 'Όχι στη διάρκεια της συζήτησεως.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ: Προφανώς έχουμε δικτατορία του Προεδρείου. Δεν το καταλαβαίνετε αυτό;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Παρακαλώ.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ (Πρόεδρος του Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου): Κύριε Πρόεδρε, επιτρέψτε μου, ζητώ συγγνώμη.

'Όταν θέτω ένα διαδικαστικό θέμα, το θέτω για συζήτηση, για να επιχειρηματολογήσω, να ακούσω ενδεχομένως τη σύμφωνη γνώμη ή ενδεχομένως την αντίθετη άποψη και να κληθεί το Σώμα, είτε διά του Προέδρου, ο οποίος θα επικαλεστεί τον Κανονισμό, είτε ως Ολομέλεια, με δική του απόφαση να λύσει το ερώτημα, αν υπάρχει διαδικαστικό θέμα, αν δεν υπάρχει διαδικαστικό θέμα και τι θα γίνει. Πότε θα συζητηθεί αυτό;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Ακριβώς για όλα αυτά θέλησα να προνοήσω και επειδή διαβάζω στις εφημερίδες αυτές τις μέρες πολλά και διάφορα, δεν θέλω να επιβεβαιώσω αυτά που γράφονται και που δεν ξέρω από πού έχουν την προέλευσή τους, για τα παραχώδεις συνεδριάσεις, για επεισοδιακή συνεδρίαση και διάφορα άλλα, τα οποία εγώ θεωρώ ξένα προς τη διάθεση όλων μας, όπως ήρθαμε σήμερα να συζητήσουμε.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, παρακαλώ, εγώ είμαι στο Βήμα, με διακόψατε επειγόντως...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Κύριε Βαρβιτσιώτη, σας παρακαλώ, σας διέκοψα σύμφωνα με τον Κανονισμό. Σας παρακαλώ!

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Δεν με διακόψατε σύμφωνα με τον Κανονισμό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Κύριε Βαρβιτσιώτη, είμαστε τριακόσια εδώ. Σας παρακαλώ!

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Είμαστε τριακόσιοι και καταλαβαίνουμε όλοι τι συμβαίνει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Μα, τώρα υπάρχει λόγος για ένταση;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Καμία ένταση...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Περιμένετε λοιπόν. Σας παρακαλώ!

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: ... αλλά θα μπορούσατε μετά το πέρας της ομιλίας μου...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Σας παρακαλώ!

Κύριε Κωνσταντόπουλε, σας απήντησα. 'Όποιο θέμα διαδικαστικό υπάρχει, παρακαλώ να τεθεί. Είναι ευθύνη δική μου κατά τον Κανονισμό. Πάντως όταν πρόκειται να αρχίσουμε την ψηφοφορία δεν πρόκειται κανείς να λάβει το λόγο, γιατί όπως ξέρετε, όταν αρχίζει η ψηφοφορία, προχωρούμε στην ψηφοφορία. Δεν είμαι διατεθειμένος να διευκολύνω και να επιτρέψω οποιαδήποτε χασμαδιά.

Ορίστε, κύριε Βαρβιτσιώτη, ο χρόνος σας είναι στη διαθεσή σας όλος.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ (Πρόεδρος του Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου): Αφού προηγουμένως τεθεί το οποιοδήποτε διαδικαστικό θέμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Εξαρτάται από το αν υπάρχει, κύριε Πρόεδρε του Συνασπισμού.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ (Πρόεδρος του Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου): Και εγώ διάβασα στις εφημερίδες σήμερα δικές σας δηλώσεις "αφοριστικές".

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Ορίστε, κύριε Βαρβιτσιώτη.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Ελπίζω να μην έχω άλλη διακοπή επί διαδικαστικού θέματος, την οποία εγώ θεωρώ απαράδεκτη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Κύριε Βαρβιτσιώτη, δεν είναι σωστό να το λέτε αυτό. Έκανε μια διακοπή ο Πρόεδρος. Σας προσέβαλε; Σας ζητώ συγγνώμη.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Δεν με προσέβαλε, αλλά μου διέκοψε την ομιλία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): 'Ηθελα να σας πω, λοιπόν, αν έχετε κάτι διαδικαστικής φύσεως στο μυαλό σας, να το πείτε. Καλό δεν είναι αυτό; 'Όταν κατέβετε από την Έδρα πρέπει να σας το πω;

Σας παρακαλώ, συνεχίστε.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Δεν χρειάζεται να υψώνετε τον τόνο της φωνής σας, δεν χρειάζεται να εκνευρίζετε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Συνεχίστε παρακαλώ!

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Εγώ σας λέω ότι αυτό το οποίο έγινε, έγινε σε βάρος μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Αφήστε τις συστάσεις και συνεχίστε.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: 'Όχι να αφήσω τις συστάσεις.

Το Σύνταγμα, λοιπόν του 1975, το οποίο σήμερα ακόμη και οι μέχρι χθες επικριτές του αξιολογούν ως το καλύτερο Σύνταγμα, που είχε ποτέ ο τόπος, ψηφίστηκε μόνον από την τότε κυβερνητική παράταξη, ενώ όλα τα άλλα κόμματα σύρθηκαν από το ΠΑ.ΣΟ.Κ. σε αποχή.

Τέλος, η μικρόψυχη και προσχηματική αναθεώρηση του 1986 συνδέθηκε με τη διαβλητή εκλογή του Χρήστου Σαρτζετάκη στην Προεδρία της Δημοκρατίας. Σήμερα ευτυχώς τα φαινόμενα αυτά δεν υπάρχουν και αυτό χάρη στη Νέα Δημοκρατία. Διότι η συνταγματική αναθεώρηση, που σήμερα ολοκληρώνεται άρχισε το 1995 με δική μας πρωτοβουλία, στην οποία ακολούθησε το κυβερνών κόμμα.

Ακόμη -και αυτό θέλω να το επισημάνω ιδιαίτερα- ενώ η Νέα Δημοκρατία μπορούσε στην προηγούμενη Βουλή να "μπλοκάρει" την αναθεωρητική διαδικασία καταψηφίζοντας όλες τις διατάξεις, ώστε σήμερα να χρειάζονται όλες οι διατάξεις 180 ψήφους, δεν το έπραξε. Δεν το έπραξε διότι είμαστε ένα κόμμα με

υψηλό αίσθημα ευθύνης και θεωρούμε ότι είναι αδιανόητο να χρησιμοποιούνται οι θεσμοί για μικροκομματικές σκοπιμότητες.

Και ενώ η παρούσα αναθεώρηση είναι η μόνη στη σύγχρονη πολιτική μας ιστορία που γίνεται κάτω από συνθήκες πολιτικής ομαλότητας και θα μπορούσε να χαράξει τομές εν όψει της νέας εποχής που ανοίγεται μπροστά μας, εκτιμώ ότι δεν ανταποκρίθηκε στις προσδοκίες μας. Χάθηκε έτσι μια μοναδική ευκαιρία να αντιμετωπιστούν με την απαιτούμενη σοβαρότητα και ρεαλισμό ορισμένα βασικά ζητήματα για την αναβάθμιση της πολιτικής μας ζωής και της λειτουργίας της δημοκρατίας.

Η παρούσα αναθεώρηση δεν μεταβάλλει τις αρμοδιότητες του Προέδρου της Δημοκρατίας, που παράμενουν ουσιαστικά ανύπαρκτες, παρά το γεγονός ότι το ίδιο το Σύνταγμα προσδιορίζει τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας ως ρυθμιστή του πολιτεύματος. Δεν προχωρεί στον εξορθολογισμό της βουλευτικής ασυλίας, δεν καθιερώνει τη δυνατότητα διενέργειας τοπικού ή γενικού δημοψηφίσματος, δεν αντιμετωπίζει τη δυνατότητα ιδρύσεων ιδιωτικών πανεπιστημίων, δεν αλλάζει τον τόσο πολύ επικριθέντα τρόπο επιλογής των κορυφαίων της δικαιοσύνης.

Τέλος, θα ήθελα να διατυπώσω και να υπογραμμίσω τις ζητήσεις μας επιφυλάξεις για τη ρύθμιση, τόσο στο μέγα θέμα της διαφάνειας και της διαπλοκής όσο και για τον τρόπο επιλογής των ανεξάρτητων αρχών.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, αν κάνουμε ένα γενικό απολογισμό της αναθεωρητικής προσπάθειας, θα μπορούσαμε να κατατάξουμε τις διατάξεις σε θετικές, αρνητικές και ουδέτερες. Και αναφέρομαι ενδεικτικά: Θεωρώ θετικές τις διατάξεις εκείνες που αναφέρονται στη λειτουργία της Βουλής, καθώς και εκείνες που καθορίζουν το χρόνο της εφαρμογής του εκλογικού νόμου. Θα προσέθετα εκεί επίσης και την καθιέρωση θητείας για τους κορυφαίους της δικαιοσύνης. Ουδέτερες είναι μεταξύ άλλων η διάταξη περί κοινωνίας της πληροφορίας, που μαρτυρεί -θα έλεγα- μια πολυπραγμοσύνη χωρίς κανένα άμεσο αντίκρυσμα, καθώς και εκείνη που προβλέπει χωρίς καμία κύρωση την υποχρεωτική άσκηση του εκλογικού δικαιώματος.

Τέλος, στις αρνητικές διατάξεις μπορεί να κατατάξει κανείς τη μη αλλαγή του τρόπου επιλογής της λεγόμενης ηγεσίας της δικαιοσύνης και τη σύνθεση του οργάνου που θα επιλέξει τις ανεξάρτητες αρχές και που οδηγεί, έτσι όπως είναι διατυπωμένη η διάταξη, σε μια προσπάθεια χειραγωγής του.

Η δική μας σθεναρή στάση, βελτίωσε ορισμένες από τις διατάξεις, τις οποίες αρχικά εισηγήθηκε ο εισηγητής της Πλειοψηφίας. Όπως το άρθρο 24 του Συντάγματος, καθώς και εκείνο που αναφέρεται στις αρμοδιότητες του Συμβουλίου της Επικρατείας, αλλά ακόμη και το άρθρο 86 που προβλέπει την ποινική ευθύνη των Υπουργών.

Οι παρατηρήσεις αυτές δεν υποτιμούν την αξία του εγχειρήματος, διότι αντιμετωπίστηκαν ορισμένα ζητήματα της καθημερινής πραγματικότητας και οδηγήσαν στην πληρέστερη προστασία του πολίτη.

Είναι βέβαια αλήθεια ότι ορισμένες από τις διατάξεις αυτές δεν ήταν απαραίτητο να περιβληθούν το συνταγματικό μανδύα. Θα αρκούσε μία απλή νομοθετική ρύθμιση. Η έντονη, όμως, δυστυχώς υπάρχουσα δυσπιστία μεταξύ των κομματικών σχηματισμών δημιούργησε την ανάγκη, ώστε και οι διατάξεις αυτές να περιβληθούν συνταγματική ισχύ.

Θα έλεγα επίσης ότι η αναθεωρητική προσπάθεια δεν μπορεί να κριθεί με την ψήφο τη σημερινή. Θα πρέπει να κριθεί συνολικά, όταν θα εκδοθούν οι νόμοι τους οποίους προβλέπει το Σύνταγμα και όταν τροποποιηθεί ο Κανονισμός της Βουλής. Μόνο τότε θα έχουμε ολοκληρωμένη εικόνα της αλλαγής που έγινε και μόνο τότε θα μπορέσουμε να αξιολογήσουμε συνολικά το έργο της παρούσης Βουλής. Διότι εάν οι νόμοι, οι οποίοι προβλέπονται, δεν εκδοθούν ή εκδοθούν κατά τρόπο μίζερο, ή αν ο Κανονισμός της Βουλής, ο οποίος πρέπει να τροποποιηθεί, τροποποιηθεί κατά τρόπο ανούσιο, τότε η προσπάθεια που έγινε υποβαθμίζεται ακόμα περισσότερο.

Θα μου επιτρέψετε, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, να αναφερθώ μόνο σε ορισμένες τροπολογίες της Νέας Δημοκρατίας που τίθενται υπό την κρίση σας. Και θα προσπαθήσω να πείσω τους συναδέλφους της Συμπολιτεύσεως και των άλλων κομμά-

των για την ορθότητα των απόψεών μας.

Η πρώτη ενότητα των τροπολογιών μας είναι στα άρθρα 14 παράγραφος 9 και 15 παράγραφος 2. Αφορούν την αποτελεσματικότερη κατοχύρωση της διαφάνειας και την εφαρμογή της ισότητας στη λειτουργία των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης. Έγιναν βήματα προς την κατεύθυνση αυτή. Σαφώς. Τα βήματα, όμως, δεν είναι τολμηρά. Και είναι προφανής η κυβερνητική ατονία. Εμείς τι προτείνουμε;

Εμείς προτείνουμε, πρώτον, ο έλεγχος του ιδιοκτησιακού καθεστώτος των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης να φθάνει μέχρι φυσικού προσώπου.

Δεύτερον, να απαλειφθεί η έννοια του βασικού μετόχου, που μπορεί να καταστήσει όλη τη ρύθμιση ατελέσφορη και αναποτελεσματική.

Και τρίτον, αφού χορηγείται δωρεάν τηλεοπτικός χρόνος στα κόμματα, παράλληλα θα πρέπει να απαγορευθεί η αγορά επιπλέον τηλεοπτικού χρόνου. Εάν οι προτάσεις μας αυτές δεν γίνουν δεκτές, οι ρυθμίσεις που εισάγονται θα παρουσιάζουν κενά και ασάφειες που θα γεννούν υποψίες για τις πραγματικές προθέσεις της Κυβερνήσεως.

Στο άρθρο 17 και με την παράγραφο 8, την οποία προσθέτουμε, επεκτείνουμε στην προστασία της ιδιοκτησίας και σε άλλα περιουσιακά δικαιώματα και εξομιώνουμε με απαλλοτρίωση τους πάσης φύσεως πολεοδομικούς περιορισμούς.

Γνωρίζετε τι υφίσταται ο μέσος Έλληνας από τις δήθεν παρεμβάσεις κυρίως των οργάνων της Τοπικής Αυτοδιοικήσεως ή και του δημοσίου και αυτή η διάταξη αποβλέπει στην πλήρη προστασία του πολίτη.

Με την τροπολογία μας στην παράγραφο 2 του άρθρου 29, επισημαίνουμε ότι ο έλεγχος των οικονομικών των κομμάτων και των προεκλογικών δαπανών των υποψηφίων Βουλευτών, πρέπει να ανατεθεί στο Ελεγκτικό Συνέδριο. Η πρόταση της Πλειοψηφίας, όπως διαμορφώθηκε τελικά, προβλέπει ότι ο έλεγχος αυτός θα διενεργείται από ένα ειδικό ελεγκτικό όργανο, στο οποίο θα συμμετέχουν και ανώτατοι δικαστές. Η πρόταση αυτή της Πλειοψηφίας δεν μας ικανοποιεί. Διότι τα οικονομικά των κομμάτων και των υποψηφίων Βουλευτών ίσως αποτελούν και τη βάση της διαπλοκής. Ο έλεγχος, λοιπόν, πρέπει να είναι σε βάθος και ουσιαστικός. Και τέτοιον έλεγχο μόνο το Ελεγκτικό Συνέδριο μπορεί να διενεργήσει.

Θεωρώ απαραίτητο να τονίσω τη σημασία της τροπολογίας μας στο άρθρο 54 παράγραφος 2. Με την τροπολογία μας αυτή προσδιορίζεται σαφώς ο τρόπος καθορισμού των εδρών των εκλογικών περιφερειών. Ο προσδιορισμός των εδρών θα γίνεται βάσει των εγγεγραμμένων στα οικεία κτηματολόγια. Έτσι με την τροπολογία αυτή θα σταματήσει η συνεχής μείωση των εδρών των εκλογικών περιφερειών της επαρχίας. Θα σταματήσει η ιλιγγιώδης αύξηση του αριθμού των εδρών στις ήδη μεγάλες εκλογικές περιφέρειες. Διότι, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, ιδίως εσείς της επαρχίας -θα ήθελα ιδιαίτερα την προσοχή σας- αν διατηρηθεί το σημερινό καθεστώς, σε λίγα χρόνια οι έδρες του λεκανοπεδίου της Αττικής και το πολεοδομικό συγκροτήμα της Θεσσαλονίκης θα φθάσουν να είναι περισσότερες από τις μέσες έδρες του Κοινοβουλίου.

Η τροπολογία μας στο άρθρο 86 που αναφέρεται στην ποινική ευθύνη των Υπουργών περιορίζεται μόνο στη σύνθεση του Ειδικού Δικαστηρίου.

Εμείς πιστεύουμε ότι το δικαστήριο αυτό θα πρέπει να αποτελείται μόνο από αρεοπαγίτες, όπως ισχύει σήμερα, και όχι όπως προτείνει η Πλειοψηφία από μισούς αρεοπαγίτες και από μισούς συμβούλους επικρατείας.

Τρέφουμε απεριόριστη εμπιστοσύνη στα μέλη του Συμβουλίου Επικρατείας. Αλλά πιστεύουμε ότι μόνο οι αρεοπαγίτες, που έχουν καθημερινή τριβή με το Ποινικό Δίκαιο, θα μπορούν να έχουν ορθότερη κρίση σε μια υπόθεση καθαρά ποινικού δικαίου.

Για το μέγα θέμα της επιλογής των κορυφαίων της δικαιοσύνης προτείνουμε η επιλογή των προέδρων των ανωτάτων δικαστηρίων να γίνεται μεταξύ των αντιπροέδρων των οικείων δικαστηρίων, οι δε αντιπρόεδροι να εκλέγονται από την ολομέλεια του οικείου δικαστηρίου. Το ίδιο να ισχύει και για τον εισαγγελέα του Αρείου Πάγου, ο οποίος θα επιλέγεται αποκλειστικά α-

πό τους αντεισαγγελείς.

Η ρύθμιση την οποία προτείνουμε είναι απόλυτα λογική, και ενισχύει την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης.

Έρχομαι τώρα, κύριοι συνάδελφοι, στο μεγάλο θέμα της επιλογής των ανεξάρτητων αρχών. Η πρότασή μας είναι τα μέλη της αρχής αυτής να εκλέγονται από την αντίστοιχη Διарκή Επιτροπή της Βουλής με την αυξημένη πλειοψηφία των 3/5. Διότι μόνο έτσι τα μέλη αυτά θα είναι ανεξάρτητα. Μόνο έτσι θα μπορούν να επιτελούν στο ακέραιο το καθήκον τους χωρίς παρεμβάσεις κυβερνητικές στο δύσκολο έργο τους.

Αντίθετα, η πρόταση της Πλειοψηφίας δέχεται ότι η εκλογή πρέπει να γίνεται με την αυξημένη πλειοψηφία των 4/5 από τη Διάσκεψη όμως των Προέδρων.

Η ρύθμιση της Πλειοψηφίας αποτελεί προσβολή στη νομοσύνη μας. Γιατί, πρώτον, η σύνθεση της Διάσκεψης των Προέδρων μπορεί ανά πάσα στιγμή να αλλάξει, αφού είναι αντικείμενο του Κανονισμού της Βουλής. Άρα η εκάστοτε κυβερνητική πλειοψηφία μπορεί να αλλάζει τη σύνθεση της Διάσκεψης των Προέδρων. Και, δεύτερον, η σημερινή σύνθεση αποτελείται από δεκαεπτά μέλη, εκ των οποίων τα δώδεκα ανήκουν στο ΠΑ.ΣΟ.Κ., τα δύο στη Νέα Δημοκρατία, τα δύο στο Κ.Κ.Ε. και το ένα στο Συνασπισμό της Αριστεράς και της Προόδου.

Πιστεύετε ότι αυτή η σύνθεση εκφράζει τη σύνθεση της Βουλής; Εκφράζει το εκλογικό Σώμα;

Με την τροπολογία μας στο άρθρο 103 παράγραφος 9 προβλέπουμε τη σύσταση ανεξάρτητης αρχής για τα δημόσια έργα και τις προμήθειες του δημοσίου. Υποστηρίζουμε ότι η κύρια αρμοδιότητα του οργάνου αυτού θα συνίσταται κυρίως στον έλεγχο των σχετικών προκηρύξεων.

Όλοι μας γνωρίζουμε ότι αν σε μια προκήρυξη προμήθειας ή δημόσιου έργου μπουν φωτογραφικές διατάξεις, είναι βέβαιο ότι η κατακύρωση θα οδηγηθεί στο φωτογραφούμενο. Πρέπει αυτό να σταματήσει και αυτό πρέπει να είναι το έργο αυτής της επιτροπής.

Πιστεύουμε ότι αν δεχθείτε την τροπολογία μας, θα είναι μεγάλη η συμβολή στην εξυγίανση του δημοσίου.

Τέλος, με την τροπολογία μας στο άρθρο 102 παράγραφος 1 δίνουμε τη δυνατότητα στον κοινό νομοθέτη να δημιουργήσει Γ' Βαθμό Τοπικής Αυτοδιοίκησης σε επίπεδο περιφέρειας και επίσης καθιερώνουμε το τοπικό δημοψήφισμα.

(Στο σημείο αυτό την Προεδρική Έδρα καταλαμβάνει ο Α' Αντιπρόεδρος της Βουλής κ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΕΙΤΟΝΑΣ)

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, είναι αδιανόητο να μη δεχόμαστε ότι μια τοπική κοινωνία μπορεί να εκφράσει τη γνώμη της για το τι θέλει να γίνει στην περιοχή της. Είναι αδιανόητο να το απορρίπτουμε, είναι παράλογο να μην το δεχόμαστε. Και δεν λέγω σε καμιά περίπτωση να φθάσουμε στα δημοψηφίσματα ελβετικού τύπου, αλλά τουλάχιστον για βασικά θέματα κάθε τοπική κοινωνία πρέπει να αποφασίζει.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, θεωρώ καθήκον μου για μια ακόμη φορά να αντιπαταχθώ στις προτάσεις του ΠΑΣΟΚ για αλλαγή του τρόπου εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας, όπως αυτός προβλέπεται στην πρόταση του ΠΑΣΟΚ στο άρθρο 32.

Πιστεύουμε -και νομίζω ότι πολλοί και από εσάς το πιστεύουν ότι οι αλληπάλληλες και ατέρμονες ψηφοφορίες από τη θητεύουσα Βουλή για την εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας με 180 ψήφους, θα οδηγήσει αναπόφευκτα στον ευτελισμό του αξιώματος και γι' αυτό θα την καταψηφίσουμε.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, πριν κατέβω από το Βήμα θα ήθελα να τονίσω τη συμβολή του προέδρου της Επιτροπής Αναθεώρησης του Συντάγματος, του συναδέλφου κ. Φοίβου Ιωαννίδη, για τον τρόπο που διέυθυνε τις εργασίες της επιτροπής. Θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω τους συνεργάτες μας, υπαλλήλους του Σώματος, οι οποίοι παρέσχον τη βοήθειά τους με τρόπο ανεπανάληπτο.

Θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω τον Πρόεδρο της Νέας Δημοκρατίας και την Κοινοβουλευτική Ομάδα, για την τιμή που μου έκαναν να μου αναθέσουν αυτό το βαρύ έργο, αλλά να ευχαριστήσω και τους Βουλευτές όλων των κομμάτων για την άριστη συνεργασία που είχα μαζί τους.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, επιτελούμε σήμερα ως Βουλευτές το ύψιστο καθήκον μας. Η ευθύνη όλων μας είναι βαρύνουσα, γιατί θα προσδιορίσουμε για την επόμενη τουλάχιστον δεκαετία το πλαίσιο της δράσεως της πολιτείας. Γι' αυτό και θα πρέπει να αποκλεισθεί η υπαγόρευση της ψήφου του καθενός και καθεμιάς από εμάς από μικροκομματικές σκοπιμότητες. Πρέπει η ψήφος όλων μας να είναι ψήφος κατά συνείδηση. Κομματικές γραμμές δεν πρέπει να ισχύουν. Η Νέα Δημοκρατία το έχει διακηρύξει επανειλημμένα. Το επαναλαμβάνει και σήμερα. Δεν νοείται θέμα κομματικής πειθαρχίας στην ψήφιση του Συντάγματος. Δεν άκουσα το ίδιο να πράττει και το ΠΑΣΟΚ. Ελπίζω ότι οι Βουλευτές του θα ακολουθήσουν μόνο τη φωνή της συνείδησής τους.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, η σημερινή συνεδρίαση είναι ιστορική. Αν εξαρτούμε όλοι μας πάνω από κομματικές δεσμεύσεις, από κομματικές μιζέριες, αν δούμε ποιο είναι το πραγματικό συμφέρον του τόπου, αν δεν χρησιμοποιήσουμε τους θεσμούς για μικροκομματικές σκοπιμότητες, αν όλοι μας ψηφίσουμε με πλήρες αίσθημα ευθύνης, τότε θα έχουμε επιτελέσει το καθήκον μας. Αυτή είναι η θέση της Νέας Δημοκρατίας. Και είμαι βέβαιος ότι όλοι σας θα ανταποκριθείτε σ' αυτήν την πρόσκληση και σ' αυτήν τη μεγάλη πρόκληση. Σας ευχαριστώ πολύ.

(Χειροκροτήματα)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Κωνσταντίνος Γεϊτόνας): Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, έχω την τιμή να ανακοινώσω στο Σώμα ότι τη συνεδρίασή μας παρακολουθούν από τα άνω δυτικά θεωρεία, αφού προηγουμένως ξεναγήθηκαν στην έκθεση της αίθουσας "ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ" για τα ογδόντα χρόνια ενσωμάτωσης της Θράκης στην Ελλάδα, σαράντα επτά μαθητές και μαθήτριες και πέντε συνοδοί-καθηγητές του 6ου Γυμνασίου Ρόδου Δωδεκανήσου.

Η Βουλή τους καλωσορίζει.

(Χειροκροτήματα από όλες τις πτέρυγες της Βουλής)

Το λόγο έχει ο ειδικός αγορητής του ΚΚΕ κ. Αντώνης Σκυλλάκος.

ΑΝΤΩΝΗΣ ΣΚΥΛΛΑΚΟΣ: Κύριοι συνάδελφοι, σήμερα τελειώνει η διαδικασία αναθεώρησης του Συντάγματος του 1975. Έχουμε επανειλημμένα ότι το Σύνταγμα του '75 ήταν ένα Σύνταγμα αυταρχικό και αντιδραστικό και δικαιολογημένα τότε αντέδρασε σύσσωμη η αντιπολίτευση, όχι μόνο το ΚΚΕ αλλά και το τότε ΠΑΣΟΚ.

Σήμερα με την τροποποίηση και με την αναθεώρηση μήπως πηγαίνουμε σε μια κατεύθυνση προοδευτική, δημοκρατικότερη; Έχουμε πλήρη συναίσθηση ότι πρόκειται για αστικό Σύνταγμα. Έχουμε πλήρη συνείδηση σε πιο κοινωνικό σύστημα ζούμε. Σε αυτά τα πλαίσια μήπως γίνονται σοβαρά ανοίγματα προς τη δημοκρατία, προς την πρόοδο; Η δική μας αντίληψη και εκτίμηση για τις αλλαγές που επέρχονται στο Σύνταγμα είναι ότι πάμε προς το χειρότερο. Όχι μόνο δεν αλλάζει η κατάσταση σε σχέση με την εκμετάλλευση των εργαζομένων, παραμένει ακόμα εκείνη η καταπίπτουσα διάταξη που δίνει συνταγματική ισχύ στα δικαιώματα και στα προνόμια του ξένου κεφαλαίου και του εφοπλιστικού κεφαλαίου στη χώρα μας. Αλλά σε όλα τα επίπεδα πάμε προς τα πίσω. Σε επίπεδο κοινωνικό, παρά τις κάποιες φραστικές αλλαγές, οι διατάξεις που υπάρχουν σε συνδυασμό και με την πρακτική της Κυβέρνησης δείχνουν καθαρά το δρόμο της καταδράφησης των κοινωνικών δικαιωμάτων. Στα ζητήματα των κυριαρχικών δικαιωμάτων της χώρας, της εθνικής ανεξαρτησίας, λιγοστεύουν οι εγγυήσεις. Μειώνεται κατοχύρωση αυτών των δικαιωμάτων.

Τρίτο είναι τα ζητήματα δημοκρατίας. Έχουμε περιορισμούς και χειροτέρευση της κατάστασης όσον αφορά τη δυνατότητα των εργαζομένων να παλεύουν. Τα δημοκρατικά δικαιώματα με τις αλλαγές που μπαίνουν και θα πούμε συνοπτικά οδηγούνται προς τη χειροτέρευση. Γι' αυτό επειδή το περιμέναμε αυτό ήμασταν αντίθετοι στην αναθεώρηση.

Καμαρώνει ο εισηγητής της Πλειοψηφίας και το ΠΑΣΟΚ ότι προχωράει η αναθεώρηση του Συντάγματος με βάση τη συναίνεση. Πού είναι εκείνα τα περίφημα που έλεγε το ΠΑΣΟΚ περί επάρατης δεξιάς και κατηγορούσε τους όποιους έχουν και την

πιθανότητα στο μέλλον να συνεργαστούν ή να συμπέσουν σε ένα θέμα με τη Νέα Δημοκρατία; Τώρα σημαία του ΠΑΣΟΚ είναι η συναίνεση. Δεν μας εκπλήσσει αυτό. Συναινετικά προχωρούν οι αντιδραστικές αλλαγές στο Σύνταγμα. Και είναι γενικότερο φαινόμενο στη σοσιαλδημοκρατία ιδιαίτερα μετά το '90 και τις ανατροπές και την αλλαγή του συσχετισμού των δυνάμεων. Χωρίς προσχήματα πλέον το ΠΑΣΟΚ έχει συνταχθεί με αυτήν την πολιτική που επικαλούνταν και υποστήριζε σταθερά η Νέα Δημοκρατία. Συμπίπτουν τα δύο κόμματα και στην οικονομική πολιτική, συμπίπτουν στην εξωτερική πολιτική στις βασικές κατευθύνσεις. Συνεπώς συμπίπτουν και στις κατευθύνσεις αναθεώρησης του Συντάγματος. Οι όποιες διαφοροποιήσεις είναι σε επί μέρους ζητήματα.

Οι αλλαγές στο Σύνταγμα εξυπηρετούν, διευκολύνουν την επίθεση του μεγάλου κεφαλαίου και των ιμπεριαλιστών σε βάρος των δικαιωμάτων του ελληνικού λαού και των δικαιωμάτων μας σαν χώρα. Και δεν αρκεί βέβαια το Σύνταγμα για να διευκολυνθεί αυτή η επίθεση. Ταυτόχρονα θωρακίζεται το σύστημα και με μια σειρά άλλες αντιδραστικές διατάξεις, νομοσχέδια. Και εδώ υπενθυμίζω τα νομοσχέδια που είναι έτοιμα να έλθουν στη Βουλή, το λεγόμενο τρομονόμο, που θα μας πάει πολύ πίσω σε σχέση και με το νομικό μας πολιτισμό και με τα λεγόμενα ανθρώπινα δημοκρατικά μας δικαιώματα και με το νομοσχέδιο που ετοιμάζεται ενάντια στις διαδηλώσεις, για να παρεμποδισθεί η οποιαδήποτε αντίδραση, ο κοινωνικός αγώνας που ενοχλεί την Κυβέρνηση και οι αγώνες αυτοί φέρνουν σε δύσκολη θέση την Κυβέρνηση, τα δύο μεγαλύτερα κόμματα, το κατεστημένο γενικότερα.

(Στο σημείο αυτό την Προεδρική Έδρα καταλαμβάνει ο Β' Αντιπρόεδρος της Βουλής κ. **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΣΓΟΥΡΙΔΗΣ**)

Εμείς προτείνουμε μία σειρά τροποποιήσεις ριζικών αλλαγών. Καμία δεν έγινε δεκτή. Θα αναφερθώ παρακάτω σ' αυτό. Αντίθετα, κατά τη δεύτερη φάση συζήτησης της αναθεώρησης, δηλαδή μετά τις εκλογές, έχουμε υπαναχώρηση από την κυβερνητική Πλειοψηφία σε χειρότερες ρυθμίσεις. Επίσης δεν κράτησε η κυβερνητική Πλειοψηφία τις δεσμεύσεις που είχε εξαγγείλει πριν από τις εκλογές.

Αυτό αφορά και στο βασικό μέτοχο και στην επιλογή της ηγεσίας της δικαιοσύνης και στο τι γίνεται με τα δικαστήρια, εάν θα έχουν δηλαδή ή όχι πλειοψηφία οι ένορκοι, και στα οικονομικά των κομμάτων και στο ασυμβίβαστο των Βουλευτών, να έχουν δηλαδή επάγγελμα και να είναι και Βουλευτές, ώστε η ηγεσία των κομμάτων να ελέγχει καλύτερα την κατάσταση στις κοινοβουλευτικές ομάδες, και σε μία σειρά άλλες υπαναχωρήσεις από την πλευρά της κυβερνητικής Πλειοψηφίας.

Ποιες είναι οι αντιδραστικότερες ρυθμίσεις, οι οποίες βρίσκουν σύμφωνη και τη Νέα Δημοκρατία; Το κύριο είναι με το άρθρο 28. Με αυτό θα παραχωρούνται πιο εύκολα κυριαρχικά δικαιώματα μέχρι πλήρους ολοκλήρωσης της χώρας μας στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ενισχύεται η τάση υπερχείλισης του κοινοτικού δικαίου σε βάρος του Συντάγματος και δεσμεύεται συνταγματικά η χώρα μας για τη συμμετοχή στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Το δεύτερο μεγάλο ζήτημα είναι το κοινωνικό κράτος. Έχει γίνει πολλή συζήτηση για το κοινωνικό κράτος. Ακούσαμε και τον κύριο Πρωθυπουργό να εξαγγέλλει ψίχουλα σ' ένα συνεχώς μειούμενο αριθμό αναξιοπαθόντων. Στις χειρότερες περιπτώσεις, στις περιπτώσεις των πιο φτωχών, των πιο εξαθλιωμένων, δίνουμε όλο και λιγότερα ψίχουλα. Αυτό είναι το κοινωνικό πρόσωπο που θέλει να εμφανίσει η Κυβέρνηση.

Λέει ο κ. Βενιζέλος, λέει το Π.Α.Σ.Ο.Κ.: "Στο άρθρο 25 κατοχυρώνουμε το κοινωνικό κράτος δικαίου". Τι να την κάνω εγώ τη φράση "κοινωνικό κράτος δικαίου" όταν ανατρέπεται το ασφαλιστικό, τα ασφαλιστικά δικαιώματα, κατεδαφίζονται τα εργασιακά δικαιώματα, μειώνεται σταθερά το εισόδημα και αυξάνει η φτώχεια;

Λέει η Πλειοψηφία: "Βάλαμε διάταξη στο Σύνταγμα για την ισοτιμία των γυναικών και κάποια μέτρα υπέρ των ατόμων με ειδικές ανάγκες", που το άλλαξε κι αυτό και αντί για "άτομα με ειδικές ανάγκες" το έκανε "ανάπηρους", για να περιοριστεί ο αριθμός των ατόμων. Τι να τα κάνω αυτά όταν όσον αφορά στις

γυναίκες από άποψη κοινωνική, εργασιακή, χειροτερεύει συνεχώς η θέση τους; Δεν βλέπουμε ότι στην πράξη το μεγαλύτερο μέρος των ανέργων είναι νέοι και γυναίκες;

Και όσον αφορά στα άτομα με ειδικές ανάγκες, κάθε τόσο μπροστά από τη Βουλή φθάνουν τα καρτσάκια των ανάπηρων και των ατόμων με ειδικές ανάγκες, γιατί περικόπτονται οι όποιες παροχές υπήρχαν. Για ποιο κοινωνικό κράτος μιλάμε; Είναι κοροϊδία αυτό που λέγεται και από το Π.Α.Σ.Ο.Κ. και από τη Νέα Δημοκρατία ότι κατοχυρώνουμε στο άρθρο 25 το κοινωνικό κράτος.

Πολύ περισσότερο όταν έχουν μπει και διατάξεις για να ανατρέπεται και νομικά, να υπάρχει θεωρητική και νομική κάλυψη στα δικαστήρια και σε άλλα όργανα για να κατεδαφίζουν το κοινωνικό κράτος. Αυτή είναι η αρχή της αναλογικότητας και η έννοια των περιορισμών, έτσι όπως μπαίνουν αυτές οι έννοιες στο άρθρο 25.

Για τα ραδιοτηλεοπτικά τα έχουμε πει επανειλημμένα. Η Κυβέρνηση πιστή στις εντολές των καναλαρχών θέλει οπωσδήποτε ο μη βασικός μέτοχος μόνο να μπορεί να έχει ένα πακέτο που θα είναι αρκετό για να ελέγχει το μέσο μαζικής ενημέρωσης και θα τον ονομάζουμε μη βασικό μέτοχο. Επίσης αρνείται να ελέγχονται οι μετοχές μέχρι τελευταίου φυσικού προσώπου. Αν και ξέρουμε ότι το ζήτημα με τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης δεν αλλάζει με τέτοιες διατάξεις, καλό θα ήταν να αποτυπωθεί όποιο εμπόδιο μπορούμε να βάλουμε στην πλήρη ασυδοσία των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης και των ιδιοκτητών τους.

Τρίτο μεγάλο ζήτημα: Σε σχέση με τα δικαιώματα των δημοσίων υπαλλήλων η Κυβέρνηση θέλει τον κρατικό μηχανισμό υπάκουο. Γι' αυτό προχωρεί και το "πόθεν έσχες" και άλλες απαιτήσεις που ξεκινούν από το Υπουργείο Εσωτερικών σε βάρος της Δημόσιας Διοίκησης και των δημοσίων υπαλλήλων. Αυτούς στοχεύουν. Και η αξιολόγησή τους. Να ποδηγετηθούν.

Τα ίδια γίνονται και στο Σύνταγμα. Παραμένουν οι περιορισμοί στο δικαίωμα της απεργίας για ορισμένους κλάδους δημοσίων υπαλλήλων. Δεν κατοχυρώνονται τα συνδικαλιστικά δικαιώματα συλλογικών διαπραγματεύσεων, δηλαδή να μπορούν να κάνουν κλαδικές συμβάσεις οι δημόσιοι υπάλληλοι, για να μπορεί η ΑΔΕΔΥ, η ελεγχόμενη από την Κυβέρνηση ΑΔΕΔΥ, να εμποδίζει τους αγώνες, να έχει αυτή όλα τα δικαιώματα διαπραγματεύσεως.

Απαγορεύονται δραστηριότητες πολιτικές των δημοσίων υπαλλήλων, ώστε να χρησιμοποιηθεί αυτή η διάταξη σαν πιεστικό στοιχείο στον αέρα του δημοκρατικού, που καλώς φυσάει μέσα στις δημόσιες υπηρεσίες σήμερα.

Υπήρξε άρνηση από την Κυβέρνηση να κατοχυρωθούν τα δικαιώματα των μεταναστών. Δεν ξέρω κάτω από ποιες πιέσεις. Και ήλθε και νόμος στη Βουλή σε βάρος των ξένων εργατών στη χώρα μας. Ψηφίστηκε πρόσφατα.

(Στο σημείο αυτό την Προεδρική Έδρα καταλαμβάνει ο Πρόεδρος της Βουλής κ. **ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ**)

Άλλο μεγάλο ζήτημα: Τα δάση και το περιβάλλον. Η Κυβέρνηση κάτω από τη γενική κατακραυγή πήρε υπόψη της τις αντιδράσεις, έκανε κάποιες τροποποιήσεις. Αλλά είναι ελιγμός, γιατί την ουσία την κρατάει για να μπορέσουν τα συμφέροντα που θέλουν να γίνει το δάσος ή το περιβάλλον εμπόρευμα, να γίνει τσιμέντο, να γίνει οικόπεδο, να προχωρήσουν σε αυτήν τη διαδικασία. Και η πρόταση της Νέας Δημοκρατίας κινείται στην ίδια κατεύθυνση.

Δεν γίνονται τα βήματα που θα έπρεπε σε σχέση με μια σειρά αναχρονιστικές διατάξεις.

Κατάργηση της θανατικής ποινής: Γιατί όχι σε όλα τα ζητήματα και να παραμένει σε περίπτωση πολέμου; Καταργείται η εκτόπιση αλλά παραμένει σαν παρεπόμενη ποινή. Φεύγει από την πόρτα η εκτόπιση και μπαίνει από το παράθυρο.

Καμία προσπάθεια, κανένα βήμα για το διαχωρισμό εκκλησίας και κράτους.

Υπάρχει και ένα άλλο τεράστιο ζήτημα, αυτό της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας μέσω του Κοινοβουλίου και άλλων αντιπροσωπευτικών θεσμών. Είναι οι κατ' εξοχήν αστικοδημοκρατικοί θεσμοί. Το είπα και όταν συζητούσαμε τις συγκεκριμένες διατάξεις, το λέω και τώρα. Φθάσαμε εμείς, το Κομμουνιστικό

Κόμμα Ελλάδας, να υπερασπιζόμαστε τους αντιπροσωπευτικούς αστικοδημοκρατικούς θεσμούς, γιατί σας ενοχλούν και θέλετε να τους συρρικνώσετε. Αυτή είναι η ουσία του ζητήματος.

Τι θέλω να πω για τη Βουλή. Αντί να πάψει να είναι πρωθυπουργοκεντρικό το σύστημα -να αποφασίζει η διοίκηση- να δοθούν μεγαλύτερες δυνατότητες στο Κοινοβούλιο. Αντί να γίνει δεκτή η πρόταση να λειτουργεί η Βουλή ως κυβερνώσα Βουλή ιδιαίτερα προς την Ευρωπαϊκή Ένωση, να μην πηγαίνει ο κάθε Υπουργός και να μην έχει ένα πλαίσιο που το καθόρισε η Βουλή για τη διαπραγμάτευση και πριν βέλει την υπογραφή του στις Βρυξέλλες, αντί να γίνουν τέτοια βήματα προς δημοκρατική κατεύθυνση, προς την κατεύθυνση που ενισχύει και διευρύνει τη λαϊκή κυριαρχία, που κάνει πιο ουσιαστική τη λειτουργία του Κοινοβουλίου, πάμε προς την αντίθετη κατεύθυνση.

Όλο το νομοθετικό έργο κυρίως στις επιτροπές. Και το κερασάκι της τούρτας, σε μια συνεδρίαση συνοπτικά η συζήτηση στην Ολομέλεια. Και μια σειρά από παραπλήσιες διατάξεις που οδηγούν σε συνοπτικές διαδικασίες, στον περιορισμό της ατομικής ευθύνης των Βουλευτών, στο να μην προετοιμάζονται καλά τα νομοσχέδια και κυρίως να μην ενημερώνεται η κοινή γνώμη και να προλαβαίνουν τις αντιδράσεις και τις κινητοποιήσεις των εργαζομένων έξω από το Κοινοβούλιο.

Άρνηση για δημοψηφίσματα και γενικά και τοπικά. Άρνηση για πρόταση νόμου από το λαό με κάποιες χιλιάδες υπογραφών. Άρνηση για λαϊκή συμμετοχή. Να έμπαινε η διάταξη ότι στα κέντρα των αποφάσεων θα υπάρχουν εκπρόσωποι των εργαζομένων. Ούτε αυτό δεν τολμάτε που ήταν σύνθημα του ΠΑ.ΣΟ.Κ. για τη λαϊκή συμμετοχή παλαιότερα. Καμία συζήτηση για κοινωνικό και λαϊκό έλεγχο. Και μετά μιλάτε για διαφάνεια. Δεν υπάρχει κανένα άρθρο του Συντάγματος που να επιβάλλει ένα στοιχειώδη έλεγχο της κυβερνητικής εξουσίας. Υπήρξε πλήρης άρνηση σε αυτά.

Στο εκλογικό σύστημα δεν υπάρχει ούτε καν η έννοια του αναλογικού. Δεν θέλετε την απλή αναλογική; Ας βάζατε μία διάταξη που να λέει ότι το εκλογικό σύστημα θα έχει κατεύθυνση αναλογική. Ούτε κάτι τέτοιο βάλατε γιατί ετοιμάζετε το γερμανικό σύστημα, που είναι κατά βάση και σε μεγάλο βαθμό πλειοψηφικό, για να ελέγχουν ακόμα περισσότερο οι ηγεσίες τις κοινοβουλευτικές ομάδες.

Με την επιστολική ψήφο, πέρα από τα προβλήματα φερεγγυότητας των εκλογών που θα δημιουργήσει, οδηγούμαστε στο να βγάλουν κυβέρνηση στην Ελλάδα οι ομογενείς της Αυστραλίας και των Ηνωμένων Πολιτειών. Αυτά ψηφίζουμε στο Σύνταγμα. Δυστυχώς τέτοιες διατάξεις φέρατε.

Έρχομαι στα οικονομικά των κομμάτων. Χειροτερεύει η κατάσταση. Και επιμένετε και στο Σύνταγμα αλλά και με το νόμο που ετοιμάζει το Υπουργείο Εσωτερικών να βάλετε στο μηχανισμό ελέγχου εισαγγελείς, εμπειρογνώμονες, κρατικό μηχανισμό, που κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις μπορεί να εκπληρώνει εντολές της Κυβέρνησης σε βάρος μη αρεστών κομμάτων, μη αρεστών προσώπων.

Επιμένουν επίσης ΠΑ.ΣΟ.Κ. και Νέα Δημοκρατία να υπάρχει στο Υπουργείο Εσωτερικών μηχανισμός καταγραφής των οπαδών, των φίλων και των μελών των κομμάτων. Αυτή είναι η λογική και είμαστε εντελώς αντίθετοι.

Για τη δικαιοσύνη είχαν ειπωθεί πολλά και μία από τις αιτίες αναθεώρησης του Συντάγματος ήταν ότι θα παίρναμε μέτρα να μη διορίζεται από την κυβέρνηση η ηγεσία της δικαιοσύνης. Τελικά παραμένει το ίδιο καθεστώς. Ο πρόεδρος του Αρείου Πάγου, η ηγεσία της δικαιοσύνης και οι άλλοι πρόεδροι θα προΐστανται των δικαστικών συμβουλίων και η μετάθεση, η ανάδειξη και η εξέλιξη των δικαστών θα εξαρτώνται από τον πρόεδρο, που διορίζει η Κυβέρνηση ουσιαστικά. Να πού είναι ο ομφάλιος λώρος και πώς ελέγχεται η δικαιοσύνη.

Περιορίζεται ο διάχυτος συνταγματικός έλεγχος, για να καταργήσετε ιδιαίτερα τις δυνατότητες του Ε' Τμήματος του Συμβουλίου της Επικρατείας να προστατεύσει το περιβάλλον. Ενώ υπήρξε πρόταση τα ορκωτά δικαστήρια να έχουν κατά πλειοψηφία δικαστές, κάτω από τις οδηγίες των Αμερικάνων για τον τρομονόμο αφαιρέθηκε αυτή η διάταξη, ώστε αμιγώς να είναι από δικαστές ή, εν πάση περιπτώσει, κατά πλειοψηφία από δικα-

στές, που είναι πιο δεκτικοί πιέσεων από τους οι πολίτες.

Τέλος, υπάρχει το ζήτημα με την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Η κυβερνητική Πλειοψηφία απαγορεύει στο μέλλον να καθιερωθεί -έστω και με νόμο, ακόμη κι αν το θέλει σύσσωμη η Βουλή- αιρετή Γ' Βαθμού Τοπική Αυτοδιοίκηση. Παραμένει η ασφυκτική, κατά τη γνώμη μας, εποπτεία του περιφερειάρχη και νομιμοποιείται από το Σύνταγμα αυτή η εποπτεία με τον έλεγχο της νομιμότητας και με κυρώσεις σε βάρος των αιρετών της Τοπικής και Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης. Κι ενώ γίνεται λόγος για οικονομική αυτοτέλεια, δεν εξασφαλίζονται πόροι από τον κρατικό προϋπολογισμό για πραγματική αυτοτέλεια. Αλλά σπρώχνονται οι τοπικοί άρχοντες να οδηγηθούν σε μια φορομπηχτική πολιτική, να είναι το "μακρύ" χέρι της εκάστοτε κυβέρνησης.

Όσον αφορά, τέλος, τους δημόσιους υπαλλήλους και το καθεστώς πρόσληψής τους και παραμονής τους στο δημόσιο, έχουμε αρνητική εξέλιξη, διότι δεν θα μπορούν να γίνουν μόνιμοι οι έκτακτοι, οι συμβασιούχοι που υπάρχουν σήμερα. Και δεν το περιορίζετε στους εποχικούς. Με αυτόν τον τρόπο θα διατηρηθούν δεκάδες χιλιάδες άνθρωποι σε ομηρία, κι όταν θα μπαίνουν καινούριοι συμβασιούχοι, θα είναι εκατοντάδες χιλιάδες, θα είναι σε ομηρία και δεν θα μπορούν να γίνουν μόνιμοι υπάλληλοι του δημοσίου. Αίρετε έτσι τη μονιμότητα των δημοσίων υπαλλήλων.

Υπάρχουν και διατάξεις, κύριοι συνάδελφοι, που εμείς θα τις ψηφίσουμε. Αλλά οι διατάξεις αυτές έχουν οριακές βελτιώσεις, που ήδη στην πράξη ισχύουν είτε από το νόμο είτε στην πραγματικότητα και μέσα από τη ζωή εφαρμόζονται στην πράξη. Δεν προσθέτουν τίποτα. Κανένα βήμα προς τα εμπρός.

Υπάρχουν και άλλες διατάξεις που είναι ευχολόγια, διότι η Κυβέρνηση κινείται σε αντίθετη κατεύθυνση. Και θα φέρω ένα παράδειγμα σε σχέση με το δικαίωμα απάντησης και επανόρθωσης στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, όταν συκοφαντήθηκε ένα πρόσωπο.

Πόσο Έλληνες πολίτες μπορούν να αντιδράσουν στη συκοφαντήση από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης; Δεν παίρνετε πρακτικά νομοθετικά μέτρα να σταθείτε δίπλα σ' αυτούς. Να μην πω για την προστασία των προσωπικών δεδομένων που λέει θα προστατεύσουμε μεν αλλά ισχύει η Συνθήκη Σένγκεν από την άλλη και ήδη στην Επιτροπή Δικαιοσύνης, όπου συμμετέχω, υπάρχει συγκεκριμένο άρθρο που διευρύνει τις δυνατότητες συλλογής και επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων. Γίνεται ο νόμος ο σχετικός με τη Σένγκεν και με τα προσωπικά δεδομένα ακόμα χειρότερος. Από την άλλη, φέρνετε τη φραστική βελτιωμένη πρόταση για την προστασία των προσωπικών δεδομένων.

Τελειώνοντας θέλω να πω ότι είναι φανερό τι Σύνταγμα φτιάχνουμε. Επαφίεται στον ελληνικό λαό να καταστήσει τις αντιδραστικές τροποποιήσεις αδρανείς, να παρεμποδίσει την εφαρμογή τους σε άλλες που έστω υπάρχει κάποια φραστική βελτίωση ή κάποια ευχή με την πάλη του ο λαός να τις καταστήσει ενεργές και με ουσιαστικό περιεχόμενο. Αυτό όσον αφορά το Σύνταγμα μέσα στα πλαίσια μιας γενικότερης πολιτικής αντίστασης σ' αυτό που συμβαίνει με τις πολιτικές της Κυβέρνησης με την ουσιαστική συναίνεση και της Νέας Δημοκρατία και ας αφήσει η Κυβέρνηση και ο κύριος Πρωθυπουργός όλα αυτά που λέγονται για τις μορφές πάλης και ότι η μια μορφή επιτρέπεται, επειδή με την άλλη μορφή τα κανάλια δείχνουν και κάποιες κινητοποιήσεις, ενοχλούν την Κυβέρνηση και μιλάνε για παραβίαση του νόμου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Ο εισηγητής του Συνταγματικού της Αριστεράς και της Προόδου κ. Κουβέλης έχει το λόγο.

ΦΩΤΗΣ ΚΟΥΒΕΛΗΣ: Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, με τη λήξη των εργασιών της αναθεωρητικής διαδικασίας, θεωρούμε αναγκαίο να επισημάνουμε ότι η αναθεώρηση του Συντάγματος θα αποτελούσε δυνατότητα για τη διεύρυνση των εγγυήσεων του κράτους-δικαίου, αλλά και τον εκδημοκρατισμό του πολιτικού συστήματος διακυβέρνησης. Ήταν δυνατότητα και ευκαιρία για τη διαμόρφωση θεσμών, που θα αποτελούσαν βαθειές τομές για τη ριζική μεταρρύθμιση του πολιτικού μας συστήματος για τη διεύρυνση της λειτουργίας του με νέους θεσμούς προκειμένου να ενισχυθεί η δημοκρατία, η αποκέντρωση, η περιφε-

ρειακή συγκρότηση του κράτους και η ανάπτυξη νέων πεδίων κοινωνικής δραστηριότητας. Ήταν δυνατότητα και ευκαιρία για τη θεσμοθέτηση ρυθμίσεων ουσιαστικής αποκέντρωσης και ανακατανομής των εξουσιών μεταξύ της εκτελεστικής εξουσίας και των αντιπροσωπευτικών οργάνων της πολιτείας.

Κύριοι συνάδελφοι, η αναθεώρηση του Συντάγματος όπως προέκυψε με δεδομένους τους συσχετισμούς της παρούσας Βουλής, είναι δειλή και περιορισμένη. Δεν θίγει τον πυρήνα του πολιτικού συστήματος διακυβέρνησης, το οποίο με τις συγκεκριμένες του δομές τροφοδοτεί συνεχώς την κρατική εξουσία και εκείνους που την ασκούν σε μια ζεύξη που καθιστά πολλές φορές δυσδιάκριτα τα μεγέθη της κρατικής εξουσίας και των φορέων της.

Κύριοι συνάδελφοι, έπρεπε η αναθεώρηση του Συντάγματος να αναδείξει την ιδιαίτερη σημασία λειτουργίας θεσμών που καθιστούν εφικτό τον έλεγχο της κρατικής εξουσίας και των φορέων της από το λαό. Το λαό βεβαίως όχι ως έκφραση του αθροίσματος των πολιτών, αλλά ως τη δυναμική μιας κοινωνίας, η οποία μέσα από τις ταξικές και άλλες αντιθέσεις της διεκδικεί μεγαλύτερη συμμετοχή στη λήψη των πολιτικών αποφάσεων.

Έπρεπε η αναθεώρηση του Συντάγματος να ενισχύσει την εξασθενημένη λαϊκή κυριαρχία, η οποία κινδυνεύει να καταστεί συμβολική αναφορά, με δεδομένη την υπερτροφία της κρατικής κυριαρχίας, η οποία και αυτή εκχωρείται ερήμην της λαϊκής κυριαρχίας σε υπερεθνικά όργανα. Ο Συνασπισμός δεν προωθεί πολιτική απομόνωσης της χώρας και περιθωριοποίησής της στις νέες παγκόσμιες συνθήκες. Υποστηρίζει όμως ότι η συμμετοχή της σε υπερεθνικά όργανα και ιδιαίτερα στο υπό διαμόρφωση πολιτικό και οικονομικό ολοκλήρωμα της Ενωμένης Ευρώπης προϋποθέτει και επιβάλλει παρούσα και αποφασιστική τη λαϊκή κυριαρχία στη λήψη των αποφάσεων, που αφορούν στη συμμετοχή αυτή.

Η συμμετοχή της χώρας στις διαδικασίες της ευρωπαϊκής ενοποίησης για να καθίσταται αποφασιστική, πρέπει να έχει τη συγκατάθεση των πολιτών, η οποία θα έπρεπε να εκφράζεται με συνταγματική πρόβλεψη και επιταγή, με αυξημένες πλειοψηφίες της Βουλής, του κατ' εξοχήν αντιπροσωπευτικού οργάνου της λαϊκής κυριαρχίας και βεβαίως, με την τελική έγκριση από τον ίδιο το λαό. Μια έγκριση που θα αποτελούσε το αποτέλεσμα κάθε φορά ενός λαϊκού δημοψηφίσματος.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, με την αναθεώρηση του Συντάγματος δεν θίγεται, με συναίνεση ΠΑΣΟΚ και Νέας Δημοκρατίας, το πρωτοπουργικό στερεότυπο του πολιτικού συστήματος διακυβέρνησης, δεν μεταβιβάζονται εξουσίες στη Βουλή, για να αποκτήσει αυτή στοιχεία κυβερνώσας Βουλής. Η Βουλή, το κατ' εξοχήν, επαναλαμβάνω, αντιπροσωπευτικό όργανο της λαϊκής κυριαρχίας, όχι μόνο δεν ενισχύεται, αλλά αντιθέτως αποδυναμώνεται. Αποδυναμώνεται με δεδομένη την αφύδατωση της Ολομέλειάς της, η οποία πλέον θα καλείται με περιορισμένες διαδικασίες να αποφαινεται σε σχέση με το νομοθετικό έργο.

Η μετάθεση αρμοδιοτήτων της Ολομέλειας της Βουλής στις Διαρκείς Επιτροπές περιορίζει σημαντικά το ρόλο του Βουλευτή, ως καθολικού και ανεξάρτητου εκφραστή της λαϊκής κυριαρχίας. Τον καθιστά εν μέρει Βουλευτή, εν μέρει αντιπρόσωπο του ελληνικού λαού, αφού την αντιπροσώπευσή του την περιορίζει στο πλαίσιο της Διαρκούς Επιτροπής, στην οποία αυτός μετέχει.

Ο Συνασπισμός πρόβαλε την ανάγκη να διευρυνθεί ο ελεγκτικός ρόλος της Βουλής. Διεκδίκησε τον αποφασιστικό ρόλο της Βουλής. Διεκδίκησε να υπάρξει η συνταγματική υποχρέωση της Κυβέρνησης να εισάγει στη Βουλή για ενημέρωση, συζήτηση και λήψη σχετικής απόφασης, ζητήματα που αποτελούν αντικείμενο ρύθμισης στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Δυστυχώς οι προτάσεις μας αυτές έπεσαν στο κενό. Οι επιμέρους διαφοροποιήσεις Βουλευτών του ΠΑ.ΣΟ.Κ. και της Νέας Δημοκρατίας δεν στάθηκαν ικανές να μεταβάλουν το αποτέλεσμα και τις επιλογές της κυβερνητικής πρότασης. Κύριοι συνάδελφοι, δεν θέλησε η Πλειοψηφία της Βουλής τη συνταγματική κατοχύρωση της απλής αναλογικής, ως πάγιου εκλογικού συστήματος, παρά το γεγονός ότι πολλοί σήμερα εγκαταλείπουν την υ-

περάσπιση των δήθεν ισχυρών μονοκομματικών κυβερνήσεων, με την ανάδειξή τους βέβαια από εκλογικούς καλπονοθευτικούς νόμους και αποδέχονται ότι η απλή αναλογική εκτός από το γεγονός ότι με γνησιότητα εκφράζει τους πολιτικούς συσχετισμούς, μπορεί να λειτουργήσει εξυγιαντικά για την πολιτική ζωή και να οδηγήσει σε χρήσιμες πολιτικές συνθέσεις.

Αρνήθηκε, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, η Πλειοψηφία την αναθεώρηση του άρθρου 44 του Συντάγματος. Έτσι δεν κατέστη δυνατή η θεσμοθέτηση της δυνατότητας και του δικαιώματος των Ελλήνων πολιτών να προκαλούν δημοψηφίσματα για μείζονα εθνικά και κοινωνικά ζητήματα και να αποφαινούνται για αυτά με άμεσο τρόπο. Πρόκειται για τα δημοψηφίσματα που προκαλούνται και προκηρύσσονται με πρωτοβουλία των ιδίων των πολιτών και, βεβαίως, με προϋποθέσεις που καθιστούν το θεσμό αυτό στέρεη και αποτελεσματική διαδικασία για τη δημοκρατική λειτουργία του πολιτεύματος.

Συνομολογούμε, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, την απομάκρυνση του πολίτη από την πολιτική. Διαπιστώνουμε την απουσία του από τη συλλογική δράση και καταγράφουμε την προωθούμενη απολιτικοποίηση της κοινωνίας ως έντονα αρνητικό στοιχείο της δημοκρατίας. Δεν αρκούν όμως οι διαπιστώσεις για να δικαιολογήσουν την άρνηση της Πλειοψηφίας να αποδεχθεί προτάσεις, όπως αυτή για την καθιέρωση του λαϊκού δημοψηφίσματος. Προτάσεις που επιδίδουν τη συμμετοχή του πολίτη στην πολιτική.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, ο διορισμός της ηγεσίας των ανωτάτων δικαστηρίων από την εκάστοτε εκτελεστική εξουσία, δεν υπηρετεί τη διάκριση των εξουσιών. Αυτός ο διορισμός είναι δεσμός μεταξύ δικαστικής και εκτελεστικής εξουσίας. Πολλές φορές γίνεται και ιμάντας μεταφοράς επιλογών και εντολών της εκτελεστικής εξουσίας στο χώρο της δικαιοσύνης, με αποτέλεσμα να προσβάλλεται η ανεξαρτησία της ως της τρίτης συστηματικής εξουσίας του πολιτεύματος.

Προτείνουμε η ηγεσία του δικαστικού σώματος να εκλέγεται από ένα ευρύ εκλεκτορικό σώμα, στο οποίο βεβαίως τον κύριο και αποφασιστικό ρόλο θα είχαν οι ίδιοι οι δικαστές. Η πρότασή μας για την εκλογή της ηγεσίας του δικαστικού σώματος από ένα ευρύ εκλεκτορικό σώμα κατηγορήθηκε ότι προωθεί κομματισμό και παραταξιασμό στο χώρο της δικαιοσύνης.

Αντιπαράθεσαμε τον ισχυρισμό ότι ο μεγαλύτερος κομματισμός της δικαιοσύνης και η εξάρτησή της από την εκτελεστική εξουσία, προκύπτει από το διορισμό της ηγεσίας της από την εκάστοτε κυβέρνηση.

Προσήλαβα, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, και με επικουρική πρόταση, σύμφωνα με την οποία η ηγεσία του δικαστικού σώματος θα επιλέγεται από τις ολομέλειες των ανωτάτων δικαστηρίων. Οι προτάσεις μας απορρίφθηκαν. Έτσι απομένει, ως απαράδεκτη συνταγματική παραδοχή, η εξάρτηση της δικαστικής από την εκτελεστική εξουσία.

Η περιορισμένη θητεία των Προέδρων των ανωτάτων δικαστηρίων, η οποία ορθώς προτείνεται, δεν αρκεί να δικαιολογήσει την επιλογή να συνεχίσει να διορίζεται η ηγεσία του δικαστικού σώματος από την εκάστοτε εκτελεστική εξουσία.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, ο Συνασπισμός της Αριστεράς και της Προόδου υποστήριξε τη διεύρυνση των ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων και την κατοχύρωση των ήδη αναγνωρισμένων, με την αυτονόητη επισημάνση ότι τα δικαιώματα αυτά αφορούν στην πεμπουσία του πολιτεύματος.

Είναι γεγονός ότι προς την κατεύθυνση αυτή γίνονται κάποια βήματα. Δεν είναι όμως εκείνα που εμείς προτείναμε και διεκδικήσαμε. Η πλειοψηφία του κυβερνώντος κόμματος στη Βουλή, ενώ ομόφωνα όλοι οι Βουλευτές αποφασίζαμε την έντονη αναφορά του Συντάγματος στο κοινωνικό κράτος, επέλεγε -ομολογουμένως όχι όλοι οι Βουλευτές του ΠΑ.ΣΟ.Κ.- να ανεχθεί τη πρόταση του εισηγητή της Πλειοψηφίας, ως εκφραστή της συλλογικής απόφασης της Κυβέρνησης, για την τροποποίηση του άρθρου 80 του Συντάγματος, σύμφωνα με την οποία "μισθός και κάθε είδους αποδοχές, σύνταξη ή χορηγία ούτε εγγράφονται στον προϋπολογισμό του κράτους ούτε παρέχονται ούτε επεκτείνονται σε πρόσωπα ή κατηγορίες προσώπων πέραν των όσων προβλέπονται ρητά στη σχετική διάταξη με πράξη ο-

ποιουδήποτε κρατικού οργάνου, παρά μόνο με τυπικό νόμο”.

Επιδιώκεται, κύριοι συνάδελφοι, ουσιαστικά με την πρόταση αυτή, η αχρήστευση τη δυνατότητας του πολίτη να προσφεύγει στη δικαιοσύνη και να διεκδικεί προστασία του δικαιωμάτος του στο μισθό του, στις αποδοχές του, στη σύνταξή του.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, σε ό,τι ειδικότερα αφορά στα κοινωνικά δικαιώματα, προτείνουμε, τόσο στην προηγούμενη Βουλή όσο και στην παρούσα, την κατοχύρωση και νέων δικαιωμάτων, όπως το δικαίωμα σε ένα ελάχιστο μισθό και σύνταξη. Κάνουμε την πρόταση αυτή με την επιδίωξη να καταστεί συγκεκριμένη και απτή η εξειδίκευση της αρχής του κοινωνικού κράτους και η εισαγωγή του σχετικού κοινωνικού κεκτημένου.

Η πρότασή μας, ενώ δέχθηκε καταγισμό αντιπεριφερειωτών από τον εισηγητή της Πλειοψηφίας, τόσο στην Επιτροπή Αναθεώρησης όσο και στην Ολομέλεια της Βουλής, φάνηκε να πείθει στην πορεία και Βουλευτές του κυβερνώντος κόμματος. Δεν μας ενδιαφέρουν οι προθέσεις τους ούτε οι λόγοι που επέβαλαν την αναγνώριση της ορθότητας της πρότασής μας. Εκείνο που μας ενδιαφέρει, είναι η παραδοχή τους ότι πρέπει να υπάρξει συνταγματική ρύθμιση για την εγγύηση ενός ελάχιστου μισθού.

Ο Συνασπισμός της Αριστεράς και της Προόδου κατέθεσε συγκεκριμένη πρόταση, την οποία θέτει στην κρίση της Ολομέλειας. Τα δικαιώματα του κοινωνικού αποκλεισμού, πολίτη και μέλους του κοινωνικού συνόλου τελούν υπό την εγγύηση του κράτους. Ο καθένας έχει δικαίωμα για ένα ελάχιστο εισόδημα και πέραν αυτού, δικαίωμα για αξιοπρεπή διαβίωση και κοινωνική ασφάλιση. Όλα τα κρατικά όργανα υποχρεούνται να διασφαλίζουν την ανεμπόδιση και αποτελεσματική άσκηση αυτών των δικαιωμάτων, αλλά και τις εγγυήσεις για την ικανοποίησή τους.

Η θέση μας, κύριοι συνάδελφοι, είναι ξεκάθαρη: Όσοι επιθυμούν πράγματι μία πολιτική προσανατολισμένη στην ουσιαστική καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού, που αποτελεί μέζονα κίνδυνο στην εποχή της παγκοσμιοποίησης, πρέπει να υποστηρίξουν ευθέως τη συγκεκριμένη συνταγματική κατοχύρωση ενός πραγματικού, δηλαδή αγωγίμου κοινωνικού δικαιώματος, που θα αποβλέπει στη διασφάλιση ενός στοιχειώδους αποδεκτού ορίου αξιοπρεπούς διαβίωσης και εν ευρεία έννοια κοινωνικής ασφάλισης. Αυτή δε η θέση υπερβαίνει σε εύρος την πρόταση που συζητείται σήμερα στην Ευρωπαϊκή Ένωση για την κατοχύρωση ενός ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος. Ο όρος εισόδημα παραπέμπει εννοιολογικά κυρίως σε μια λογική χρηματικής ενίσχυσης, επιδομάτων με άλλα λόγια, ενώ ο όρος δικαίωμα αξιοπρεπούς διαβίωσης και κοινωνικής ασφάλειας εγγυάται αυτό το εισόδημα και επιτρέπει ευχερέστερα μια πλέον ευέλικτη κάλυψη των κοινωνικών αναγκών των δικαιούχων μέσω της παροχής αγαθών και υπηρεσιών, αλλά και μέσω ειδικών πολιτικών για τον επαγγελματικό προσανατολισμό και την εκπαίδευση των ανέργων.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, η διασφάλιση ενός δικαιώματος, όπως το περιγράψαμε, υπό την όποια ειδικότερη διατύπωσή του, θα αποτελούσε μια πρώτη συγκεκριμένη αποτύπωση της αρχής του κοινωνικού κράτους και ταυτόχρονα ουσιαστική εγγύηση για μια συνολική και διαρκή βελτίωση της κοινωνικής πολιτικής. Η συνταγματική κατοχύρωση του δικαιώματος αξιοπρεπούς διαβίωσης και κοινωνικής ασφάλειας βρίσκεται σε άμεση και στενή συνάφεια με την ισόρροπη εξασφάλιση ενός ανελαστικού ορίου του περιεχομένου των επί μέρους κοινωνικών δικαιωμάτων, δίνοντάς τους έτσι περιεχόμενο ζωής. Άλλωστε και στο πλαίσιο του σχετικού ευρωπαϊκού προβληματισμού αυτός ο στόχος έχει δεσποζόουσα θέση.

Όμως, αυτό προϋποθέτει συγκεκριμένη συνταγματική πολιτική προκειμένου να αναδυθεί ο πράγματι δικαιωματικός και άρα κατ’αρχήν καθολικός χαρακτήρας του συνόλου των κοινωνικών δικαιωμάτων, τα οποία απορρέουν από την ιδιότητα του πολίτη και δεν είναι εκδηλώσεις φιλανθρωπίας προς τους κοινωνικά αποκλεισμένους.

Μόνο έτσι άλλωστε έχει νόημα η όλη συζήτηση για την προστασία του πυρήνα των κοινωνικών δικαιωμάτων ως εγγυητικού και ταυτόχρονα ως διεκδικητικού πλαισίου της κοινωνικής προ-

στασίας.

Αυτήν την πρότασή μας την καταθέσαμε στην Βουλή ως συγκεκριμένη τροπολογία πριν από λίγες ημέρες. Όμως δεν εισάγεται για ψήφιση στη Βουλή με την αιτιολογία ότι είναι εκπρόθεσμη. Απορούμε: από ποια διάταξη του Κανονισμού της Βουλής και του Συντάγματος καθιερώνεται η έννοια του εκπροθέσμου ή του εμπροθέσμου μιας τροπολογίας που αναφέρεται στη συνταγματική αναθεώρηση; Από ποια διάταξη του Κανονισμού της Βουλής ή του Συντάγματος προκύπτει ότι η οποιαδήποτε τροπολογία, που αφορά στην αναθεώρηση του Συντάγματος πρέπει να προτείνεται από πενήντα τουλάχιστον Βουλευτές;

Ποια διάταξη και ποια πολιτική εκτίμηση μπορεί να αναφέρεται σε τέτοιους περιορισμούς στο όνομα δήθεν της οικονομίας των εργασιών της Βουλής για να αφαιρέσει το δικαίωμα του κάθε Βουλευτή να κάνει προτάσεις και να τροπολογεί στη διαδικασία αναθεώρησης του Συντάγματος; Και αυτό πότε; Όταν ο εισηγητής της Πλειοψηφίας παριστάμενος στη διαδικασία αναθεώρησης του Συντάγματος όχι ως Υπουργός, αλλά ως Βουλευτής, τροπολογούσε οποτεδήποτε αυτός έκρινε, όχι βέβαια συνοψίζοντας απόψεις, αλλά εισηγούμενος νέες ρυθμίσεις.

Τα παραδείγματα είναι ενδεικτικά. Τροπολογία εισήγαγε ο εισηγητής της Πλειοψηφίας, όταν έκανε νέα πρόταση -δυνάμει δασοκόνα- για το άρθρο 24 του Συντάγματος. Τροπολογία έκανε όταν έκανε νέα πρόταση για την καθιέρωση του επαγγελματικού ασυμβίβαστου του Βουλευτή. Τροπολογία έκανε όταν έκανε νέα πρόταση για το λεγόμενο βασικό μέτοχο στο ιδιοκτησιακό καθεστώς των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, ανατρέποντας μάλιστα ομόφωνη απόφαση των μελών της Επιτροπής Αναθεώρησης του Συντάγματος και υποχωρώντας από το αίτημα για πλήρη διαφάνεια.

Οι αναφορές μου είναι ενδεικτικές και δεν εξαντλούν τον κατάλογο των τροπολογιών του εισηγητή της Πλειοψηφίας, που προφανώς έγιναν όχι μόνο με δική του επιλογή, αλλά με συλλογική ευθύνη της παραγγέλλουσας κυβέρνησης.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, θα δεχθείτε αυτήν την ερμηνεία του εκπροθέσμου και εμπροθέσμου των τροπολογιών που επιλέγεται για να προσαρμοστεί η αναθεώρηση του Συντάγματος σε ορισμένα μέτρα, σε ορισμένες ανάγκες, σε ορισμένες σκοπιμότητες; Θα απεμπολήσουν οι Βουλευτές του ελληνικού Κοινοβουλίου το δικαίωμά τους και σήμερα να τροπολογήσουν προκειμένου να αναθεωρηθεί το Σύνταγμα με ωφέλιμο δημοκρατικό τρόπο;

Κύριοι συνάδελφοι, με τα όσα προανέφερα δεν εξαντλώ τις παρατηρήσεις μας για την αναθεώρηση του Συντάγματος. Είχα τη δυνατότητα ως εισηγητής του Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου, που μου εμπιστεύτηκε αυτήν τη διαδικασία, να διατυπώσω εξειδικευμένα τις απόψεις μας για την αναθεώρηση του Συντάγματος και να καταθέσω τις αντιρρήσεις μας, αντιρρήσεις και διαφωνίες, οι οποίες δικαιολογούν την πολιτική άποψη ότι η αναθεώρηση αυτή δεν ήταν αναγκαία.

Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, έχω την τιμή να ανακοινώσω στο Σώμα ότι τη συνεδρίασή μας παρακολουθούν από τα άνω δυτικά θεωρεία τριάντα επτά μαθητές και μαθήτριες και πέντε συνοδοί - καθηγητές των Λυκείων Καλλονής και Πέτρας Λέσβου, αφού προηγουμένως ξεναγήθηκαν στην έκθεση της αίθουσας “ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ”.

Τους καλωσορίζουμε στο Κοινοβούλιο.

(Χειροκροτήματα από όλες τις πτέρυγες της Βουλής)

Ο Πρωθυπουργός της χώρας κ. Κωνσταντίνος Σημίτης έχει το λόγο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΗΜΙΤΗΣ (Πρόεδρος της Κυβέρνησης):

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, η αναθεώρηση του Συντάγματος φθάνει σήμερα στο τέλος της. Στο χρόνο που μεσολάβησε από τότε που ξεκίνησε, η διαδικασία πέρασε από διάφορες φάσεις. Ένα όμως είναι το χαρακτηριστικό, με ανοιχτό διάλογο, σε ήπιο κλίμα, πετύχαμε συγκλίσεις σε πολλά προβλήματα τα οποία ήταν δύσκολα και καταλήξαμε πάρα πολλές φορές σε συναινέσεις διαδικασίες και λύσεις.

Επιθυμώ να χαιρετίσω ιδιαίτερα αυτό το γεγονός. Και φαίνεται ότι οι διατάξεις οι οποίες θα ψηφισθούν σήμερα στη μεγάλη τους πλειοψηφία συγκεντρώνουν την ευρύτερη αποδοχή.

Η συζήτηση για την αναθεώρηση του Συντάγματος έγινε για πρώτη φορά στη συνταγματική μας ιστορία χωρίς εντάσεις και με πιστή τήρηση των ορισμών που περιέχει το Σύνταγμά μας. Συμφωνούμε, πιστεύω, ότι αυτό είναι μία σημαντική κατάκτηση της πολιτικής μας ζωής, μία κατάκτηση η οποία επιβεβαιώνει την ωριμότητα του πολιτικού μας συστήματος και μας δείχνει το δρόμο που πρέπει να πορευθούμε στο μέλλον.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, με την αναθεώρηση του Συντάγματος επιδιώξαμε πρώτα από όλα τη διεύρυνση και την επαύξηση της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Συγκεκριμένα στην πρόταση που καλούμαστε να ψηφίσουμε, ενισχύονται δικαιώματα, κατοχυρώνονται νέα και καταργούνται ορισμοί που εξέφραζαν απαρχαιωμένες αντιλήψεις και επιβίωσαν λάθρα στο Σύνταγμα το 1975. Ιδιαίτερο βάρος δώσαμε σε δικαιώματα, η προστασία των οποίων είναι αναγκαία λόγω των εξελίξεων της σύγχρονης τεχνολογίας. Αυτό είναι το πρώτο κεφάλαιο και η πρώτη προσπάθειά μας.

Προσπάθειά μας επίσης ήταν και ένα δεύτερο μεγάλο κεφάλαιο, η ενίσχυση της αξιοπιστίας στη λειτουργία του πολιτεύματος, γιατί η αξιοπιστία καθορίζει τις σχέσεις του πολίτη με την πολιτεία, αλλά και γενικότερα την ποιότητα της δημοκρατίας. Και η αξιοπιστία εξαρτάται από τη διαφάνεια, από τη δυνατότητα του πολίτη να γνωρίζει, να παρακολουθεί, να κρίνει. Επιδιώξαμε γι' αυτό, η διαφάνεια να είναι σταθερός γνώμονας στη ρύθμιση των θεμάτων της οικονομικής και πολιτικής μας ζωής.

Τέλος, το τρίτο μεγάλο κεφάλαιο, η τρίτη μεγάλη προσπάθεια είναι η ανανέωση της δημοκρατίας και ο εκσυγχρονισμός των θεσμών. Ο πολίτης να είναι πιο κοντά στη διαμόρφωση των αποφάσεων της εξουσίας. Γι' αυτό και επιφέρουμε τομές στη λειτουργία της Βουλής, ενισχύουμε την αποκεντρωμένη, ενδυναμώνουμε την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Εξάλλου προσβλέπουμε σταθερά σε μια σύγχρονη Δημόσια Διοίκηση, η οποία θα λειτουργεί αποδοτικά και θα εξυπηρετεί τον πολίτη και το δημόσιο συμφέρον.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, θα αναφερθώ σε ορισμένα σημεία, που πιστεύω ότι χαρακτηρίζουν την αναθεώρηση και εντάσσονται μέσα σε αυτές τις τρεις γενικές αρχές, στα τρία κεφάλαια που ανέφερα.

Οι τεχνολογικές εξελίξεις, ξέρουμε όλοι, ότι προσφέρουν στον άνθρωπο τεράστιες δυνατότητες. Όλοι είμαστε, γινόμαστε πολίτες του κόσμου. Ο άνθρωπος αναπτύσσει στην εποχή της παγκοσμιοποίησης την προσωπικότητά του σε ένα ανοικτό διεθνές περιβάλλον. Αντιμετωπίζει όμως πολλές προκλήσεις. Μέσω του υπολογιστή του συνδέεται με κάθε σημείο της γης, ενώ μπορεί να αντλήσει κάθε πληροφορία που του είναι χρήσιμη από το διαδίκτυο. Με την καθιέρωση στο Σύνταγμα του δικαιώματος στην πληροφόρηση και του δικαιώματος στη συμμετοχή στην κοινωνία της πληροφορίας, η χώρα μας βρίσκεται διεθνώς, όπως πιστεύω ότι θα φανεί σύντομα, στην πρωτοπορία αναλόγων πρωτοβουλιών σε συνταγματικό επίπεδο.

Άκουσα πριν τον κ. Βαρβιτσιώτη, ο οποίος μίλησε για ουδέτερη διάταξη. Μια διάταξη η οποία δείχνει με ποιο τρόπο πρέπει να αντιμετωπίσουμε το μέλλον, δεν είναι ουδέτερη. Είναι θετική, είναι χρήσιμη, είναι οδηγός και χρειαζόμαστε τέτοιες διατάξεις στο Σύνταγμά μας.

Η πρόοδος της τεχνολογίας δεν προσφέρει όμως μόνο δυνατότητες στον άνθρωπο. Οι εξελίξεις αποτελούν και εν δυνάμει εστίες κινδύνου. Θα ήθελα να αναφέρω ορισμένα παραδείγματα: Η ανάπτυξη της βιοϊατρικής επιτρέπει νέες μεθόδους θεραπείας, αλλά και παρεμβάσεις στη γενετική μας ταυτότητα. Εξάλλου η τεχνολογία διευκολύνει τη συγκέντρωση των πληροφοριών και την επεξεργασία τους για κάθε άνθρωπο, για κάθε πολίτη. Αλλά οι πληροφορίες αποτελούν ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα πολλές φορές και συνδέονται με την αξία, με την προσωπικότητα του ανθρώπου και δεν πρέπει να χρησιμοποιηθούν σε βάρος του.

Απέναντι στους κινδύνους αυτούς πήραμε και θα συνεχίσουμε να παίρνουμε κάθε πρόσφορο μέτρο. Σταθερή επιδίωξή μας

είναι να προστατεύσουμε αποτελεσματικά κάθε πτυχή της ζωής του πολίτη. Γι' αυτό το Σύνταγμα εγγυάται τον πληροφοριακό αυτοκαθορισμό και τον έλεγχο από βιοϊατρικούς πειραματισμούς.

Στην πολύπλοκη πραγματικότητα που ζούμε δεν αρκεί όμως μόνο η ενίσχυση των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Είναι επίσης επιβεβλημένη η δημιουργία νέων θεσμών που εγγυώνται τα δικαιώματα, εγγυώνται την άσκησή τους. Και τέτοιους θεσμούς αποτελούν κατά πρώτο λόγο οι ανεξάρτητες αρχές. Η προώθησή και η ενδυνάμωσή τους αποτελεί σταθερή παράμετρο της πολιτικής μας. Κάναμε πολλά γι' αυτό, πρέπει να κάνουμε όλοι περισσότερα.

Ο Συνήγορος του Πολίτη, το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης, το ΑΣΕΠ, η αρχή προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, είναι γνωστές αρχές. Η συνταγματική αναθεώρηση θα δείξει με ανάγλυφο τρόπο ότι θέλουμε να τις θωρακίσουμε, ότι θέλουμε να αποτελούν εγγύηση των ελευθεριών και δικαιωμάτων του ανθρώπου. Ο λαός άλλωστε άρχισε να συνειδητοποιεί ότι οι αρχές αυτές είναι επάλξεις του κράτους δικαίου και της δημοκρατίας.

Η πολιτεία, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, πρέπει να εγγυάται την ασφάλεια των πολιτών. Ο εισηγητής της Πλειοψηφίας κ. Βενιζέλος αναφέρθηκε διεξοδικά σ' αυτό το θέμα. Πρέπει να τους παρέχει ευκαιρίες απασχόλησης, να διαμορφώνουν τους όρους για την ανάδειξη των ικανοτήτων τους. Αυτό είναι μία προϋπόθεση της κοινωνικής συνοχής και αλληλεγγύης, η οποία είναι σταθερή συνιστώσα της πολιτικής μας. Σημαντικές προς την κατεύθυνση αυτή είναι η ενίσχυση των κοινωνικών δικαιωμάτων, αλλά και η κατοχύρωση στο Σύνταγμα του κοινωνικού κράτους ως θεμελιώδους αρχής. Τα αποτελέσματα αυτών των επιλογών δεν θα αργήσουν να φανούν στην πράξη και οι χθεσινές αποφάσεις της Κυβέρνησης δείχνουν ότι θέλουμε να προωθήσουμε σταθερά την πορεία σε ένα κράτος, το οποίο είναι πιο δίκαιο και σε μία κοινωνία, η οποία έχει μεγαλύτερη συνοχή.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, ανέφερα ότι το δεύτερο μεγάλο κεφάλαιο αφορά τη διαφάνεια. Όταν μιλάμε για διαφάνεια, μιλάμε κυρίως για τον έλεγχο των οικονομικών εξουσιών. Και όλοι γνωρίζουμε, από τη συζήτηση που έγινε εδώ ότι ο τρόπος ελέγχου αποτελεί ένα ευαίσθητο και δύσκολο θέμα, διότι η αναζήτηση του μέτρου είναι δύσκολη, αφού οι επιλογές μας πρέπει, αφ' ενός μεν, να αποτρέπουν ανεπιθύμητες και αθέμιτες επιρροές στη λήψη των αποφάσεων και, αφ' ετέρου, να μην παρακλύουν υπέρμετρα τη λειτουργία της αγοράς.

Ο χώρος που δοκιμάζεται περισσότερο η σχέση πολιτικής και οικονομικής εξουσίας, είναι τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης. Εκεί η οικονομική δύναμη έχει τη δυνατότητα να διαμορφώνει την κοινή γνώμη και μάλιστα να επηρεάζει κρίσιμες αποφάσεις.

Στα άρθρα 14 και 15, όπως διατυπώθηκαν, διασφαλίζεται η δημοσιότητα στο ιδιοκτησιακό καθεστώς, στα οικονομικά και στα μέσα χρηματοδότησης των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, ενώ η διαφάνεια και η πολυφωνία αναγορεύονται σε συνταγματικούς κανόνες.

Συγκεκριμένα ξέρουμε όλοι ότι απαγορεύεται η συγκέντρωση του ελέγχου περισσότερων μέσων της ίδιας μορφής, στο ίδιο πρόσωπο, και προβλέπεται το ασυμβίβαστο της ιδιότητας του ιδιοκτήτη, του εταίρου, του βασικού μετόχου εταιρείας, που κατέχει, λειτουργεί Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης με τις αντίστοιχες ιδιότητες σε εταιρεία που αναλαμβάνει έργα και προμήθειες ή παρέχει υπηρεσίες στο δημόσιο. Πρόκειται για έναν πολύ προωθημένο κανόνα ελέγχου της οικονομικής εξουσίας στην ευαίσθητη περιοχή των Μαζικών Μέσων Ενημέρωσης.

Η διαφάνεια συζητήθηκε και σε σχέση με ένα δεύτερο κεφάλαιο, ένα δεύτερο θέμα, τους πρωταγωνιστές της πολιτικής, τα κόμματα, τους υποψηφίους στις εκλογές και τους Βουλευτές. Οι ανάγκες του εκλογικού αγώνα είναι γνωστές σε όλους. Συχνά δε οδηγούν σε εξαρτήσεις από τους οικονομικά ισχυρούς. Η καθιέρωση της διαφάνειας στην προέλευση και την διαχείριση των οικονομικών αποτελεί το πιο πρόσφορο μέσον για την αντιμετώπιση του κινδύνου της εξάρτησης. Γι' αυτό επιβάλλεται η δημοσιότητα των οικονομικών, ενώ ο έλεγχος ανατίθεται σε ειδικό όργανο με τη συμμετοχή ανωτάτων δικαστικών λειτουργιών.

γών. Με αυτόν τον τρόπο εξασφαλίζεται η αντικειμενικότητα και η αξιοπιστία της διαδικασίας.

Για πρώτη φορά, τέλος, προβλέπονται αυστηρές κυρώσεις που φθάνουν έως και την έκπτωση του Βουλευτή από το βουλευτικό αξίωμα. Ορισμένοι από τους κανόνες του Σύνταγματος ισχύουν ήδη με νόμο από το 1996. Ο κορμός τους όμως τώρα κατοχυρώνεται και εμπλουτίζεται με νέους. Το νέο συνταγματικό πλαίσιο καθιστά επιβεβλημένη τη δραστική τροποποίηση και συμπλήρωση της νομοθεσίας. Όπως ξέρετε, έχει ξεκινήσει μία συζήτηση με τα πολιτικά κόμματα και η συζήτηση αυτή για την τροποποίηση της νομοθεσίας για τα οικονομικά των κομμάτων θα συμβάλει ασφαλώς στο να προκύψουν λύσεις, οι οποίες είναι γενικά αποδεκτές.

Η διαφάνεια αφορά τους όρους του εκλογικού αγώνα. Η διεκδίκηση της ψήφου του λαού στις εκλογές πρέπει να γίνεται με όρους, οι οποίοι είναι γνωστοί, τόσο χρόνο πριν από τις εκλογές, ώστε τα κόμματα να έχουν τη δυνατότητα να προετοιμασθούν κατάλληλα. Το εκλογικό σύστημα θα είναι έγκαιρα γνωστό σε όλους, αφού κάθε τροποποίησή του θα ισχύει από τη μεθεπόμενη εκλογική αναμέτρηση, εκτός αν συγκεντρωθεί αυξημένη πλειοψηφία 2/3 στη Βουλή. Επίσης εκλογικεύεται το σύστημα εκλογιμότητας, αφού το Σύνταγμα αναφέρεται πια μόνο σε όσα επηρεάζουν πραγματικά τη βούληση των πολιτών.

Στο νέο συνταγματικό περιβάλλον, η αξιοπιστία και η διαφάνεια θα αποτελούν σταθερά σημεία αναφοράς για όλο το πολιτικό μας σύστημα και θα διατρέχουν τις κρίσιμες και ευαίσθητες λειτουργίες τους. Πιστεύω ότι η εξέλιξη αυτή δείχνει την ωριμότητα του πολιτικού μας συστήματος.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, είναι γνωστή σε όλους μας η εναγώνια διεθνώς αναζήτηση προτάσεων, που θα φέρουν τη Βουλή στο επίκεντρο της λειτουργίας του πολιτεύματος. Μαγικές συνταγές δεν υπάρχουν. Υπάρχουν όμως ανάγκες προ πολλού διαπιστωμένες, που μας βοηθούν να διαμορφώσουμε τις αποφάσεις μας. Πρόκειται για το θέμα της αναβάθμισης του Βουλευτή, αλλά και για την αποδοτικότερη ενασχόληση της Ολομέλειας της Βουλής με τα κορυφαία και μεγάλα πολιτικά ζητήματα. Με τις ρυθμίσεις η Εθνική Αντιπροσωπεία αναβαθμίζεται, ανακατανέμονται οι αρμοδιότητες μεταξύ της Ολομέλειας και των επιτροπών, προβλέπεται η άσκηση κοινοβουλευτικού ελέγχου και στο Τμήμα Διακοπής της Βουλής και αναγνωρίζονται νέες δυνατότητες στους Βουλευτές για τη συμμετοχή τους στις εργασίες του Κοινοβουλίου.

Ο εκσυγχρονισμός της Δημόσιας Διοίκησης, επίσης, αποτελεί προτεραιότητα της πολιτικής μας και είναι φυσικό να προσπαθούμε και σε συνταγματικό επίπεδο να προωθήσουμε μία Δημόσια Διοίκηση που θα εξυπηρετεί όλες τις ανάγκες του πολίτη με καλύτερο τρόπο. Θα τον βοηθάει να λύσει τα καθημερινά του προβλήματα. Τα στελέχη της πρέπει να διαθέτουν γνώσεις και δεξιότητες που απαιτεί η πολυσύνθετη αποστολή της Δημόσιας Διοίκησης στη σημερινή εποχή. Γι' αυτό κατοχυρώνουμε την αντικειμενική και αξιοκρατική διαδικασία πρόσληψης των δημοσίων υπαλλήλων από το ΑΣΕΠ.

Εγγύηση για την εύρυθμη λειτουργία της Δημόσιας Διοίκησης αποτελεί επίσης ο θεσμός του "Συνήγορου του Πολίτη" και πιστεύω ότι στο μικρό διάστημα λειτουργίας του απέδειξε ότι είναι παραστάτης του πολίτη. Κεντρική θέση, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, έχει επίσης η Τοπική Αυτοδιοίκηση, γι' αυτό ακριβώς ενισχύουμε συνταγματικά τους ΟΤΑ τόσο της πρώτης όσο και της δεύτερης βαθμίδας.

Με το νέο Σύνταγμα, η σχέση κρατικής διοίκησης και αυτοδιοίκησης γίνεται περισσότερο σαφής, ενώ η κρατική διοίκηση αποκεντρώνεται σε μεγαλύτερο βαθμό. Η ρητή κατοχύρωση της οικονομικής αυτοτέλειας των ΟΤΑ τους δίνει τη δυνατότητα να διαχειρίζονται καλύτερα τους πόρους τους.

Η πολιτική μας για το κράτος και τη διοίκηση, που αποτυπώνεται ήδη ανάγλυφα στο Σύνταγμα, συνίσταται στο τρίπτυχο: "Κράτος στρατηγείο - αποκεντρωμένη διοίκηση και ισχυρή αυτοδιοίκηση".

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, αφού αναφέρθηκα πολύ συνοπτικά σε ορισμένες ρυθμίσεις για τις οποίες υπήρξαν αποφάσεις της μεγάλης πλειοψηφίας των Βουλευτών και οι οποίες δι-

νουν ένα νέο χαρακτήρα στο Σύνταγμα, θα ήθελα να αναφερθώ και στο θέμα του τρόπου αναδείξεως του Προέδρου της Δημοκρατίας. Σε αυτό το σημείο δεν κατέστη δυνατή η επίτευξη συναίνεσης. Με την πρότασή μας προσπαθήσαμε για την εύρυθμη λειτουργία του πολιτεύματος να αποσυνδέσουμε την ανάδειξη του Αρχηγού του κράτους από την πρόωρη προσφυγή στις κάλπες.

Η θέση μας ήταν από την αρχή καθαρή. Προτεínουμε να απαλλαγεί μία κορυφαία στιγμή στη λειτουργία του πολιτεύματος από στερείρες αντιπαραθέσεις και τη δυνατότητα μικροκομματικής εκμετάλλευσης. Οδηγός για την πρότασή μας ήταν η εμπειρία του παρελθόντος.

Οι ψηφοφορίες για την ανάδειξη του Προέδρου της Δημοκρατίας το 1980 και το 1985 είναι ακόμη ωπές στη μνήμη μας. Αλλαγές στη σύνθεση των κοινοβουλευτικών ομάδων, προκείμενου να διαμορφωθεί τεχνητά η απαιτούμενη πλειοψηφία, αμφισβήτηση των συνταγματικών διατάξεων, αμφισβήτηση των ερμηνειών. Όλα αυτά άφησαν ανεξίτηλο το στίγμα στις σχετικές διαδικασίες. Αλλά και τη μοναδική φορά, το 1990, που μεσολάβησαν εκλογές πριν από την ανάδειξη του νέου Προέδρου της Δημοκρατίας, το Σύνταγμα χρησιμοποιήθηκε για να διαμορφωθούν κάτω από ένα εκβιαστικό δίλημμα οι κοινοβουλευτικοί συσχετισμοί.

Η ισχύουσα ρύθμιση, αυτή που υπάρχει σήμερα, επεβλήθη κάτω από τις γνωστές συνθήκες που επικρατούσαν το 1975. Επικρατούσε στο τότε Σύνταγμα και η λογική των υπερεξουσιών του Προέδρου της Νέας Δημοκρατίας. Τα δεδομένα όμως έκτοτε έχουν αλλάξει άρδην. Το πολίτευμά μας έδειξε αντοχή και θα μπορούσαμε να πούμε, χρησιμοποιώντας ένα σχήμα λόγου, ενωλίκιωθηκε δοκιμαζόμενο στην πράξη. Η δημοκρατία μας διέγραψε μία σταθερή πορεία, μία αδιάτακτη τροχιά είκοσι πέντε χρόνια.

Η εμμονή της Νέας Δημοκρατίας να μη συμπράξει στην αναθεώρηση του άρθρου 32 είναι γι' αυτούς τους λόγους και ανεξίτηλη και αδικαιολόγητη. Η απειλή της προσφυγής στη λαϊκή ετυμηγορία, για να επιτευχθεί ευρύτερη συναίνεση στο πρόσωπο του Προέδρου της Δημοκρατίας δεν λειτουργεί με τρόπο ώστε να επιτυγχάνεται σύνθεση απόψεων. Αντίθετα οδηγεί σε πολώσεις, σε τακτικισμούς που δεν συμβάλλουν σε μια συναινετική διαδικασία.

Η πρόσφατη εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας, του κ. Στεφανόπουλου, το Μάρτιο του 2000, μας δείχνει τον ασφαλή δρόμο. Αποδεικνύει ότι, αν θέλουμε πραγματικά να επιλέξουμε Πρόεδρο της Δημοκρατίας και αν εγκαταλείψουμε την προσπάθεια για αλλαγή των πολιτικών συσχετισμών στη Βουλή, τότε μπορούμε να καταλήξουμε σε κοινά αποδεκτές λύσεις, λύσεις που και τιμή ο λαός και διευκολύνουν την εύρυθμη λειτουργία του πολιτεύματος.

Καλώ γι' αυτό τη Νέα Δημοκρατία την ύστατη αυτή στιγμή να αρθεί στο ύψος των περιστάσεων, να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις των καιρών και στις προσδοκίες του λαού μας. Να κατανοήσει το λάθος της και να ψηφίσει την πρότασή μας, αναθεωρώντας τη στάση της.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, η Ελλάδα αποκτά, στην αυγή του 21ου αιώνα, νέο Σύνταγμα. Πεποίθησή μας αποτελεί ότι το Σύνταγμα που θα ψηφίσουμε σε λίγο ανταποκρίνεται στις προκλήσεις και απαιτήσεις των καιρών. Διαμορφώνεται ένα νέο πλαίσιο για την ορθολογική και αποδοτική λειτουργία τόσο της πολιτείας όσο της κοινωνίας. Το νέο Σύνταγμα, προϊόν ώριμου προβληματισμού, ανοικτής διαβούλευσης και συναινετικών διαδικασιών, είναι στραμμένο σταθερά προς το μέλλον και ανοίγει ένα νέο κεφάλαιο στην ιστορία των θεσμών μας.

Καλώ γι' αυτό όλους τους Βουλευτές να υπερψηφίσουν τις νέες διατάξεις.

Το Σύνταγμα είναι μοχλός για την προώθηση και την εδραίωση του θεσμικού εκσυγχρονισμού και της προόδου της χώρας, δεν είναι όμως σε θέση από μόνο του να οδηγήσει στην επίτευξη των στόχων μας. Ο θεσμικός εκσυγχρονισμός δεν επιτελείται και δεν ολοκληρώνεται με τη θέσπιση συνταγματικών διατάξεων.

Απαιτεί και τη συνεχή και πιστή εφαρμογή του. Απαιτεί καθη-

μερινή δουλειά και επιβάλλει την ανάληψη πρωτοβουλιών και τη διαμόρφωση πρακτικών, που επιτρέπουν να αναδειχθεί η σημασία των θεσμών. Απαιτείται οι θεσμοί και οι διαδικασίες να μη χρησιμοποιούνται ως προσχήματα για την επίτευξη ειδικών συμφερόντων, αλλά ως ουσιαστικοί κανόνες δράσης που διαμορφώνουν την κοινωνική μας ζωή.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, στην ελληνική πολιτική ζωή κυριαρχούσε και κυριαρχεί η υπερβολή. Επιβεβλημένη τακτική θεωρείται η καλλιέργεια της αντιπαλότητας, η προσωπική επίθεση και η μείωση όλων εκείνων που έχουν άλλη άποψη. Η τακτική αυτή που βασίζεται στην απαξίωση, απαξιώνει και το πολιτικό σύστημα. Απαξιώνει την πολιτική και όχι μονάχα εκείνους όσοι πιστεύουν ότι αναδεικνύονται, προσβάλλοντας τον αντίπαλό τους.

Είναι νωποί ακόμη οι ισχυρισμοί για νοθεία στις εκλογές, που τόσο εύκολα και με τόσο άφρονα τρόπο προβλήθηκαν. Οι ισχυρισμοί που παρέβλεπαν με εκπληκτική, θα έλεγα, ασυνειδησία ότι σε μια χώρα στην οποία το μεγαλύτερο τμήμα των πολιτών της έζησε μια φασιστική δικτατορία, η αμφισβήτηση των θεσμών πρέπει να είναι απόλυτα τεκμηριωμένη και να μην γίνεται επιπόλαια. Αλλιώς το μόνο που επιτυγχάνεται, είναι να ενισχύει νοσταλγούς αντισυνταγματικών αυταρχισμών στην καταδίκη του δημοκρατικού πολιτεύματος.

Το Σύνταγμα, λοιπόν, δεν είναι ένας νεκρός κανόνας. Το Σύνταγμα πρέπει να είναι και οδηγός στην πολιτική μας ζωή. Έχουν σημασία οι συνταγματικές διατάξεις και έχουν σημασία και στην πράξη. Χθες, για παράδειγμα, έγινε μια προσπάθεια να παρουσιασθεί η Ελλάδα ως μια κοινωνία σε επαναστατικό αναβρασμό, όπου δεν μπορούν να ισχύουν, επειδή υπάρχει επαναστατικός αναβρασμός, το Σύνταγμα και οι νόμοι.

Την προσπάθεια αυτή ευλόγησε η κα Παπαρήγα με την παρουσία της έξω από το κατελιγμένο Υπουργείο Εργασίας. Κάποιοι ανιστόρητοι οπαδοί του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδος φαντάζονται ότι βρισκόμαστε στο 1917 και ότι στην Αθήνα του 2001, καταλαμβάνοντας το Υπουργείο Εργασίας, καταλαμβάνουν τα χειμερινά ανάκτορα στην Πετρούπολη.

ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ ΕΒΕΡΤ: Τσαρίνα η κα Παπαρήγα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΗΜΙΤΗΣ (Πρόεδρος της Κυβέρνησης):

Στην Ελλάδα έχουμε δημοκρατία και κοινωνικό κράτος. Επειδή έχουμε δημοκρατία και κοινωνικό κράτος, το μέσο ετήσιο εισόδημα του Έλληνα πολίτη είναι δώδεκα χιλιάδες δολάρια περίπου.

ΟΡΕΣΤΗΣ ΚΟΛΟΖΩΦ: Μαζί με τους βιομήχανους.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΗΜΙΤΗΣ (Πρόεδρος της Κυβέρνησης):

Στις γειτονικές μας χώρες που ακολούθησαν τα πολιτικά και κοινωνικά πρότυπα του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδος, το μέσο ετήσιο εισόδημα είναι χίλια οκτακόσια δολάρια, δέκα φορές χαμηλότερο, δέκα φορές λιγότερο. Αυτό τα λέει όλα. Αυτό μιλάει για τη δημοκρατία, για τις απόψεις και τις συμπεριφορές του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδος, για το πώς επιτυγχάνεται η ευημερία και το κοινωνικό κράτος, για το τι προωθεί την Ελλάδα, η δική μας πολιτική, η πολιτική την οποία πρεσβεύουμε.

Το συμπέρασμα, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, είναι ότι οι γραπτοί συνταγματικοί κανόνες, όσο τέλειοι και αν είναι, δεν αρκούν. Χρειάζεται και μια πολιτική κουλτούρα, μια πολιτισμική στάση απέναντι στο πολιτικό σύστημα που να διασφαλίζει τη δημοκρατία, να την κάνει βίωμα του πολίτη, να την κάνει πράξη σε όλα τα επίπεδα της ζωής.

Στη Μεγάλη Βρετανία, όπως γνωρίζουμε, δεν υπάρχει γραπτό Σύνταγμα. Η υψηλή ποιότητα της δημοκρατίας είναι αποτέλεσμα παράδοσης, πολιτισμικής στάσης των κομμάτων, τόσο της κυβέρνησης όσο και της αντιπολίτευσης.

Η επίκληση του Συντάγματος δεν καθιστά από μόνη της το Σύνταγμα πραγματικότητα. Η ψήφιση των νέων διατάξεων ως είναι υπόμνηση ότι χρειάζονται από όλους μας συμπεριφορές που τις εκφράζουν. Ας είναι μια αφετηρία για στάση που ουσιαστικοποιεί τις συνταγματικές διατάξεις, εμπεδώνει τη δημοκρατία. Ας είναι κάλεσμα για μια στάση με περισσότερη σύνεση και νηφαλιότητα, με περισσότερη συναίσθηση πολιτικής και κοινωνικής ευθύνης.

Στην επίπονη και πολυσχιδή προσπάθεια για μια δημοκρατία με υψηλής ποιότητας δημόσια ζωή, αναγκαία είναι η ενεργητική συμμετοχή όλων μας. Καλούμε γι' αυτό όλες τις πολιτικές δυνάμεις και όλους τους πολίτες να στρατευθούν σ' αυτόν τον αγώνα για τη δημοκρατία, για μια δημοκρατία που αναδεικνύει τη δημιουργική συμβολή, τη δημιουργική συζήτηση, που αναδεικνύει μια κοινωνία υπευθύνων πολιτών. Ο ελληνικός λαός ας είναι βέβαιος ότι εμείς θα είμαστε πρωταγωνιστές σ' αυτόν τον αγώνα για την κοινωνία των υπευθύνων πολιτών, για την ουσιαστική δημοκρατία. Σας ευχαριστώ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΠΑ.ΣΟ.Κ.)

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Ο Αρχηγός της Αξιωματικής Αντιπολιτεύσεως και Πρόεδρος της Νέας Δημοκρατίας κ. Κώστας Καραμανλής έχει το λόγο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ (Πρόεδρος της Νέας Δημοκρατίας): Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, με ιδιαίτερη ικανοποίηση άκουσα τον Πρωθυπουργό να υπερασπίζεται τη νομιμότητα και στην ουσία, πάγιες επιλογές της Νέας Δημοκρατίας. Έκανε μάλιστα τη σύγκριση Ελλάδος και των γειτονικών κρατών. Καλωσορίσατε, έστω και αργά, κύριε Πρωθυπουργέ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

Ελπίζω μόνο αύριο που θα είσατε σίγουρα Αντιπολίτευση να το θυμόσαστε αυτό και να μην κάνετε αντιπολίτευση, όπως κάποτε κάποτε.

Και μια γρήγορη αναφορά στα περί αμφισβήτησης των θεσμών. Κύριε Σημίτη, ποτέ δεν αμφισβήτησαμε θεσμούς και να μη διαστρεβλώνετε αυτά που λέμε. Αμφισβήτησαμε και αμφισβητούμε πρακτικές της δικής σας Κυβέρνησης, καθεστωτικές αντιλήψεις, τις οποίες επιδείξατε και μάλιστα με αποκορύφωμα την προεκλογική περίοδο. Και σας καταθέσαμε χωρίς φόβο και πάθος συγκλονιστικά στοιχεία γι' αυτό. Αν είχατε πράγματι εμπιστοσύνη στις πρακτικές σας γιατί δεν δεχθήκατε τη σύσταση Εξεταστικής Επιτροπής να τα συζητήσουμε και να τα διερευνήσουμε όλα; Με άλλα λόγια, στο σπίτι του κρεμασμένου δεν μιλούν για σχοινί. Καλύτερα θα ήταν να ντρεπόσαστε για τα φαινόμενα που συνέβησαν στην προεκλογική περίοδο.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, η κορυφαία θεσμική και πολιτική διαδικασία του δημοκρατικού πολιτεύματος, η συνταγματική αναθεώρηση, φθάνει σήμερα στο τέλος της και εναπόκειται τώρα στη συνείδηση του καθενός, της καθεμιάς και του καθένα από εμάς, να καθορίσει τις τελικές του επιλογές. Γι' αυτό θέλω πριν απ' όλα να επαναλάβω εκείνο που είπαμε, όταν άρχισε η σχετική συζήτηση και είχαμε υπογραμμίσει την ώρα που εγκαινιάζαμε την τελική συζήτηση στην Ολομέλεια του Σώματος: Από εμάς δεν τίθεται κανένα θέμα κομματικής πειθαρχίας. Και εφ' ναι επιλογή βαθιά αυτή, βαθιά πολιτική. Στο Σύνταγμα δεν νοείται η κομματική πειθαρχία.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

Οι αρχές και οι θέσεις μας αναπτύχθηκαν με διαύγεια και καθαρότητα. Η ψήφος των Βουλευτών καθορίζεται και μόνον από τη συνείδησή τους. Και ελπίζω ότι έστω και τώρα, έστω και την ύστατη στιγμή, πρέπει να υπάρξει, μπορεί να υπάρξει, ανάλογη διευκρίνιση από την κυβερνητική πλευρά.

Σας καλώ, κύριε Πρωθυπουργέ, να εναρμονιστείτε με το πνεύμα του Συντάγματος και να διακηρύξετε ότι οι Βουλευτές που στηρίζουν την Κυβέρνηση έχουν την ελευθερία της κατά συνείδηση ψήφου. Πιστεύω ότι το οφείλτε αυτό.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, πιστεύω κατά τη στιγμή αυτή δεν υπάρχει καμιά απολύτως αμφιβολία ότι η αναθεώρηση που σήμερα ολοκληρώνουμε είναι ιστορική, ιδεολογική και πολιτική δικαίωση του Συντάγματος του 1975, των εμπνευστών του, και γενικότερα της παράταξης, που έχω την τιμή να ηγούμαι. Αναλογίζομαι -και πιστεύω ότι έχω το χρέος να το κάνω και δημόσια- πόσο δίκιο είχε ο Κωνσταντίνος Καραμανλής, πόσο δίκιο είχε η Νέα Δημοκρατία, να επιμένουν στις ιστορικές επιλογές την εποχή που ψηφίζονταν ο συνταγματικός χάρτης της χώρας, αλλά και πόσο κόστος ανέλαβαν για να αντιπαρέλθουν στείρες αρνητικές εκδηλώσεις μικροκομματικής στην ουσία λογικής και ιδεολογικών αγκυλώσεων της τότε αντιπολίτευσης.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

Η δικαίωση αυτή αναδεικνύεται πριν απ' όλα από το γεγονός ότι η αναθεώρηση, την οποία προχωρούμε, όχι μόνο δεν αμφισβητεί, δεν ανατρέπει τις θεμελιώδεις επιλογές του 1975, αλλά αντίθετα δικαιώνει, επικαιροποιεί και ενδυναμώνει τις επιλογές του. Το γεγονός ότι αποδέχονται σήμερα και υπερασπίζονται τη λογική και τη φιλοσοφία του Συντάγματος του 1975 ακόμα και εκείνοι που την αρνήθηκαν και την πολέμησαν με φανατισμό στο παρελθόν, είναι άκρως αποκαλυπτικό.

Πέρα απ' όλα αυτά, η Νέα Δημοκρατία όχι μόνο είχε την πρωτοβουλία της αναθεώρησης, αλλά είχε καταθέσει από την αρχή προς συζήτηση στη Βουλή μία πλήρη και ολοκληρωμένη πρόταση. Και αυτό σε αντίθεση με την κυβερνητική πλευρά που στην αρχή αιφνιδιασμένη και ανέτοιμη κατέθεσε κάποιους άξονες αναθεώρησης και στη συνέχεια αιφνιδιαστικά και περίεργα απεμπόλησε καίριες θέσεις. Εγκατέλειψε -και αυτό δεν πρέπει να το ξεχνά κανένα μέλος του Κοινοβουλίου- ακόμα και προτάσεις που συμφωνήθηκαν με ευρεία μάλιστα συναίνεση στην αρμόδια κοινοβουλευτική επιτροπή.

Θέλω ακόμα να υπενθυμίσω ότι μία ακόμα διαδικασία αναθεώρησης που είχε ξεκινήσει πάλι με πρόταση της Νέας Δημοκρατίας ανατράπηκε το 1996 από την ηγεσία της Κυβέρνησης με αποκλειστικό σκοπό τον εκλογικό αιφνιδιασμό των κομμάτων. Χωρίς τα μικροπολιτικά εκείνα τεχνάσματα η αναθεώρηση του καταστατικού μας χάρτη θα είχε ολοκληρωθεί προ πολλού. Είναι όμως βασικό χαρακτηριστικό της ηγετικής ομάδας της Κυβέρνησης η θεοποίηση του ρηθέντος "ό,τι είναι να γίνει σήμερα, ας το αφήσουμε για το αύριο". Και είναι αυτή ακριβώς η αντίληψη και η νοοτροπία που σωρεύει σήμερα τόσα προβλήματα, που προκαλεί τόσα αδιέξοδα μπροστά στα οποία η Κυβέρνηση σηκώνει τα χέρια.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, η Νέα Δημοκρατία με αίσθημα ευθύνης προσπάθησε να συμβάλει στην αποτελεσματική θωράκιση της πολιτείας έναντι των παρακμιακών φαινομένων, των καθεστωτικών νοοτροπιών, των κινδύνων που απειλούν και την ουσία και την ποιότητα της δημοκρατίας. Προσπάθησε να εισαγάγει θεσμούς που εγγυώνται αποτελεσματικότερα το δημόσιο συμφέρον, διασφαλίζουν τα δικαιώματα του πολίτη, αναβαθμίζουν το δημόσιο βίο και ενισχύουν την πορεία μας προς το αύριο. Γνωρίζουμε ότι από μόνοι τους οι θεσμοί δεν αρκούν για όλα αυτά. Εκείνο που πρωτίστως απαιτείται είναι γενναία και υπεύθυνη πολιτική βούληση κι αυτό, δυστυχώς, παραμένει το ζητούμενο στο χώρο της Κυβέρνησης. Όμως είναι εξίσου βέβαιο ότι, χωρίς τους κατάλληλους θεσμούς, η πορεία αυτή εκ των προτέρων είναι καταδικασμένη σε αποτυχία και γι' αυτό ακριβώς επιμένουμε και επιμένουμε σε βασικές αρχές και στόχους.

Με άλλες λέξεις, η αναθεώρηση του Συντάγματος μπορεί να μην είναι αυτοτελής επαρκής, είναι όμως αναγκαία προϋπόθεση για τη μεγάλη εθνική επιχείρηση και την προσπάθεια κατάληξης ετοιμασίας της κοινωνίας μπροστά στις μεγάλες προκλήσεις της νέας εποχής.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, ο Πρωθυπουργός εξέφρασε την ικανοποίησή του για το τελικό αποτέλεσμα της διαδικασίας της αναθεώρησης. Δεν με εκπλήσσει η τακτική του αυτή. Πάντοτε υπήρξε υπέρμαχος της νοοτροπίας των μειωμένων προσδοκιών. Πιστεύω ότι είναι λάθος ο Πρωθυπουργός της χώρας να αρκείται στα λίγα. Από την πορεία μας τα αισθήματα είναι ανάμικτα. Χαιρόμαστε γιατί σε πολλά σημεία έγινε σημαντικό έργο. Είναι αλήθεια γιατί και είναι ανάγκη ευθέως να το πούμε. Λυπούμαστε όμως γιατί το συνολικό έργο της Αναθεωρητικής Βουλής υπολείπεται των προσδοκιών της ελληνικής κοινωνίας, υπολείπεται των αναγκών της καινούριας εποχής.

Η διαπίστωση ότι χάνεται μία ιστορική ευκαιρία για την ανανέωση των θεσμών προκαλεί απογοήτευση. Κανένας σήμερα δεν μπορεί να αμφισβητήσει ότι η Νέα Δημοκρατία προσήλθε από την αρχή με τις καλύτερες και τις πιο ειλικρινείς προθέσεις στη διαδικασία αναθεώρησης.

Η Νέα Δημοκρατία παρέσχε την ευρύτερη δυνατή συναίνεση, επιτρέποντας έτσι να αναθεωρηθούν συνολικά ενενήντα δύο άρθρα και εκατόν δέκα πέντε διατάξεις του Συντάγματος.

Παράλληλα συμβάλαμε αποφασιστικά, ώστε κατά τη συζήτη-

ση στην αρμόδια επιτροπή να υπάρξει σύμπτωση απόψεων σε καίριας σημασίας θέματα. Συμφωνήσαμε με την κυβερνητική πλειοψηφία στην υιοθέτηση σημαντικών θετικών ρυθμίσεων σε αρκετά ζητήματα, ιδίως σε ό,τι αφορά τη θεσμική θωράκιση της πολιτείας και ειδικότερα τα θέματα αξιοκρατίας και διαφάνειας.

Δυστυχώς -και οφείλω να το τονίσω αυτό- στη συνέχεια, στη συζήτηση πια στην Ολομέλεια, η Κυβέρνηση και η κυβερνητική Πλειοψηφία υποχώρησαν προκλητικά και υπαναχώρησαν υπόκριτικά. Υποχώρησαν και υπαναχώρησαν προφανώς κατόπιν εντολής του Πρωθυπουργού, που είτε αργά πληροφορήθηκε τα συμφωνηθέντα στην επιτροπή είτε αναγκάστηκε από τρίτους να ακυρώσει το λόγο των Βουλευτών του κόμματός του.

Πιθανότερο είναι να συνέβησαν και τα δύο. Κανείς άλλωστε δεν θα μπορούσε να ισχυριστεί ότι οι Βουλευτές της κυβερνητικής πλευράς, αφού συμφωνούσαν μαζί μας στη Διαρκή Επιτροπή, εισηγούνταν κατόπιν τα εντελώς αντίθετα στον Πρωθυπουργό.

Οι υποχωρήσεις, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, και οι υπαναχωρήσεις της κυβερνητικής πλευράς ήλθαν αιφνιδιαστικά, ήλθαν χωρίς δικαιολογία και ήλθαν έξω από τη Βουλή.

Ειδικότερα ο Πρωθυπουργός και η Κυβέρνηση υπαναχώρησαν ως προς τις βασικές ρυθμίσεις που είχαν συμφωνηθεί σχεδόν ομόφωνα και είχαν συμπεριληφθεί στο κείμενο που διατυπώθηκε από την αρμόδια επιτροπή.

Ο Πρωθυπουργός και η Κυβέρνηση, σε μια απόπειρα να εκμεταλλευθούν την ευρεία συναίνεση της πρώτης φάσης, υπαναχώρησαν προσθέτοντας διατάξεις που ήταν παντελώς άγνωστες στα μέλη του Κοινοβουλίου σε όλη την προηγούμενη διαδικασία της αναθεώρησης.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, στα θετικά της συνταγματικής αναθεώρησης περιλαμβάνονται πριν απ' όλα οι ρυθμίσεις που αφορούν τους περιορισμούς ως προς την τροποποίηση του εκλογικού νόμου, την καλύτερη και πιο ουσιαστική συζήτηση των σχεδίων και προτάσεων νόμων, την κατάθεση και συζήτηση του προϋπολογισμού, το νόμο περί ευθύνης Υπουργών.

Σε θετική κατεύθυνση βρίσκονται και ορισμένες ρυθμίσεις για τη λειτουργία της δικαιοσύνης και τη θωράκιση της προσωπικής και λειτουργικής αξιοπιστίας των δικαστικών λειτουργών. Ακόμα οι ρυθμίσεις που επίμονα ζητούσαμε για την εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων σε βάρος του δημοσίου και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου.

Θετικές ακόμα είναι και οι ρυθμίσεις για τη Δημόσια Διοίκηση που αφορούν τη συνταγματική κατοχύρωση ορισμένων ανεξάρτητων διοικητικών αρχών.

Ακόμα στα θετικά σημεία της αναθεώρησης περιλαμβάνονται και εκείνες οι ρυθμίσεις ως προς τη θωράκιση των συνταγματικών δικαιωμάτων, κυρίως για την προστασία του ανθρώπου από την ανεξέλεγκτη χρήση των νέων τεχνολογιών, για την απαγόρευση των ατομικών δικαστικών μέτρων και για το ανώτατο όριο προφυλάκισης, για το δικαίωμα στην πληροφόρηση γενικώς, για τις συνδικαλιστικές ελευθερίες, για την προστασία των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Θετικό, επίσης, βήμα συνιστά και η συνταγματική κατοχύρωση του ευρωπαϊκού προσανατολισμού της χώρας.

Θα ήθελα απλώς να θυμίσω ότι το γεγονός ότι εκείνοι που ηγούνταν της μαζικής αποχώρησης από τη Βουλή, όταν εμείς επιτυχάναμε και επικυρώναμε την ένταξη της χώρας στην τότε ΕΟΚ, συμπράττουν σήμερα στη συνταγματική κατοχύρωση της φιλελεύθερης αυτής επιλογής, συνιστά εξέλιξη μειζονος σημασίας και αποτελεί άλλη μια δικαίωση των θέσεών μας για το καλό του τόπου.

Παρ' όλα αυτά, όμως, οι αιφνιδιαστικές υποχωρήσεις και υπαναχωρήσεις της Κυβέρνησης, κυρίως αυτές που εκδηλώθηκαν την τελευταία στιγμή, σφραγίζουν τη διαδικασία αναθεώρησης του Συντάγματος. Μια μεγάλη θεσμική ευκαιρία μένει ανεκμετάλλευτη σε ένα πολύ μεγάλο βαθμό.

Θέλω να είμαι απόλυτα ειλικρινής. Η στάση της ηγετικής ομάδας της Κυβέρνησης δημιουργεί βαριές σκιές, πολύ περισσότερο όταν οι υποχωρήσεις και οι υπαναχωρήσεις δεν μπορούν να βρουν καμία άλλη εξήγηση, παρά μόνο στην παθογένειά της απέναντι στην αδιαφάνεια, τη διαπλοκή, την αξιοκρατία, τη με-

τριοκρατία, τον άκραιο κομματισμό.

Περιορίζομαι σε ορισμένα μόνο χαρακτηριστικά παραδείγματα. Πρώτα απ' όλα επισημαίνω τη μεγάλη χαμένη ευκαιρία για την αναθεώρηση 16 του Συντάγματος και την άρση του κρατικού μονοπωλίου στην ανώτατη εκπαίδευση. Η Κυβέρνηση δέσμευσε σε αγκυλώσεις του παρελθόντος, αρνήθηκε την καθιέρωση της δυνατότητας ίδρυσης μη κρατικών ΑΕΙ, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα και από τη στιγμή που πέραν των άλλων σημαντικών λόγων, είναι βέβαιο ότι σύντομα θα βρεθούμε αντιμέτωποι με τις επιταγές του θεσμικού πλαισίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Αρνητική υπήρξε η στάση της Κυβέρνησης και ως προς τη ρύθμιση για την προστασία του περιβάλλοντος και τη διασφάλιση της οικολογικής ισορροπίας και αυτό γιατί αρνήθηκε την πρόταση της Νέας Δημοκρατίας για την απόλυτη προστασία των δασών.

Στα αρνητικά των κυβερνητικών επιλογών καταγράφεται και η προσπάθεια καθιέρωσης την τελευταία στιγμή πλήρους επαγγελματικού ασυμβίβαστου για τους Βουλευτές. Και αυτό γιατί η σχετική πρόταση ήρθε αιφνιδιαστικά, πρόχειρα και χωρίς καμία προηγούμενη συζήτηση και κυρίως χωρίς καμία προηγούμενη επεξεργασία σε οποιαδήποτε φάση της αναθεώρησης.

Σε ό,τι αφορά την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης και κυρίως την προσωπική και λειτουργική ανεξαρτησία των δικαστών. Θεωρούμε αρνητική την εμμονή της Κυβέρνησης στο σημερινό παρωχημένο και κομματικά διάτρητο σύστημα. Εμμένουμε στην πρότασή μας ότι οι Πρόεδροι των ανώτατων δικαστηρίων πρέπει να επιλέγονται μόνο μεταξύ των Αντιπροέδρων, ενώ οι Αντιπρόεδροι θα επιλέγονται από τις οικείες ολομέλειες.

Πιστεύουμε πως με μια τέτοια ρύθμιση η ίδια η δικαιοσύνη θα έχει ουσιαστικό και λόγο και ρόλο γιατί η διαμόρφωση της ιεραρχίας της δεν θα βρίσκεται κάτω από τον έλεγχο της εκάστοτε κυβέρνησης και για να το πούμε απλά, του εκάστοτε κόμματος που κυβερνά. Για εμάς κάθε κομματική επιρροή στο χώρο της δικαιοσύνης είναι ανεπίτρεπτη.

Αρνητικώς, όμως, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, είναι και ο απολογισμός της αναθεώρησης και στο μεγάλο ζήτημα των τόσο κρίσιμων ανεξάρτητων διοικητικών αρχών.

Πρώτον, η επιλογή των μελών τους ανατίθεται στη Διάσκεψη των Προέδρων. Λάθος. Λόγοι αντικειμενικότητας και αξιοπιστίας επιβάλλουν να ανατεθεί η σχετική αρμοδιότητα στη Βουλή. Όχι στη Διάσκεψη των Προέδρων, αλλά στην κατά περίπτωση αρμόδια Διарκή Επιτροπή. Και μόνο η σύνθεσή της παρέχει σαφώς μεγαλύτερα εγγύα αντικειμενικότητας, αλλά και σαφώς μεγαλύτερη δημοκρατική νομιμοποίηση.

Δεύτερον, γιατί δεν δέχεται η Κυβέρνηση να θεσμοθετηθεί στο Σύνταγμα η επιτροπή ανάθεσης δημοσίων έργων και προμηθειών. Ουμίζω ότι η πρόταση για τη θεσμοθέτηση αυτής της αρχής διατυπώθηκε για πρώτη φορά από το ΠΑΣΟΚ από το 1993. Και ερωτώ: Γιατί άραγε η σημερινή ηγεσία του υπαναχώρησε; Ποιες σκοπιμότητες και ποια συμφέροντα μπορεί να υπηρξει μια τέτοια παλινωδία;

Πέρα από όλα αυτά θεωρούμε μη ικανοποιητική την πρόταση της Κυβέρνησης για την αναθεώρηση του άρθρου 102 του Συντάγματος. Για μία ακόμη φορά επαναλαμβάνω ότι επιμένουμε, τόσο στη συνταγματική κατοχύρωση του Γ' βαθμού Αυτοδιοίκησης όσο και στη συνταγματική κατοχύρωση της άμεσης συμμετοχής των τοπικών κοινωνιών, στη διαμόρφωση κρίσιμων αποφάσεων, μέσω τοπικών δημοψηφισμάτων για τοπικά θέματα.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, το πιο σοβαρό, το πιο ανησυχητικό, το πιο μελανό στίγμα για την ηγετική ομάδα της Κυβέρνησης είναι η εναντίωσή της στις προτάσεις για μια αποτελεσματική θωράκιση της πολιτείας έναντι των πιέσεων που υφίσταται η δημοκρατία.

Η αναθεώρηση του Συντάγματος, σύμφωνα με την κυβερνητική πρόταση, όχι μόνο δεν κλείνει το δρόμο στην αδιαφάνεια και τη διαπλοκή, αλλά δημιουργεί βάσεις για την ανάπτυξη παρακμιακών αντιδημοκρατικών φαινομένων. Μέσα από τις "διόδους" του βασικού μετόχου στο άρθρο 14 για τα μέσα ενημέρωσης μπορεί να διαιωνίζονται, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, τριγωνικές σχέσεις αλληλεξάρτησης της πολιτικής εξουσίας με

οργανωμένα συμφέροντα και διαμορφωτές της κοινής γνώμης.

Η ενδεχόμενη απόρριψη της δικής μας πρότασης για την απαγόρευση αγοράς άλλου περαιτέρω ραδιοηλεκτρονικού χρόνου από τα κόμματα, πέραν εκείνου που παραχωρείται δωρεάν προσθέτει επίσης νέες βαριές σκιές στο δημόσιο βίο. Όμως οι σκιές αυτές δεν μπορούν να αμαυρώνουν, παρά μόνο εκείνους που συμπράττουν στη δημιουργία τους.

Λέω ευθέως από το Βήμα της Βουλής ότι η ηγετική ομάδα της Κυβέρνησης έδειξε απροθυμία στην προσπάθεια θωράκισης του πολιτικού μας συστήματος έναντι της διαπλοκής και πιστεύουμε -και το πιστεύουμε βαθιά- ότι καμία δημοκρατική δύναμη, κανένας δημοκράτης πολιτικός, δεν μπορεί να ακολουθεί τις θέσεις μιας μικρής ομάδας, όταν οι θέσεις αυτές δημιουργούν σοβαρούς κινδύνους για τη δημοκρατία, το δημόσιο συμφέρον και το κύρος της πολιτικής. Δημοκρατικές και προοδευτικές θέσεις της Νέας Δημοκρατίας είναι σαφείς. Εναντιωνόμαστε στις στάσεις που χαρακτηρίζουν επαίτες, μπροστά σε εξωθεσμικούς αφεντάδες.

Ζητούμε θέσεις συνειδητής πρώτον, για τη δωρεάν παραχώρηση επαρκούς ραδιοφωνικού και τηλεοπτικού χρόνου στα πολιτικά κόμματα και την απαγόρευση αγοράς άλλου χρόνου εκ μέρους τους.

Δεύτερο, για την αρμοδιότητα του Ελεγκτικού Συνεδρίου να ελέγχει τα οικονομικά των κομμάτων και των υποψηφίων Βουλευτών.

Και τρίτον, για την πλήρη απαγόρευση κάθε όσωσης της ιδιοκτησίας ηλεκτρονικών μέσων ενημέρωσης με την ιδιοκτησία επιχειρήσεων εκτέλεσης συμβάσεων δημοσίων έργων, προμηθειών και παροχής υπηρεσιών. Για μας είναι αναγκαία η επέκταση του ελέγχου του μετοχικού κεφαλαίου των επιχειρήσεων αυτών μέχρι φυσικού προσώπου.

Θέλω στο σημείο αυτό επίσης να επιστήσω την προσοχή του Σώματος σε ένα θέμα με μεγάλη σημασία. Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, προκειμένου να μην αποφωληθεί η περιφέρεια, προκειμένου να μη χαθούν και άλλες έδρες για την περιφέρεια, θεωρούμε ότι πρέπει ρητώς να καθοριστεί στο Σύνταγμα και συγκεκριμένα στο άρθρο 54 παράγραφος 2 η έννοια του νόμιμου πληθυσμού...

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

Με ρητή αναφορά στον πληθυσμό προκύπτει από τα δημοτολόγια. Δήλωση του εισηγητή της Πλειοψηφίας που διενεμήθηκε μόλις τώρα, λέει το ίδιο, ομολογεί απλώς ότι το πρόβλημα θα υπάρξει αν δεν ρυθμιστεί ρητώς στο Σύνταγμα.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

Γι' αυτό καλώ όλους τους συναδέλφους, όλων των κομμάτων να ψηφίσουν την τροπολογία μας. Το θέμα είναι τεράστιο, είναι σοβαρό, έχει εθνικές διαστάσεις.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, η Νέα Δημοκρατία ζητά από την Κυβέρνηση και την κυβερνητική Πλειοψηφία να αναλογιστούν έστω και τώρα τις ευθύνες τους απέναντι στη δημοκρατία, απέναντι στην πολιτική ζωή του τόπου. Έστω και τώρα κατά τη διάρκεια των ψηφοφοριών μπορείτε να δεχτείτε τις τροπολογίες που εγγυώνται το μέγιστο αποτέλεσμα για τη θωράκιση της πολιτείας, προκειμένου να μη χαθεί αυτή η μεγάλη ευκαιρία εδραίωσης των θεσμών.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, εφόσον αυτό δεν συμβεί αναλαμβάνουμε συγκεκριμένη ρητή και κατηγορηματική δέσμευση, ότι η Νέα Δημοκρατία, ως αυριανή κυβέρνηση, θα πάρει τις κατάλληλες νομοθετικές πρωτοβουλίες για να καλυφθούν έστω και σε επίπεδο κοινού νομοθέτη τα κενά που υπάρχουν σήμερα. Δημιουργία των κατάλληλων θεσμών και του αναγκαίου νομικού πλαισίου είναι απόφαση και δέσμευσή μας.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, η Νέα Δημοκρατία ξεκίνησε μετά τη Μεταπολίτευση τη θωράκιση του πολιτεύματος και των θεσμών. Η Νέα Δημοκρατία πολύ σύντομα θα ολοκληρώσει την προσπάθεια αυτή, αντιμετωπίζοντας τις προκλήσεις των καιρών και τις ανάγκες του νέου αιώνα.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Η Γενική Γραμματέας του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδας κα Παπαρήγα έχει το λόγο.

(Θόρυβος στην Αίθουσα)

Πρέπει να μείνετε, κύριοι συνάδελφοι, γιατί μια κυρία δεν πρέπει να μένει μόνη στο Βήμα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΠΑΠΑΡΗΓΑ (Γενική Γραμματέας της Κεντρικής Επιτροπής του Κ.Κ.Ε.): Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, βλέπω πραγματικά ότι η συζήτηση έχει εξαντληθεί στο ζήτημα, αυτό κυρίως έχει εξαντληθεί όχι τόσο στο χρόνο, αλλά γιατί συνειδητοποιούμε ότι όλα τα περιθώρια που υπήρχαν για μια άσκηση ουσιαστικής πίεσης και επίδρασης πάνω στο σχέδιο αναθεώρησης άρθρων του Συντάγματος, μια άσκηση δηλαδή πίεσης προς την Κυβέρνηση για να μην πάμε πιο δεξιά, πιο αντιδραστικά, αυτά τα περιθώρια πίεσης σήμερα εκμηδενίζονται.

Η Κυβέρνηση όλο αυτό το διάστημα αναμφισβήτητα όμως και με τη συνδρομή της Νέας Δημοκρατίας έκανε, έκαναν ό,τι μπορούσαν για να έχουμε ένα νέο Σύνταγμα -το παλιό με τις αναθεωρημένες διατάξεις- που δεν κάνει όπως λέει η νεολαία μας απλώς ένα κλικ προς τα δεξιά, αλλά κάνει μια πολύ μεγάλη δεξιά συντηρητική, αντιδραστική στροφή, κυρίως σε μεγάλα ζητήματα.

Κάνει μια στροφή κυρίως σε μεγάλα ζητήματα που αφορούν την προστασία των κυριαρχικών δικαιωμάτων της χώρας, άρα και της αμυντικής της ικανότητας.

Δεύτερον, όσον αφορά τη δυνατότητα του λαού να έχει κάποιες χαράμαδες, κάποια παράθυρα για να ασκεί το νόμιμο δικαίωμά του, την κυριαρχία του όπως συνταγματικά λέγεται. Και τρίτον αυτή η αντιδραστική στροφή επιχειρείται και σε εκείνα τα άρθρα που αφορούν -ας το πούμε καθαρά και απερίφραστα- την πολιτική γης, τους ελεύθερους χώρους, τα δάση και τις θαλάσσιες εκτάσεις.

Εμείς, αυτό που έχουμε να πούμε στον ελληνικό λαό είναι ότι με την πάλη του μέσα από την οποία θα πείθεται όλο και πιο πολύ, θα πρέπει να επιδιώξει συνολικά το Σύνταγμα, αλλά ιδιαίτερα τα πιο επίμαχα και τα πιο κρίσιμα άρθρα του, να γίνουν ανενεργά.

Καταλαβαίνω και ξέρω πολύ καλά από το πνεύμα του Πρωθυπουργού όπως το εξέφρασε και στη σημερινή του ομιλία ότι είναι έτοιμος ή ίσως αποπειραθεί να κατηγορήσει το Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας ότι καλεί τον ελληνικό λαό να παραβιάσει το Σύνταγμα.

Εμείς λέμε καθαρά και απερίφραστα στον ελληνικό λαό ότι με την πάλη του, με την πλειοψηφία του αυτό που μπορεί να πετύχει μέσα στις σημερινές συνθήκες, είναι να κάνει ανενεργά τα άρθρα του Συντάγματος. Και το κάτω κάτω η ιστορία έχει δείξει, αλλά και το παρόν, ότι δεν είναι λίγες φορές που το Σύνταγμα σε αρκετά άρθρα του είναι ανενεργό, ενώ σε άλλα άρθρα παραβιάζεται από εκείνους οι οποίοι ορκίζονται και πίνουν νερό στο όνομα της συνταγματικής νομιμότητας. Παραδείγματος χάριν ιστορικά από το πρώτο ελληνικό Σύνταγμα μέχρι σήμερα, υπήρχαν άρθρα αυτό που λέμε προοδευτικού χαρακτήρα του Συντάγματος που μιλούσαν για ισοπολιτεία, για ισονομία, για ίσα δικαιώματα των Ελλήνων και κοινωνική δικαιοσύνη. Αυτά τα άρθρα σε όλη την πορεία της ιστορίας ήταν ενεργά; Οδήγησαν σε πραγματική ισονομία και ισοπολιτεία; Και δεν θα ήθελα να αναφερθώ σε μελέτες έγκριτων νομομαθών μη κομμουνιστών, οι οποίοι συγκρίνοντας το ελληνικό Σύνταγμα με άλλα συντάγματα άλλων χωρών ομοίου κοινωνικού συστήματος, μιλάνε ότι η Ελλάδα πραγματικά διαπρέπει στην ιστορία της παραβίασης της συνταγματικής νομιμότητας από τους επάνω και όχι από τους κάτω, από το λαό.

Αλλά κύριοι συνάδελφοι, ας πάρουμε και την πρόσφατη εμπειρία. Όταν παραδείγματος χάριν το ελληνικό κράτος, οι κυβερνήσεις ουδέποτε σεβάστηκαν τις νόμιμες υποχρεώσεις τους χρηματοδότησης όπως για παράδειγμα των ασφαλιστικών ταμείων, αυτό ήταν συνταγματική νομιμότητα; Όταν ληστεύθηκαν τα αποθεματικά των ταμείων, αυτό άμεσα ή έμμεσα έδειχνε διάθεση συμμόρφωσης στη συνταγματική νομιμότητα; Όταν τα ΝΑΤΟϊκά στρατεύματα περνούσαν ελεύθερα από ελληνικά εδάφη για να πάνε στη γειτονική χώρα, στη Γιουγκοσλαβία, χωρίς καν να υπάρξει μια τυπική συζήτηση και νομιμοποίηση μέσα από τις διαδικασίες της Βουλής, αυτό ήταν σεβασμός του Συντάγματος;

Επομένως, το Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας έχει ή δεν έχει το δικαίωμα μέσα στις σημερινές συνθήκες να καλέσει τον ελληνικό λαό να μην νομιμοποιήσει στη συνειδήσή του το νομιμοποιημένο μέσα από τις κοινοβουλευτικές διαδικασίες Σύνταγμα; Έχουμε ή δεν έχουμε δικαίωμα να πούμε στον ελληνικό λαό ότι πρέπει με την πάλη του να κάνει ιδιαίτερα ανενεργές εκείνες τις διατάξεις που εκχωρούν κυριαρχικά δικαιώματα του λαού μας, κυριαρχικά δικαιώματα της χώρας -δεν θα έλεγα γενικά στους ξένους- σε εκείνους που καταπατούν και κουρελιάζουν το Διεθνές Δίκαιο, αλλάζουν σύνορα με βελούδινο ή όχι τρόπο με τον πόλεμο ή με άλλους εκβιαστικούς και βάρβαρους τρόπους;

Νομίζω ότι νομιμοποιούμεστε. Είναι, όπως είπε ο κ. Βενιζέλος, μια σαφώς πολιτική τοποθέτηση απέναντι σε αυτό το πρόβλημα το συνταγματικό, το νέο Σύνταγμα που θα προκύψει από αυτήν τη διαδικασία, την αναθεώρησή του.

Και έχουμε κάθε δικαίωμα όχι μόνο με διακηρύξεις να το κάνουμε, αλλά και με συνεχή προσπάθεια να πείσουμε τον ελληνικό λαό στην πλειοψηφία του.

Κύριε Πρωθυπουργέ, ταυτίσατε τη χθεσινή συμβολική κατάληψη του Υπουργείου Εργασίας από την Ομοσπονδία Οικοδόμων Ελλάδας με τη μεγάλη Οκτωβριανή επανάσταση του 1917 και την κατάληψη των τσαρικών ανακτόρων της Πετρούπολης, δυο πράγματα που δεν έχουν πραγματικά σχέση μεταξύ τους και δεν είναι όμοια. Μόνο μία σχέση έχουν, το ότι και στη μια και στην άλλη περίπτωση υπήρχε το δικαίωμα του λαού να παλεύει με εκείνες τις μορφές πάλης που επέλεγε ή αν θέλετε το καλούσε εκείνη ή η χθεσινή στιγμή.

Ας μου επιτραπεί, λοιπόν, να πω και εγώ, αν αισθάνεσθε ότι η συμβολική κατάληψη του Υπουργείου Εργασίας ήταν κατάληψη των χειμερινών ανακτόρων, ότι τότε μου δίνετε το δικαίωμα και μένα να πω ότι αισθάνεσθε σαν το απολυταρχικό τσαρικό καθεστώς. Αν έτσι αισθάνθηκαν οι οικοδόμοι νομίζω ότι δεν είχαν τίποτα άλλο να κάνουν παρά αυτήν την απλή συμβολική κατάληψη, που δεν έδειχνε τίποτα άλλο παρά πραγματικά την απόγνωση, την οργή και την αγανάκτηση για λογαριασμό όλων των εργαζομένων γι'αυτό που συντελείται. Και ενδεχομένως το "απολυταρχία" και το "δικτατορία της πλουτοκρατίας", είναι αυτό που ταυριάζει σήμερα σε τούτη την κοινωνία. Να σας πω και κάτι άλλο. Βεβαίως η ιστορία δεν μπορεί ποτέ να επαναλαμβάνεται με τον ίδιο τρόπο στη διαδρομή της. Αλλά αυτό που σίγουρα θα επαναληφθεί είναι ότι ο λαός πραγματικά θα ανατρέψει αυτήν την πολιτική και ο λαός θα έρθει στο προσκήνιο όχι μόνο σαν αγωνιστής καταπιεζόμενος, αλλά και σαν πραγματικά κυρίαρχος και εξουσιαστής στον τόπο μας. Επομένως, αυτά τα δύο γεγονότα δεν έχουν ομοιότητες. Έχουν κάποιες ιστορικές αναλογίες. Αλλά κυρίως αυτό που εμείς θέλουμε να πούμε είναι ότι ο λαός κυρίαρχος θα γίνει, όχι με βάση τις αποφάσεις αυτού του Κοινοβουλίου, αλλά με βάση τις αποφάσεις και τη δύναμη του αγώνα εκτός Βουλής. Και αυτό είναι απόλυτα νόμιμο, αν θέλετε και μ'αυτά τα τυπικά συνταγματικά πλαίσια και όρια.

Έχουμε την αίσθηση ότι ως κόμμα, ως Κοινοβουλευτική Ομάδα κάναμε ό,τι μπορούσαμε και αυτή ήταν και η υποχρέωσή μας -δεν ζητάμε από κανέναν να μας το αναγνωρίσει- να παρέμβουμε σ' αυτήν τη διαδικασία αναθεώρησης του Συντάγματος, όχι μόνο με πολιτική καταγγελία αλλά και με μια προσπάθεια να μειώσουμε το μεγάλο κακό που γίνεται μ'αυτές τις διατάξεις. Και θα ήθελα απλώς να ανακεφαλαιώσω σε ποια σημεία συγκεκριμένα την προσοχή μας και ποιες προτάσεις κάναμε και σ'αυτές τις προτάσεις σε μεγάλο βαθμό είχαμε κόντρα όχι μόνο την Κυβέρνηση, αλλά και τη Νέα Δημοκρατία. Και να μην υπάρχει παρεξήγηση όταν μιλάμε για τη συναίνεση και ταύτιση των δυο αυτών κομμάτων σε βασικά ζητήματα, διότι η ταύτιση σ'αυτό το συνταγματικό χάρτη δεν είναι τυχαία.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ: Μα, είναι και τα δύο αστικά κόμματα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΠΑΠΑΡΗΓΑ (Γενική Γραμματέας της Κεντρικής Επιτροπής του Κ.Κ.Ε.): Δώσαμε μάχη σ'ό,τι αφορά την αποτροπή της πιο ανοιχτής και ωμής εκχώρησης κυριαρχικών δικαιωμάτων της χώρας που πέρασε με την πρόταση του διεθνούς δικαίου έναντι του εθνικά υφιστάμενου δικαίου ή κυρίως,

εμείς θα το πούμε αλλιώς, έναντι του λαϊκού συμφέροντος.

Αυτό το άρθρο 28 ανοίγει τους ασκούς του Αϊόλου, σε μια περίοδο όπου τα σύνορα αλλάζουν με πόλεμο ή με την απειλή του πολέμου, σε μια περίοδο που δεν υπάρχει ίχνος απ' αυτό το Διεθνές Δίκαιο που είχε μεταπολεμικά καθιερωθεί, σε μια περίοδο όπου το ΝΑΤΟ αποφασίζει ότι το ουράνιο δεν βλάπτει περισσότερο από ένα απλό τσιγάρο, σε μια περίοδο όπου νομιμοποιείται η διάσπαση κρατών ή αν θέλετε η βίαια συνένωση άλλων, σε μια περίοδο που έχουμε κράτη-προτεκτοράτα, σε μια περίοδο όπου νομιμοποιείται η βία, το πλιάτσικο, η ληστεία του πλούτου των λαών. Και αν θέλετε αυτή η βαρβαρότητα δεν έχει καταγγελθεί μόνο από εμάς, αλλά πολλές φορές έχει τρομοκρατήσει και αυτούς οι οποίοι συμμετέχουν στην ανάπτυξη και διεξαγωγή αυτών των βάρβαρων πράξεων.

Αν είχαμε να κάνουμε μ' ένα Διεθνές Δίκαιο που κατοχύρωνε τα σύνορα και το δικαίωμα του κάθε λαού ν' αποφασίζει για το παρόν και το μέλλον του να είστε βέβαιοι ότι εμείς θα σηκώναμε δυο φορές τα χέρια μας για να υποστηρίξουμε την υπερίσχυση αυτού του δικαίου, Διεθνούς Δικαίου. Κι αυτό το Δίκαιο Διεθνές Δίκαιο θα ήταν και μια ασπίδα αξιοποίησης για τον ελληνικό λαό.

Θα ψηφίζαμε ένα άρθρο που θα έλεγε ότι η Ελλάδα θα πρωτοστατήσει σε διεθνείς συνεργασίες και συμμαχίες, οι οποίες αντιτίθενται στη σύγχρονη ιμπεριαλιστική τάξη πραγμάτων. Και θα το υποστηρίζαμε παρά το γεγονός ότι ένα Σύνταγμα καθίσταται ελαστικό ή ανελαστικό ανάλογα με τον εσωτερικό συσχετισμό δύναμης. Αλλά σαν γενική έστω διακηρυκτική αρχή θα μας εύρισκε απολύτως σύμφωνους γιατί θα ήμασταν σίγουροι ότι αυτή η διεθνής αρχή ως πρόταξη θα βοήθαγε και θα ήταν συμφέρουσα και για τον ελληνικό λαό.

Ανταχθήκαμε και υποστηρίξαμε αυτό που πρέπει για την πραγματική προστασία των δασών και των δασικών εκτάσεων, των τελευταίων ελεύθερων χώρων που έχουν μείνει. Υποστηρίξαμε την πλήρη ελευθερία στα συνδικαλιστικά και πολιτικά δικαιώματα των δημοσίων υπαλλήλων γνωρίζοντας ότι αυτό θα ήταν ένα στήριγμα στον αγώνα που πρέπει να γίνει, διότι η μεγάλη πλειοψηφία των εργαζομένων σήμερα εργάζονται στον ιδιωτικό τομέα και βρίσκονται κάτω από ένα κλίμα -και όχι μόνο- ασύδοτης εργοδοτικής τρομοκρατίας. Ένα προοδευτικό Σύνταγμα μέσα σε μια ταξική κοινωνία θα έπρεπε εκ των ων ουκ άνευ να αναγνωρίζει το δικαίωμα του εργάτη και του υπάλληλου στο δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα να απεργεί και να διαδηλώνει.

Θα μου πείτε: Είναι σε θέση ο κάθε κλάδος, το κάθε συνδικάτο, να κάνει σωστή χρήση αυτού του δικαιώματος; Είναι θέμα συσχετισμού δύναμης ή, αν θέλετε, είναι ζήτημα που πρέπει να λυθεί μέσα στους κόλπους του συνδικαλιστικού κινήματος ποια προωθημένα ριζοσπαστικά αιτήματα πρέπει να υπάρχουν, ποια περιφρούρηση αγώνα πρέπει να υπάρχει. Αυτό όμως δεν λύνεται ούτε με το Σύνταγμα ούτε με το νόμο. Πρέπει να λυθεί μέσα στους κόλπους ενός πραγματικά αναγεννημένου ταξικού συνδικαλιστικού κινήματος. Και μόνο τότε οι εργαζόμενοι είναι σε θέση να βγάλουν συμπεράσματα για το ποιες μορφές πάλης τους υπηρετούν.

Και για άλλη μια φορά θα ήθελα να επαναλάβω απ' αυτό το Βήμα, ότι οι μορφές πάλης που χρησιμοποιούν οι εργαζόμενοι πρέπει να είναι αντίστοιχες με το μέγεθος της επίθεσης που συναντούν τόσο από την Κυβέρνηση, όσο και από την εργοδοσία.

Παλέψαμε για να κατοχυρωθεί τουλάχιστον αυτό το κοινωνικό κεκτημένο που διαμορφώθηκε στον 20ο αιώνα και στα μεταπολεμικά χρόνια χωρίς αυτό να σημαίνει, ότι ήταν αυτό που απαντούσε στις σύγχρονες ανάγκες ή που ήταν δίκαιο απέναντι στα λαϊκά στρώματα. Μιλούσαμε, όμως, για ένα κοινωνικό κεκτημένο κατακτημένο με αγώνες. Φυσικά δεν υποστηρίζουμε τη φτωχοπροδοτική αντίληψη για το ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα σε συνθήκες όπου επισήμως το ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα είναι ακόμα κατώτερο απ' αυτό που γνωρίζαμε τα παλιότερα χρόνια μετά τον πόλεμο, που κατοχύρωνε το πιστοποιητικό απορίας.

Αντιπαλέψαμε την αρχή της αναλογικότητας που είναι η νομιμοποιητική βάση για την καθιέρωση ενός συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, όπου ο φτωχοπρόδρομος στην καταβολή χρη-

μάτων θα είναι το κράτος και η εργοδοσία.

Αντιπαλέψαμε τις αναχρονιστικές κι επικίνδυνες διατάξεις για την ύπαρξη θανατικής ποινής σε καιρό πολέμου όχι γιατί δεν έχουμε πείρα ποιοι είναι οι ριψάσπιδες σε καιρό πολέμου, αλλά γιατί ξέρουμε πάρα πολύ καλά ότι ζούμε σε μια εποχή όπου εγκληματίες πολέμου είναι αυτοί που αρνούνται να χύσουν το αίμα τους για τα συμφέροντα του μεγάλου κεφαλαίου και των ιμπεριαλιστικών ενώσεων. Εγκληματίες πολέμου είναι εκείνοι που υπερασπίζονται την εθνική ανεξαρτησία και τα σύνορα της χώρας. Και απ' αυτήν την άποψη ας αφήσουμε τους λαούς να δικάσουν αυτούς που κάνουν εγκλήματα κατά τη διάρκεια του πολέμου.

Φέραμε αρκετές προτάσεις στη Βουλή που προσπαθούν, αν θέλετε, να διευρύνουν το ρόλο της ακόμα κι όταν πιστεύουμε ότι το αστικό Κοινοβούλιο δεν μπορεί ν' αποτελέσει ναό της δημοκρατίας στις σημερινές συνθήκες. Παρ' όλα αυτά είναι ένας θεσμός που ο ελληνικός λαός μπορεί να τον αξιοποιήσει, εάν ενεργοποιηθεί και εάν συμμετάσχει ολόπλευρα, με όλες τις μορφές πάλης και ασκεί ουσιαστική πίεση στο Κοινοβούλιο.

Δυστυχώς ένα μεγάλο μέρος της κοινοβουλευτικής δραστηριότητας θα γίνεται πίσω από τις κουίντες, πίσω από τις κουρτίνες.

Επιδιώξαμε, λοιπόν, να μεγαλώσει ο ρόλος της Βουλής, οι ολομέλειές της και μόνο μέσα εκεί μπορούμε να μιλούμε για την αναβάθμιση του ρόλου των Βουλευτών. Όλα τα άλλα που λέτε για την αναβάθμιση του ρόλου των Βουλευτών, κατά τη γνώμη μας είναι άνευ σημασίας, για να μην πω ότι είναι αρκετά επικίνδυνοι οι προβληματισμοί και αυτά που θα έρθουν για ψήφιση περί του ασυμβίβαστου του Βουλευτή και να έχει ένα επαγγελματία και της μετατροπής του βουλευτικού αξιώματος σε επαγγελματική δραστηριότητα. Ο Βουλευτής ασκεί ένα πολιτικό και κοινωνικό έργο ανεξάρτητα αν εμείς συμφωνούμε με το περιεχόμενο του κοινωνικού και πολιτικού έργου όλων των Βουλευτών. Η μετατροπή του βουλευτικού αξιώματος σε επαγγελματία είναι άκρως αντιδραστική και επικίνδυνη ιδέα. Και αν θέλετε, εμείς τη συνδέουμε με μια σειρά άλλες σκέψεις που υπάρχουν, που κυρίως εκπορεύονται από το Ευρωκοινοβούλιο, αλλά και με τη συνδρομή των ομάδων του ΠΑΣΟΚ και της Νέας Δημοκρατίας όπου τελικά βίαια και με το νόμο επιχειρείται μια παρέμβαση στην αλλαγή του πολιτικού συστήματος, όπου πια θα έχουμε κόμματα τα οποία θα αναγνωρίζονται από τα συντάγματα και κόμματα που δεν θα αναγνωρίζονται από τα συντάγματα, όπου επιβάλλονται οι εθελοντικές ενώσεις των κομμάτων στο Ευρωκοινοβούλιο. Πρόκειται για εξαιρετικά επικίνδυνες και αντιδραστικές εξελίξεις και αυτό που μπορεί να γίνει να παραμείνουμε μέσα στα αστικά πλαίσια, στο να καθορίζει το ύψος των κομμάτων η λαϊκή ψήφος, ακόμα και όταν η λαϊκή ψήφος δεν διαμορφώνεται με ελεύθερα και πραγματικά κριτήρια. Δεν έχουμε άλλο τρόπο. Θεωρούμε ότι ανοίγουν οι ασκοί του Αϊόλου για ένα αντιδραστικό καθεστώς που δεν το γνωρίσαμε ίσως και στην περίοδο μετά τα δύσκολα μεταπολεμικά χρόνια της χώρας μας και διεθνώς, όπου πια θα κατασκευάζονται κόμματα και θα συνηθούνται με το νόμο και όχι με τη λαϊκή ψήφο. Βεβαίως εμείς θεωρούμε ότι αυτές οι εξελίξεις δεν θα προχωρήσουν με βάση τις σκέψεις ας πούμε των εμπνευστών, διότι σε κάθε περίπτωση ακόμα και μέσα στη πιο αντιδραστική εξέλιξη υπάρχει ο λαός. Και αυτό το έχουν αποδείξει και οι πιο μαύρες σελίδες της ιστορίας. Αυτό όμως δεν σημαίνει, ότι μπορούμε να νομιμοποιήσουμε ανοίγματα που κάνει σήμερα η συνταγματική αναθεώρηση και τα οποία με τη δυναμική που έχουν μέσα σε μια ταξική κοινωνία και με ένα τέτοιο συσχετισμό, με τη δυναμική που έχουν αυτά τα ανοίγματα μέσα σ' αυτό στο διεθνές περιβάλλον, εμείς δεν μπορούμε να νομιμοποιήσουμε αυτήν τη κατάσταση στη συνείδηση του ελληνικού λαού και προπάντων δεν μπορούμε να δώσουμε τη συναίνεσή μας σ' αυτήν τη διαδικασία τη συνταγματική όταν κάθε μέρα δείχνει αυτήν την αντιδραστική δυναμική που έχει. Προβληματιστήκαμε πάρα πολύ, γιατί ακριβώς συμμετείχαμε, αν θέλετε, με ζέση και με προσπάθεια που κάναμε στη διαδικασία της αναθεώρησης του Συντάγματος και νομίζω ότι κανείς δεν μπορεί να εγκάλεσει το Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας, ότι αδιαφόρησε σ' αυτήν τη διαδικασία εν ονόματι της

γενικής ιδεολογικής και πολιτικής τοποθέτησης. Προβληματίστηκε πάρα πολύ τούτη την ύστατη και τελευταία ημέρα όπου η Κυβέρνηση δεν θέλησε να προβληματιστεί για τη δυναμική έστω των αντιδραστικών αλλαγών που επιφέρει, πώς θα βοηθήσουμε τον ελληνικό λαό να καταλάβει τι γίνεται σήμερα, πού πάμε από δω και μπρος όσο αφορά το Σύνταγμα πέρα απ' όλα τα άλλα. Και απ' αυτήν την άποψη θεωρούμε ότι πρέπει και εμείς να κάνουμε την ουσιαστική πολιτική και συμβολική μας κίνηση και δηλώνουμε ότι δεν θα πάρουμε μέρος, θα αποχωρήσουμε από τη διαδικασία ψήφισης των υπό αναθεώρηση άρθρων του Συντάγματος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης) : Κύριοι συνάδελφοι, από τα άνω δυτικά θεωρεία παρακολουθούν τη συνεδρίασή μας αφού προηγουμένως ξεναγήθηκαν στην έκθεση της αίθουσας "ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ", ΘΡΑΚΗ 2000 - 80 χρόνια από την ενσωμάτωσή της στην Ελλάδα", πενήντα επτά μαθητές και τρεις συνοδοί καθηγητές από το Λύκειο Πύλης Τρικάλων.

(Χειροκροτήματα απ' όλες τις πτέρυγες)

Ο Πρόεδρος του Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου κ. Νικόλαος Κωνσταντόπουλος έχει το λόγο.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ (Πρόεδρος του Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου): Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, σε αυτήν την τελική συζήτηση για το νέο Σύνταγμα, το Σύνταγμα της χώρας των επόμενων δεκαετιών, επιβάλλεται να κάνω μια γενικότερη αναφορά, σε ποια πολιτική συγκυρία κατατίθενται οι προβληματισμοί, σε ποια πολιτική συγκυρία εντάσσονται οι συγκεκριμένες επιλογές, που προτείνονται ως η τελική διατύπωση του νέου Συντάγματος.

Όλοι έχουμε συνείδηση του γεγονότος, ότι η τελευταία εικοσιπενταετία είναι η μόνη περίοδος στη νεότερη πολιτική ιστορία, κατά την οποία διαμορφώθηκε στη χώρα πολιτική ομαλότητα και δημοκρατική σταθερότητα. Η εναλλαγή στην εξουσία, τα μεγάλα πλειοψηφικά κόμματα και η δημοκρατία σε βάθος και για όλους, χωρίς απαγορεύσεις και εκτός νόμου διακρίσεις ή διώξεις, χαρακτηρίζουν αυτήν την περίοδο.

Επίσης η άκρατη ιδεολογικοποίηση και η απόλυτη παραταξιοποίηση των πάντων, έκοψε και έραψε στα μέτρα της εκάστοτε κυβερνητικής πλειοψηφίας τα πάντα. Βέβαια τώρα, από την περίοδο της άκρατης ιδεολογικοποίησης είμαστε στην περίοδο της άκριτης αποϊδεολογικοποίησης των πάντων.

Μπορούσε και έπρεπε πιστεύουμε εμείς από την πλευρά του Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου, να αξιοποιηθεί καλύτερα η δημοκρατική σταθερότητα και η πολιτική ομαλότητα, ως συγκριτικό πλεονέκτημα της χώρας, για να γίνουν συντομότερα και με πιο αποτελεσματικό τρόπο οι προσαρμογές, για να γίνει καλύτερη διαχείριση και ορθολογικότερη αξιοποίηση των πόρων, για να εξασφαλιστούν οι θυσίες του ελληνικού λαού, με τη διαμόρφωση στο εσωτερικό της χώρας ευημερίας για περισσότερους, δικαιοσύνης και ισότητας, χωρίς αδικίες και ανισότητες.

Υπάρχει ένα άλλο χαρακτηριστικό αυτής της περιόδου. Η κυβερνητική και πολιτική κουλτούρα, που διαμορφώθηκε στην Ελλάδα, κυριαρχείται από τη λογική των απόλυτων πλειοψηφιών, από τη λογική της χαμένης ψήφου, που λειτουργεί διαρκώς σε βάρος της αριστεράς, από τη λογική του κομματικοκυβερνητικού ηγεμονισμού, από τη λογική της συμπληρωματικής δύναμης ή των δορυφορικών δυνάμεων. Τέλος από τη λογική της μοναδικής αλήθειας, της αυθεντίας που δρα εθνοσωτήρια κάθε φορά από την κυβέρνηση, η οποία θεωρεί όλους τους άλλους ότι αντιπροσωπεύουν την καταστροφή και μηδενίζονται.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, αυτό το κλίμα δεν παράγει ισορροπες σχέσεις, μεταξύ των πολιτικών θεσμών και της κοινής γνώμης; και αυτό είναι ένα πρόβλημα που το ζούμε καθημερινά. Αυτό το κλίμα τροφοδοτεί την ψηφοθηρία, ενισχύει τις πελατειακές σχέσεις, τις πολλές όψεις του ιδίου νομίσματος, τις διαφορετικές απόψεις, ανάλογα από τη θέση στην οποία βρίσκεται, κάθε ένα από τα μεγάλα κόμματα, στην Κυβέρνηση ή στην Αντιπολίτευση. Αυτό το κλίμα τρέφεται χρησιμοποιώντας τα πάντα. Το κράτος, το δημόσιο χρήμα, τους κοινοτικούς πόρους, τους μηχανισμούς εξουσίας, τις διασυνδέσεις της διαπλοκής, τη διοίκηση, τη νομοθετική εξουσία, τη δικαιοσύνη, τα

Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης.

Αναδείχθηκε σε αυτήν την περίοδο, μέσα στο συγκεκριμένο πολιτικό μοντέλο, η δημοκρατία της αποκλειστικότητας, της κομματικής και κυβερνητικής αποκλειστικότητας και όχι η δημοκρατία των συνθέσεων, η δημοκρατία του πλουραλισμού.

Ενισχύθηκαν οι θεσμοί της εκτελεστικής εξουσίας και μειώθηκε ο θεσμικός-πολιτικός ρόλος της Βουλής. Και όλες οι αναθεωρήσεις που έγιναν μέχρι και σήμερα -και η σημερινή- ενισχύουν τις δομές της εκτελεστικής εξουσίας και μειώνουν το θεσμικό, πολιτικό ρόλο της Βουλής, το ρόλο της αντιπροσωπευτικής και του ελέγχου.

Διαμορφώθηκε το λεγόμενο "πρωθυπουργοκεντρικό μοντέλο" και μετατοπίστηκε το κέντρο των αποφάσεων, από τα συλλογικά όργανα διεύθυνσης της κυβέρνησης και διαχείρισης της λαϊκής εντολής, σε παρένθετα ή εμφυτευμένα πρόσωπα, τυχαία και μοιραία πολλές φορές, που επιβάλλουν στην πολιτική ζωή τα μέτρα της δικής τους περίπτωσης, σε βάρος του δημοσίου βίου.

Ακόμη και πρόσφατα και σήμερα και χθες, αυτή η διαπίστωση υπάρχει μπροστά στα μάτια όλων των πολιτών. Οι αποφάσεις ανακοινώνονται στο Υπουργικό Συμβούλιο. Δεν παίρνονται στο Υπουργικό Συμβούλιο. Το Υπουργικό Συμβούλιο επικυρώνει αποφάσεις. Και η Βουλή δεν μπορεί να ελέγξει πρόσωπα τα οποία δημιουργούν ζητήματα στο δημόσιο βίο, αλλά βρίσκονται στη σκιά αυτού του πρωθυπουργοκεντρικού μοντέλου εξουσίας.

Περιορίστηκε ο δημόσιος χώρος της πολιτικής και διευρύνθηκε η παρουσία και δράση της οικονομικοπολιτικής διαπλοκής. Υποχώρησε η κοινωνική συμμετοχή και ο πολιτικός έλεγχος και ενισχύθηκαν οι τάσεις υπαλληλοποίησης των πολιτικών, διάβρωσης των θεσμών και διαφθοράς του δημόσιου βίου.

Όσο, λοιπόν, περνάει ο καιρός, ας πούμε αυτό που βλέπει ο απλός πολίτης στην καθημερινότητά του: Το πολιτικό μας σύστημα λειτουργεί όλο και λιγότερο με πολιτικούς όρους. Κυρίως με παραπολιτικούς όρους λειτουργεί. Το πολιτικό μας σύστημα παράγει όλο και λιγότερη πολιτική ουσία. Το πολιτικό μας σύστημα κυριαρχείται από το μικρόκοσμο και τη μικρολογία της παραπολιτικής. Σκηνοθετεί ψευδή και αποπροσανατολιστικά διλήμματα, όπως και αυτές τις τελευταίες περιόδους. Χαλκεύει την εικονική πραγματικότητα και τις επιθυμητές παραστάσεις νίκης, με επικοινωνιακά σκηνοθετημένες εντυπώσεις.

Τέλος, ας δούμε ποια είναι η ουσία του πολιτικού μας προβλήματος. Μεγαλώνει το πολιτικό σύστημα τις αποκλίσεις και τις αποστάσεις του από τα πραγματικά προβλήματα της χώρας και τους προβληματισμούς της κοινωνίας.

Κάνω αυτές τις συνοπτικές διαπιστώσεις, για να επισημάνω τη δική μας εκτίμηση. Η διαδικασία αναθεώρησης του Συντάγματος είναι ένα κορυφαίο νομιμοπολιτικό γεγονός, την αξία και τη δυναμική του οποίου κανείς δεν μπορεί να παραγνωρίσει. Σε περιόδους μάλιστα γενικευμένης και έρπουσας κρίσης, γίνεται ένα αναγκαίο και λυτρωτικό εγχείρημα, για να αντιμετωπίσει αυτές τις στρεβλώσεις, τις παραφθορές, τις νοσηρές καταστάσεις και τις παραμορφώσεις. Για να δοθεί η δυνατότητα των αποφασιστικών παρεμβάσεων και των ριζοσπαστικών τομών, που θα είναι η απάντηση στην κρίση, για να αντιμετωπισθούν οι αιτίες που παράγουν, ανατροφοδοτούν, διευρύνουν και διαιωνίζουν την κρίση, για να επιδιωχθεί επιτέλους και να επιτευχθεί η αναζωογόνηση του δημόσιου βίου, η ανανέωση και η ενδυνάμωση του πολιτικού μας συστήματος.

Σήμερα κυριαρχεί, αναμφισβητήτως, ένα κλίμα απολιτικής και αντιπολιτικής, ένα κλίμα νοσηρό. Η πολιτική, ως έννοια ως δράση, ως στάση ζωής και πολύ περισσότερο, ως επιδίωξη συμμετοχής, βάλλεται πανταχόθεν.

Η διαδικασία Αναθεώρησης του Συντάγματος, λοιπόν, θα έπρεπε να αξιοποιηθεί, ως ευκαιρία για να αναδειχθεί η ιστορική σημασία των σύγχρονων θεσμών στη διαμόρφωση των προοδευτικών εξελίξεων, για να δοθεί η απάντηση της πολιτικής στην απολιτική και αντιπολιτική δημαγωγία, για να δοθεί η απάντηση των ιδεών και των προγραμμάτων στο παζάρι του παραγοντισμού και του αμοραλισμού, για να διαμορφωθεί στην κοινωνική συνείδηση, στη συλλογική συνείδηση, αλλά και στη συ-

νείδηση του κάθε πολίτη, ένας νέος συνταγματικός πατριωτισμός, στο όνομα του οποίου θα κληθεί ο κάθε πολίτης να αντιμετωπίσει τις στρεβλώσεις, τις νοσηρότητες, τις αδυναμίες, τις συναλλαγές, τις διαπλοκές, τις διαβρώσεις, τα ελλείμματα και τις ανάγκες της σημερινής δημοκρατίας.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, δεν υποτιμάμε την αναθεώρηση ως νομικοπολιτικό γεγονός, ούτε απορρίπτουμε ή μηδενίζουμε τη σημασία και τη συμβολή των εργασιών, που τη συνοδεύουν. Πρέπει, όμως, να καταγράψουμε δύο αρνητικές παρατηρήσεις: Η αναθεώρηση του Συντάγματος δεν απέτελεσε πεδίο και θέμα του προεκλογικού αγώνα, πριν ένα χρόνο, κατά τις εκλογές του 2000. Η αναθεώρηση του Συντάγματος δεν κέρδισε το ενδιαφέρον της κοινής γνώμης, μέχρι και σήμερα.

Κάποτε, όλες τις παραφθορές και τις παρεκτροπές της εξουσίας, όλες τις νοσηρές και στρεβλές καταστάσεις, τις αντιμετώπιζε ο πολίτης, σε χρόνια πέτρινα, με απαγορεύσεις και εκτός νόμου δράσεις, με διώξεις συνοδοιπόρων ή κομμουνιστών, τις αντιμετώπιζε στο όνομα του ένα ένα τέσσερα (114) του Συντάγματος.

Σήμερα, η αναθεώρηση του Συντάγματος δεν διαμορφώνει ένα νέο συνταγματικό πατριωτισμό. Και σε ορισμένες, λίγες περιπτώσεις, που κοινωνικές οργανώσεις, επιστημονικές ενώσεις, οικολογικές κινήσεις, διεκδίκησαν λόγο και ρόλο, αντιμετωπίστηκαν, κύριε Πρωθυπουργέ, περιφρονητικά, υβριστικά, αυταρχικά, με μία νοοτροπία εξουσίας, η οποία έχει το τεκμήριο της αυθεντίας και μπορεί να λοιδωθεί από το δικαστή έως τον οικολόγο, από τον πολίτη που αναζητά διευρυμένη κοινωνική προστασία έως την επιστημονική ένωση, έως την επιστημονική οργάνωση, που προσβάλλει την τεκμηρίωση της επιστήμης.

Έτσι, λοιπόν, παρά την έκταση των υπό αναθεώρηση άρθρων και με δεδομένο το περιεχόμενό τους, η αναθεώρηση δεν ανταποκρίνεται στην αναγκαιότητά της. Δεν κάνει τομές στην πολιτική συγκυρία. Δεν είναι η καλύτερη. Είναι η χειρότερη αναθεώρηση, που θα περιμέναμε υπό αυτές τις περιστάσεις, αν λάβει κανένας υπόψη του, τον πολύ χρόνο που είχαμε στη διάθεσή μας ως πολιτικό σύστημα για να την προετοιμάσουμε, αλλά και αν εκτιμήσει ο καθένας τη δυναμική των νέων συνθηκών, που έχουν διαμορφωθεί.

Είναι, λοιπόν, εντελώς αναντίστοιχη με τα προβλήματα και τις προκλήσεις των καιρών για τη δημοκρατία, τους θεσμούς, την κοινωνία, την οικονομία, τα δικαιώματα, την οικολογική και κοινωνική προστασία, το εθνικό κράτος και τις υπερεθνικές ενώσεις.

Εμφανίζεται, βεβαίως, ως θετικό στοιχείο ο συναινετικός χαρακτήρας της σημερινής αναθεώρησης. Πρόκειται, όμως, για ετεροβαρή συναίνεση, μεταξύ των δύο μεγάλων κομμάτων, αφήνοντας από έξω τις κοινωνικές οργανώσεις, τις επιστημονικές ενώσεις, τα υπόλοιπα κόμματα της Βουλής.

Η συναίνεση δεν επιδιώχθηκε και δεν χρησιμοποιήθηκε, ως μέσο για να προωθηθούν διαρθρωτικές αλλαγές, διαρθρωτικές προβλέψεις και ρήτρες συνταγματικής περιωπής. Η συναίνεση χρησιμοποιήθηκε ως αυτοσκοπός εντός του δικομματικού πλαισίου, για να περιοριστεί, στα μικρά και στα ανώδυνα, η αναθεωρητέα ύλη. Τα περισσότερα απ' αυτά τα ζητήματα, είναι αντικείμενο νομοθετικής εργασίας και όχι συνταγματικής εργασίας. Αυτή η ισοπεδωτική δικομματική συναίνεση χρησιμοποιείται για να ενισχυθεί το υπάρχον κλειστό κύκλωμα εξουσίας, υπέρ της εκάστοτε αυτοδύναμης κυβερνητικής πλειοψηφίας.

Ξέρετε, κύριοι του ΠΑ.ΣΟ.Κ. και της Νέας Δημοκρατίας, αυτό το κλειστό κύκλωμα εξουσίας υπέρ της εκάστοτε αυτοδύναμης κομματικής πλειοψηφίας, έχει ένα ιδιότυπο χαρακτηριστικό: στενεύει ολοένα και περισσότερο τον κύκλο εκείνων που εμφανίζονται, εντός της πλειοψηφίας, ως διαχειριστές και της εξουσίας και της λαϊκής εντολής.

Είμαι υποχρεωμένος να πω, ότι η όλη διαδικασία εγκλωβίστηκε στη συμβιβαστική συναίνεση των δύο μεγάλων κομμάτων που, παρά τις επιμέρους διαφορές τους, δέχονται ως κοινό παρονομαστή ένα Σύνταγμα εύχρηστο και χρήσιμο, για τη μονοκομματική τους πλειοψηφία.

Όπως σωστά επισημαίνει ο Αντώνης Μανιτάκης, καμία διάθεση ανανέωσης και τομών για το μέλλον. Το πολιτικό σύστημα μένει άθικτο. Οι κατεστημένες πολιτικές σχέσεις απείραχτες. Γι'

αυτό και υιοθετήθηκε αυτή η λεπτομερειακή και πολλές φορές φλύαρη διατύπωση, που δεν έχει σχέση με συνταγματική δουλειά, αλλά με νομοθετική εργασία. Κατά την εύστοχη διατύπωση του Νίκου Αλιβιζάτου, πρόκειται για αναθεώρηση που κοιτάζει προς το παρελθόν και όχι προς το μέλλον. "Η παρούσα αναθεώρηση θα μείνει στην ιστορία ως η αναθεώρηση των πολλών ελλειμμάτων", λέει διορατικά ο Γιώργος ο Σωτηρέλης. Και άλλοι συνταγματολόγοι και άλλοι ειδικοί έχουν καταθέσει τις ενστάσεις τους.

Αλλά δεν είναι μόνο τα ελλείμματα. Πέρα από τα ελλείμματα υπάρχουν και συγκεκριμένοι κίνδυνοι που ελλοχεύουν σε κρίσιμους τομείς, για την προστασία του περιβάλλοντος, για τη δικαιοσύνη, τακτική και διοικητική δικαιοσύνη, για τις εγγυήσεις δημοκρατικής προστασίας, για τον κοσμικό χαρακτήρα του κράτους, για την περιφερειακή αποκέντρωση με αυτοδιοίκηση, για τη διαπλοκή και τη διαφάνεια, για τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και τη διαχείριση των εθνικών και κοινοτικών πόρων.

Αν, λοιπόν, σε αυτά τα ελλείμματα προστεθούν και αυτοί οι κίνδυνοι, τότε μπορούμε πράγματι να μιλάμε για τη "χαμένη ευκαιρία". Για τη χαμένη ευκαιρία να διευρυνθεί ο δημόσιος χώρος της πολιτικής, να εξασφαλιστεί μεγάλος βαθμός ικανοποίησης των πολιτών από τη λειτουργία των θεσμών, να μπορεί το πολιτικό μας σύστημα να απαντά αξιόπιστα και αποτελεσματικά στα κρίσιμα ερωτήματα, ποιος και πώς κυβερνά, πού και πώς λαμβάνονται οι αποφάσεις, ποιος και πώς ελέγχει, ποιος και πώς ωφελείται. Μπορούμε να μιλάμε για τη χαμένη ευκαιρία, για να εξασφαλίσουμε τη συμμετοχή της κοινωνίας και των πολιτών, για να εξασφαλίσουμε αποτελεσματικότερο έλεγχο με θεσμικά και πολιτικά αντίβαρα, για να εξασφαλίσουμε ουσιαστική προστασία δικαιωμάτων, περιβάλλοντος και δημοσίου συμφέροντος.

Μόνο έτσι, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, ουσία της δημοκρατίας θα είναι η δημιουργική σχέση πολιτικής και κοινωνίας. Μόνο έτσι θα αντιμετωπισθούν τα διαχειριστικά σύνδρομα και τα νοσηρά συμπτώματα της μελαγχολικής και ανίσχυρης δημοκρατίας μας.

Άλλωστε, δικαιολογημένα οι πολίτες χρεώνουν και τη διαδικασία αναθεώρησης του Συντάγματος, στις αδυναμίες του πολιτικού δικομματικού μας συστήματος να δώσει δημιουργικές, λυτρωτικές λύσεις στα αδιέξοδα που το ίδιο δημιουργεί.

Μίλησε ο εισηγητής του ΠΑ.ΣΟ.Κ. για ευρύχωρο Σύνταγμα, Σύνταγμα όλων των πολιτών, Σύνταγμα όλων των κομμάτων. Δυστυχώς πρόκειται για έναν ακόμη ευφημισμό, για μία ακόμη δημιουργία.

Η κυβερνητική πλειοψηφία και η δικομματική συναίνεση, μεταμφιέζονται σε ευρυχωρία και καθολική αρχή. Οι διαδικασίες που επιλέξατε, είναι διαδικασίες μιας συναινετικής δικομματικής αναθεώρησης, που οδηγούν σε ένα νεοφανή μονοκομματισμό ή το πολύ πολύ σε ένα συναινετικό δικομματισμό. Αν ο ξένος παρατηρητής έβλεπε τις αναθεωρητέες προτάσεις, έτσι όπως έχουν διατυπωθεί, θα πίστευε ότι στην Ελλάδα υπάρχουν μόνο δύο κόμματα, δεν υπάρχουν κατά τις διαδικασίες άλλα κόμματα, άλλες θέσεις, άλλες αντιλήψεις. Δεν υπάρχει, επίσης, τίποτα άλλο πέρα από αυτά, τα οποία εσείς κάθε φορά, ως δύο μεγάλα κόμματα, αποφασίζετε να θέσετε υπό την έγκριση της Βουλής. Τέτοια, όμως, παραχάραξη του πολιτικού χάρτη, της λαϊκής βούλησης, της ίδιας της σύγχρονης πολιτικής διαδρομής της χώρας, δεν έχει ξανασυμβεί και μάλλον σε μια τέτοια κορυφαία διαδικασία. Ποτέ στο πρόσφατο μεταπολιτευτικό παρελθόν, η αριστερά δεν αντιμετωπίστηκε με τέτοια περιφρόνηση και με τέτοια διάθεση περιθωριοποίησης μέσα στη Βουλή. Ποτέ κόμματα που με τη θέληση του ελληνικού λαού βρέθηκαν σε αυτήν την Αίθουσα, δεν αποκλείστηκαν από το να θέσουν τις προτάσεις τους, υπό την κρίση της Βουλής. Με αυτές τις διαδικασίες, λοιπόν, δεν μπορείτε να μιλάτε για Σύνταγμα των πολιτών, για Σύνταγμα όλων των κομμάτων.

Είναι φανερό ότι καθορίσατε συναινετικά, ΠΑ.ΣΟ.Κ. και Νέα Δημοκρατία την αναθεωρητέα ύλη. Μαζί ΠΑ.ΣΟ.Κ. και Νέα Δημοκρατία, καθορίσατε και το πλαίσιο και το είδος και το χαρακτήρα και την κατεύθυνση των προτάσεων, ακόμη και τη διαδικασία.

Υπάρχει ένα πολύ σοβαρό θέμα, στο οποίο εκδηλώνεται αυτή η δικομματική κρυψίνια και υστεροβουλία: Αρνείσθε την καθιέρωση της απλής αναλογικής, παρά το γεγονός ότι η καθιέρωση της αποτελεί ποιοτική διαρθρωτική αλλαγή, που δεν μηδενίζεται με τους πολιτικούς αταβισμούς περί ακυβερνησίας ή ισχυρών κυβερνήσεων.

Ενώ όμως, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, αρνείσθε την καθιέρωση της απλής αναλογικής, ενώ λέτε πως η όποια αλλαγή του εκλογικού συστήματος θα ισχύσει από τις μεθεπόμενες εκλογές, σπεύδετε, εν αγαστή συμπενοία, να θεσπίσετε ότι μπορεί τα 2/3 αυτής της Βουλής να ψηφίσουν εκλογικό νόμο που θα ισχύσει από τις επόμενες εκλογές. Δεν θέλετε, όποιος και α-πο σας είναι αυτοδύναμος στη κυβέρνηση, να αιφνιδιάζει τον άλλον. Κατοχυρώνετε ως προς αυτό, αλλά θέλετε, από κοινού να αιφνιδιάζετε, όλα τα άλλα κόμματα, τα οποία υπάρχουν στη Βουλή.

Ποια δημοκρατική δεοντολογία επιτρέπει τέτοιες συνταγματικές καταδολεύσεις; Ποια πολιτική ηθική αποδέχεται τέτοιες δικομματικές κουτοπονιές; Να μην αιφνιδιάζει το ΠΑ.ΣΟ.Κ. τη Νέα Δημοκρατία ή αν είναι η Νέα Δημοκρατία στη κυβέρνηση, να μην αιφνιδιάζει εκείνη το ΠΑ.ΣΟ.Κ., αλλά από κοινού σε αυτήν τη Βουλή, να μπορείτε να αποφασίσετε, ότι θα αλλάξετε τον εκλογικό νόμο, για να ισχύσει στις επόμενες εκλογές, όπως ενδεχομένως θα έβαλε;

Είναι, λοιπόν, αυτή η δικομματική συναίνεση στο συμβιβασμό εξουσίας εντός του υπάρχοντος πολιτικού συστήματος, που ε-ξηγεί, δίνει απαντήσεις και σε μια σειρά κρίσιμων θεμάτων: Η μη προστασία του εθνικού κράτους από υπερεθνικά κέντρα, αλλά και εσωτερικά κέντρα ιδιωτικής ισχύος, η μη διάκριση του κο-σμικού χαρακτήρα του κράτους, η έλλειψη διορατικής συνταγματικής πολιτικής για τις εξάρσεις μισαλλοδοξίας και φανατισμών, η μη καθιέρωση περιφερειακής αποκέντρωσης με αιρετή αυτοδιοίκηση, η μη αναβάθμιση του ελεγκτικού ρόλου της Βουλής, η μη ενίσχυση της αντιπροσωπευσης, η μη ενίσχυση των θεσμών άμεσης δημοκρατίας όπως τα δημοψήφισμα, η μη καθιέρωση πλήρους ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης με την παράλληλη τάση μείωσης του δικαιοδοτικού της και ακυρωτικού της ρόλου, η μη αποδοχή προτάσεων για την καθιέρωση θε-σμών κοινωνικής αλληλεγγύης, όπως η πρόταση για τη συνταγματική ρήτρα περί ορίου αξιοπρεπούς διαβίωσης και κοινωνικής ασφάλειας, η μη ενίσχυση των οικολογικών δικαιωμάτων.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, ο Συνασπισμός της Αριστεράς και της Προόδου υπέβαλε συγκεκριμένες προτάσεις, κατά τη συζήτηση, σε κρίσιμους τομείς και για σοβαρά ζητήματα. Σας υποβάλαμε και προχθές συγκεκριμένη πρόταση, για την τελική διατύπωση του άρθρου 25 περί συνταγματικής ρήτρας για την εγγύηση αξιοπρεπούς διαβίωσης και κοινωνικής ασφάλειας. Η πρόταση αυτή έχει διατυπωθεί και στην προηγούμενη Βουλή, διατυπώθηκε και σε αυτήν και στην επιτροπή και κατά τη συζή-τηση της σχετικής ενότητας. Απηχεί, ολοκληρώνει και συγκεκρι-μενοποιεί το πνεύμα και τις απόψεις, που ακούστηκαν κατά τη σχετική συζήτηση.

Πιστεύουμε, ότι πρέπει να τεθεί προς ψηφοφορία στην Ολο-μέλεια, όπως πρέπει να τεθούν προς ψηφοφορία όλες οι τροπο-λογίες που κατατέθηκαν. Δεν υπάρχει το επιχείρημα, ότι για να κατατεθεί η πρόταση χρειάζονται 50 Βουλευτές. Αυτό ίσχυε στην προηγούμενη Βουλή, για να προσδιορισθούν οι υπό ανα-θεώρηση διατάξεις. Ούτε υπάρχει το επιχείρημα, ότι είναι εκ-πρόθεσμη η τροπολογία, γιατί δεν πρόκειται περί νομοθετικής διαδικασίας, αλλά πρόκειται περί αναθεωρητικής διαδικασίας, που είναι κατ' εξοχήν πολιτική για κάθε Βουλευτή διαδικασία, ώ-στε να μην ισχύουν αναλογικές εφαρμογές κανονιστικών ρυθμί-σεων προκειμένου περί τρέχουσας νομοθετικής δουλειάς.

Η άποψη ότι δεν δικαιούμαστε να υποβάλουμε πρόταση, δεν ευσταθεί λοιπόν. Σε τελευταία ανάλυση, η αναθεώρηση του Συ-ντάγματος, αν έχει νόημα, έχει όταν πραγματικά θεσπίζονται αιχμές συγκεκριμένης συνταγματικής πολιτικής.

Κύριε Πρωθυπουργέ, δεν θελήσατε να ακούσετε τους συ-νταγματολόγους, τους δικαστές, τους νομικούς, τους δημοσιο-λόγους, τους οικολόγους, τους ειδικούς και αρμόδιους, για μια συνταγματική πολιτική, που θα έχει πνοή και δεν θα "σέρνεται"

στα ίδια και τα ίδια.

Κύριε Πρωθυπουργέ, δεν θελήσατε επιπροσθέτως να ακού-σετε ούτε τις δικές σας απόψεις. Δεν θελήσατε να υιοθετήσετε ούτε τις δικές σας απόψεις, τις θέσεις του Κώστα Σημίτη, που έχετε από το 1995 και νωρίτερα διατυπώσει, για μια συνταγμα-τική αναθεώρηση ποιοτικά διαφορετικά από τη σημερινή.

Βεβαίως το ερώτημα είναι βαθύτατα πολιτικό: Γιατί ο Πρωθυ-πουργός, κ. Σημίτης, δεν υιοθετεί και δεν ενισχύει τις απόψεις του Βουλευτή, του νομικού και του θεωρητικού των θεσμών και της εξουσίας Σημίτη;

Θα τελειώσω, κύριε Πρόεδρε, θέτοντας το θέμα, που εμάς μάς απασχολεί. Πιστεύουμε, ότι αυτή η κυβερνητική τακτική α-ποκορυφώνεται με την εσπευσμένη και μαζική διαδικασία ψήφι-σης, με διαδικαστικό αποκλεισμό κάθε τροπολογίας, πέραν της δικομματικής συναίνεσης, με "πολιτικό ακρωτηριασμό" της Ε-θνικής Αντιπροσωπείας, που σημαίνει "ακρωτηριασμό" της λαϊκής κυριαρχίας και εντολής.

Εμείς αρνούμαστε αυτήν τη μεθοδολογία. Δεν νομιμοποιού-με παράμοιες λογικές. Στο όνομα εκείνων που διετύπωσαν τεκ-μηριωμένες θέσεις και δημοκρατικό αντίλογο, στο όνομα των δημοκρατικών αξιών, που είναι αρχές δράσεις και παρέμβασης και όχι φθαρμένα επικοινωνιακά συνθήματα, ως πράξη πολιτι-κού συμβολισμού, στην οποία μας οδηγείτε, με την τάση ακρω-τηριασμού και περιθωριοποίησης, δεν θα μετάσχουμε στη δια-δικασία που λέει: "Προσχωρήστε, ψηφίστε, τελειώστε".

Απευθυνόμαστε, λοιπόν, σε όλους εκείνους, που δεν θέλουν τέτοιες κορυφαίες διαδικασίες να "σέρνονται" με αυτόν τον τρόπο. Απευθυνόμαστε σε όλους τους Βουλευτές σε όποιο κόμμα και αν ανήκουν, και τους καλούμε να επιτρέψουν τη συ-ζήτηση και ψήφιση των τροπολογιών. Τους καλούμε να αξιώ-σουν αναβολή της ψηφοφορίας για μετά το Πάσχα. Τους κα-λούμε να μην επιτρέψουν αυτήν την ενοχλητική έκπτωση, την παραπέρα υποβάθμιση των λειτουργιών του πολιτικού μας συ-στήματος. Ασκοούμε το στοιχειώδες δικαίωμα να τεθούν οι από-ψεις ενός κόμματος, που τεκμηριωμένα αμφισβητούν τις προ-τεινόμενες λύσεις σε όσα θέματα τις αμφισβητούν, στην κρίση της αναθεωρητικής Βουλής.

Κύριοι συνάδελφοι του ΠΑ.ΣΟ.Κ. και της Νέας Δημοκρατίας, γιατί θα μας αρνηθείτε το δικαίωμα να τοποθετηθεί η αναθεω-ρητική Βουλή επί των συγκεκριμένων προτάσεων; Με ποια πο-λιτική, ηθική και δημοκρατική δεοντολογία θα μας θέσετε στο περιθώριο της Βουλής;

Κύριοι συνάδελφοι, σε όποιο κόμμα και αν ανήκετε, μην αρ-νηθείτε το δημοκρατικό δικαίωμα. Μην επιτρέψετε τη διαδικα-στική και πολιτική περιθωριοποίηση απόψεων που ο ελληνικός λαός έστειλε στη Βουλή για να έχουν παρουσία, φωνή και ρό-λο. Κανείς δεν μπορεί να θέσει απόψεις και κόμματα εκτός δια-δικασίας.

Εσείς, λοιπόν, στο όνομα της συνειδητής σας, με τις διακη-ρύξεις των ηγεσιών σας ότι είστε ελεύθεροι να αποφασίσετε, να αποφασίσετε ότι υπάρχει θέμα, να επιτρέψετε τη συζήτηση των τροπολογιών και να μεταθέσετε την ψηφοφορία για μετά το Πά-σχα. Εδώ κρίνεται η ακμαιοσύνη και ο δυναμισμός του πολιτικού μας συστήματος, αλλιώς αυτό το πολιτικό σύστημα θα "σέρνε-ται" και θα σέρνει μαζί του όλους μας, σηκώνοντας πολύ σκό-νη.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Κύριε Πρόεδρε, μπορώ να έχω το λόγο;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Μια στιγμή, κύριε Υ-πουργέ.

Κύριοι συνάδελφοι, σε ό,τι αφορά μόνο τη διαδικασία -τα άλ-λα που ανέφερε ο Πρόεδρος του Συνασπισμού, που αφορούν στα άλλα κόμματα, είναι θέμα των Αρχηγών τους να απαντή-σουν, εάν θέλουν- σύμφωνα με τον Κανονισμό της Βουλής, το άρθρο 119 παράγραφος 10 και το Σύνταγμα, η απόφαση της Βουλής που περιέχει τις αναθεωρούμενες διατάξεις, λαμβάνε-ται με μία και μόνη ονομαστική ψηφοφορία, που διεξάγεται σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 7 του ίδιου άρθρου αυτού και με τις πλειοψηφίες που προβλέπονται από το άρθρο 110 παράγραφοι 3 και 4 του Συντάγματος.

Όλο αυτό το διάστημα των πολλών μηνών που συζητείται το

Σύνταγμα δεν έχω κατανοήσει την επιμονή ορισμένων αρθρογράφων να ισχυρίζονται ότι θα μπορούσε και ενδιαφεσώς να γίνονται ψηφοφορίες, όταν είναι σαφέστατη η διάταξη που σας διάβασα. Η διάταξη αυτή δεν είναι τυχαία, όπως αναφέρεται και σε σχετική γνωμοδότηση του προέδρου του Επιστημονικού Συμβουλίου της Βουλής του κ. Μαυριά, ο οποίος είναι και Πρόεδρος της Ενώσεως των Ελλήνων Συνταγματολόγων.

Ενθυμούμεθα όλοι ότι στην αναθεώρηση του 1986 έγινε μία ψηφοφορία για τα ένδεκα άρθρα και για τα δύο ψηφίσματα που αφορούσε εκείνη η αναθεώρηση. Αναφέρει επί λέξει ότι αυτό το προηγούμενο ελήφθη υπόψη για τη διαμόρφωση του άρθρου 119 του ισχύοντος κανονισμού της Βουλής. Το άρθρο αυτό ψηφίστηκε ομόφωνα. Ήδη βρισκόμαστε μπροστά σε αυτήν τη διαδικασία. Μία και μόνη ψηφοφορία, που δεν είναι κάτι πρωτόγνωρο για μας. Χθες κάναμε μία ψηφοφορία επί δύο προτάσεων ονομαστικής ψηφοφορίας, σε μία τροπολογία του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και σε μία τροπολογία του Υπουργού Πολιτισμού. Το Σώμα τοποθετήθηκε σε μία ψηφοφορία και είπε "ναι" στη μία και "όχι" στην άλλη ή "ναι" και στις δύο ή "όχι" και στις δύο.

Αυτό γίνεται σύμφωνα με τον Κανονισμό και στην ψηφοφορία που θα ακολουθήσει, κάθε συνάδελφος σημειώνει τη θέση του σε κάθε διάταξη, ανάλογα με το αν την ψηφίζει ή όχι.

Όσον αφορά τις τροπολογίες. Εγώ λυπάμαι βαθύτατα, γιατί ένα πράγμα τόσο καθαρό στην εικόνα του -δεν χρειάζεται τόσες αναλύσεις- ανάγεται σε θέμα μείζονος σημασίας. Είναι γνωστό τι έχει γίνει στις προηγούμενες αναθεωρήσεις και τι λέει τώρα ο Κανονισμός μας, ο οποίος παραπέμπει στις διατάξεις περί νομοθετικού έργου. Το ίδιο έγινε και το 1986. Παραπομπή στις διατάξεις περί ασκήσεως νομοθετικού έργου.

Η Νέα Δημοκρατία αναφερόμενη ακριβώς σε αυτήν τη διάταξη κατέθεσε εμπροθέσμως τις τροπολογίες που ήθελε να φέρει στην ολομέλεια, πέραν των προτάσεων που έκανε στην Επιτροπή Αναθεωρήσεων. Το Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας και ο Συνασπισμός της Αριστεράς και της Προόδου δεν το έκαναν αυτό. Και δεν το έκαναν υποθέτω, διότι αντιλαμβάνονταν, συμφωνούσαν ή αποδεχόντουσαν ότι η κατάθεση τροπολογιών προϋποθέτει δύο πράγματα. Το πρώτο είναι ένας αριθμός Βουλευτών.

Από πού προκύπτει τώρα αυτός ο αριθμός των Βουλευτών; Εδώ υπενθυμίζω σε όλους και στους παλαιότερους τι έγινε το 1975. Για να έλθουν στην ολομέλεια προτάσεις-τροπολογίες έπρεπε να υπογραφούν από ένα αριθμό Βουλευτών. Τότε το Σύνταγμα δεν όριζε τίποτα για την κίνηση αυτής της διαδικασίας. Το Σύνταγμα τώρα ορίζει ότι χρειάζονται πενήντα Βουλευτές για να κινηθεί η διαδικασία. Το Σύνταγμα λέει ότι η διαδικασία κινείται όχι απαραίτητως από τα δύο μεγαλύτερα κόμματα, αλλά από πενήντα Βουλευτές. Υπάρχουν, λοιπόν, τώρα θέματα ευαισθησίας κοινωνικής πολιτικής ή οποιασδήποτε άλλης ευαισθησίας που να δικαιολογούν τη δημιουργία αυτής της εικόνας;

Και πολλοί μάλιστα έλεγαν -μη γνωρίζοντας τις διαδικασίες, φαντάζονται, όπως διάβαζα χθες σε ένα κύριο άρθρο μιας εφημερίδας- ότι αν αναβληθεί η ψηφοφορία για μετά το Πάσχα, θα δοθεί ο χρόνος ώστε να διαμορφωθούν καλύτερα οι διατάξεις, να γίνουν εκείνες οι βελτιώσεις που πρέπει κλπ.

Αυτές όμως οι απόψεις επιστημονών και καθηγητών του Συνταγματικού Δικαίου που διατυπώνονται, διερωνύμονται ποια σχέση μπορεί να έχουν όλες αυτές οι διαδικασίες με την πραγματικότητα, αν πρόκειται να τις αποδεχθούμε.

Ξέρουμε όλοι ότι είτε τώρα γίνει η ψηφοφορία είτε μετά το Πάσχα είτε μετά από έξι μήνες, δεν μπορούμε να αλλάξουμε, εκτός αν θέλουμε να παραβιάσουμε το ίδιο το Σύνταγμα. Γιατί έστω και ένας από τους τριακόσιους να έχει αντίρρηση σε κάποιες αλλαγές του κειμένου αυτού που έχουμε υπόψη μας και την τροπολογία της Νέας Δημοκρατίας, δεν μπορούμε να κάνουμε αλλιώς. Ποιος μπορεί να έχει αντίρρηση πάνω σε αυτό το πράγμα;

Και ο Συνασπισμός, λοιπόν, και το Κομμουνιστικό Κόμμα δεν κατέθεσαν τροπολογίες, ενώ έχουν απόψεις, προέβαλαν απόψεις και σε πολλά σημεία εντελώς διαφορετικές από τις από-

ψεις των άλλων κομμάτων. Δεν κατέθεσαν όμως τροπολογίες, γιατί αυτές θα έπρεπε να κατατεθούν εμπροθέσμως και να έχουν και έναν αριθμό Βουλευτών.

Ο Πρόεδρος του Συνασπισμού μου έστειλε μία επιστολή. Είναι ένα κείμενο όπου το πνεύμα του είναι ότι είναι μία τροπολογία, γι'αυτό και το αποδέχθηκα, αλλά ως εκπρόθεσμη κι αυτή τροπολογία, που αναφέρεται στο άρθρο 25 και στα περί κοινωνικής πολιτικής. Καλώς, αλλά δεν μπορεί να συζητηθεί ως τροπολογία.

Όπως κατενόησαν και οι συνάδελφοι που κατέθεσαν αυτές τις λεγόμενες τώρα υπό κρίσιν τροπολογίες -αλλά στην ουσία αφού είναι εκπρόθεσμες δεν τελούν υπό κρίσιν- ο κ. Κωνσταντίνου, ο κ. Τσουκάτος, έχουν τις απόψεις τους, τις σέβομαι, ήθελαν να αποτελέσουν στη διάρκεια της συζητήσεως αντικείμενο προβληματισμού, αλλά αντιλαμβάνονται ότι δεν είναι εδώ ως εκπρόθεσμες να τεθούν σε ψηφοφορία. Και όταν τους το έλεγα τότε, αυτό καταλάβαιναν, ότι εντάξει, εμείς θέλουμε να είναι απλώς υπόψιν του Σώματος αυτές οι σκέψεις μας.

Αντιλαμβάνεσθε, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, τι θα συνέβαινε εάν ερχόμασταν εμείς σήμερα και λέγαμε: Όσοι από τους τριακοσίους αδιαφόρησαν γι'αυτήν τη διαδικασία και κατέθεσαν κάποιες τροπολογίες, αυτοί θα έχουν το προνόμιο να τις θέσουμε σε ψηφοφορία, σε αντίθεση με όσους από τους υπολοίπους τριακοσίους απεδέχθησαν αυτά τα οποία ευθύς εξ αρχής είπαμε. Και σας θυμίζω ο κ. Βενιζέλος έστειλε εδώ ένα κείμενο ότι είναι οι τροπολογίες αυτά που θα κατέθετε και είπα να τα πάρει πίσω γιατί δεν υπάρχουν πλέον τροπολογίες, υπάρχουν απόψεις που αν γίνουν δεκτές στη συζήτηση, συνοψίζονται και μένουν ως πρόταση μιας πλειοψηφίας. Αυτή είναι η πραγματικότητα.

Τι θα πούμε, αγαπητέ Πρόεδρε του Συνασπισμού, σε ένα συνάδελφο ο οποίος πείστηκε από αυτά που είπαμε, ότι δεν κατετίθενται μετά την έναρξη της συζητήσεως τροπολογίες; Όπως δεν κατετίθενται τροπολογίες -και το ξέρουμε πολύ καλά αυτός στα κοινά νομοσχέδια. Δηλαδή, θα έλθει η Αναθεωρητική Βουλή κι εκεί που αξιώνει από εδώ και πέρα τρεις μέρες πριν αρχίσει η συζήτηση του στην επιτροπή, να κατατεθεί η τροπολογία -και πολύ καλά κάνει, βάζουμε τέρμα σε μία απαράδεκτη κατάσταση- και για το Σύνταγμα που θα ισχύσει ό,τι βάλουμε μέσα για δέκα χρόνια, θέλετε, κύριε Πρόεδρε του Συνασπισμού, αυτό το κείμενο που μου στείλατε προχθές, να τεθεί σε ψηφοφορία;

Λυπάμαι αλλά εγώ περιορίζομαι σε αυτά.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, θα ήθελα το λόγο!

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Ναι, κύριε Πρόεδρε. Ασφαλώς!

ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ: Κι εγώ θα ήθελα το λόγο, κύριε Πρόεδρε!

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ (Πρόεδρος του Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου): Τον λόγο, σας παρακαλώ, κύριε Πρόεδρε!

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Θα καταθέσω για τα Πρακτικά και τη γνωμοδότηση αυτή του Προέδρου του Επιστημονικού Συμβουλίου, ο οποίος είναι σαφέστατος. Λέει επί λέξει: Ευνόητο είναι ότι οι τροπολογίες πρέπει να υποβάλλονται εμπροθέσμως και συγκεκριμένως πριν από την έναρξη της συζήτησης στην Ολομέλεια της Βουλής και κατ'ανάλογη εφαρμογή της διάταξης του Συντάγματος ως προϋπόθεση του εγκύριου της υποβολής πρέπει τουλάχιστον να ακολουθεί η διαδικασία αυτή των πενήντα που προβλέπει για την κίνηση της διαδικασίας.

Σχετικά με αυτά τα οποία υπεστήριξε ο κ. Κωνσταντόπουλος και τα οποία υπεστήριξαν και άλλοι με εκπρόθεσμες τροπολογίες: Εγώ πιστεύω ότι είναι πολλές απόψεις εδώ μέσα, αλλά το θέμα είναι τι μπορούμε να κάνουμε. Δηλαδή, εγώ να πω ότι καταθέτω μία τροπολογία τώρα, να βγει η χώρα από την ΟΝΕ, να κάνουμε το νομισματοκοπείο να λειτουργήσει και ναβάλουμε μία διάταξη ότι κάθε Έλλην δικαιούται αυτό το ποσό. Θα είμαι αγαπητός σε ολόκληρο τον ελληνικό λαό. Μάλλον, θα νομίζουν ότι δεν τους λέω πράγματα σοβαρά.

Επειδή τα πράγματα που είπατε είναι πολύ σοβαρά και ενδιαφέρουν πολλούς εδώ μέσα και εμένα και τα αποδέχομαι στην ουσία τους και με κοινούς νόμους μπορούν να προωθηθούν, δεν είναι σωστό βάζοντας ένα διαδικαστικό θέμα τώρα να δημιουργούμε μια εντύπωση που αδικεί τη δουλειά που έγινε και από τους Βουλευτές του Κόμματός σας και από σας τον ίδιο για να φθάσουμε ως εδώ.

Ο Πρόεδρος του Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου κ. Κωνσταντόπουλος έχει το λόγο.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ (Πρόεδρος του Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου): Επειδή τα πράγματα είναι πάρα πολύ σοβαρά και επειδή επί της ουσίας πολλοί συμφωνούν και εσείς, όπως είπατε συμφωνείτε, θα αποφύγω απλουστευτικές περιγραφές. Και επίσης, θα αποφύγω να συνοδεύω την υπερπλούστευση μιας περιγραφής με παρένθετους απαξιοτικούς χαρακτηρισμούς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Δεν είναι αυτό πρόθεσή μου.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ (Πρόεδρος του Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου): Και εγώ, κύριε Πρόεδρε, δεν κατανοώ κάποιες εμμονές και εγώ λυπάμαι για πολλά πράγματα και εγώ διαπιστώνω ότι αυτήν τη στιγμή η Βουλή θέτει κάποιες απόψεις εκτός διαδικασίας. Και είμαι σαφής.

Η διαδικασία που αρχίζει για την αναθεώρηση του Συντάγματος έχει δύο στάδια. Στο πρώτο στάδιο απαιτείται να υποβληθεί η πρόταση από τους πενήντα Βουλευτές. Αποφασίζει η Βουλή, μ'αυτήν τη διαδικασία, ποιες είναι οι υπό αναθεώρηση διατάξεις, συζητάει, συγκροτεί την επιτροπή και η επόμενη Βουλή που εκλέγεται είναι Αναθεωρητική. Δεν έχει ανάγκη η Αναθεωρητική Βουλή να ακούσει απόψεις επί των αναθεωρητέων άρθρων, οι οποίες να έχουν την τεκμηρίωση την αριθμητική των πενήντα Βουλευτών. Το εφαρμόζετε κατ'αναλογία. Σας λέω, λοιπόν, ότι δεν μπορεί να χωρίσει η αναλογία. Και είναι διατυπωμένη η επιστημονική άποψη όλων των συνταγματολόγων και είναι επίσης τεκμηριωμένη και η θεωρητική άποψη, αλλά και από την κοινοβουλευτική πρακτική. Ο αριθμός των πενήντα Βουλευτών απαιτείται όταν υποβάλλεται η πρόταση για το ποια θα είναι τα αναθεωρητέα άρθρα. Υποβάλλεται η πρόταση στο πρώτο στάδιο, όχι όταν γίνεται η οριστική συζήτηση, επί της τελικής διατυπώσεως. Αυτό είναι το πρώτο.

Δεύτερον, κύριε Πρόεδρε της Βουλής, κατά τη διαδικασία, που έγινε και ενώπιον της επιτροπής που συγκρότησε η σημερινή Αναθεωρητική Βουλή, αλλά και ενώπιον της Ολομέλειας, ο εισηγητής της Πλειοψηφίας, όχι ως Υπουργός εισηγούμενος, αλλά ως Βουλευτής στο όνομα της κυβερνητικής πλειοψηφίας, τροπολογούσε κατά το δοκούν. Η λεγόμενη ευρυχωρία, πολλές φορές ισοδυναμούσε με ελευθεριότητα. "Δέχομαι", "δεν δέχομαι", έτσι ώστε να αγνοούμε, μέχρι και την ολοκλήρωση της διαδικασίας, ποια είναι η τελική διατύπωση. Την τελική διατύπωση κωδικοποιημένη, την πήραμε μόλις προχθές το βράδυ σ' αυτό τον τόμο, τον οποίο η Βουλή συνέταξε και απέστειλε στους Βουλευτές. Επί της τελικής, λοιπόν, διατυπώσεως, η Ολομέλεια, που σημαίνει ο κάθε Βουλευτής χωριστά, αλλά και ειδικότερα ο Πρόεδρος Κοινοβουλευτικής Ομάδας δεν έχει τη δυνατότητα να καταθέσει πρόταση για τη σωστή τελική διατύπωση; Με ποια αναλογική διαδικαστική εφαρμογή θα το αποκλείσετε;

Καταθέτω, λοιπόν, προτάσεις και τις καταθέτω ως Πρόεδρος Κοινοβουλευτικής Ομάδας, για την ορθότερη τελική διατύπωση. Βεβαίως τυπικά έχουν το χαρακτήρα της τροπολογίας, α' της στιγμής αυθαιρέτως η τελική διατύπωση δεν κεφαλαιοποιήσε και δεν συγκεκριμενοποίησε το πνεύμα της όλης συζήτησης.

Και να γίνω σαφής: Την άποψή μας περί συμπλήρωσης του άρθρου 25 με ρήτρα συνταγματικής περιωπής, που να καθορίζει το όριο ανεκτής διαβίωσης και της ανθρωπίνης κοινωνικής ασφάλειας, την έχουμε διατυπώσει και στην προηγούμενη Βουλή. Την έχουμε διατυπώσει και στην παρούσα Βουλή. Την διατυπώσαμε και στην επιτροπή. Τη διατυπώσαμε και στην Ολομέλεια.

Αντικρούστηκε η άποψη αυτή με την επιχειρηματολογία ότι αρκεί η ρήτρα περί κοινωνικού κράτους. Ανταπαντήσαμε ότι η ρήτρα περί κοινωνικού κράτους δεν αρκεί, όπως δεν αρκεί η α-

ναφορά στη γενική επίκληση περί κοινωνικής δικαιοσύνης.

Ζητάμε συνταγματική πρόβλεψη, ώστε το σχετικό δικαίωμα να είναι αγωγίμο και επιδιώξιμο. Ζητάμε συνταγματική ρήτρα, ώστε να αναγορεύεται σε καθήκον του κράτους η εξασφάλιση της κοινωνικής προστασίας. Δεν ζητάμε συνταγματικές ρήτρες διακηρυκτικού χαρακτήρα. Ζητάμε δεσμεύσεις, οι οποίες να μπορούν να εφαρμοστούν, να είναι υπέρ του πολίτη, να είναι δικαστικά αγωγίμες και να είναι δεσμευτικές για την Κυβέρνηση.

Διότι, κύριε Πρόεδρε, ξέρετε πάρα πολύ καλά ότι η αναφορά στην κοινωνική δικαιοσύνη...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Έχουμε φύγει τώρα από τη διαδικασία και μιλάμε επί της ουσίας.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ (Πρόεδρος του Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου): Ξαναγυρίζω λοιπόν στη διαδικασία, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Εμένα θα με ενδιέφερε να μάθω -και νομίζω και τους άλλους συναδέλφους εδώ- αυτά τα πολύ σημαντικά πράγματα που αναπτύσσετε γιατί δεν τα καταθέσατε ως τροπολογίες, πριν αρχίσουμε εδώ τη συζήτηση...

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ (Πρόεδρος του Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου): Να τελειώσω, κύριε Πρόεδρε. Αυτό θέλω να πω. Επιτρέψτε μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Ορίστε, παρακαλώ.
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ (Πρόεδρος του Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου): Διότι αν είναι σημαντικά, η Βουλή να αποφασίσει επί της σημαντικής ουσίας και όχι επί του αυτοματισμού της διαδικασίας.

Εμείς τα καταθέσαμε, κύριε Πρόεδρε. Από πουθενά δεν προκύπτει ότι θα γίνει η ανάλογη εφαρμογή περί των εμπροθέσμων ή μη τροπολογιών. Γιατί; Γιατί δεν έχουμε οριστικό κείμενο πρότασης. Η εμπροθέσμη κατάθεση των τροπολογιών ορίζεται να γίνεται τρεις μέρες πριν, όταν έχουμε το κείμενο της νομοθετικής πρότασης και πρωτοβουλίας της Κυβέρνησης.

Εδώ το κείμενο της οριστικής διατύπωσης το είχαμε προχθές. Εάν συμπεριλαμβάνετο, λοιπόν, στην τελική διατύπωση, η ουσία των δικών μας προτάσεων, δεν θα υπήρχε έδαφος για τροπολογία. Επειδή, όμως, δεν συμπεριελήφθη, ακριβώς γι' αυτό το καταθέτουμε.

Ήρα, μην κάνετε αυτή την αναλογική εφαρμογή. Και μην την κάνετε για δύο λόγους: Πρώτον, δεν είναι κοινή νομοθετική διαδικασία. Δεύτερον, στη νομοθετική εργασία η νομοθετική πρωτοβουλία της Κυβέρνησης, έχει οριστικό κείμενο και επί του οριστικού κειμένου καταθέτουμε τροπολογίες ή αντιπροτάσεις. Εδώ δεν έχουμε οριστικό κείμενο. Το οριστικό κείμενο κατατέθηκε προχθές.

Και τρίτο και σοβαρότερο, η ουσία της πρότασής μας...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Συντομεύετε, κύριε Πρόεδρε, σας παρακαλώ.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ (Πρόεδρος του Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου): Τελείωσα, κύριε Πρόεδρε.

Η ουσία λοιπόν της πρότασής μας διατυπώθηκε. Το πνεύμα και η διατύπωση της πρότασής μας δεν ενσωματώθηκαν. Τι άλλο, λοιπόν, έχουμε να κάνουμε, παρά να ζητήσουμε καλύτερη τελική διατύπωση, προσθήκη διά τροπολογίας;

Μας απορρίπτετε αυτό το δικαίωμα, με την αναλογική εφαρμογή διαδικαστικών επιχειρημάτων, παρά το γεγονός ότι είναι ουσιαστικό το πρόβλημα. Δική σας η ευθύνη και της Κυβέρνησης που επιμένει. Εκτός διαδικασίας όμως δεν μπορούν να τεθούν αυτά τα θέματα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Κύριε Πρόεδρε, για ό,τι γίνεται εδώ ευθύνη έχουμε όλοι, και εκείνοι που είναι πλειοψηφία και η μειοψηφία σ' αυτά που υποβάλει και ενδεχομένως αποδέχεται η πλειοψηφία. Αν δηλαδή επρόκειτο να αποδεχθούμε την άποψή σας, εγώ θα έπρεπε να δώσω κάποιο χρόνο σε όλους τους Βουλευτές που θα ήθελαν, αφού κατά τη λογική τη δική σας συνεχίζεται η διαδικασία, αλλά και η δυνατότητα καθενός να φέρει εσω και την υστάτη ώρα τροπολογία. Διότι την τροπολογία σας την καταθέσατε αφού είχε ολοκληρωθεί και η συζήτηση.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ (Πρόεδρος του Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου) : Πριν υπάρξει το τελικό κείμενο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης) : Ναι, κύριε Πρόεδρε, αλλά δεν μου απαντήσατε στο ερώτημα γιατί για τόσο σοβαρά ζητήματα, που το κόμμα σας έχει κάνει τόση δουλειά πάνω σε αυτά, δεν έκανε και τον ελάχιστο κόπο να καταθέσει δυό μέρες πριν αρχίσουμε εδώ τη συζήτηση μια τροπολογία, όπως έκανε η Νέα Δημοκρατία, ώστε να μην έχω εγώ ο κακόβουλος το επιχείρημα ότι δεν μου φέρατε εμπροθέσμως την τροπολογία;

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ (Πρόεδρος του Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου) : Σε χρόνο ανύποπτο διατυπώθηκε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης) : Το ακόμα πιο σημαντικό, σε ό,τι με αφορά και οφείλω να σας πω -γιατί διαβάζω ότι η Κυβέρνηση αποφάσισε εκείνο, η Κυβέρνηση αποφάσισε το άλλο- είναι ότι σε ό,τι αφορά τη διαδικασία, υπεύθυνος είμαι εγώ και το Σώμα. Δεν δέχομαι εντολές από κανέναν. Και όταν ήρθε ο Πρόεδρος της Νέας Δημοκρατίας να μου ζητήσει την αναβολή της ψηφοφορίας, του απάντησα αμέσως. Ασκώ τα καθήκοντά μου με πλήρη συναίσθηση ευθύνης.

Σας λέω ότι αν επρόκειτο η πρότασή σας αυτήν τη στιγμή διαδικαστικά να γίνει δεκτή, θα σήμαινε μια διακοπή τουλάχιστον κάποιων ωρών για κάποιους συναδέλφους, που ίσως θα ήθελαν με τη δική σας λογική. Και άλλοι εδώ έχουν σοβαρά πράγματα υπόψη τους, και το ΚΚΕ και οι Βουλευτές της Νέας Δημοκρατίας και του ΠΑΣΟΚ, τι θα κάνουμε τότε; Πότε θα τελειώσει η αναθεώρηση;

Το άλλο επιχείρημα, κύριοι συνάδελφοι, που είναι απαξιωτικό, κατά τη γνώμη μου, για το Κοινοβούλιο και για κάθε έναν από μας εδώ, το οποίο με πολύ ελευθεριότητα αναφέρεται σε εφημερίδες και τα ακούω και στα ραδιοτηλεοπτικά υποτίθεται δελτία ειδήσεων ότι οι Βουλευτές θέλουν χρόνο για να ενημερωθούν επί των διατάξεων που θα ψηφίσουν, νομίζω ότι είναι καιρός να απαντηθεί: δεν είναι δυνατόν να ισχυρίζονται κάποιοι ότι οκτώ μήνες δεν μελετούσαμε ή δεν γνωρίζουμε, και να εμφανίζεται η περίπτωση συναδέλφου, ο οποίος μου είπε ότι έχει πρόβλημα μετάβασής του εκτός Αθηνών σήμερα για κομματική του υποχρέωση, να ανταποκρίνομαι στο αίτημά του να ψηφίσει εγκαίρως και έπειτα από λίγες ώρες με πληροφορούν ότι συλλέγει υπογραφές για να αναβληθεί η συνεδρίαση αυτή και η συζήτηση του Συντάγματος. Δεν είναι πράγματα αυτά τα οποία μας βοηθούν στο έργο μας εδώ πέρα.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ (Πρόεδρος του Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου) : Τις απόψεις μας επί της ουσίας τις καταθέσαμε κατά τη συζήτηση και στην προηγούμενη και στην τωρινή Βουλή και στη Διάσκεψη των Προέδρων και κατά τη συζήτηση που έγινε εδώ. Είπαμε, βεβαίως, η τελική ψηφοφορία να είναι μια ψηφοφορία, αλλά οι τελικές διατυπώσεις δεν μπορεί να αποκλειστούν με την αναλογική αυτή εφαρμογή που λέτε.

Τελειώνω με τη συγκεκριμένη παρατήρηση. Όταν, κύριε Πρόεδρε, έχουμε ολόκληρη συζήτηση και τελικά διατύπωση του πνεύματος και του γράμματος αυτής της συζήτησης με τρόπο που δεν ενσωματώνει απόψεις και θέσεις, ο κάθε Βουλευτής δικαιούται να ζητήσει ορθότερη διατύπωση. Ναι δικαιούται, ο κάθε Βουλευτής δικαιούται να ζητήσει ορθότερη διατύπωση, πολύ περισσότερο ο Πρόεδρος μιας κοινοβουλευτικής ομάδας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης) : Εγώ θέλω να επιβεβαιώσω ότι πράγματι ο κ. Κουβέλης στην Διάσκεψη των Προέδρων έχει διατυπώσει αυτές τις απόψεις -πράγματι είναι όπως το λέτε ακριβώς- αλλά, επαναλαμβάνω, τροπολογίες γι αυτές τις απόψεις δεν κατατέθηκαν. Το κείμενο συνοψίζει την υποτιθέμενη άποψη της πλειοψηφίας, η οποία άλλοτε ήταν προς την πλευρά της Νέας Δημοκρατίας, άλλοτε προς την πλευρά των άλλων κομμάτων ή του ΠΑΣΟΚ και έναντι αυτής της συνολικής θέσης της πλειοψηφίας κατά τη διαδικασία αυτή, είναι οι τροπολογίες που εμπροθέσμως κατατέθηκαν.

Ο κ. Παυλόπουλος έχει το λόγο.

ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ : Κύριε Πρόεδρε, θα είμαι πολύ

σύντομος.

Θα ήθελα να τονίσω τα εξής: Σχετικά με την πρόταση του Προέδρου της Νέας Δημοκρατίας για αναβολή της ψηφοφορίας -όχι της συζήτησης το τονίζω- η άποψη της Νέας Δημοκρατίας, όπως σας εκτέθηκε, ήταν ότι πράγματι ο χρόνος που είχε ο Βουλευτής, από τη στιγμή που του διανεμήθηκε το τελικό κείμενο έως ότου ψηφίσουμε, ήταν πολύ μικρός, για να μπορέσει να έχει πλήρη εικόνα του τι καλείται να ψηφίσει. Διότι το Σύστημα δεν είναι ένας απλός νόμος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης) : Με συγχωρείτε, θεωρείτε ότι οι Βουλευτές μας δεν έχουν πλήρη εικόνα έπειτα από οκτώ μήνες για το τι θα ψηφίσουν; Σας παρακαλώ.

ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ : Κύριε Πρόεδρε, μπορώ να μιλήσω; Μπορείτε να μη με διακόπτετε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης) : Δεν είναι δυνατόν να υιοθετούμε εδώ τα οποιαδήποτε δημοσιεύματα, που γνωρίζετε ποιο στόχο έχουν.

ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ : Μπορείτε να μη με διακόπτετε, σας παρακαλώ;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης) : Εγώ δεν το δέχομαι αυτό..

ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ : Εγώ σας λέω ότι...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης) : ... ότι οι Βουλευτές τρεις ημέρες έχουν ένα κείμενο και μπορεί να ισχυριστεί ο οποιοσδήποτε ότι δεν γνωρίζει τι θα διαβάσει.

(Θόρυβος-διαμαρτυρίες από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ : Χθες το βράδυ μοιράστηκε. Ποιες τρεις μέρες;

ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ : Κύριε Πρόεδρε, τονίζω ότι είναι πολύ σημαντικός θεσμός το Σύνταγμα, ευρύτατη η αναθεώρηση και πολλές οι παρατηρήσεις που έγιναν σ' αυτήν τη Βουλή, ώστε να μπορεί ο Βουλευτής ν' αποκομίσει πλήρη εικόνα του τι ψηφίζει μέσα σε ένα, περίπου, εικοσιτετράωρο. Γι' αυτό και ζητήσαμε να γίνει η ψηφοφορία στη συνέχεια, μετά το Πάσχα, για να μπορέσει να έχει εικόνα ο Βουλευτής.

Έρχομαι τώρα στο δεύτερο ζήτημα.

Εγώ θα μπορούσα, κύριε Πρόεδρε, ν' αποδεχθώ αυτά τα οποία είπατε σχετικά με τα ζητήματα των τροπολογιών, αν δεν είχε συμβεί κάτι, το οποίο οφείλω να θέσω υπόψη και του Σώματος και προς υμάς. Το Σύνταγμα γνωρίζουμε όλοι -ακόμη και αν εφαρμόσουμε κατ' αναλογία τις διατάξεις του Κανονισμού της Βουλής- ότι ψηφίζεται με μια ιδιόμορφη διαδικασία, δεδομένου ότι δεν συμμετέχει η εκτελεστική εξουσία.

Διερωτώμαι λοιπόν το εξής: Αν απαγορεύονται για τους Βουλευτές οι εκπροθέσμες τροπολογίες, δηλαδή αυτές οι οποίες υποβάλλονται μετά την έναρξη της συζήτησης, υποθέτω ότι το ίδιο συμβαίνει και για τον εισηγητή της Πλειοψηφίας από την πλευρά της Πλειοψηφίας. Γιατί δεν μπορεί να ισχύουν δύο μέτρα και δύο σταθμά.

Και διερωτώμαι αυτά που μας λέτε εδώ, για ποιο λόγο δεν τα είπατε στον κ. Βενιζέλο, όταν έφερε τροπολογία, αφού είχε ξεκινήσει η διαδικασία της τελικής συζήτησης, παραδείγματος χάρι για το άρθρο 57 σχετικά με το επαγγελματικό ασυμβίβαστο των Βουλευτών;

Διότι το άρθρο 57, όπως το έφερε ο κ. Βενιζέλος γι' αυτό το ασυμβίβαστο, δεν αποτελεί ούτε αναδιατύπωση μιας συγκεκριμένης διάταξης, ούτε βεβαίως, ήρθε εδώ με τη μορφή σύνθεσης μιας συγκεκριμένης διάταξης. Ο κ. Βενιζέλος ήρθε εδώ και μας είπε "φέρνω και αυτό το θέμα" που σε καμία φάση δεν είχε έρθει ούτε είχε ζητηθεί.

Και το ερώτημα είναι πώς δεχτήκατε την εποχή εκείνη αυτήν την τροπολογία του κ. Βενιζέλου, που ούτως ή άλλως είναι εκπρόθεσμη και δεν δέχεστε ανάλογες τροπολογίες των Βουλευτών.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης) : Αφού με ρωτάτε, κύριε Παυλόπουλε, να σας απαντήσω.

ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ : Να τελειώσω, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης) : Η "τροπολογία", εντός εισαγωγικών...

ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ: Δεν είναι εντός εισαγωγικών.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Με συγχωρείτε, να σας απαντήσω λοιπόν και να ανταπαντήσετε, αν θέλετε. Η τροπολογία αυτή που λέτε, εντός εισαγωγικών και ό,τι άλλο έχει προστεθεί, διότι από το κείμενο της Επιτροπής Αναθεωρήσεως μέχρι το κείμενο που έχετε υπόψη σας, δεν υπάρχει παράγραφος, δεν υπάρχει σελίδα, δεν υπάρχει διάταξη που να μην έχει κάποια αλλαγή. Αν, λοιπόν, αυτά όλα είναι τροπολογίες, εσείς τι κάνετε, όταν ετίθεντο αυτές οι τροπολογίες;

ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ: Σας το θέσαμε, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Κάνετε λάθος. Ο εισηγητής σας, διότι είχε το κόμμα σας εκείνη την άποψη, ανέβηκε στο Βήμα, υπεστήριξε την άποψή του και δεν ετέθη κανένα θέμα για το ότι εδώ μπαίνει μια εκπρόθεσμη τροπολογία.

ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ: Κάνετε λάθος, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Όταν αλλάξατε άποψη...

ΟΡΕΣΤΗΣ ΚΟΛΟΖΩΦ: Το θέσαμε και εμείς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Με συγχωρείτε, εμένα μου αρέσει να λέμε “τα σύκα σύκα και τη σκάφη σκάφη”. (Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΠΑΣΟΚ)

ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ: Μου αρέσει, κύριε συνάδελφοι, που χειροκροτείτε πριν ακούσετε την απάντηση.

Κύριε Πρόεδρε, είναι άλλο το ζήτημα του τι είπε ο εισηγητής της Πλειοψηφίας επί της ουσίας της διάταξης και άλλο το γεγονός ότι εγώ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Ωραία, ποιο είναι το θέμα σας, για να ξέρω τι θέλετε και εσείς. Να καταλάβω, κύριοι, διότι ήρθαμε σήμερα έπειτα από οκτώ μήνες, αφού εσείς οι εισηγητές είδατε και το κείμενο αυτό τελικά στις νομοτεχνικές του διατυπώσεις και όχι αυτό που είπε ο Πρόεδρος του Συνταγματικού, ότι έστειλε η Βουλή ένα κείμενο. Το κείμενο αυτό πριν από μια εβδομάδα το χτενίσατε και δόθηκε. Λοιπόν τι θέλετε τώρα για να ξέρω κι εγώ; Να πάμε μετά το Πάσχα; Τι θα κάνουμε; Θα κάνουμε Ανάσταση διαφορετική, αν το Σύνταγμα δεν το ψηφίσουμε τώρα; Σας παρακαλώ.

ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, μου επιτρέψτε; Αν ολοκληρώσω τη σκέψη μου θα αντιληφθείτε τι θέλω να πω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Ολοκληρώστε.

ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ: Δεν ξέρω αν θα κάνουμε καλύτερο Πάσχα ή όχι αν ψηφίσουμε μετά. Ξέρω ότι αν ψηφίζαμε μετά, θα είχαν περισσότερο χρόνο οι Βουλευτές για να γνωρίζουν τι είναι εκείνο το οποίο μελέτησαν για να ψηφίσουν.

Σε ό,τι αφορά το πρώτο θέμα που θέσατε σας τονίζω: Είναι άλλο το ζήτημα της θέσης που πήραμε επί της ουσίας για το ζήτημα του ασυμβίβαστου και εντελώς διαφορετικό το ζήτημα ότι, από την πρώτη στιγμή, από αυτό το Βήμα, είπαμε ότι αφού έγινε δεκτή εκπρόθεσμη τροπολογία από την πλευρά του εισηγητή της Πλειοψηφίας, το ίδιο πρέπει να ισχύσει και για τις λοιπές τροπολογίες.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

Εγώ θα παρακαλούσα πολύ από τη δική σας πλευρά -γιατί είναι τροπολογία- να μας πείτε πώς αυτά τα κατά τη γνώμη σας σωστά που μας είπατε συμβιβάζονται με το ότι αποδέχαστε εκπρόθεσμη τροπολογία του εισηγητή της Πλειοψηφίας και απορρίψατε όμοιες εκπρόθεσμες τροπολογίες από την πλευρά των λοιπών συναδέλφων.

Και να ρωτήσω και τους συναδέλφους που χειροκροτούσαν προηγουμένως....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Κύριε Παυλόπουλε, στον Πρόεδρο απευθυνόμαστε όταν μιλάμε.

ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ: ... γιατί υπέγραφαν την τροπολογία την οποία κατέθεσαν εκπροθέσμως;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Κύριε Παυλόπουλε, εδώ απευθύνεσθε. Αν θέλετε να ρωτήσω κάποιον, είμαι στη διάθεσή σας.

ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ: Ρωτώ, λοιπόν, εσάς...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Κύριε Παυλόπουλε,

τι να σας απαντήσω; Η μόνη απάντηση που θα σας δώσω είναι: “γηράσκω αεί διδασκόμενος”.

ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ: Το ίδιο ισχύει και για μένα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Πολύ καινόδοξα πράγματα είναι φυσικό να προστίθενται εις την πείρα την οποία μέχρι τώρα έχω συσσωρεύσει.

ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ: Το καινόδοξο είναι να μην υπάρχει απάντηση στο για ποιο λόγο υπάρχουν δύο μέτρα και δύο σταθμά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Εντάξει, κύριε συνάδελφε, προσέξτε μόνο να μην είναι όχι μόνο “καινόδοξα” αλλά και “κενόδοξα”.

ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, κρίσεις μπορεί να κάνω και εγώ γι’ αυτά που λέτε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Ελάτε, κύριε Παυλόπουλε! Εδώ το θέμα είναι απλό. Αν το ασυμβίβαστο δεν το θέλει η Βουλή, να μην το ψηφίσει. Δεν είναι λόγος αυτός να δημιουργείται εδώ όλη αυτή η κατάσταση.

ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ: Βάλτε τότε σε ψηφοφορία και τα άλλα και αν δεν θέλει η Βουλή να μην τα ψηφίσει.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

ΑΝΤΩΝΗΣ ΣΚΥΛΛΑΚΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, παρακαλώ το λόγο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Ορίστε, κύριε Σκυλλάκο.

ΑΝΤΩΝΗΣ ΣΚΥΛΛΑΚΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, παίρνω το λόγο για να καταγραφεί και η θέση του Κομμουνιστικού Κόμματος. Τη θέση αυτή που θα πω τώρα την έχουμε επανειλημμένα διατυπώσει και στις Διασκέψεις των Προέδρων και όταν συζητούσαμε κατά κεφάλαιο τις τροποποιήσεις στο Σύνταγμα.

(Θόρυβος-κωδωνοκρουσίες)

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Κύριοι συνάδελφοι, σας παρακαλώ πάρα πολύ. Σας παρακαλώ προσωπικά καθεμιά και καθέναν από σας. Σεβαστείτε αυτήν την ένταση και βοηθήστε. Κάντε σας παρακαλώ υπομονή, βγείτε και ελάτε πάλι στην Αίθουσα.

Συνεχίστε, κύριε Σκυλλάκο.

ΑΝΤΩΝΗΣ ΣΚΥΛΛΑΚΟΣ: Παίρνουμε το λόγο για να πούμε την άποψή μας για τον εξής λόγο και όχι μόνο για να καταγραφεί στα Πρακτικά. Όχι μόνο γι’ αυτό, αλλά για να μη θεωρηθεί δεδικασμένο και τετελεσμένο αυτό που σαν Προεδρείο αποφασίσατε με τη σύμφωνη γνώμη της πλειοψηφίας του ΠΑΣΟΚ και τη σύμφωνη γνώμη της Νέας Δημοκρατίας, δηλαδή, ότι δικαιώμα τροποποιήσεων στο Σύνταγμα, τροπολογιών στο Σύνταγμα, έχουν μόνο τα δύο μεγαλύτερα κόμματα, επειδή έχουν πάνω από πενήντα Βουλευτές. Έτσι καθιερώνετε, κόμματα δύο κατηγοριών. Ενώ δικαιούμαστε από τον Κανονισμό και από το Σύνταγμα να έχουμε Κοινοβουλευτική Ομάδα και εμείς και άλλα μικρότερα κόμματα, ρόλο στο Σύνταγμα θέλετε να έχετε μόνο εσείς.

Γι’ αυτό είπατε -και το επαναλάβατε και σήμερα- ότι τροπολογία θα καταθέτει εμπροθέσμως ή το σύνολο των Βουλευτών ή μόνο όποιο κόμμα θα φθάνει τον αριθμό πενήντα. Εξαίρετε, λοιπόν, εμάς και άλλα μικρότερα κόμματα. Και πού στηρίζεσθε; Στηρίζεσθε...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Καταθέσατε, κύριε συνάδελφε, τροπολογία;

ΑΝΤΩΝΗΣ ΣΚΥΛΛΑΚΟΣ: Ακούστε με, κύριε Πρόεδρε, δεν θα παίζουμε παιχνίδια εδώ μέσα. Μην παίζετε με το Κομμουνιστικό Κόμμα παιχνίδια! Μας είπατε επανειλημμένα

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Κοιτάξτε, νομίζω ότι και το Κομμουνιστικό Κόμμα δεν πρέπει να παίζει παιχνίδια...

ΑΝΤΩΝΗΣ ΣΚΥΛΛΑΚΟΣ: Θα σας εξηγήσω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): ... διότι το κόμμα σας ξέρει τα δικαιώματά του και αν είχε αυτό το δικαίωμα, θα κατέθετε τροπολογία. Όχι λοιπόν εκ των υστέρων.

ΑΝΤΩΝΗΣ ΣΚΥΛΛΑΚΟΣ: Όχι κύριε Πρόεδρε, μας αποτρέψατε. Μας αποτρέπατε να καταθέσουμε τροπολογία.

ΟΡΕΣΤΗΣ ΚΟΛΟΖΩΦ: Δεν μας αφήσατε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Αυτό που λέτε τώρα είναι αλήθεια. Γι’ αυτό είπα στον κ. Κωνσταντόπουλο, τι θα πω

σε όλους τους Βουλευτές, εάν δεχθώ τώρα να συζητήσουμε την τροπολογία Κωνσταντόπουλου, τι θα πω στους άλλους που πιάστησαν και δεν κατέθεσαν;

ΟΡΕΣΤΗΣ ΚΟΛΟΖΩΦ : Πώς θα την καταθέσουμε τότε; (Διαμαρτυρίες από το Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας)

ΑΝΤΩΝΗΣ ΣΚΥΛΛΑΚΟΣ : Κύριε Πρόεδρε, για να μπορέσουμε να συνεννοηθούμε. Εμείς...

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ (Πρόεδρος του Συνασπι - σμού της Αριστεράς και της Προόδου) : Εσείς υιοθετήσατε το περιεχόμενο ...

ΑΝΤΩΝΗΣ ΣΚΥΛΛΑΚΟΣ : Σας παρακαλώ.

Μας αποτρέψατε να καταθέσουμε και εμπρόθεσμες και εκπρόθεσμες τροπολογίες στηριζόμενος στην άποψη ότι μόνο αν υπάρχουν πενήντα Βουλευτές...

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού) : Σωστό.

ΑΝΤΩΝΗΣ ΣΚΥΛΛΑΚΟΣ : Δηλαδή, το ΚΚΕ, ο Συνασπισμός, το ΔΗΚΚΙ, οποιοδήποτε μικρό κόμμα είναι έξω απ' τις διαδικασίες. Γι' αυτό δεν καταθέσαμε ούτε εκπρόθεσμες ούτε εμπρόθεσμες τροπολογίες.

Τώρα, στηρίζετε στην αναλογική εφαρμογή των νόμων. Από πουθενά δεν προκύπτει αυτό. Είναι ζήτημα συσχετισμού. Έχετε το συσχετισμό σαν ΠΑΣΟΚ με Νέα Δημοκρατία και θέλετε να παίξετε το παιχνίδι του δικομματισμού.

Δεύτερο θέμα: Το ζήτημα των εμπρόθεσμων τροπολογιών. Έχει δικίο και ο Συνασπισμός και η Νέα Δημοκρατία που λένε ότι μονομερώς το ΠΑΣΟΚ κατέθεσε εκπρόθεσμη τροπολογία ειδικότερα με τα σχετικά εδάφια του άρθρου 57 για το ασυμβίβαστο.

Δεν μπορεί να έχουμε δύο μέτρα και δύο σταθμά, για ένα κόμμα να μπορεί να καταθέτει εκπρόθεσμη τροπολογία και να περνάει και στο Σύνταγμα και για τα υπόλοιπα κόμματα όχι.

Και για να τελειώνω ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης) : Δεν λέτε τι προτείνετε όμως.

ΑΝΤΩΝΗΣ ΣΚΥΛΛΑΚΟΣ : Εμείς προτείνουμε ότι όλα τα κόμματα σαν κόμματα ανεξαρτήτως μεγέθους, θα μπορούν να καταθέτουν τροπολογίες.

Υπάρχει ήδη δεδουλευμένο και προηγούμενο σ' αυτήν τη Βουλή. Εσείς μας ανακοινώσατε ότι σε προηγούμενη ανάλογη διαδικασία στη Βουλή, την πρόταση της τροπολογίας την έκαναν λιγότερο από πενήντα Βουλευτές και πολιτικά κόμματα που δεν είχαν τη δύναμη των πενήντα Βουλευτών.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης) : Το 1975 το πρόβλεψε το Γ' ψήφισμα, διότι δεν υπήρχε Κανονισμός της Βουλής για να αναφερθούν σ' αυτόν. Τώρα, έχουμε τον Κανονισμό που προβλέπει αυτά τα πράγματα.

ΑΝΤΩΝΗΣ ΣΚΥΛΛΑΚΟΣ : Από τη στιγμή που το σχετικό ψήφισμα το πρόβλεψε και έδωσε ίδια δικαιώματα και στα μικρότερα κόμματα και από τη στιγμή που ούτε ο Κανονισμός της Βουλής ούτε το παρόν Σύνταγμα δεν μιλούν για αναλογική εφαρμογή, δεν μπορείτε εσείς να πηγαίνετε σε αναλογική εφαρμογή. Η μόνη αναλογική εφαρμογή θα ήταν αυτό που προέβλεπε εκείνο το ψήφισμα, για το οποίο μιλάτε. Λοιπόν, αυτή είναι η ουσία του ζητήματος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης) : Δεν ισχύει ...

ΑΝΤΩΝΗΣ ΣΚΥΛΛΑΚΟΣ : Δεν μπορείτε να υποβαθμίσετε τις Κοινοβουλευτικές Ομάδες των μικρότερων κομμάτων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης) : Εκείνο έπαψε να ισχύει μετά την Αναθεώρηση.

ΑΝΤΩΝΗΣ ΣΚΥΛΛΑΚΟΣ : Και εν πάση περιπτώσει, για να τελειώνω, για μας δεν υπήρξε ζήτημα ενημέρωσης των Βουλευτών από τη στιγμή που υπήρξε το τελικό κείμενο μέχρι τη σημερινή ψηφοφορία, διότι έχουμε μια Κοινοβουλευτική Ομάδα που είναι σε ετοιμότητα και παρακολουθεί τα ζητήματα. Όμως, υπάρχει πρόβλημα για τους Βουλευτές, οι οποίοι δεν μπορούσαν να παρακολουθήσουν όλες τις διαδικασίες, αντικειμενικά δεν μπορούσαν να τις παρακολουθήσουν. Θα ήταν καλύτερο να υπάρχει άνεση χρόνου ...

ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΑΓΚΟΥΦΗΣ : Μαθήματα θα ακούμε από εσάς και από τον κ. Παυλόπουλο;

(Θόρυβος από την πτέρυγα του ΠΑ.ΣΟ.Κ.)

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης) : Παρακαλώ, κύριε συνάδελφε. Παρακαλώ, καθίστε κάτω.

Εγώ προσπαθούσα και ο κ. Σκυλλάκος λέει αυτήν τη στιγμή κάτι. Θεωρεί ότι θα πρέπει να αναβληθεί προφανώς η διαδικασία...

ΑΝΤΩΝΗΣ ΣΚΥΛΛΑΚΟΣ : Δεν είπα να αναβληθεί. Είπα, κύριε Πρόεδρε, ότι θα ήταν καλύτερο να υπάρχει άνεση χρόνου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης) : Δεν κατάλαβα τι προτείνετε. Να προχωρήσουμε ή να μην προχωρήσουμε;

Δεν μου απαντάτε, καλώς.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ : Κύριε Πρόεδρε, το λόγο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης) : Ορίστε, κύριε Πρόεδρε, έχετε το λόγο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ : Κύριε Πρόεδρε, στην πολιτική και στη ζωή γενικότερα αξίζει να είμαστε προμηθείς και όχι επιμηθείς.

Αυτή η συζήτηση που γίνεται στην πιο ακατάλληλη στιγμή τώρα, έπρεπε να είχε γίνει εγκαίρως. Σας είχαμε προειδοποιήσει. Και στη συζήτηση στην Επιτροπή και στην Ολομέλεια το θέμα τέθηκε και διατυπώθηκαν απόψεις και το κακό είναι ότι το αφήσατε εκκρεμές και έρχεστε, με τη δύναμη των τετελεσμένων γεγονότων, να το λύσετε την τελευταία ώρα. Αυτή είναι η πραγματικότητα.

Κύριοι συνάδελφοι, επί της ουσίας. Δεν υπάρχει καμία αμβιβολία ότι η Αναθεώρηση του Συντάγματος δεν είναι το ίδιο πράγμα με τη νομοθετική εργασία.

Στη νομοθετική εργασία από το Σύνταγμα η Κυβέρνηση, η εκτελεστική εξουσία έχει ένα προβάδισμα πολύ σαφές, πολύ συγκεκριμένο και απόλυτο και γι' αυτό υπάρχει αυτός ο περιορισμός των τροπολογιών που έρχονται από τη Βουλή, η οποία μετέχει, αλλά με δευτερεύοντα ρόλο στη νομοθετική εργασία.

Η Αναθεώρηση του Συντάγματος -το ξέρουμε όλοι εδώ μέσα και το ξέρει ο πρωτοετής της Νομικής- δεν γίνεται με πρωτοβουλία της Κυβέρνησης, γίνεται με πρωτοβουλία της Βουλής.

Πουθενά δεν αναφέρει τη λέξη "κυβέρνηση", το Σύνταγμα όταν αναφέρεται στην αναθεώρηση. Και γι' αυτό υπάρχει εισηγητής της Πλειοψηφίας, εισηγητής της Μείζονος Αντιπολιτεύσεως και εισηγητές των άλλων κομμάτων.

Κατά συνέπεια, δεν υπάρχει η δυνατότητα και δεν πρέπει να εφαρμοστεί ο Κανονισμός της Βουλής, σε ό,τι αφορά τον τρόπο που ψηφίζονται οι νόμοι, στην αναθεώρηση του Συντάγματος. Ποιο είναι το συμπέρασμα; Το συμπέρασμα είναι, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, ότι υπάρχει κενό. Και ακριβώς επειδή υπήρχε κενό έπρεπε να λυθεί εγκαίρως για να μη φθάσουμε εκεί που φθάσαμε. Και αυτήν την ώρα είμαι απόλυτα αντίθετος με τη διαδικασία η οποία ακολουθήθηκε, είμαι απόλυτα αντίθετος και για τη σπουδή με την οποία ψηφίζουμε σήμερα και θα σας πω αμέσως, κύριε Πρόεδρε: Διότι οι προτάσεις οι τελικές διεμορφώθηκαν από την Πλειοψηφία με δική μας συμφωνία και με συμφωνία της επιτροπής. Αλλάξαμε, όπως πάρα πολύ σωστά είπατε, επανειλημμένως και περίπου όλα τα άρθρα στη διατύπωση και έτσι έπρεπε να γίνει, διότι σκοπός μας ήταν να συμπέσουμε σε κάτι καλύτερο. Φθάσαμε εκεί που φθάσαμε σε μια τελική πρόταση, την ξέραμε λίγο συντομότερα, όχι πολύ σύντομα διότι ο κ. Βενιζέλος για να την φέρει καθυστέρησε. Είναι λίγες οι μέρες που την έφερε. Η Αξιωματική Αντιπολίτευση η οποία κατά τη δική σας ερμηνεία είχε υποβάλει εμπρόθεσμη πρόταση τροπολογιών-προσθηκών και εδικαιούτο κατά συνέπεια να τις επικαιροποιήσει και αυτή, τα έφερε προ δυο ημερών. Και ερωτάται: Ο απλός Βουλευτής ο οποίος έχει δυο κείμενα τα οποία θέλει να μελετήσει, επειδή είναι συνταγματικά κείμενα, δεν θα έπρεπε να είχε λίγο περισσότερο χρόνο; Θα χαλούσε ο κόσμος δηλαδή αν αντί να ψηφίσουμε σήμερα, ψηφίζαμε μετά το Πάσχα;

Επαναλαμβάνω, κύριε Πρόεδρε, ότι τα λέω αυτά μόνο διότι πιστεύω ότι πρέπει να το ξεκαθαρίσετε. Αυτό που έγινε δεν αποτελεί εφαρμογή σωστή ούτε του Συντάγματος ούτε σωστή διαδικασία λειτουργίας της αναθεωρήσεως του Συντάγματος και ακριβώς γι' αυτό θέλω να έχω τοποθετήσει τις απόψεις μου κατά τρόπο σαφή και απόλυτο.

Το συμπέρασμά μου είναι αυτήν την ώρα, κυρίες και κύριοι

συνάδελφοι, ότι δεν μπορεί να γίνει τίποτε άλλο παρά να προχωρήσουμε σε ψηφοφορία, παρά το γεγονός ότι διαφωνώ και ως προς τον τρόπο με τον οποίο κάνετε την ψηφοφορία, διότι κανονικά θα έπρεπε πρώτα να τεθούν υπό ψηφοφορία οι προτάσεις της Νέας Δημοκρατίας, ως πιο προχωρημένες, και στη συνέχεια να τεθεί υπό ψηφοφορία το υπόλοιπο κείμενο, το κείμενο το συναινετικό ή το κυβερνητικό αν δεν γίνουν δεκτές. Και για τον πολύ απλό λόγο διότι παρά το γεγονός ότι προσπαθήσατε με σχετική επιτυχία να συρράψετε τα δυο σε μια ψηφοφορία, δεν το πετύχαμε απολύτως και δεν θέλω τώρα να ταλαιπωρώ τη Βουλή, διότι μπορώ να σας αποδείξω ότι υπάρχουν περιπτώσεις όπου εγώ ο ίδιος δεν ξέρω τι θα ψηφίσω. Διότι θα έπρεπε να έχουν γίνει δυο ψηφοφορίες. Και δεν θα χαλούσε ο κόσμος αν είχαν γίνει δυο ψηφοφορίες.

Και ακόμη θέλω να πω για την ερμηνεία του μέλλοντος ότι όταν λέει ο Κανονισμός μια ψηφοφορία εννοεί ότι ψηφίζεται μια φορά. Δεν λέει ότι όταν υπάρχει μια πιο προχωρημένη πρόταση αυτή δεν τίθεται σε ψηφοφορία. Διότι πώς θα αποφασίσουμε επί ενός κειμένου; Εννοεί ότι δεν γίνονται δυο ψηφοφορίες κατά την έννοια που γινόντουσαν παλαιότερα δυο αναγνώσεις. Αυτή είναι η έννοια του Κανονισμού και δεν μπορεί να είναι άλλη διότι αλλιώς ψηφίζει εκβιαστικά η Βουλή και εκβιαστικά η Βουλή δεν μπορεί να ψηφίζει!

Κύριε Πρόεδρε, τα είπα αυτά τα πράγματα, επαναλαμβάνοντας ότι αυτήν την ώρα εκεί που φθάσαμε δεν μπορεί να γίνει τίποτε άλλο παρά ψηφοφορία αλλά να μην είμαστε ευχαριστημένοι και από τον τρόπο με τον οποίο ψηφίσαμε και προχωρήσαμε στη διαδικασία και όχι επί της ουσίας. Διότι επί της ουσίας εγώ, πιστεύω ότι έγινε μια πάρα πολύ καλή δουλειά.

Και τέλος όσον αφορά την παρατήρηση που έκανε ο κ. Παυλόπουλος: Είναι βέβαιο, κύριε εισηγητή της Πλειοψηφίας, ότι το θέμα του ασυμβιβάστου δεν ήρθε ως προσθήκη ή ως μεταβολή κειμένου. Είναι ένα νέο μεγάλο θέμα το οποίο προσετέθη εκ των υστέρων. Είναι θέμα το οποίο αποδεικνύει για άλλη μια φορά την αταξία η οποία υπήρχε στην ψήφιση του Συντάγματος από πλευράς διαδικασίας!

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Σε ό,τι αφορά πάλι το Προεδρείο, δεν είχε αφεθεί το θέμα αυτό εκκρεμές. Ασφαλώς ο κ. Μητσotάκης ήταν, αν όχι ο τακτικότερος, από τους τακτικότερους στην παρακολούθηση της διαδικασίας και διερωτώμαι, αν εκείνος λέει ότι κάπου δεν ξέρει τι να ψηφίσει, κάπου αδικεί...

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ: Όχι: Για λόγους διαδικασίας!

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Κύριε Πρόεδρε, δεν έμεινε κανένα απολύτως θέμα εκκρεμές. Αυτό ξεκαθαρίστηκε πολλές φορές. Δεν υπάρχει λόγος να καταπονώ το Σώμα για να υπενθυμίσω πάλι αυτό που είπα στον κ. Βενιζέλο, ότι αφ' ης ἄρχισε η συζήτηση, τροπολογίες δεν τίθενται. Εσείς ο ίδιος είπατε ότι στο κείμενο της Επιτροπής Αναθεώρησης, πάνω στο οποίο υπήρξαν και οι τροπολογίες της Νέας Δημοκρατίας, που τις αναπροσάρμοσε σε σχέση με αυτές που είχε αρχικά ως προτάσεις της δώσει στην επιτροπή, έγινε συζήτηση εδώ και ο εισηγητής της Πλειοψηφίας συνόψιζε εκεί αν υπήρχαν ζητήματα. Εκεί νομίζω, λοιπόν, ότι αυτά έπρεπε να τεθούν.

Αλλά εκεί, το τονίζω για άλλη μια φορά, το κόμμα σας στο συγκεκριμένο ζήτημα είχε τη σύμφωνη γνώμη, γι' αυτό ίσως δεν ετέθη. Αλλά γι' αυτό δεν ευθύνεται το Προεδρείο, όπως καταλαβαίνετε.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Κύριε Πρόεδρε, μου επιτρέπετε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Σας είδα, κύριε Βενιζέλο, αλλά θα πρέπει να απαντήσω στις αιχμές κατά του Προεδρείου.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Νόμιζα ότι τελειώσατε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Ήδη η συνάδελφος απευθυνόμενη στο Προεδρείο χρησιμοποίησε δεύτερο πληθυντικό πρόσωπο, ταυτίζοντάς το με το κόμμα της Πλειοψηφίας και με την Αξιωματική Αντιπολίτευση. Πρέπει το Προεδρείο να

απαντά σε αυτά που το αφορούν. Δεν σκουπίζεται απλώς.

Σε ό,τι αφορά τώρα, κύριε Πρόεδρε, το θέμα της πρώτης και της δεύτερης ανάγνωσης, άλλο είναι αυτό και άλλο η μία ψηφοφορία. Θα σας δώσω να διαβάσετε και τη γνωμοδότηση του Προέδρου του Επιστημονικού Συμβουλίου, του Προέδρου της Ενώσεως Συνταγματολόγων που χρησιμοποιεί τη φράση "ταυτοχρόνως". Η έννοια, δηλαδή, του μία και μόνη είναι ταυτοχρόνως.

Σας είπα και το παράδειγμα των δύο τροπολογιών. Άλλο η συζήτηση κατά τον παλιό Κανονισμό που ήταν πρώτη και δεύτερη και άλλο η ψηφοφορία που είναι μία και μόνη και ταυτοχρόνως.

(Η προαναφερθείσα γνωμοδότηση του Προέδρου του Επιστημονικού Συμβουλίου έχει ως εξής:

**"ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΚΥΡΙΟ ΠΡΟΕΔΡΟ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ
ΓΝΩΜΟΔΟΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ
ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗΣ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ**

Σύντομο Ιστορικό

I. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΨΗΦΙΣΗΣ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ ΤΟΥ 1975

Με το Γ' Ψήφισμα της 24.12.1974, η Ε' Αναθεωρητική Βουλή αποφάσισε, μεταξύ άλλων, τα εξής:

Ως προς το έργο και τη διαδικασία στο πλαίσιο λειτουργίας της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής

1. Ότι, βάση των εργασιών της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής για τη διαμόρφωση σχεδίου Συντάγματος, ήταν το κυβερνητικό σχέδιο Συντάγματος.

2. Ότι στο έργο της Επιτροπής περιλαμβανόταν και η επεξεργασία των προτάσεων των Βουλευτών σχετικά με την τροποποίηση και συμπλήρωση του προσωρινά ισχύοντος Συντάγματος του 1952.

3. Ότι οι προτάσεις για την αναθεώρηση του προσωρινά ισχύοντος Συντάγματος του 1952 ή για τη μεταβολή των διατάξεων του κυβερνητικού σχεδίου ή για την προσθήκη νέων διατάξεων έπρεπε να υποβάλλονται εγγράφως στον Πρόεδρο της Βουλής, εντός της οριζόμενης κατά περίπτωση προθεσμίας.

4. Ότι η συζήτηση εκτεινόταν στις περιλαμβανόμενες στο κυβερνητικό σχέδιο μεταβολές ή προσθήκες στο Σύνταγμα του 1952 και στις υποβαλλόμενες από τους Βουλευτές προτάσεις.

5. Ότι, αν η Επιτροπή δεν παρέδιδε στην Ολομέλεια της Βουλής σχέδιο Συντάγματος εν τω συνόλω ή κατά κεφάλαια εντός της ορισθείσας ή και τυχόν παραταθείσας προθεσμίας, η Βουλή θα επιλαμβανόταν της αναθεώρησης του Συντάγματος βάσει του κυβερνητικού σχεδίου Συντάγματος.

Ως προς τη διαδικασία στο πλαίσιο λειτουργίας της Ολομέλειας της Βουλής

1. Ότι η Βουλή συζητούσε και αποφάσιζε επί του κειμένου της Επιτροπής ή του κυβερνητικού σχεδίου άπαξ μόνο κατ' άρθρο, με εξαίρεση τα κεφάλαια για τα οποία είχε ήδη ληφθεί απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής.

2. Ότι πρόταση Βουλευτών που είχε εισαχθεί στην Επιτροπή και είχε απορριφθεί από αυτή δεν μπορούσε να εισαχθεί προς συζήτηση αν δεν έφερε την υπογραφή αρχηγού κόμματος ή είκοσι τουλάχιστον Βουλευτών.

3. Ότι η ψηφοφορία γινόταν δι' αναστάσεως και χωρίς συζήτηση και ότι το αποτέλεσμα της εκτιμούσε και ανάγγελλε ο Πρόεδρος της Βουλής χωρίς να επιτρέπεται αμφισβήτηση ή πρόταση για ψηφοφορία με ονομαστική κλήση.

4. Ότι το κείμενο που ψηφιζόταν κατ' άρθρο από την Ολομέλεια, παραδιδόταν στον πρόεδρο της Επιτροπής, ο οποίος το διαμόρφωνε σε ενιαίο κείμενο εν συμπράξει με τους Γενικούς Εισηγητές και τους Προέδρους των Υποεπιτροπών, επιτροπών της μεταβολής της σειράς των άρθρων, της σύμπτυξης ή της διαίρεσής τους, όπως και κάθε αναγκαίας φραστικής μεταβολής, χωρίς οποιαδήποτε ουσιαστική μεταβολή του περιεχομένου του.

5. Στη συνέχεια, το κείμενο εισαγόταν προς ψήφιση στο σύνολό του, χωρίς συζήτηση.

II. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΗΣ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗΣ ΤΟΥ 1985/6

Η αναθεώρηση του 1985/86 δεν προσφέρεται, κατ' αρχάς, για προηγούμενο, δεδομένου ότι ο ΚανΒ που ίσχυε τότε είχε

διαφορετικές ρυθμίσεις για το κρίσιμο ζήτημα (ΚανΒ 1975, άρθρο 90 παρ. 5 "Αι συζητήσεις της Βουλής εις αμφοτέρωτα τα στάδια διεξάγονται κατά τας περί του νομοθετικού έργου της Ολομέλειας αυτής διατάξεις. Αι αποφάσεις λαμβάνονται κατά τας ειδικάς επί του θέματος τούτου διατάξεις του αυτού άρθρου 110 του Συντάγματος.") 1

Σε κάθε περίπτωση, σε εκείνη την αναθεώρηση δεν γινόταν ψηφοφορία μετά τη συζήτηση κάθε άρθρου, αλλά με -άτυπη (βλ. πχ. Πρακτικά Ολομέλειας της Βουλής της 22/1/1986, σελ. 364 επ.)- απόφαση της Βουλής, έγινε μία ψηφοφορία για τα 11 άρθρα και τα δύο ψηφίσματα, όπως αυτά είχαν διαμορφωθεί από τη συζήτηση. Το πώς διαμορφώνονταν τελικώς κάθε φορά τα άρθρα, κρινόταν από τον Προεδρεύοντα, ο οποίος εκήρυττε το τέλος της συζήτησης. Πάντως, το προηγούμενο αυτό ελήφθη υπόψη για τη διαμόρφωση του άρθρου 119 του ισχύοντος ΚανΒ, το οποίο ψηφίστηκε ομόφωνα, και χωρίς ουσιαστική συζήτηση (βλ. Πρακτικά της Διευρυμένης Διαρκούς επί του Κανονισμού Επιτροπής τόμος 5ος).

1 Πρόκειται για νέα διάταξη, η οποία δεν απαντάται σε προηγούμενους Κανονισμούς (βλ. Ευ. Βολουδάκη, Οι κανονισμοί των ελληνικών αντιπροσωπευτικών σωμάτων, τ. Β', Οι Κανονισμοί της Βουλής, Αθήνα, 1992, σελ. 576, υποσ. 149).

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΗΣ ΕΝΕΣΤΩΣΑΣ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗΣ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΗΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ

Νομική βάση της αναθεώρησης στην παρούσα φάση ενώπιον της Ολομέλειας της Βουλής αποτελούν το άρθρο 110 παρ. 3 και 4 του Συντάγματος και το άρθρο 119 παρ. 10 και 7 και 9 του Κανονισμού της Βουλής.

Από τη συνδυασμένη εφαρμογή των ανωτέρω άρθρων προκύπτουν τα εξής:

1. Η απόφαση της Βουλής που περιέχει τις αναθεωρούμενες διατάξεις λαμβάνεται με μια και μόνη ονομαστική ψηφοφορία.

2. Η ψηφοφορία λαμβάνει χώρα μετά την ολοκλήρωση της συζήτησης για όλες τις αναθεωρούμενες διατάξεις, με ταυτόχρονη σημείωση της ψήφου των Βουλευτών για κάθε διάταξη.

3. Όσες διατάξεις έχουν λάβει, ως αναθεωρητέες ή ως προσθήκες, τουλάχιστον τα τρία πέμπτα των ψήφων του συνόλου των Βουλευτών κατά την προηγούμενη βουλευτική περίοδο, χρειάζονται την απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου των Βουλευτών. Όσες έχουν λάβει ως αναθεωρητέες την απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου των Βουλευτών κατά την προηγούμενη περίοδο, όχι όμως τα τρία πέμπτα, χρειάζονται την ψήφο των τριών πέμπτων τουλάχιστον του συνόλου των Βουλευτών.

Ερωτήματα τίθενται ως προς το κείμενο το οποίο πρέπει να χρησιμεύσει ως κείμενο αναφοράς, ως προς το ζήτημα της υποβολής τροπολογιών (ποιος μπορεί να υποβάλει τροπολογία και πότε), ως προς τη διαμόρφωση του κειμένου που θα ψηφισθεί από την Ολομέλεια της Βουλής σε μία και μόνη ψηφοφορία ως τελικό κείμενο της αναθεώρησης.

Επί των ανωτέρω ερωτημάτων παρατηρούνται τα εξής:

1. Προφανώς, κείμενο αναφοράς δεν μπορεί να είναι άλλο από το κείμενο της Επιτροπής Αναθεώρησης του Συντάγματος.

2. Κατά την παράγραφο 9 του άρθρου 119 του Κανονισμού της Βουλής, για τη σύσταση της Επιτροπής Αναθεώρησης, την προθεσμία υποβολής της έκθεσής της και για την εγγραφή του θέματος στην ημερήσια διάταξη εφαρμόζονται οι διατάξεις των παραγράφων 2-5 του άρθρου αυτού και, συγκεκριμένως, για την παρούσα φάση, η παράγραφος 5, η οποία προβλέπει, για τη συζήτηση, ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 94 έως 105 του Κανονισμού της Βουλής. Ορίζεται επίσης ότι η συζήτηση αναφέρεται στο περιεχόμενο των αναθεωρητέων διατάξεων.

Ευνόητο είναι ότι οι τροπολογίες πρέπει να υποβάλλονται εμπεριστατωμένα και, συγκεκριμένα, πριν από την έναρξη της συζήτησης στην Ολομέλεια της Βουλής.

Κατ' ανάλογη εφαρμογή της διάταξης του Συντάγματος που αναφέρει ως προϋπόθεση του εγκύρου της υποβολής πρότασης αναθεώρησης, την υπογραφή της από ικανό αριθμό (τουλάχιστον πενήντα) Βουλευτών, τυχόν τροπολογίες υπογράφονται από αντίστοιχο κατ' ελάχιστο όριο αριθμό Βουλευτών κατ' αναφορά προς τις υποβληθείσες προτάσεις αναθεώρησης. Ερ-

μηνεία που έχει υπέρ αυτής, ως προηγούμενο, τη ρύθμιση του Γ' Ψηφίσματος της 24.12.1974 η οποία απαιτούσε, προκειμένου να συζητηθεί στην Ολομέλεια της Βουλής τροπολογία απορριφθείσα στην Επιτροπή, τις υπογραφές είκοσι τουλάχιστον Βουλευτών ή αρχηγούς κόμματος.

3. Μετά την ολοκλήρωση της συζήτησης για κάθε ενότητα, η διατύπωση του κειμένου των διατάξεων, όπως αυτό διαμορφώνεται κατά τη συζήτηση, επί του οποίου θα διεξαχθεί η τελική ψηφοφορία, θα πρέπει εύλογα, να είναι έργο του Γενικού Εισηγητή της πλειοψηφίας. Εξίσου ευνόητο είναι ότι οι εμπεριστατωμένες υποβληθείσες τροπολογίες θα γίνουν δεκτές ή θα απορριφθούν κατά τη μία και μόνη ονομαστική ψηφοφορία επί του κειμένου στο σύνολό του, με σημείωση της ψήφου των Βουλευτών χωριστά για κάθε διάταξη.

Αθήνα 21.2.2001

Ο Πρόεδρος του Επιστημονικού Συμβουλίου
Καθηγητής Κώστας Μαυριάς")

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Ο Υπουργός Πολιτισμού κ. Βενιζέλος έχει το λόγο.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Κύριε Πρόεδρε, θα διευκρινίσω τέσσερα ζητήματα που έχουν τεθεί, διότι τα πράγματα είναι απλούστερα από ό,τι φαίνεται ίσως διά γυμνού οφθαλμού.

Κατ' αρχάς το κείμενο των υπό αναθεώρηση διατάξεων, όπως διαμορφώθηκε από την Ολομέλεια, ήταν αποσαφηνισμένο και οριστικό στο τέλος της συζήτησης κάθε ενότητας και καταγράφεται στα Πρακτικά της Βουλής πριν ο Προεδρεύων της συζήτησης εκφωνήσει τη φράση "κηρύσσεται περαιωμένη η συζήτηση".

Το τελικό κείμενο που τίθεται υπόψη της Βουλής και θα ψηφισθεί σήμερα, είναι το άθροισμα των κειμένων που είχαν κατατεθεί ως οριστικά στο τέλος της συζήτησης των έντεκα τελικά ενότητων, στις οποίες και καταμερίστηκε η ύλη της αναθεώρησης.

Το κείμενο αυτό αθροίστηκε απλώς, η επεξεργασία που έγινε ήταν τυπική, γλωσσική, αριθμητική. Επ' αυτού έγινε σύσκεψη των εισηγητών και της διευθύντριας της αρμοδίας υπηρεσίας και υπήρξε απόλυτη συμφωνία.

Το κείμενο αυτό έχει μοιραστεί εγκαίρως και τυπικά στους Βουλευτές, αλλά εγώ με δική μου πρωτοβουλία, σε συνεννόηση με το προεδρείο της Κοινοβουλευτικής Ομάδας του ΠΑ.ΣΟ.Κ. στους Βουλευτές του ΠΑ.ΣΟ.Κ. το έδωσα είκοσι ημέρες πριν και οργανώσαμε δύο ειδικές συναντήσεις, του κοινοβουλευτικού τομέα εργασίας για την παρουσίαση του κειμένου. Όποιο κόμμα ήθελε μπορούσε να κάνει το ίδιο στις δικές του εσωτερικές διαδικασίες.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Κύριε Υπουργέ, με συγχωρείτε που σας διακόπτω, αλλά θα πρέπει να ξεκαθαριστεί αυτό το πράγμα.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Το κείμενο ως προέκυψε από τα Πρακτικά της Βουλής.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Το κείμενο που είχατε εσείς.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Ναι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Όχι το κείμενο που με τον κ. Βαρβιτσιώτη και τον κ. Παυλόπουλο...

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Το δικό μου κείμενο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Το δικό σας κείμενο, λοιπόν. Διότι η πρώτη εντύπωση ήταν ότι εσείς είχατε...

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Το δικό μου κείμενο με την μορφή που ήταν ανακοινωμένο από μένα. Προσέξτε το.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ: Με μερικές προσθήκες. Να είναι σαφές αυτό.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Ως προς το ζήτημα των τροπολογιών, η αναθεωρητική διαδικασία αφορά κάθε διάταξη του Συντάγματος χωριστά. Θα μπορούσε η διαδικασία αυτή να έχει ακολουθηθεί για ένα μόνο εδάφιο του ισχύοντος Συντάγματος.

Η αναθεωρητική πρωτοβουλία, κατά το άρθρο 110, ανήκει σε

τουλάχιστον πενήντα Βουλευτές. Η νομοθετική πρωτοβουλία ανήκει εξίσου στη Βουλή, σε έναν, δηλαδή, Βουλευτή και στην Κυβέρνηση. Η τροπολογία και η προσθήκη σε κοινό νόμο με την τυπική έννοια του όρου είναι νομοθετική πρωτοβουλία. Όπως ακριβώς στη νομοθετική πρωτοβουλία τροπολογία και προσθήκη καταθέτει όποιος έχει πρωτοβουλία, δηλαδή η Κυβέρνηση ή ένας τουλάχιστον Βουλευτής, έτσι στην αναθεωρητική διαδικασία τροπολογία ή προσθήκη καταθέτει όποιος έχει πρωτοβουλία αναθεώρησης, δηλαδή, πενήντα τουλάχιστον Βουλευτές.

Ακόμη όμως, κι αν δεχθούμε ότι η πρωτοβουλία για τις τροπολογίες μπορεί να ανήκει και σε ένα μόνο Βουλευτή ή σε ένα κόμμα, κατά τον Κανονισμό, υπάρχει το δεύτερο ζήτημα της προθεσμίας. Είναι προφανές από την πρακτική που ακολουθήθηκε ότι δύο μεγάλα κόμματα, η Νέα Δημοκρατία και το Κ.Κ.Ε., αποδέχθηκαν τη λογική αυτή, αποδέχθηκαν δηλαδή την ύπαρξη προθεσμίας και γι' αυτό η Νέα Δημοκρατία υπέβαλε εμπροθέσμως τις τροπολογίες της, το δε Κ.Κ.Ε. αποδεχόμενο εν τοις πράγμασι αναγκαστικά τη λογική αυτή ...

ΑΝΤΩΝΗΣ ΣΚΥΛΛΑΚΟΣ: Δεν αποδεχθήκαμε ποτέ.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Έστω. Δεν κατέθεσε πάντως τροπολογίες.

ΑΝΤΩΝΗΣ ΣΚΥΛΛΑΚΟΣ: Γιατί μας αποτρέψατε.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Γιατί σας αποτρέψαμε. Και σας αποτρέψαμε λόγω της ερμηνείας αυτής.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΤΖΕΚΗΣ: Έτσι, πείτε το.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Βεβαίως, έχετε απόλυτο δίκιο. Το Κ.Κ.Ε. έχει απόλυτο δίκιο. Αναγκάστηκε να αποδεχθεί τη λογική των προθεσμιών.

(Θόρυβος στην Αίθουσα)

Προσέξτε τώρα, σας παρακαλώ, κύριοι συνάδελφοι, διότι εδώ τίθενται πολύ λεπτά και σοβαρά ζητήματα.

Ειδικά η τροπολογία την οποία επικαλείται ο κύριος Πρόεδρος του Συνασπισμού έχει την εξής ιδιορρυθμία. Οι τροπολογίες οι οποίες έχουν κατατεθεί μετά την έναρξη της συζήτησης στην Ολομέλεια, είναι εκπρόθεσμες, αλλά εν πάση περιπτώσει κατατέθηκαν πριν κηρυχθεί περαιωμένη η συζήτηση της αντίστοιχης ενότητας.

Ο κ. Κωνσταντόπουλος καταθέτει μια τροπολογία μετά την κήρυξη της περαιώσεως της συζήτησης της αντίστοιχης ενότητας που έγινε τον Ιανουάριο. Γιατί το άρθρο 25 ανήκει στην πρώτη ενότητα. Στις 26 Ιανουαρίου κηρύχθηκε περαιωμένη η συζήτηση στην ενότητα αυτή και ειδικά για το άρθρο 25 στο οποίο αναφέρεται η προσθήκη του, πρέπει να πω ότι δεν έχει γίνει καμία μεταβολή στο κείμενο της Επιτροπής Αναθεώρησης. Το κείμενο της Επιτροπής Αναθεώρησης τίθεται σε ψήφιση σήμερα, όπως ακριβώς είχε διατυπωθεί από την Επιτροπή, χωρίς να μεσολαβήσει τίποτα. Άλλωστε υπήρξε η πρωτοβουλία ορισμένων Βουλευτών, που κατέθεσαν τροπολογία εκπρόθεσμη για το άρθρο 25, αλλά πριν κηρυχθεί περαιωμένη η συζήτηση. Δηλαδή ο κ. Κωνσταντόπουλος είναι πολύ πίσω, μα πάρα πολύ πίσω χρονικά. Και βέβαια πολιτικά έπεται της πρωτοβουλίας εκείνης και προφανώς συνδέεται με την απόφαση της Κυβέρνησης να ανακοινώσει και να εφαρμόσει το δίκτυο αλληλεγγύης και το δίκτυο ενάντια στη φτώχεια και τον αποκλεισμό.

(Στο σημείο αυτό κτυπάει το κουδούνι λήξεως του χρόνου ομιλίας του κυρίου Βουλευτή)

Η τροπολογία δε αυτή, η οποία τώρα ερμηνεύεται και ως αγωγίμη αξίωση θέτει εκ ποδών το σύνολο των δημοσιονομικών διατάξεων του Συντάγματος, δηλαδή ουσιαστικά θέλει να αναθεωρήσει...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Κύριε Υπουργέ, αυτά είναι επί της ουσίας.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Όχι, είναι διαδικασία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Όχι, με συγχωρείτε, αλλά το αν θέλει πέντε τρισεκατομμύρια η τροπολογία, δεν ενδιαφέρει τώρα το Σώμα.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Αν οδηγεί σε αναθεώρηση μη αναθεωρούμενης διάταξης, υπάρχει ζήτημα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Εν πάση περιπτώ-

σει, δεν είναι αυτό το θέμα μας και παρακαλώ ολοκληρώστε, για να προχωρήσουμε.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Τέλος, ως προς το ρόλο του εισηγητή της Πλειοψηφίας, η Επιτροπή Αναθεώρησης αναγνώρισε εκ των πραγμάτων στην Πλειοψηφία διά του εισηγητή της την ευθύνη και την αρμοδιότητα της συγκεφαλαίωσης και της συνόψισης. Αυτό, που το δέχθηκαν όλα τα κόμματα στην επιτροπή, το δέχθηκαν εκ των πραγμάτων και ρητά στην Ολομέλεια. Εάν δεν γινόταν αυτό, τότε δεν θα μπορούσε να συζητήσει η Ολομέλεια, θα ήταν περιττή η συζήτηση της αναθεώρησης, γιατί δεν θα μπορούσαμε να θίξουμε ούτε κατά κεραία το κείμενο της επιτροπής. Μπορεί να υποστηρίξει κανείς την εκδοχή αυτή, ότι η Ολομέλεια δεν θα διαμόρφωνε διά της Πλειοψηφίας και διά του εισηγητού της το τελικό κείμενο και το ότι ήταν αιχμάλωτη του κειμένου της επιτροπής;

Νομίζω, λοιπόν, ότι όλα τα ζητήματα είναι αποσαφηνισμένα. Εάν έχουμε διαφωνίες επί της ουσίας, ας ψηφίσουμε επί της ουσίας, για να αποφασίσει η Βουλή. Δεν μπορούμε δε να κρατάμε ως όμηρο το Σύνταγμα της χώρας, γιατί οποιαδήποτε χρονική μετακίνηση της ψηφοφορίας δεν θα ερμηνευτεί υπέρ του αγώνα που δίνει η Βουλή για τη διαφάνεια στο δημόσιο βίο.

(Θόρυβος από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του Π.Α.Σ.Ο.Κ.)

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, για να καταλήξουμε κάπου, αυτές είναι οι απόψεις και οι εξηγήσεις τις οποίες έδωσα. Έχω καταθέσει στα Πρακτικά και τη γνωμοδότηση, στην οποία αναφέρθηκε.

Εγώ θα ρωτήσω το Σώμα, εάν δεν έχει αντίρρηση ο κ. Κωνσταντόπουλος. Αυτές είναι οι απόψεις μου. Αλλά το Σώμα μπορεί να πάρει την όποια απόφαση.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ (Πρόεδρος του Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου): ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Σας παρακαλώ, κύριε Πρόεδρε. Όπως γνωρίζετε, να μην πω από τα φοιτητικά συνδικαλιστικά χρόνια, τις προτάσεις τις έδινε ο προεδρεύων.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ (Πρόεδρος του Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου): Να διατυπώσω την πρότασή μου και θέστε την εσείς υπόψη του Σώματος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Εγώ νομίζω ότι αυτό για το οποίο πρέπει να ρωτήσω το Σώμα, το οποίο σας παρακολούθησε, όπως και εγώ, όλοι μας, με πολλή προσοχή, είναι αν συμφωνεί να συζητηθεί η τροπολογία σας, καθώς και αν υπάρχουν και άλλες τροπολογίες. Εγώ συζήτησα, όπως είπα, με τους συναδέλφους Βουλευτές, τον κ. Κωνσταντίνου, τον κ. Τσουκάτο. Έχουν τις απόψεις τους, τις υποστηρίζουν, αλλά ο Κανονισμός είναι Κανονισμός.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ (Πρόεδρος του Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου): Που σημαίνει, κύριε Πρόεδρε, ότι έχει δύο σκέλη η πρόταση. Να θεθούν υπόψη του Σώματος οι τροπολογίες που κατατέθηκαν. Δεν αναφέρομαι στο σκεπτικό, γιατί αυτά που είπε ο κ. Βενιζέλος επιβεβαιώνουν ότι έπρεπε και πρέπει να κατατεθούν...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Μην επιχειρηματολογείτε άλλο.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ (Πρόεδρος του Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου): Και δεύτερον, θα πρέπει να αναβληθεί η σημερινή ψηφοφορία για αμέσως μετά το Πάσχα, ώστε να διατυπωθούν οι σχετικές τροπολογίες.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Μάλιστα. Επομένως πρώτα να ερωτηθεί το Σώμα για την αναβολή της ψηφοφορίας. Όσοι θέλουν την αναβολή της ψηφοφορίας, παρακαλώ να σηκωθούν.

(Εγείρονται οι αποδεχόμενοι την αναβολή της ψηφοφορίας)

Παρακαλώ όσοι δεν θέλουν την αναβολή της ψηφοφορίας, να σηκωθούν.

(Εγείρονται οι μη αποδεχόμενοι την αναβολή της ψηφοφορίας)

Προφανώς το Σώμα θέλει να προχωρήσει η διαδικασία.

Τώρα, όσοι θέλετε να συζητηθεί η τροπολογία του κ. Κωνσταντόπουλου και όποιοι άλλου θέλει να συζητήσει την τροπολογία του, παρακαλώ να σηκωθείτε.

(Εγείρονται οι αποδεχόμενοι την πρόταση)

Παρακαλώ, όσοι δεν συμφωνείτε να συζητηθεί η τροπολογία του κ. Κωνσταντόπουλου, να σηκωθείτε.

(Εγείρονται οι μη αποδεχόμενοι την πρόταση)

Προφανώς η πρότασή σας απορρίπτεται.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι ολοκληρώθηκε η σημερινή συζήτηση σε επίπεδο Αρχηγών Κομμάτων για την Αναθεώρηση του Συντάγματος και θα προχωρήσουμε στην ψηφοφορία επί των αναθεωρητέων διατάξεων, σύμφωνα με τα άρθρα 110 του Συντάγματος και 119 του Κανονισμού της Βουλής.

Σας παρακαλώ στο σημείο αυτό να παρακολουθήσετε αυτά που θα σας πω για να μη γίνουν λάθη.

(Θόρυβος στην Αίθουσα)

Σας παρακαλώ και πάλι να με ακούσετε. Θα τελειώσουμε πολύ σύντομα.

Αντικείμενο της ψηφοφορίας αποτελούν οι αναθεωρητέες διατάξεις του Συντάγματος, όπως αυτές καθορίστηκαν με την απόφαση της Βουλής της 9' Κοινοβουλευτικής Περιόδου και όπως το περιεχόμενό τους διαμορφώθηκε από την Επιτροπή Αναθεώρησης του Συντάγματος και την Ολομέλεια της παρούσης 2' Αναθεωρητικής Βουλής.

Σε ψηφοφορία θα τεθούν και οι τροπολογίες και οι προσθήκες του Κόμματος της Νέας Δημοκρατίας, οι οποίες εμπεριέχονται ως κατεχόμενες.

Επίσης, με ψηφοφορία δι'ανατάσεως θα ψηφίσουμε και το ψήφισμα με το οποίο θα δημοσιευθούν και θα τεθούν σε ισχύ οι αναθεωρητέες διατάξεις του Συντάγματος.

Το κείμενο των υπό αναθεώρηση διατάξεων και των τροπολογιών της Νέας Δημοκρατίας έχει ήδη τεθεί υπόψη του Σώματος. Σε κάθε άρθρο, όπως είναι γνωστό, έχει κηρυχθεί περαιωμένη η συζήτηση και έχουν επέλθει όλες οι μεταβολές που διατυπώνονται στο κείμενο που σας έχει διανεμηθεί.

Σύμφωνα με το άρθρο 119 του Κανονισμού της Βουλής, η ψηφοφορία είναι ονομαστική, φανερή και διεξάγεται για όλες τις αναθεωρητέες διατάξεις ταυτοχρόνως, με σημείωση της ψήφου των Βουλευτών χωριστά για κάθε διάταξη.

Όπως γνωρίζετε, θα υποβοηθηθεί ηλεκτρονικά η διαδικασία μας αυτή με το σύστημα σάρωσης των ψηφοδελτίων και ηλεκτρονικής αναγνώρισής τους.

Σας υπενθυμίζω ότι κάθε ψηφοδέλτιο φέρει το όνομα καθενός από εσάς, ο οποίος ψηφίζει και αριθμό, που αντιστοιχεί στο όνομα και στο πρόγραμμα των συνεργατών μας, που θα μας βοηθήσουν στη διεξαγωγή της ψηφοφορίας και θα πρέπει να υπογραφεί από τον καθέναν από εσάς, πριν να το καταθέσετε.

Το ψηφοδέλτιο καταρτίστηκε, προκειμένου να διευκολυνθεί η διεξαγωγή της ψηφοφορίας και ετέθη υπόψη των εισηγητών και των ειδικών αγορητών των κομμάτων και συμφώνησαν επ'αυτού.

Πριν προχωρήσουμε στην ψηφοφορία, θα ήθελα να θέσω υπόψη σας και να επαναλάβω αυτά που αναφέρονται στο διευκρινιστικό σημείωμα για τη συμπλήρωση του ψηφοδελτίου σας: Στην περίπτωση που δεν υπάρχει σημείωση της ψήφου του Βουλευτή δίπλα από μια διάταξη με ένα "ναι", "όχι" ή "παρών", αυτό θα θεωρηθεί ως "παρών". Αν δεν γράψετε τίποτα στο ψηφοδέλτιο είναι "παρών". Αν δεν ψηφίζει ούτε "ναι", ούτε "όχι", η ψήφος θα προσμετράται στο "παρών", έστω και αν δεν έχει σημειωθεί "παρών".

Το πρόγραμμα έχει αυτές τις τρεις διακρίσεις. Εάν έχουν σημειωθεί περισσότερες από τις τρεις αυτές διακρίσεις, ο Βουλευτής θα καλείται να επιλέξει μια εξ'αυτών. Αν δεν βρεθεί η απάντησή του, θα προσμετρηθεί ως "παρών".

Στο σημείο αυτό θα παρακαλέσω όλους τους καθημένους στην πρώτη και στο ήμισυ της δεύτερης σειράς να μεταφερθούν πίσω ώστε οι Βουλευτές που θα χρειάζεται να ξανασυ-

μπληρώσουν το ψηφοδέλτιό τους -έχουμε στο όνομα του καθενός πολλά ψηφοδέλτια- να καθίσουν εκεί, για να το συμπληρώσουν με άνεση στο τέλος της ψηφοφορίας.

Στα άρθρα στα οποία υπάρχει "κοινή πρόταση" και "τροπολογία ή προσθήκη της Νέας Δημοκρατίας", η ψήφος ΝΑΙ στην "τροπολογία ή προσθήκη της Νέας Δημοκρατίας" θα προσμετράται και ως ψήφος ΝΑΙ στην κοινή πρόταση, αφαιρουμένων των ΟΧΙ από την κοινή πρόταση. Εάν η τροπολογία όμως ή προσθήκη της Νέας Δημοκρατίας συγκεντρώσει εκατόν πενήντα έ-να ψήφους, έστω και εάν είναι περισσότερες της κοινής πρότασης -και απαντώ σε αυτό που βάλατε πριν, κύριε Πρόεδρε- θα υπερισχύσει η τροπολογία αυτή η εγγυτέρα και εν συνεχεία αν δεν περάσει η τροπολογία θα πάμε στην απώτερη που είναι η κοινή πρόταση.

Στα άρθρα στα οποία υπάρχει "πρόταση πλειοψηφίας" και "τροπολογία της Νέας Δημοκρατίας", εάν η απάντηση είναι ΝΑΙ και στα δύο, ο Βουλευτής θα καλείται να επιλέξει ένα από τα δύο. Ενώ στην άλλη περίπτωση της κοινής πρότασης υπολογίζονται και τα δύο. Εδώ στα δύο ΝΑΙ θα κληθεί να ξεχωρίσει και να κρατήσει το ένα.

Αν ο Βουλευτής δεν βρεθεί για να επιλέξει, η απάντησή του θα προσμετρηθεί ως ΠΑΡΩΝ, τόσο στην πρόταση της Πλειοψηφίας, όσο και στην τροπολογία της Νέας Δημοκρατίας.

Με την εκφώνηση του ονόματός σας, διατυπώνετε την προτίμησή σας. Αυτοί που αποδέχονται τώρα την αναθεώρηση των συγκεκριμένων διατάξεων, όπως προτείνονται, θα σημειώσουν "ναι" στην αντίστοιχη στήλη και για εκείνες που δεν αποδέχονται στην αντίστοιχη στήλη θα σημειώσουν "όχι" ή "παρών".

Θα χρειαστεί κάποιος περισσότερος χρόνος για να γίνει ομαλά η διαδικασία. Γι'αυτό θα σας παρακαλέσω, ακούγοντας τα ονόματά σας, να προσέρχεστε ένας-ένας στον κ. Νικόλαο Σαλαγιάννη από το ΠΑ.ΣΟ.Κ. και στον κ. Γεώργιο Κаланτζή από τη Νέα Δημοκρατία, οι οποίοι θα παραλαμβάνουν το ψηφοδέλτιό σας, θα το μονογράφουν και στη συνέχεια θα το παραδίδουν στους συναδέλφους κυρίους Παντελή Τσερτικίδη από το ΠΑ.ΣΟ.Κ. και Παναγιώτη Καμμένο από τη Νέα Δημοκρατία, οι οποίοι θα είναι στο χώρο των ηλεκτρονικών υπολογιστών για να προχωρήσει η εισαγωγή και η ανάγνωση των ψηφοδελτίων διά του ηλεκτρονικού συστήματος.

Εάν οι συνάδελφοι κύριοι Παναγιώτης Τσερτικίδης και Παναγιώτης Καμμένος διαπιστώνουν πρόβλημα, θα σας το δίνουν πίσω και εσείς θα επανερχόσαστε στη θέση σας για να κάνετε τη σχετική διόρθωση.

Τα ψηφοδέλτια δεν πρέπει να είναι διπλωμένα ή να έχουν τσακίσματα.

Στην περίπτωση λαθών κατά τη συμπλήρωση των ψηφοδελτίων ή θα γίνεται απευθείας η διόρθωση σε συνεννόηση με τους συγκεκριμένους συναδέλφους ή, αν είναι πολλές οι περιπτώσεις, θα γίνει διόρθωση, αφού ολοκληρωθεί η αναγνώριση των ψηφοδελτίων βάσει σχετικού καταλόγου που θα δοθεί από τον υπολογιστή.

Θα σας παρακαλέσω τώρα, να μην απομακρυνθείτε από την Αίθουσα τουλάχιστον για μισή ώρα, αφού ψηφίσει και ο τελευταίος Βουλευτής του ονομαστικού καταλόγου για οποιοδήποτε ενδεχόμενο λάθους.

Καλούνται επί του καταλόγου οι συνάδελφοι κύριοι Νικόλαος Λεβονιάνης από το ΠΑ.ΣΟ.Κ. και Χρήστος Ζώης από τη Νέα Δημοκρατία.

Πριν αρχίσει η ανάγνωση του καταλόγου, θα θέσω υπό την κρίση σας -δεν απαιτεί εδώ το Σύνταγμα ή ο Κανονισμός ονομαστική ψηφοφορία- το ψήφισμα με το οποίο θα τεθούν σε εφαρμογή οι αναθεωρημένες διατάξεις του Συντάγματος και το οποίο έχει ως εξής:

«ΨΗΦΙΣΜΑ

Ψήφιση, δημοσίευση και θέση σε ισχύ των αναθεωρημένων διατάξεων του Συντάγματος

Η Ζ' ΑΝΑΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Έχοντας υπόψη:

1. το άρθρο 110 του Συντάγματος και 119 του Κανονισμού της Βουλής,
2. την από 4 Ιουνίου 1997 πρόταση 96 Βουλευτών του Πανελλήνιου Σοσιαλιστικού Κινήματος προς τη Βουλή των Ελλήνων για την αναθεώρηση ορισμένων διατάξεων του Συντάγματος,
3. την από 5 Ιουνίου 1997 πρόταση του Προέδρου και 98 Βουλευτών της Νέας Δημοκρατίας για την αναθεώρηση ορισμένων διατάξεων του Συντάγματος,
4. τις από 10 Νοεμβρίου 1997, 13 Νοεμβρίου 1997, 11 Δεκεμβρίου 1997 και 12 Φεβρουαρίου 1998 συμπληρωματικές και κατά το Σύνταγμα υποβληθείσες προτάσεις Βουλευτών για την αναθεώρηση ορισμένων διατάξεων του Συντάγματος,
5. την υπ' αριθμ. 3241/2414/11 Ιουνίου 1997 απόφαση του Προέδρου της Βουλής περί συστάσεως Επιτροπής Αναθεώρησης του Συντάγματος,
6. την από 30 Μαρτίου 1998 έκθεση της Επιτροπής Αναθεώρησης του Συντάγματος προς τη Βουλή των Ελλήνων,
7. την από 20 Μαΐου και 24 Ιουνίου 1998 απόφαση της Βουλής των Ελλήνων για την αναθεώρηση διατάξεων του Συντάγματος,
8. την υπ' αριθμ. 2676/1987/30.5.2000 απόφαση του Προέδρου της Βουλής περί συστάσεως Επιτροπής Αναθεώρησης του Συντάγματος,
9. την από 23 Οκτωβρίου 2000 έκθεση της Επιτροπής Αναθεώρησης του Συντάγματος προς τη Βουλή των Ελλήνων,
10. το Β' Ψήφισμα της 6ης Μαρτίου 1986 της ΣΤ' Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων «μεταφορά του κειμένου του Συντάγματος στη δημοτική γλώσσα», το οποίο δημοσιεύθηκε στο Φ.Ε.Κ. 24 Αε/14.3.1986,

ψ η φ ί ζ ε ι

- A. Οι διατάξεις που αναθεωρούνται έχουν ως εξής: “.....”
- B. Ο Πρόεδρος της Βουλής να υπογράψει και να δημοσιεύσει το παρόν Ψήφισμα στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, καθώς και ολόκληρο το κείμενο του Συντάγματος, όπως μεταφέρθηκε στη δημοτική γλώσσα με το Β' Ψήφισμα της 6ης Μαρτίου 1986 της ΣΤ' Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων ενσωματώνοντας και τις αναθεωρημένες διατάξεις.
- Γ. Σε περίπτωση αμφιβολίας για μεν τις διατάξεις που αναθεωρούνται μόνο αυθεντικό κείμενο είναι το κείμενο στο οποίο αυτές διατυπώθηκαν και ψηφίσθηκαν από την παρούσα Αναθεωρητική Βουλή των Ελλήνων, για δε τις διατηρούμενες σε ισχύ διατάξεις το κείμενο της καθαρεύουσας σύμφωνα και με τα οριζόμενα στο Β' Ψήφισμα της ΣΤ' Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων.
- Δ. Οι αναθεωρούμενες διατάξεις, εφόσον δεν ορίζεται διαφορετικά σε κάποια από αυτές, τίθενται σε ισχύ με τη δημοσίευση του Ψηφίσματος αυτού στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.
- E. Οι αναθεωρούμενες διατάξεις που αναφέρονται στη λειτουργία της Βουλής, θα αρχίσουν να εφαρμόζονται όπως έχουν τροποποιηθεί μετά την έκδοση του νέου Κανονισμού της Βουλής.
- ΣΤ. Το Ψήφισμα αυτό ισχύει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 6 Απριλίου 2001”

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης) : Ερωτάται το Σώμα, γίνεται δεκτό το ψήφισμα;

ΟΛΟΙ ΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ: Δεκτό, δεκτό.

Το ψήφισμα λοιπόν αυτό, ομοφώνως εγκρίνεται από το Σώμα.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Κύριε Πρόεδρε, μία λέξη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Πείτε τη λέξη.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (Υπουργός Πολιτισμού): Για το άρθρο 54 σε σχέση με την απογραφή και το νόμιμο πληθυσμό, θέλω να διευκρινίσω ότι δεν υπάρχει καμία ουσιαστική διαφορά μεταξύ της πρότασης της Πλειοψηφίας και της τροπολογίας της Νέας Δημοκρατίας. Σε κάθε περίπτωση ισχύει ο νόμιμος πληθυσμός, δηλαδή ο πληθυσμός των δημοτών, όπως προκύπτει από την τελευταία απογραφή. Εγώ θεωρώ ότι η επανάληψη της διατύπωσης του ισχύοντος Συντάγματος, όπως είναι η πρόταση της Πλειοψηφίας, είναι το απλούστερο. Αλλά πάντως διαφορά δεν υπάρχει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Κύριοι συνάδελφοι, κύριε Υπουργέ, υπάρχει πρόταση της Πλειοψηφίας, υπάρχει πρόταση της Νέας Δημοκρατίας. Εγώ επιφυλάσσομαι στο τέλος και επειδή η συνεδρίαση δεν θα έχει λυθεί, να θέσω υπόψη του Σώματος ένα ενδεχόμενο αδιεξόδου ενδεχομένως. Διότι είναι δύο προτάσεις υπόψη του Σώματος.

Ο κ. Βαρβιτσιώτης έχει το λόγο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, η δήλωση του εισηγητή της Πλειοψηφίας δεν καλύπτει το θέμα. Όπως γνωρίζετε, οι δηλώσεις αυτές έχουν μόνο ερμηνευτικό χαρακτήρα. Δεν αποτελούν κανόνα επιτακτικό. Γι' αυτό επιμένουμε ότι η πρόταση η δική μας, όπως είναι διατυπωμένη, λύει το θέμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Ας προχωρήσουμε. Εγώ κράτησα μία επιφύλαξη.

Παρακαλώ να αρχίσει η ανάγνωση του καταλόγου.

(ΨΗΦΟΦΟΡΙΑ)

(ΜΕΤΑ ΚΑΙ ΤΗ ΔΕΥΤΕΡΗ ΑΝΑΓΝΩΣΗ ΤΟΥ ΚΑΤΑΛΟΓΟΥ)

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης): Υπάρχει κάποιος κύριος συνάδελφος που δεν άκουσε το όνομά του; Κανείς.

Κύριοι συνάδελφοι, έχω την τιμή να ανακοινώσω στο Σώμα ότι οι Βουλευτές κύριοι Γεώργιος Παναγιωτόπουλος και Γεώργιος Παπανδρέου με επιστολή τους μας γνωστοποιούν την αδυναμία τους να βρίσκονται σήμερα εδώ για σοβαρούς οικογενειακούς λόγους ο πρώτος και λόγω απουσίας στο εξωτερικό ο δεύτερος. Και θα ψήφιζαν, αν ήταν εδώ, τις προτάσεις της Νέας Δημοκρατίας και του ΠΑΣΟΚ αντιστοίχως.

Κύριοι συνάδελφοι, κηρύσσεται περαιωμένη η ψηφοφορία και παρακαλώ τους κυρίους ψηφολέκτες να προβούν στην καταμέτρηση των ψήφων και την εξαγωγή του αποτελέσματος.

(ΚΑΤΑΜΕΤΡΗΣΗ)

(ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΜΕΤΡΗΣΗ)

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης) : Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, έχω την τιμή να ανακοινώσω στο Σώμα το αποτέλεσμα της διεξαχθείσης ονομαστικής ψηφοφορίας επί των αναθεωρητέων διατάξεων του Συντάγματος.

Πήραν μέρος στην ψηφοφορία αυτή 280 συνάδελφοι. Απόντες ήταν 20.

Για καθεμία από τις διατάξεις σύμφωνα και με τα πρωτόκολλα ονομαστικής ψηφοφορίας, τα οποία θα καταχωρισθούν στα Πρακτικά, εψήφισαν ως εξής:

• ΥΠΟΥ 80 " 1	ΠΕΟΥΟΥΑΕ~ ΟΥΟΟ ΠΥΟ, ΑΟΤΟΑΕΟΥ Π	158	122	0	OXI (180)
• ΥΠΟΥ 80 " 2 ΑΥΙ. % < Ι ^ ΟΕ	™ ~ Ι Ι ΑΥΟ < ΟΥΕΟ ÷. j. δ.	276	2	2	NAI
• ΥΠΟΥ 82 ΑΥΟΥ Ι < ΙΕ Α· Υ. 3	÷ ΕΤΟΟΟΙΕΤ < Ι· Ε ΤΟΕΟ ^ ΟΕΤ < Α ΑΥΟΥ Α <	276	4	0	NAI
• ΥΠΟΥ 82 ΑΥΟΥ Ι < ΙΕ Α· Υ. 4	θ Ι ΟΕΤ Π ~ Ι, Ο ÷ ΤΕΟ θ Ι ^ ΟΥΑΥΕΤ < ~ Π ΟΤΕΥΕΤ < ~	275	3	2	NAI
• ΥΠΟΥ 86	θ ~ Ι ÷ ΟΕ Α ΑΟ ~ ΟΥΑΟΟΙΘΕΟ < ΑΥ ΠΥ· ΟΕ	268	8	4	NAI
	ΔΥΟ Α / Α > · j. Φ. ΑΕ· Α· Υ. 4	119	155	6	OXI (151)
• ΥΠΟΥ 88 " 2	• ΑΟ % Ο ~ σ % ΕΤ· ΟΥΕΤΟΟ ΤΑΕΥΟ ~ ΟΥΑΟΟ ΘΕΟ < ΑΥ ΠΥ· ΟΕ	260	16	4	NAI
	ΔΥΟ Α Θ ΤΟ Α > · j. Φ.	112	158	10	OXI (151)
• ΥΠΟΥ 88 " 6	α ΑΥ· Ο < Ι ΑΕ ~ % ΕΤ· ΟΥΕΤΟΟ ΤΑΕΥΟ ~ ΟΥΑΟΟ	272	8	0	NAI
• ΥΠΟΥ 88 ΑΥΙ. % < Ι ^ ΟΕ	• ΤΕΙΕΟ < ΡΟΟΘΕ· ΖΥΠΥΟ ~ 88	275	5	0	NAI
• ΥΠΟΥ 89 " 2	α Ε % ΕΤ· ΟΥΕΤ < ΡΟΥΑ· % ΕΤ· ΟΥΟΟ	277	2	1	NAI
• ΥΠΟΥ 89 " 3	Φ Ε· ΕΥΕΟΥΑ ~ % ΕΤ· ΟΥΟΟ Ι· Ε Ι ΑΥ· , . % Ε < Υ.	275	3	2	NAI
• ΥΠΟΥ 90 " 1	• ΟΟΥ· ΟΥ ΦΕΤ· ΟΥΕΤ Π ~ Ι, Ο ÷ ΤΕΟ ΘΕΟ < ΑΥ ΠΥ· ΟΕ	270	6	4	NAI
	ΠΥΟΟΥ Ι < ΙΕ j. Φ.	115	155	10	OXI (151)
• ΥΠΟΥ 90 " 2	• ΟΟΥ· ΟΥ ΦΕΤ· ΟΥΕΤ Π ~ Ι, Ο ÷ ΤΕΟ	277	2	1	NAI
• ΥΠΟΥ 90 " 3	• ΟΟΥ· ΟΥ ΦΕΤ· ΟΥΕΤ Π ~ Ι, Ο ÷ ΤΕΟ - Α Α. ΦΕΤ.	277	2	1	NAI
• ΥΠΟΥ 90 " 4	÷ ΤΟΙ Π ΤΑΕ· • Ο ^ Υ. ΦΕΤ· ΟΥ· - Α Α. ΦΕΤ.	278	2	0	NAI
• ΥΠΟΥ 90 " 5	ΠΥΟ· Α ^ Α ~ ΠΥΟ Α ΠΥ· • Ο ^ Υ. ΦΕΤ· ΟΥ· - θ ΕΥ· • . Π.				
	ΠΥ ΠΥ· ΟΕ Α ΤΑΕΟ „ Ε Ε > · ~	154	118	8	NAI
	ΔΥΟ Α Θ ΤΟ Α > · j. Φ.	121	150	9	OXI (151)
• ΥΠΟΥ 92 " 3	Α ΑΕΥΑΥ· ΟΥ < ΟΥ· ΟΕ ΦΕΤ· ΟΥ· Α Α· Τ Τ < Τ ^ Ο	278	1	1	NAI
• ΥΠΟΥ 92 " 4	Α Α < Τ Τ ΕΤΟΕ ~ Α ΟΙ ΕΤΟΕ ~ Τ· ΤΑ ^ Ο	278	1	1	NAI
• ΥΠΟΥ 93 " 3	• ΕΥΕΟ ΤΟ Α > · % ΕΤ· ΟΥΕΤΟΟ· Α Θ Ε < Ο Α ^ Ο	278	1	1	NAI
• ΥΠΟΥ 94	• Ο Ι Ο % Ε ΠΥ ΕΥΑ ~ % ΕΤ· ΟΥΕΥ· ^ Ο	274	5	1	NAI
• ΥΠΟΥ 95	™ ~ Ι, Ο ÷ ΤΕΟ θ Α Ε ΤΥ· Ο Α > ~	270	7	3	NAI
• ΥΠΟΥ 98 " 1	• Ο Ι Ο % Ε ΠΥ ΕΥΑ ~ θ ΤΑ Α ΤΥ ΕΤ ÷ ~ Ο Α % ΟΥ· Ο ~ ΘΕΟ < ΑΥ ΠΥ· ΟΕ	273	5	2	NAI
	ΔΥΟ Α Θ ΤΟ Α > · j. Φ. ΑΕ· Α ΑΥ· , , , Α'	124	148	8	OXI (151)
• ΥΠΟΥ 100 ΑΥΟΥ Ι < ΙΕ Α· Υ. 5	θ ΤΑ Α ~ ΟΥ ~ ΟΥ· Α Ι· ΟΥ· Α Π ÷ ΤΟ Ι· • Ο ^ Υ. ΦΕΤ.	267	11	2	NAI
• ΥΠΟΥ 100 · '	j. ΟΙ ΕΤ Π ~ Ι, Ο ÷ ΤΕΟ ΟΥ ~ Ψ < ΟΥ ~	278	2	0	NAI
• ΥΠΟΥ 101 " 3	• Α Ο ΤΑ ΟΥΟΥ ~ ΕΤ Π ΟΥ ~ ΟΥ Ε Ι· % ΕΟ Τ ΕΥ Ε ~	276	4	0	NAI
• ΥΠΟΥ 101 ΑΥΙ. % < Ι ^ ΟΕ	j. ΕΥ Ε ^ ΟΥ Ε Π ~ Α ΑΥ ΕΟ ~ σ	275	3	2	NAI
• ΥΠΟΥ 101 · ' Α· Υ. 1	• Ο Α Ι < ΟΥ ΕΥΑ ~ % Ε Ο Ε Τ ΕΥ Ε Π ~ · ΟΥ ~	271	5	4	NAI
• ΥΠΟΥ 101 · ' Α· Υ. 2	θ Α Ε ΤΟ Α < · Ο Α Ι < ΟΥ ΕΥ ^ Ο· ΟΥ ~ Ο ΠΥ ΠΥ· ΟΕ Α ΤΑΕΟ „ Ε Ε > · ~	152	116	12	NAI
	ΔΥΟ Α Θ ΤΟ Α > · j. Φ.	117	145	18	OXI (151)
• ΥΠΟΥ 101 · ' Α· Υ. 3	μ Ο ~ Τ < - · Ο Α Ι < ΟΥ ΕΥΑ ~ · ΟΥ ~	268	5	7	NAI
• ΥΠΟΥ 102	Δ Ο Α Ε Τ < · ~ Ο Ο % Ε Ο Τ ΕΥ Ε ΘΕΟ < ΑΥ ΠΥ· ΟΕ	267	9	4	NAI
	ΠΥΟΟΥ Ι < ΙΕ j. Φ. ΟΥΕΟ Α· Υ. 1	115	153	12	OXI (151)
• ΥΠΟΥ 103 ΑΥΟΥ Ι < ΙΕ Α· Υ. 7	ΠΥΟΟΥ Τ· ΟΥΟΟ Α ~ ΟΥ ~ ΟΥ ΑΥ Ο % Ε Ι ΠΥ ΕΟ ΟΥ Ι Π·	268	11	1	NAI
• ΥΠΟΥ 103 ΑΥΟΥ Ι· Α· Υ. 8 Τ' · Α· ΑΟΥ Α ÷ Ο Α ~ Ι Ο Ε Ι Ο Α Ο Ε < Ο Α ^ Ο		264	14	2	NAI
• ΥΠΟΥ 103 ΑΥΟΥ Ι < ΙΕ Α· Υ. 9 ~ Ο < Α ΟΥ ΟΥ ~ ΟΥ ~ Π Ο Τ > ΟΥ Ε ΘΕΟ < ΑΥ ΠΥ· ΟΕ		271	4	5	NAI
	ΔΥΟ Α Θ ΤΟ Α > · j. Φ.	122	148	10	OXI (151)
• ΥΠΟΥ 108 ΑΥΟΥ Ι < ΙΕ Α· Υ. 2 ~ · δ.		274	4	2	NAI
• ΥΠΟΥ 109 ΑΥΟΥ Ι < ΙΕ Α· Υ. 3	Τ Ε Ο Α Ο ΕΥ Ε Τ Τ ΕΥ Ο % ΟΥ Ε Ι < ΟΥ ^ Ο	279	1	0	NAI
• ΥΠΟΥ 116 " 2	ρ Ο ΠΥ ΟΥ ΕΥ· ΟΥ ^ Ο % Ο Ε ÷ Τ ^ Ο	275	3	2	NAI

ΦΕ· ΟΥ < Ι ΑΕ ~ ΟΕ Ο Α Ο Α ~ Ι· ΟΥ < ΟΥ ΕΟ „ Ε Ε Ο Ε ΟΥ· ΟΥ Ε ~ μ Ο ~ Τ < ~ ΟΥ Ε ~ Ε' Π ΑΥ Ε Π % Ο ~

ΟΥ Α Τ Ρ ΟΥΟΥ ^ ΟΥ· Ο 151 Π ~ 179 Ι ΑΥ Ε Τ Π ~ „ < Ε Ο ~

Τ· Ε ΟΥ ΕΟ Α· ΟΥ ÷ ΟΥ· „ Ε Ε Ο Ε ΟΥ· · Α· ΕΥ Ο ÷ ΟΥ· Ε ΟΥ ~ Τ < ~ ΟΥ Ο Ο 180 Ι ΑΥ Ε Τ Π ~

„ < Ε Ο Ε, ΟΥ Ε ~ Ο Α Ο Α ~ ΟΥ Α Τ Ρ ΟΥΟΥ ^ ΟΥ· Ο Ι· Ε ΟΥ Ο Α Α Ο ~ Α Α Τ Υ· Ο Ο ΟΥ· Ε

6/4/2001

“· Ο· Ι Α ^ ΟΥ ΕΥ Π· ΦΕ· ΟΥ < Ι Ε	Π ΑΥ Ε ΑΥ· Ε	j · p	÷ Äp	f ø i	θ Α Τ Υ· Ο ΑΥ· Ε
• ΥΠΟΥ 4 " 6 ΑΥΙ. % < Ι ^ ΟΕ	• ΟΥ Ε ΟΥ ΕΥ Α ~ ΟΥ Ο Α % ΕΥ Ε ~	181	79	20	NAI
• ΥΠΟΥ 93 " 3	• ΕΥ Ε Ο ΤΟ Α > · % ΕΤ· ΟΥΕΤΟΟ· Α Θ Ε < Ο Α ^ Ο	278	1	1	NAI
• ΥΠΟΥ 100 ΑΥΟΥ Ι < ΙΕ Α· Υ. 5	θ ΤΑ Α ~ ΟΥ ~ ΟΥ· Α Ι· ΟΥ· Α Π ÷ ΤΟ Ι· • Ο ^ Υ. ΦΕΤ.	267	11	2	NAI

• ΥΠΟΥ 70 " 2,3,4,5,6,7,8	ΦΑΕΥΟ~ΥΑ>· μΟ~Υ<~	246	32	2	NAI
• ΥΠΟΥ 72 " 1	ιΟΙΟΙΛΑΕΙ<· ΥΙΟ%ΕΦΙΥΕΥ· ΟΙΟΙΛΑΕ·~	245	33	2	NAI
• ΥΠΟΥ 72 " 2,3,4	ιΟΙΟΙΛΑΕΙ<· ΥΙΟ%ΕΦΙΥΕΥ· ΔΙ<Ι·ΥΟ~ Ι.ΙΑ.	237	38	5	NAI
• ΥΠΟΥ 74 " 5	ΥΥΖΙΛΑΕ Ι·Ε ΑΥΕΑ~φιΛΑΟΟ ΥΥΟΑΟΙΟΑΕΟΟ	274	5	1	NAI
• ΥΠΟΥ 76 " 1,2,3,4,5	α<ΕΕΥΕ Υ~Α%~Ο Ι·Ε ΑΥΟΥΖΥΑ~Ο ΟΦΙΟ~	268	12	0	NAI
• ΥΠΟΥ 76 Ι·ΥΖΥΑΕΥΕ Α·Υ. 8·	ΑΦΙΤΥ· Υ~Α%~Ο~ Ι·Ε ΑΥΦΥ·ΥΕ~ ΟΦΙΟ~	158	122	0	NAI
• ΥΠΟΥ 79 " 3	α<ΕΕΥΕ ΥΥΟ, ΑΟΙΟΑΕΥΙΟΦ	278	2	0	NAI
• ΥΠΟΥ 79 " 7	α<ΕΕΥΕ· ΑΟΙΟΑΕΥΙΟΦ - ΡΥΟΙΟΑΕΥΙΟΦ	278	2	0	NAI
• ΥΠΟΥ 80 " 2 ΑΥΙ.~<Ι~ΥΕ	Υ~ΙΙΛΑΟ~< ΥΥΕΟ ~.ι.δ.	276	2	2	NAI
• ΥΠΟΥ 82 ΑΥΟΥΙ<ΙΕ Α·Υ.3	≠ΕΙΟΟΙΕΙ< Ι·Ε ΙΟΕΟ~ΟΕΙ< ΑΑΕΥΥΟΑ<	276	4	0	NAI
• ΥΠΟΥ 82 ΑΥΟΥΙ<ΙΕ Α·Υ.4	αΙΟΕΙΦι Υ~Ι,ΟΦΥΕΟ αΙ~ΥΑΥΕΙ<~ ΥΙΟΥΕΥΙ<~	275	3	2	NAI
• ΥΠΟΥ 86	α~ΙΦΟΕ ΑΑΟ~ΥΑΟΟΔΕΟ< ΑΥΦΥ·ΥΕ	268	8	4	NAI
• ΥΠΟΥ 88 " 2	• ΑΟ%Ο~σ%ΕΙ·ΥΥΕΙΟΟ ΙΑΕΥΟ~ΥΑΟΟ ΔΕΟ< ΑΥΦΥ·ΥΕ	260	16	4	NAI
• ΥΠΟΥ 88 " 6	α ΑΥ·ΥΖΙΛΑΕ~%ΕΙ·ΥΥΕΙΟΟ ΙΑΕΥΟ~ΥΑΟΟ	272	8	0	NAI
• ΥΠΟΥ 88 ΑΥΙ.~<Ι~ΥΕ	• ΙΕΙΕΟ< ΡΟΟΟΕ· ΖΥΙΥΟ~ 88	275	5	0	NAI
• ΥΠΟΥ 89 " 2	α Ε%ΕΙ·ΥΥΕΙΖ ΡΥΑ·%ΕΙ·ΥΥΟΟ	277	2	1	NAI
• ΥΠΟΥ 89 " 3	ΦΕ·ΕΥΕΥΑ~%ΕΙ·ΥΥΟΟ Ι·Ε ΙΑΥ.,.~ΕΖΥ.	275	3	2	NAI
• ΥΠΟΥ 90 " 1	• ΟΟΥ·ΥΟ ΦΕΙ·ΥΥΕΙΦι Υ~Ι,ΟΦΥΕΟ ΔΕΟ< ΑΥΦΥ·ΥΕ	270	6	4	NAI
• ΥΠΟΥ 90 " 2	• ΟΟΥ·ΥΟ ΦΕΙ·ΥΥΕΙΦι Υ~Ι,ΟΦΥΕΟ	277	2	1	NAI
• ΥΠΟΥ 90 " 3	• ΟΟΥ·ΥΟ ΦΕΙ·ΥΥΕΙΦι Υ~Ι,ΟΦΥΕΟ - ΑΑ. ΦΕΙ.	277	2	1	NAI
• ΥΠΟΥ 90 " 4	≠ΥΟΙΛΑΕ· Ο~Υ. ΦΕΙ·ΥΥ· - ΑΑ. ΦΕΙ.	278	2	0	NAI
• ΥΠΟΥ 90 " 5	ΥΥΟ·Α~Ασ~ ΥΥΟΑ%Υ· Ο~Υ. ΦΕΙ·ΥΥ·αΕΥ·.Υ.				
	ΥΥΦΥ·ΥΕ ΑΥΑΕΟ,,ΕΕ>·~	154	118	8	NAI
• ΥΠΟΥ 92 " 3	ΑΑΕΥΑΟ. ΥΥΖΥ·ΥΕ ΦΕΙ·ΥΥ. ΑΑ·ΥΙ<Ι~Ο	278	1	1	NAI
• ΥΠΟΥ 92 " 4	ΑΑΖΥΙΕΥΟΕ~ ΑΟΙΕΥΟΕ~Υ·ΙΑ~Ο	278	1	1	NAI
• ΥΠΟΥ 94	• ΥΙΟ%ΕΦΙΥΕΥΑ~%ΕΙ·ΥΥΕΥ·~Ο	274	5	1	NAI
• ΥΠΟΥ 95	Υ~Ι,ΟΦΥΕΟ αΑΕΙΥ·ΥΑ·~	270	7	3	NAI
• ΥΠΟΥ 98 " 1	• ΥΙΟ%ΕΦΙΥΕΥΑ~ αΥΑΑΥΕΥΟΦ Υ~ΟΑ%Υ·Ο~ ΔΕΟ< ΑΥΦΥ·ΥΕ	273	5	2	NAI
• ΥΠΟΥ 100 · '	ιΟΙΕΙΦι Υ~Ι,ΟΦΥΕΟ ΥΟ~ ΥΖΥΟ~	278	2	0	NAI
• ΥΠΟΥ 101 " 3	• ΑΟΙΑΟΟΥ~ΥΕΙΦι ΥΦΥΥΕΙ·%ΕΟ,ΙΕΥΕ~	276	4	0	NAI
• ΥΠΟΥ 101 ΑΥΙ.~<Ι~ΥΕ	ιΕΥΕ~ΥΕΙσ~ ΑΑΥΕΟ~σ	275	3	2	NAI
• ΥΠΟΥ 101 · ' Α·Υ.1	• ΟΑΙΖΥΥΕΥΑ~%ΕΟΕΥΕΥΕΙσ~·Υ~σ	271	5	4	NAI
• ΥΠΟΥ 101 · ' Α·Υ.2	αΑΕΥΟΑ<·ΟΑΙΖΥΥΕΥ~Ο·Υ~ΟΟ ΥΥΦΥ·ΥΕ ΑΥΑΕΟ,,ΕΕ>·~	152	116	12	NAI
• ΥΠΟΥ 101 · ' Α·Υ.3	μΟ~Υ<-·ΟΑΙΖΥΥΕΥΑ~·Υ~σ	268	5	7	NAI
• ΥΠΟΥ 102	ΔΟΑΕΙ<·Υ~ΥΟ%ΕΟ,ΙΕΥΕ ΔΕΟ< ΑΥΦΥ·ΥΕ	267	9	4	NAI
• ΥΠΟΥ 103 ΑΥΟΥΙ<ΙΕ Α·Υ.ΥΥΟΥΙ. ΥΥΟΟ Α~ΥΦΥΑΥΟ%ΕΙΦιΥΕΟ ΥΟΙσ.		268	11	1	NAI
• ΥΠΟΥ 103 ΑΥΟΥΙ.Α·Υ.8 Ι·	Α·ΑΟΥΑΦΥΑΕ~ ΙΟΕΙΟΑΟΕ<ΥΑ~Ο	264	14	2	NAI
• ΥΠΟΥ 103 ΑΥΟΥΙ<ΙΕ Α·Υ.9~Ο<ΑΟΥΟ~ΥΟ~ ΥΙΟΥΕ	ΔΕΟ< ΑΥΦΥ·ΥΕ	271	4	5	NAI
• ΥΠΟΥ 108 ΑΥΟΥΙ<ΙΕ Α·Υ.2~·.δ.		274	4	2	NAI
• ΥΠΟΥ 109 ΑΥΟΥΙ<ΙΕ Α·Υ.3	ΙΕΟΑΟ,ΕΥΕ ΙΥΕΥΟ%ΟΥΕΙΖΥ~Ο	279	1	0	NAI
• ΥΠΟΥ 116 " 2	ΡΥΦΥΕΥ·Υ~Ο%ΦΟ ΕΦΙ~Ο	275	3	2	NAI "

ΔΥΟΑΟΙΟΑ>~ ΑΥΟΥΙ<ΙΑ~ΥΕ~ ισ·~ΦΕΙΟΙΥ·Υ·~ ΑΑ··Ο·ΙΑ~ΥΕΥ~Ο%Ε·ΥΖΙΑ~Ο
 ΟΕ ΟΑΟ>Α~%ΑΟ Υ~ΑΙΡΟΥΥ~Υ·Ο ΥΕΟ·Α·ΕΥΟΦΙΑΟΕ·ΑΦι ΥΟ ΥΦΟΥ·ΑΙ· ΑΥΑΕΟ,,ΕΕ>· Ι·Ε
 Υ~ΟΑΑΟ~%ΑΟ ΑΑΙΥ·ΟΟΟΥ·Ε

6/4/2001

• Ο·ΙΑ~ΥΕΥ·ΦΕ·ΥΖΙΕ	ΥΑΥΕΑΥ·Ε	ι·ρ	÷Αρ	Υ·- fσi	αΑΥ·ΟΑΥ·Ε
• ΥΠΟΥ 14 " 9	ΦΕ·ΕΖΟΑΕ· Ι·Ε ΑΟΙΥ~Ε~Ο· ΥΥ· α.α.δ.ΔΥΟΑΟΙΟΑ>· ι.Φ.	122	145	13	OXI
• ΥΠΟΥ 15 " 2	αΥΑ~Ο~Υ·%ΕΟΥΕΥΑΟΑΥΕΙΟΟ α.α.δ. ΥΥΟΥΙ<ΙΕ ι.Φ.	125	141	14	OXI
• ΥΠΟΥ 17	ΥΥΟΥΙ<ΙΕ ι.Φ. Α·Υ.8 Ι·Ε ΑΥΙ.~<Ι~ΥΕ~	136	142	2	OXI
• ΥΠΟΥ 24 " 1 Ι·ΑΥΙ.~<Ι~ΥΕ	ΥΥΟΥ·Υ· ΥΟ~ ΑΑΥΕ,ΖΥΙΟΥΟ~ ΔΥΟΑΟΙΟΑ>· ι.Φ.	74	181	25	OXI
• ΥΠΟΥ 29 " 2	≠ΕΙΟΟΙΕΙΖ ΔΥΙΖΥ~Ο Ι·Ε μΟ~ΥΑ~ΥΟ ΔΥΟΑΟΙΟΑ>· ι.Φ.	123	148	9	OXI
• ΥΠΟΥ 86	α~ΙΦΟΕ ΑΑΟ~ΥΑΟΟΔΥΟΑ>· ι.Φ. ΑΕ· Α·Υ.4	119	155	6	OXI
• ΥΠΟΥ 88 " 2	• ΑΟ%Ο~σ%ΕΙ·ΥΥΕΙΟΟ ΙΑΕΥΟ~ΥΑΟΟ ΔΥΟΑΟΙΟΑ>· ι.Φ.	112	158	10	OXI
• ΥΠΟΥ 90 " 1	• ΟΟΥ·ΥΟ ΦΕΙ·ΥΥΕΙΦι Υ~Ι,ΟΦΥΕΟ ΥΥΟΥΙ<ΙΕ ι.Φ.	115	155	10	OXI

[illegible]

(D. Ú^ùfiîôïï. ôôôî\·ùùèî<~ „ëëêêôúú·~ Àè. î¿. î Â %ë¿ù· íë ¢ô~ó ~~ Áí<~:

ΕΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης) : Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, επίσης, θα καταχωρισθούν στα Πρακτικά και τα ψηφοδέλτια του κάθε συναδέλφου.

(Τα ψηφοδέλτια των ψηφισάντων Βουλευτών έχουν ως εξής:

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης) : Συνεπώς η Ζ' Αναθεωρητική Βουλή αποφάσισε, με την απαιτούμενη, από το άρθρο 110 παράγραφοι 3 και 4 του Συντάγματος, πλειοψηφία την ψήφιση και θέση σε ισχύ των παρακάτω διατάξεων του Συντάγματος, όπως διαμορφώθηκαν κατά τη συζήτηση στη Βουλή και

τη δημοσίευση και θέση σε ισχύ αυτών, όπως προβλέπει, με το επίσης ψηφισθέν ψήφισμά της.

Οι ψηφισθείσες αναθεωρητέες διατάξεις του Συντάγματος, όπως διαμορφώθηκαν ή τροποποιήθηκαν, καθώς και οι αντίστοιχες ερμηνευτικές δηλώσεις, έχουν ως εξής:

«ΨΗΦΙΣΜΑ

Ψήφιση, δημοσίευση και θέση σε ισχύ των αναθεωρημένων διατάξεων του Συντάγματος

Η Ζ' ΑΝΑΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Έχοντας υπόψη:

1. το άρθρο 110 του Συντάγματος και 119 του Κανονισμού της Βουλής,
2. την από 4 Ιουνίου 1997 πρόταση 96 Βουλευτών του Πανελληνίου Σοσιαλιστικού Κινήματος προς τη Βουλή των Ελλήνων για την αναθεώρηση ορισμένων διατάξεων του Συντάγματος,
3. την από 5 Ιουνίου 1997 πρόταση του Προέδρου και 98 Βουλευτών της Νέας Δημοκρατίας για την αναθεώρηση ορισμένων διατάξεων του Συντάγματος,
4. τις από 10 Νοεμβρίου 1997, 13 Νοεμβρίου 1997, 11 Δεκεμβρίου 1997 και 12 Φεβρουαρίου 1998 συμπληρωματικές και κατά το Σύνταγμα υποβληθείσες προτάσεις Βουλευτών για την αναθεώρηση ορισμένων διατάξεων του Συντάγματος,
5. την υπ' αριθμ. 3241/2414/11 Ιουνίου 1997 απόφαση του Προέδρου της Βουλής περί συστάσεως Επιτροπής Αναθεώρησης του Συντάγματος,
6. την από 30 Μαρτίου 1998 έκθεση της Επιτροπής Αναθεώρησης του Συντάγματος προς τη Βουλή των Ελλήνων,
7. την από 20 Μαΐου και 24 Ιουνίου 1998 απόφαση της Βουλής των Ελλήνων για την αναθεώρηση διατάξεων του Συντάγματος,
8. την υπ' αριθμ. 2676/1987/30.5.2000 απόφαση του Προέδρου της Βουλής περί συστάσεως Επιτροπής Αναθεώρησης του Συντάγματος,
9. την από 23 Οκτωβρίου 2000 έκθεση της Επιτροπής Αναθεώρησης του Συντάγματος προς τη Βουλή των Ελλήνων,
10. το Β' Ψήφισμα της 6ης Μαρτίου 1986 της ΣΤ' Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων «μεταφορά του κειμένου του Συντάγματος στη δημοτική γλώσσα», το οποίο δημοσιεύθηκε στο Φ.Ε.Κ. 24 Αε/14.3.1986,

ψ η φ ί ζ ε ι

A. Οι διατάξεις που αναθεωρούνται έχουν ως εξής:

Άρθρο 4

Υπό το άρθρο 4 προστίθεται ερμηνευτική δήλωση ως εξής:

«Ερμηνευτική δήλωση:

Η διάταξη της παραγράφου 6 δεν αποκλείει να προβλέπεται με νόμο η υποχρεωτική προσφορά άλλων υπηρεσιών, εντός ή εκτός των ενόπλων δυνάμεων (εναλλακτική θητεία), από όσους έχουν τεκμηριωμένη αντίρρηση συνείδησης για την εκτέλεση ένοπλης ή γενικά στρατιωτικής υπηρεσίας.»

Άρθρο 5

Η παράγραφος 4 του άρθρου 5 αντικαθίσταται ως εξής:

«4. Απαγορεύονται ατομικά διοικητικά μέτρα που περιορίζουν σε οποιονδήποτε Έλληνα την ελεύθερη κίνηση ή εγκατάσταση στη Χώρα, καθώς και την ελεύθερη έξοδο και είσοδο σ' αυτήν. Τέτοιου περιεχομένου περιοριστικά μέτρα είναι δυνατόν να επιβληθούν μόνο ως παρεπόμενη ποινή με απόφαση ποινικού δικαστηρίου, σε εξαιρετικές περιπτώσεις ανάγκης και μόνο για την

πρόληψη αξιόποινων πράξεων, όπως νόμος ορίζει.»

[Η ερμηνευτική δήλωση υπό το άρθρο 5 παραμένει σε ισχύ]

Άρθρο 5Α

Προστίθεται άρθρο 5 Α ως εξής:

« Άρθρο 5Α

1. Καθένας έχει δικαίωμα στην πληροφόρηση, όπως νόμος ορίζει. Περιορισμοί στο δικαίωμα αυτό είναι δυνατόν να επιβληθούν με νόμο μόνο εφόσον είναι απολύτως αναγκαίοι και δικαιολογούνται για λόγους εθνικής ασφάλειας, καταπολέμησης του εγκλήματος ή προστασίας δικαιωμάτων και συμφερόντων τρίτων.

2. Καθένας έχει δικαίωμα συμμετοχής στην Κοινωνία της Πληροφορίας. Η διευκόλυνση της πρόσβασης στις πληροφορίες που διακινούνται ηλεκτρονικά, καθώς και της παραγωγής, ανταλλαγής και διάδοσής τους αποτελεί υποχρέωση του Κράτους, τηρουμένων πάντοτε των εγγυήσεων των άρθρων 9, 9Α και 19.»

Άρθρο 5 Γ

Προστίθεται άρθρο 5 Γ, το οποίο συστηματικά θα τεθεί ως παράγραφος 5 στο άρθρο 5:

«Άρθρο 5Γ

Καθένας έχει δικαίωμα στην προστασία της υγείας και της γενετικής του ταυτότητας. Νόμος ορίζει τα σχετικά με την προστασία κάθε προσώπου έναντι των βιοϊατρικών παρεμβάσεων.»

Άρθρο 6

Στην παράγραφο 4 του άρθρου 6 προστίθεται εδάφιο ως εξής:

«Απαγορεύεται η υπέρβαση των ανώτατων ορίων της προφυλάκισης με τη διαδοχική επιβολή του μέτρου αυτού για επί μέρους πράξεις της ίδιας υπόθεσης.»

Άρθρο 7

Η παράγραφος 3 του άρθρου 7 αντικαθίσταται ως εξής:

«3. Η γενική δήμευση απαγορεύεται. Θανατική ποινή δεν επιβάλλεται, εκτός από τις περιπτώσεις που προβλέπονται στο νόμο για κακουργήματα τα οποία τελούνται σε καιρό πολέμου και σχετίζονται με αυτόν.»

Άρθρο 9 Α

Προστίθεται άρθρο 9 Α ως εξής:

«Άρθρο 9Α

Καθένας έχει δικαίωμα προστασίας από τη συλλογή, επεξεργασία και χρήση, ιδίως με ηλεκτρονικά μέσα, των προσωπικών του δεδομένων, όπως νόμος ορίζει. Η προστασία των προσωπικών δεδομένων διασφαλίζεται από ανεξάρτητη αρχή, που συγκροτείται και λειτουργεί, όπως νόμος ορίζει.»

Άρθρο 10

Η παράγραφος 3 του άρθρου 10 αντικαθίσταται ως εξής:

«3. Η αρμόδια υπηρεσία ή αρχή υποχρεούται να απαντά στα αιτήματα για παροχή πληροφοριών και χορήγηση εγγράφων, ιδίως πιστοποιητικών, δικαιολογητικών και βεβαιώσεων μέσα σε ορισμένη προθεσμία, όχι μεγαλύτερη των 60 ημερών, όπως νόμος ορίζει. Σε περίπτωση παράδοσης άπρακτης της προθεσμίας αυτής ή παράνομης άρνησης, πέραν των άλλων τυχόν κυρώσεων και έννομων συνεπειών, καταβάλλεται και ειδική χρηματική ικανοποίηση στον αιτούντα, όπως νόμος ορίζει.»

Άρθρο 12

Η παράγραφος 4 του άρθρου 12 καταργείται και οι παράγραφοι 5 και 6 αναριθμούνται σε 4 και 5 αντιστοίχως.

Άρθρο 14

Οι παράγραφοι 5, 7 και 9 του άρθρου 14 αντικαθίστανται ως εξής:

«5. Καθένας ο οποίος θίγεται από ανακριβές δημοσίευμα ή εκπομπή έχει δικαίωμα απάντησης, το δε μέσο ενημέρωσης έχει αντιστοίχως υποχρέωση πλήρους και άμεσης επανόρθωσης. Καθένας ο οποίος θίγεται από υβριστικό ή δυσφημιστικό

δημοσίευμα ή εκπομπή έχει, επίσης, δικαίωμα απάντησης, το δε μέσο ενημέρωσης έχει αντιστοίχως υποχρέωση άμεσης δημοσίευσης ή μετάδοσης της απάντησης. Νόμος ορίζει τον τρόπο με τον οποίο ασκείται το δικαίωμα απάντησης και διασφαλίζεται η πλήρης και άμεση επανόρθωση ή η δημοσίευση και μετάδοση της απάντησης.»

«7. Νόμος ορίζει τα σχετικά με την αστική και ποινική ευθύνη του τύπου και των άλλων μέσων ενημέρωσης και με την ταχεία εκδίκαση των σχετικών υποθέσεων.»

«9. Το ιδιοκτησιακό καθεστώς, η οικονομική κατάσταση και τα μέσα χρηματοδότησης των μέσων ενημέρωσης πρέπει να γίνονται γνωστά, όπως νόμος ορίζει. Νόμος προβλέπει τα μέτρα και τους περιορισμούς που είναι αναγκαίοι για την πλήρη διασφάλιση της διαφάνειας και της πολυφωνίας στην ενημέρωση. Απαγορεύεται η συγκέντρωση του ελέγχου περισσότερων μέσων ενημέρωσης της αυτής ή άλλης μορφής. Απαγορεύεται ειδικότερα η συγκέντρωση περισσότερων του ενός ηλεκτρονικών μέσων ενημέρωσης της αυτής μορφής, όπως νόμος ορίζει. Η ιδιότητα του ιδιοκτήτη, του εταίρου, του βασικού μετόχου ή του διευθυντικού στελέχους επιχείρησης μέσων ενημέρωσης είναι ασυμβίβαστη με την ιδιότητα του ιδιοκτήτη, του εταίρου, του βασικού μετόχου ή του διευθυντικού στελέχους επιχείρησης που αναλαμβάνει έναντι του Δημοσίου ή νομικού προσώπου του ευρύτερου δημόσιου τομέα την εκτέλεση έργων ή προμηθειών ή την παροχή υπηρεσιών. Η απαγόρευση του προηγούμενου εδαφίου καταλαμβάνει και κάθε είδους παρένθετα πρόσωπα, όπως συζύγους, συγγενείς, οικονομικά εξαρτημένα άτομα ή εταιρείες. Νόμος ορίζει τις ειδικότερες ρυθμίσεις, τις κυρώσεις που μπορεί να φθάνουν μέχρι την ανάκληση της άδειας ραδιοφωνικού ή τηλεοπτικού σταθμού και μέχρι την απαγόρευση σύναψης ή την ακύρωση της σχετικής σύμβασης, καθώς και τους τρόπους ελέγχου και τις εγγυήσεις αποτροπής των καταστρατηγήσεων των προηγούμενων εδαφίων.»

Άρθρο 15

Η παράγραφος 2 του άρθρου 15 αντικαθίσταται ως εξής:

«2. Η ραδιοφωνία και η τηλεόραση υπάγονται στον άμεσο έλεγχο του Κράτους. Ο έλεγχος και η επιβολή των διοικητικών κυρώσεων υπάγονται στην αποκλειστική αρμοδιότητα του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης που είναι ανεξάρτητη αρχή, όπως νόμος ορίζει. Ο άμεσος έλεγχος του Κράτους, που λαμβάνει ως τη μορφή του καθεστώτος της προηγούμενης άδειας, έχει ως σκοπό την αντικειμενική και με ίσους όρους μετάδοση πληροφοριών και ειδήσεων, καθώς και προϊόντων του λόγου και της τέχνης, την εξασφάλιση της ποιοτικής στάθμης των προγραμμάτων που επιβάλλει η κοινωνική αποστολή της ραδιοφωνίας και της τηλεόρασης και η πολιτιστική ανάπτυξη της Χώρας, καθώς και το σεβασμό της αξίας του ανθρώπου και την προστασία της παιδικής ηλικίας και της νεότητας.

Νόμος ορίζει τα σχετικά με την υποχρεωτική και δωρεάν μετάδοση των εργασιών της Βουλής και των επιτροπών της, καθώς και προεκλογικών μηνυμάτων των κομμάτων από τα ραδιοτηλεοπτικά μέσα.»

Άρθρο 17

α. Στην παράγραφο 2 του άρθρου 17 προστίθενται εδάφια ως εξής:

«Αν η συζήτηση για τον οριστικό προσδιορισμό της αποζημίωσης διεξαχθεί μετά την παρέλευση έτους από τη συζήτηση για τον προσωρινό προσδιορισμό, τότε για τον προσδιορισμό της

αποζημίωσης λαμβάνεται υπόψη η αξία κατά το χρόνο της συζήτησης για τον οριστικό προσδιορισμό. Στην απόφαση κήρυξης πρέπει να δικαιολογείται ειδικά η δυνατότητα κάλυψης της δαπάνης αποζημίωσης. Η αποζημίωση, εφόσον συναινεί ο δικαιούχος, μπορεί να καταβάλλεται και σε είδος ιδίως με τη μορφή της παραχώρησης της κυριότητας άλλου ακινήτου ή της παραχώρησης δικαιωμάτων επί άλλου ακινήτου.»

β. Το πρώτο εδάφιο της παραγράφου 4 του άρθρου 17 αντικαθίσταται ως εξής:

«Η αποζημίωση ορίζεται από τα αρμόδια δικαστήρια. Μπορεί να οριστεί και προσωρινά δικαστικώς, ύστερα από ακρόαση ή πρόσκληση του δικαιούχου, που μπορεί να υποχρεωθεί κατά την κρίση του δικαστηρίου να παράσχει για την είσπραξή της ανάλογη εγγύηση, σύμφωνα με τον τρόπο που ορίζει ο νόμος. Νόμος μπορεί να προβλέπει την εγκαθίδρυση ενιαίας δικαιοδοσίας, κατά παρέκκλιση από το άρθρο 94, για όλες τις διαφορές και υποθέσεις που σχετίζονται με απαλλοτρίωση, καθώς και την κατά προτεραιότητα διεξαγωγή των σχετικών δικών. Με τον ίδιο νόμο μπορεί να ρυθμίζεται ο τρόπος με τον οποίο συνεχίζονται εκκρεμείς δίκες.»

γ. Μετά το δεύτερο εδάφιο της παραγράφου 4 του άρθρου 17 προστίθεται εδάφιο ως εξής:

«Προκειμένου να εκτελεστούν έργα γενικότερης σημασίας για την οικονομία της Χώρας είναι δυνατόν, με ειδική απόφαση του δικαστηρίου που είναι αρμόδιο για τον οριστικό ή προσωρινό προσδιορισμό της αποζημίωσης, να επιτρέπεται η πραγματοποίηση εργασιών και πριν από τον προσδιορισμό και την καταβολή της αποζημίωσης, υπό τον όρο της καταβολής εύλογου τμήματος της αποζημίωσης και της παροχής πλήρους εγγύησης υπέρ του δικαιούχου της αποζημίωσης, όπως νόμος ορίζει. Η δεύτερη πρόταση του πρώτου εδαφίου εφαρμόζεται αναλόγως και στις περιπτώσεις αυτές.»

δ. Προστίθεται ως μεταβατική διάταξη εδάφιο, το οποίο συστηματικά θα τεθεί ως παράγραφος 7 στο άρθρο 117, ως εξής:

«Η ισχύς της αναθεωρημένης διάταξης του πρώτου εδαφίου της παραγράφου 4 του άρθρου 17 αρχίζει με τη θέση σε ισχύ του σχετικού εκτελεστικού νόμου και πάντως από 1.1.2002.»

Άρθρο 19

Το ισχύον άρθρο μετατρέπεται σε παράγραφο 1 και προστίθενται παράγραφοι 2 και 3 ως εξής:

«2. Νόμος ορίζει τα σχετικά με τη συγκρότηση, τη λειτουργία και τις αρμοδιότητες ανεξάρτητης αρχής που διασφαλίζει το απόρρητο της παραγράφου 1.»

«3. Απαγορεύεται η χρήση αποδεικτικών μέσων που έχουν αποκτηθεί κατά παράβαση του άρθρου αυτού και των άρθρων 9 και 9 Α.»

Άρθρο 21

Στο άρθρο 21 προστίθεται παράγραφος 5, το δεύτερο εδάφιο της οποίας θα τεθεί συστηματικά ως παράγραφος 6, ως εξής:

«5. Ο σχεδιασμός και η εφαρμογή δημογραφικής πολιτικής, καθώς και η λήψη όλων των αναγκαίων μέτρων αποτελεί υποχρέωση του Κράτους.

Τα άτομα με αναπηρίες έχουν δικαίωμα να απολαμβάνουν μέτρων που εξασφαλίζουν την αυτονομία, την επαγγελματική ένταξη και τη συμμετοχή τους στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της Χώρας.»

Άρθρο 22

Μετά την παράγραφο 2 του άρθρου 22 προστίθεται παράγραφος 3 και οι παράγραφοι 3 και 4 αναριθμούνται σε 4 και 5 αντιστοίχως:

«3. Νόμος ορίζει τα σχετικά με τη σύναψη συλλογικών συμβάσεων εργασίας από τους δημόσιους υπαλλήλους και τους υπαλλήλους οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης ή άλλων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου.»

Άρθρο 24

α. Η παράγραφος 1 του άρθρου 24 αντικαθίσταται ως εξής:

«1. Η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του Κράτους και δικαίωμα του καθενός. Για τη διαφύλαξή του το Κράτος έχει υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα στο πλαίσιο της αρχής της αειφορίας. Νόμος ορίζει τα σχετικά με την προστασία των δασών και των δασικών εκτάσεων. Η σύνταξη δασολογίου συνιστά υποχρέωση του Κράτους. Απαγορεύεται η μεταβολή του προορισμού των δασών και των δασικών εκτάσεων, εκτός αν προέχει για την Εθνική Οικονομία η αγροτική εκμετάλλευση ή άλλη τους χρήση, που την επιβάλλει το δημόσιο συμφέρον.»

β. Στην παράγραφο 2 του άρθρου 24 προστίθεται εδάφιο ως εξής:

«Οι σχετικές τεχνικές επιλογές και σταθμίσεις γίνονται κατά τους κανόνες της επιστήμης. Η σύνταξη εθνικού κτηματολογίου συνιστά υποχρέωση του Κράτους.»

γ. Υπό το άρθρο 24 προστίθεται ερμηνευτική δήλωση ως εξής:

«Ερμηνευτική δήλωση:

Ως δάσος ή δασικό οικοσύστημα νοείται το οργανικό σύνολο άγριων φυτών με ξυλώδη κορμό πάνω στην αναγκαία επιφάνεια του εδάφους, τα οποία, μαζί με την εκεί συνυπάρχουσα χλωρίδα και πανίδα, αποτελούν μέσω της αμοιβαίας αλληλεξάρτησης και αλληλοεπίδρασής τους, ιδιαίτερη βιοκοινότητα (δασοβιοκοινότητα) και ιδιαίτερο φυσικό περιβάλλον (δασογενές). Δασική έκταση υπάρχει όταν στο παραπάνω σύνολο η άγρια ξυλώδης βλάστηση, υψηλή ή θαμνώδης, είναι αραιά.»

Άρθρο 25

Η παράγραφος 1 του άρθρου 25 αντικαθίσταται ως εξής:

«1. Τα δικαιώματα του ανθρώπου ως ατόμου και ως μέλους του κοινωνικού συνόλου και η αρχή του κοινωνικού κράτους δικαίου τελούν υπό την εγγύηση του Κράτους. Όλα τα κρατικά όργανα υποχρεούνται να διασφαλίζουν την ανεμπόδιστη και αποτελεσματική άσκησή τους. Τα δικαιώματα αυτά ισχύουν και στις σχέσεις μεταξύ ιδιωτών στις οποίες προσιδιάζουν. Οι κάθε είδους περιορισμοί που μπορούν κατά το Σύνταγμα να επιβληθούν στα δικαιώματα αυτά πρέπει να προβλέπονται είτε απευθείας από το Σύνταγμα είτε από το νόμο, εφόσον υπάρχει επιφύλαξη υπέρ αυτού και να σέβονται την αρχή της αναλογικότητας.»

Άρθρο 28

παρ. 2 και 3

Προστίθεται ερμηνευτική δήλωση υπό τις παραγράφους 2 και 3 ως εξής:

«Ερμηνευτική δήλωση:

Το άρθρο 28 αποτελεί θεμέλιο για τη συμμετοχή της Χώρας

στις διαδικασίες της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.»

Άρθρο 29

Οι παράγραφοι 2 και 3 του άρθρου 29 αντικαθίστανται ως εξής:

«2. Τα κόμματα έχουν δικαίωμα στην οικονομική τους ενίσχυση από το Κράτος για τις εκλογικές και λειτουργικές τους δαπάνες, όπως νόμος ορίζει. Νόμος ορίζει τις εγγυήσεις διαφάνειας ως προς τις εκλογικές δαπάνες και γενικά την οικονομική διαχείριση των κομμάτων, των βουλευτών, των υποψηφίων βουλευτών και των υποψηφίων στην τοπική αυτοδιοίκηση όλων των βαθμών. Με νόμο επιβάλλεται ανώτατο όριο εκλογικών δαπανών, μπορεί να απαγορεύονται ορισμένες μορφές προεκλογικής προβολής και καθορίζονται οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες η παράβαση των σχετικών διατάξεων συνιστά λόγο έκπτωσης από το βουλευτικό αξίωμα με πρωτοβουλία του ειδικού οργάνου του επόμενου εδαφίου. Ο έλεγχος των εκλογικών δαπανών των κομμάτων και των υποψηφίων βουλευτών διενεργείται από ειδικό όργανο που συγκροτείται και με τη συμμετοχή ανώτατων δικαστικών λειτουργών, όπως νόμος ορίζει. Με νόμο μπορούν να επεκταθούν οι ρυθμίσεις αυτές και στους υποψηφίους για άλλες αιρετές θέσεις.

3. Απαγορεύονται απολύτως οι οποιασδήποτε μορφής εκδηλώσεις υπέρ ή κατά πολιτικού κόμματος στους δικαστικούς λειτουργούς και σε όσους υπηρετούν στις ένοπλες δυνάμεις και στα σώματα ασφαλείας. Απαγορεύονται απολύτως οι οποιασδήποτε μορφής εκδηλώσεις υπέρ ή κατά πολιτικού κόμματος, κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, στους υπαλλήλους του Δημοσίου, οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, άλλων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου ή δημόσιων επιχειρήσεων ή επιχειρήσεων οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης ή επιχειρήσεων η διοίκηση των οποίων ορίζεται άμεσα ή έμμεσα από το Δημόσιο με διοικητική πράξη ή ως μέτοχο.»

Άρθρο 31

Το άρθρο 31 αντικαθίσταται ως εξής:

«Άρθρο 31

Πρόεδρος της Δημοκρατίας μπορεί να εκλεγεί όποιος είναι Έλληνας πολίτης πριν από πέντε τουλάχιστον έτη, έχει από πατέρα ή μητέρα ελληνική καταγωγή, έχει συμπληρώσει το τσσαρακοστό έτος της ηλικίας του και έχει τη νόμιμη ικανότητα του εκλέγειν.»

Άρθρο 38

Η παράγραφος 2 του άρθρου 38 αντικαθίσταται ως εξής :

«2. Αν ο Πρωθυπουργός παραιτηθεί, εκλείψει ή αδυνατεί για λόγους υγείας να ασκήσει τα καθήκοντά του, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας διορίζει Πρωθυπουργό αυτόν που προτείνει η κοινοβουλευτική ομάδα του κόμματος στο οποίο ανήκει ο απερχόμενος Πρωθυπουργός, εφόσον αυτό διαθέτει στη Βουλή την απόλυτη πλειοψηφία των εδρών. Η πρόταση γίνεται το αργότερο σε τρεις ημέρες από την παραίτηση ή την έκλειψη του Πρωθυπουργού ή από τη διαπίστωση της αδυναμίας του να ασκήσει τα καθήκοντά του. Αν κανένα κόμμα δεν διαθέτει στη Βουλή την απόλυτη πλειοψηφία των εδρών, εφαρμόζεται αναλογικά η παράγραφος 4 και στη συνέχεια το δεύτερο εδάφιο της παραγράφου 2 και η παράγραφος 3 του προηγούμενου άρθρου.

Η αδυναμία του Πρωθυπουργού να ασκήσει τα καθήκοντά του για λόγους υγείας διαπιστώνεται από τη Βουλή με ειδική

απόφασή της που λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία του όλου αριθμού των βουλευτών, ύστερα από πρόταση της κοινοβουλευτικής ομάδας του κόμματος στο οποίο ανήκει ο Πρωθυπουργός, εφόσον αυτό διαθέτει στη Βουλή την απόλυτη πλειοψηφία των εδρών. Σε κάθε άλλη περίπτωση η πρόταση υποβάλλεται από τα δύο πέμπτα τουλάχιστον του όλου αριθμού των βουλευτών.

Εωσότου διοριστεί ο νέος Πρωθυπουργός τα καθήκοντα του Πρωθυπουργού ασκεί ο πρώτος κατά σειρά Αντιπρόεδρος και εφόσον δεν έχουν διοριστεί Αντιπρόεδροι ο πρώτος κατά σειρά Υπουργός .»

Άρθρο 51

Οι παράγραφοι 4 και 5 του άρθρου 51 αντικαθίστανται ως εξής:

«4. Οι βουλευτικές εκλογές διενεργούνται ταυτόχρονα σε ολόκληρη την Επικράτεια. Νόμος που ψηφίζεται με την πλειοψηφία των δύο τρίτων του όλου αριθμού των βουλευτών μπορεί να ορίζει τα σχετικά με την άσκηση του εκλογικού δικαιώματος από τους εκλογείς που βρίσκονται έξω από την Επικράτεια. Ως προς τους εκλογείς αυτούς η αρχή της ταυτόχρονης διενέργειας των εκλογών δεν κωλύει την άσκηση του εκλογικού τους δικαιώματος με επιστολική ψήφο ή άλλο πρόσφορο μέσο, εφόσον η καταμέτρηση και η ανακοίνωση των αποτελεσμάτων διενεργείται όποτε αυτό γίνεται και σε ολόκληρη την Επικράτεια.»

«5. Η άσκηση του εκλογικού δικαιώματος είναι υποχρεωτική.»

Άρθρο 54

Οι παράγραφοι 1 και 2 του άρθρου 54 αντικαθίστανται ως εξής:

«1. Το εκλογικό σύστημα και οι εκλογικές περιφέρειες ορίζονται με νόμο που ισχύει από τις μεθεπόμενες εκλογές, εκτός και αν προβλέπεται η ισχύς του άμεσα από τις επόμενες εκλογές με ρητή διάταξη που ψηφίζεται με την πλειοψηφία των δύο τρίτων του όλου αριθμού των βουλευτών.»

«2. Ο αριθμός των βουλευτών κάθε εκλογικής περιφέρειας ορίζεται με προεδρικό διάταγμα, με βάση το νόμιμο πληθυσμό της περιφέρειας που προκύπτει, σύμφωνα με την τελευταία απογραφή, από τους εγγεγραμμένους στα οικεία δημοτολόγια, όπως νόμος ορίζει. Τα αποτελέσματα της απογραφής θεωρείται ότι έχουν δημοσιευθεί με βάση τα στοιχεία της αρμόδιας υπηρεσίας μετά την πάροδο ενός έτους από την τελευταία ημέρα διεξαγωγής της.»

Άρθρο 56

Οι παράγραφοι 1 και 3 του άρθρου 56 αντικαθίστανται ως εξής:

«1. Έμμισθοι δημόσιοι λειτουργοί και υπάλληλοι, άλλοι υπάλληλοι του Δημοσίου, υπηρετούντες στις ένοπλες δυνάμεις και στα σώματα ασφαλείας, υπάλληλοι οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης ή άλλων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, αιρετά μονοπρόσωπα όργανα των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, διοικητές, υποδιοικητές ή πρόεδροι διοικητικών συμβουλίων ή διευθύνοντες ή εντεταλμένοι σύμβουλοι νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου ή κρατικών νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου ή δημόσιων επιχειρήσεων ή επιχειρήσεων τη διοίκηση των οποίων ορίζει άμεσα ή έμμεσα το Δημόσιο με διοικητική πράξη ή ως μέτοχος ή επιχειρήσεων των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης δεν μπορούν να ανακηρυχθούν υποψήφιοι ούτε

να εκλεγούν βουλευτές, αν δεν παραιτηθούν πριν από την ανακήρυξή τους ως υποψηφίων. Η παραίτηση συντελείται με μόνη τη γραπτή υποβολή της. Αποκλείεται η επάνοδος στην ενεργό υπηρεσία των στρατιωτικών που παραιτούνται. Τα ανώτερα αιρετά μονοπρόσωπα όργανα των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης δεύτερου βαθμού δεν μπορούν να ανακηρυχθούν υποψήφιοι ούτε να εκλεγούν βουλευτές κατά τη διάρκεια της θητείας για την οποία εξελέγησαν, ακόμη και αν παραιτηθούν. »

«3. Δεν μπορούν να ανακηρυχθούν υποψήφιοι, ούτε να εκλεγούν βουλευτές σε όποια εκλογική περιφέρεια υπηρέτησαν ή σε όποια εκλογική περιφέρεια εκτεινόταν η τοπική αρμοδιότητά τους μέσα στους τελευταίους δεκαοκτώ μήνες της τετραετούς βουλευτικής περιόδου:

α) Οι διοικητές, υποδιοικητές, πρόεδροι διοικητικών συμβουλίων, διευθύνοντες και εντεταλμένοι σύμβουλοι των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, πλην των σωματειακών, των κρατικών νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου και των δημόσιων επιχειρήσεων ή άλλων επιχειρήσεων τη διοίκηση των οποίων ορίζει άμεσα ή έμμεσα το Δημόσιο με διοικητική πράξη ή ως μέτοχος.

β) Τα μέλη των ανεξάρτητων αρχών που συγκροτούνται και λειτουργούν κατά το άρθρο 101Α', καθώς και των αρχών που χαρακτηρίζονται με νόμο ως ανεξάρτητες ή ρυθμιστικές.

γ) Οι ανώτεροι και ανώτατοι αξιωματικοί των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας.

δ) Οι έμμισθοι υπάλληλοι του Δημοσίου, των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και των επιχειρήσεών τους, καθώς και των νομικών προσώπων και επιχειρήσεων της περίπτωσης α' που κατείχαν θέση προϊσταμένου οργανικής μονάδας επιπέδου διεύθυνσης ή άλλη αντίστοιχη, όπως ειδικότερα νόμος ορίζει. Υπάλληλοι που αναφέρονται στο προηγούμενο εδάφιο και είχαν ευρύτερη τοπική αρμοδιότητα υπάγονται στους περιορισμούς της παραγράφου αυτής ως προς εκλογικές περιφέρειες άλλες από αυτήν της έδρας τους, μόνο εφόσον κατείχαν θέση προϊσταμένου οργανικής μονάδας επιπέδου γενικής διεύθυνσης ή άλλη αντίστοιχη, όπως ειδικότερα νόμος ορίζει.

ε) Οι γενικοί ή ειδικοί γραμματείς υπουργείων ή αυτοτελών γενικών γραμματειών ή περιφερειών και όσοι ο νόμος εξομοιώνει με αυτούς.

Δεν υπάγονται στους περιορισμούς της παραγράφου αυτής οι υποψήφιοι βουλευτές Επικρατείας.»

Άρθρο 57

α. Οι παράγραφοι 1, 2 και 3 του άρθρου 57 αντικαθίστανται ως εξής:

«1. Τα καθήκοντα του βουλευτή είναι ασυμβίβαστα με τα έργα ή την ιδιότητα του ιδιοκτήτη ή εταίρου ή μετόχου ή διοικητή ή διαχειριστή ή μέλους του διοικητικού συμβουλίου ή γενικού διευθυντή ή των αναπληρωτών τους επιχείρησης, η οποία:

α) Αναλαμβάνει έργα ή μελέτες ή προμήθειες του Δημοσίου ή παροχή υπηρεσιών προς το Δημόσιο ή συνάπτει με το Δημόσιο συναφείς συμβάσεις αναπτυξιακού ή επενδυτικού χαρακτήρα.

β) Απολαμβάνει ειδικών προνομίων.

γ) Κατέχει ή διαχειρίζεται ραδιοφωνικό ή τηλεοπτικό σταθμό ή εκδίδει εφημερίδα πανελληνίας κυκλοφορίας.

δ) Ασκεί κατά παραχώρηση δημόσια υπηρεσία ή δημόσια επιχείρηση ή επιχείρηση κοινής ωφέλειας.

ε) Μισθώνει για εμπορικούς λόγους ακίνητα του Δημοσίου.

Για την εφαρμογή της παραγράφου αυτής με το Δημόσιο εξομοιώνονται οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης, τα άλλα

νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, τα κρατικά νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου, οι δημόσιες επιχειρήσεις, οι επιχειρήσεις των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και οι άλλες επιχειρήσεις τη διοίκηση των οποίων ορίζει άμεσα ή έμμεσα το Δημόσιο με διοικητική πράξη ή ως μέτοχος. Μέτοχος επιχείρησης που εμπίπτει στους περιορισμούς της παραγράφου αυτής είναι όποιος κατέχει ποσοστό του μετοχικού κεφαλαίου μεγαλύτερο του ένα τοις εκατό.

Τα καθήκοντα του βουλευτή είναι επίσης ασυμβίβαστα με την άσκηση οποιουδήποτε επαγγέλματος. Νόμος ορίζει τις δραστηριότητες που είναι συμβατές με το βουλευτικό αξίωμα, καθώς και τα σχετικά με τα ασφαλιστικά και συνταξιοδοτικά ζητήματα και τον τρόπο επανόδου των βουλευτών στο επάγγελμά τους μετά την απώλεια της βουλευτικής ιδιότητας. Οι δραστηριότητες του προηγούμενου εδαφίου σε καμία περίπτωση δεν μπορούν να περιλαμβάνουν την ιδιότητα του υπαλλήλου ή του νομικού ή άλλου συμβούλου σε επιχειρήσεις των περιπτώσεων α' έως δ' της παραγράφου αυτής.

Η παράβαση των διατάξεων αυτής της παραγράφου συνεπάγεται έκπτωση από το βουλευτικό αξίωμα και ακυρότητα των σχετικών συμβάσεων ή πράξεων, όπως νόμος ορίζει. »

«2. Βουλευτές που υπάγονται στις διατάξεις του πρώτου εδαφίου της προηγούμενης παραγράφου οφείλουν, μέσα σε οκτώ ημέρες αφότου η εκλογή τους γίνει οριστική, να επιλέξουν με δήλωσή τους μεταξύ του βουλευτικού αξιώματος και των παραπάνω έργων ή ιδιοτήτων. Αν παραλειφθεί αυτή η εμπρόθεσμη δήλωση, εκπίπτουν αυτοδικαίως από το αξίωμα του βουλευτή. »

«3. Βουλευτές που αποδέχονται οποιαδήποτε από τις ιδιότητες ή τα έργα που αναφέρονται σε αυτό ή στο προηγούμενο άρθρο και που χαρακτηρίζονται ότι αποτελούν κώλυμα για την υποψηφιότητα βουλευτή ή ότι είναι ασυμβίβαστα με το βουλευτικό αξίωμα, εκπίπτουν από το αξίωμα αυτό, όπως νόμος ορίζει.»

β. Η παράγραφος 4 του άρθρου 57 καταργείται.

γ. Η παράγραφος 5 αναριθμείται σε 4 και αντικαθίσταται ως εξής:

«4. Ειδικός νόμος ορίζει τον τρόπο με τον οποίο συνεχίζονται ή εκχωρούνται ή διαλύονται συμβάσεις που αναφέρονται στην παράγραφο 1 και έχουν αναληφθεί από βουλευτή ή από επιχείρηση στην οποία αυτός μετείχε πριν από την απόκτηση της βουλευτικής ιδιότητας ή με ασυμβίβαστη προς το αξίωμά του ιδιότητα.»

δ. Προστίθεται παράγραφος που συστηματικά θα τεθεί ως παράγραφος 7 στο άρθρο 115 ως εξής:

«Το προβλεπόμενο στο προτελευταίο εδάφιο της παραγράφου 1 του άρθρου 57 επαγγελματικό ασυμβίβαστο των βουλευτών τίθεται σε ισχύ με τη δημοσίευση του προβλεπόμενου στην ίδια διάταξη νόμου και το αργότερο την 1.1.2003.»

Άρθρο 66

Η παράγραφος 3 του άρθρου 66 αντικαθίσταται ως εξής:

«3. Η Βουλή και οι κοινοβουλευτικές επιτροπές μπορούν να ζητήσουν την παρουσία του Υπουργού ή του Υφυπουργού που είναι αρμόδιος για τα θέματα που συζητούν.

Οι κοινοβουλευτικές επιτροπές μπορούν να καλούν οποιοδήποτε πρόσωπο θεωρούν χρήσιμο για το έργο τους, ενημερώνοντας και τον αρμόδιο Υπουργό. Οι κοινοβουλευτικές επιτροπές συνεδριάζουν δημόσια, όπως ορίζεται στον Κανονισμό της Βουλής, μπορούν όμως να διασκεφθούν σε μυστική συνεδρίαση, ύστερα από αίτηση της Κυβέρνησης ή πέντε βουλευτών, αν το αποφασίσει η πλειοψηφία σε μυστική συνεδρίαση. Η κοινοβουλευτική επιτροπή αποφασίζει κατόπιν, αν πρέπει να επαναδιε-

ξαχθεί η συζήτηση για το ίδιο θέμα σε δημόσια συνεδρίαση.»

Άρθρο 68

Η παράγραφος 1 του άρθρου 68 αντικαθίσταται ως εξής:

«1. Η Βουλή στις αρχές κάθε τακτικής συνόδου συνιστά από τα μέλη της διαρκείς κοινοβουλευτικές επιτροπές για να εξετάζουν και να επεξεργάζονται τα νομοσχέδια και τις προτάσεις νόμων που υποβάλλονται, όπως ορίζει ο Κανονισμός της Βουλής.»

Άρθρο 70

α. Οι παράγραφοι 2, 3, 4, 5 και 6 του άρθρου 70 αντικαθίστανται ως εξής:

«2. Ο Κανονισμός της Βουλής προβλέπει ότι το νομοθετικό έργο που καθορίζεται από αυτόν μπορεί να ασκείται και από τις διαρκείς κοινοβουλευτικές επιτροπές που συγκροτούνται και λειτουργούν κατά τη διάρκεια της συνόδου, όπως ορίζει ο Κανονισμός και με τους περιορισμούς του άρθρου 72.

3. Με τον Κανονισμό της Βουλής ορίζεται επίσης η κατανομή της αρμοδιότητας μεταξύ των διαρκών κοινοβουλευτικών επιτροπών κατά Υπουργεία.

4. Αν δεν ορίζεται διαφορετικά, οι διατάξεις του Συντάγματος που αφορούν τη Βουλή ισχύουν για τη λειτουργία της σε Ολομέλεια και σε Τμήμα κατά το άρθρο 71, καθώς και για τη λειτουργία των κοινοβουλευτικών επιτροπών.

5. Για να λάβουν απόφαση το κατά το άρθρο 71 Τμήμα και οι διαρκείς κοινοβουλευτικές επιτροπές, όταν ασκούν νομοθετικό έργο κατά την παράγραφο 2 του παρόντος άρθρου, απαιτείται πλειοψηφία που δεν μπορεί να είναι μικρότερη από τα δύο πέμπτα του αριθμού των μελών τους.

6. Ο κοινοβουλευτικός έλεγχος ασκείται από τη Βουλή σε Ολομέλεια, όπως ορίζει ο Κανονισμός. Ο Κανονισμός μπορεί να προβλέπει την άσκηση κοινοβουλευτικού ελέγχου και από το κατά το άρθρο 71 Τμήμα, καθώς και από τις διαρκείς κοινοβουλευτικές επιτροπές που συγκροτούνται και λειτουργούν κατά τη διάρκεια της συνόδου.»

β. Στο άρθρο 70 προστίθενται παράγραφοι 7 και 8, ως εξής:

«7. Ο Κανονισμός ορίζει τον τρόπο με τον οποίο μετέχουν στις ψηφοφορίες βουλευτές που βρίσκονται σε αποστολή της Βουλής ή της Κυβέρνησης στο εξωτερικό.

8. Ο Κανονισμός της Βουλής προβλέπει τον τρόπο με τον οποίο η Βουλή ενημερώνεται από την Κυβέρνηση για τα ζητήματα που αποτελούν αντικείμενο κανονιστικής ρύθμισης στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και συζητεί γι' αυτά. »

Άρθρο 72

Το άρθρο 72 αντικαθίσταται ως εξής:

«1. Στην Ολομέλεια της Βουλής συζητούνται και ψηφίζονται ο Κανονισμός της, νομοσχέδια και προτάσεις νόμων για τα θέματα των άρθρων 3, 13, 27, 28 παράγραφοι 2 και 3, 29 παράγραφος 2, 33 παράγραφος 3, 48, 51, 54, 86, νομοσχέδια και προτάσεις εκτελεστικών του Συντάγματος νόμων για την άσκηση και προστασία των ατομικών δικαιωμάτων, νομοσχέδια και προτάσεις νόμων για την αυθεντική ερμηνεία νόμων, καθώς και για κάθε άλλο θέμα που σύμφωνα με ειδική πρόβλεψη του Συντάγματος ανατίθεται στην Ολομέλεια της Βουλής ή για τη ρύθμιση του οποίου απαιτείται ειδική πλειοψηφία.

Στην Ολομέλεια της Βουλής ψηφίζεται επίσης ο προϋπολογισμός και ο απολογισμός του Κράτους και της Βουλής.

2. Η συζήτηση και ψήφιση όλων των άλλων νομοσχεδίων ή

προτάσεων νόμων μπορεί να γίνεται, κατά τη διάρκεια της συνόδου, από την αρμόδια διαρκή κοινοβουλευτική επιτροπή, κατά τους ορισμούς του άρθρου 70. Γίνεται επίσης από το Τμήμα που συγκροτείται και λειτουργεί σύμφωνα με το άρθρο 71 κατά τη διάρκεια της διακοπής των εργασιών της Βουλής, όπως ορίζει ο Κανονισμός.

3. Η διαρκής κοινοβουλευτική επιτροπή που επιλαμβάνεται της ψήφισης νομοσχεδίου ή πρότασης νόμου μπορεί με απόφασή της που λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία των μελών της να παραπέμπει στην Ολομέλεια οποιαδήποτε αμφισβήτηση για την αρμοδιότητά της. Η απόφαση της Ολομέλειας δεσμεύει τις επιτροπές.

Μεταξύ της κατάθεσης νομοσχεδίου ή πρότασης νόμου και της συζήτησής του στη διαρκή κοινοβουλευτική επιτροπή πρέπει να μεσολαβεί τουλάχιστον μία εβδομάδα.

4. Νομοσχέδιο ή πρόταση νόμου που συζητήθηκε και ψηφίστηκε στην αρμόδια διαρκή κοινοβουλευτική επιτροπή εισάγεται στην Ολομέλεια σε μία συνεδρίαση, όπως ορίζει ο Κανονισμός της Βουλής, και συζητείται και ψηφίζεται ενιαία επί της αρχής, επί των άρθρων και στο σύνολο. Νομοσχέδιο ή πρόταση νόμου που έγινε δεκτή στην επιτροπή με πλειοψηφία τουλάχιστον τεσσάρων πέμπτων συζητείται και ψηφίζεται στην Ολομέλεια, όπως ορίζει ο Κανονισμός.»

Άρθρο 74

Η παράγραφος 5 του άρθρου 74 αντικαθίσταται ως εξής:

«5. Τα προβλεπόμενα στην παράγραφο 1 ισχύουν και για τα νομοσχέδια ή τις προτάσεις νόμων που εισάγονται για συζήτηση και ψήφιση στην αρμόδια διαρκή κοινοβουλευτική επιτροπή, όπως ορίζει ο Κανονισμός της Βουλής.

Νομοσχέδιο ή πρόταση νόμου που περιέχει διατάξεις άσχετες με το κύριο αντικείμενό τους δεν εισάγεται για συζήτηση.

Προσθήκη ή τροπολογία άσχετη με το κύριο αντικείμενο του νομοσχεδίου ή της πρότασης νόμου δεν εισάγεται για συζήτηση.

Προσθήκες ή τροπολογίες Υπουργών συζητούνται μόνο αν έχουν υποβληθεί τρεις τουλάχιστον ημέρες πριν από την έναρξη της συζήτησης στην Ολομέλεια, στο κατά το άρθρο 71 Τμήμα ή στην αρμόδια διαρκή κοινοβουλευτική επιτροπή, όπως ορίζει ο Κανονισμός.

Τα οριζόμενα στα προηγούμενα δύο εδάφια ισχύουν και για τις προσθήκες ή τροπολογίες βουλευτών.

Σε περίπτωση αμφισβήτησης αποφαίνεται η Βουλή.

Βουλευτές που δεν μετέχουν στην αρμόδια διαρκή κοινοβουλευτική επιτροπή ή στο κατά το άρθρο 71 Τμήμα έχουν το δικαίωμα να λάβουν το λόγο επί της αρχής και για να υποστηρίξουν προτάσεις νόμων και προσθήκες ή τροπολογίες που έχουν υποβάλει, όπως ορίζει ο Κανονισμός.»

Άρθρο 76

α. Οι παράγραφοι 1, 2, 3, 4 και 5 του άρθρου 76 αντικαθίστανται ως εξής:

«1. Κάθε νομοσχέδιο και κάθε πρόταση νόμου συζητείται και ψηφίζεται μία μόνο φορά, καταρχήν, κατ' άρθρο και στο σύνολο με την εξαίρεση των περιπτώσεων που προβλέπονται στην παράγραφο 4 του άρθρου 72.

2. Ψηφισμένο νομοσχέδιο ή πρόταση νόμου που αναπέμπεται κατά το άρθρο 42 συζητείται και ψηφίζεται από την Ολομέλεια της Βουλής δύο φορές και σε δύο διαφορετικές συνεδριάσεις που απέχουν μεταξύ τους δύο τουλάχιστον ημέρες, στην

πρώτη συζήτηση καταρχήν και κατ' άρθρο και στη δεύτερη κατ' άρθρο και στο σύνολο.

3. Αν κατά τη συζήτηση έγιναν δεκτές προσθήκες ή τροπολογίες, η ψήφιση στο σύνολο αναβάλλεται για ένα εικοσιτετράωρο από τη διανομή του τροποποιημένου νομοσχεδίου ή πρότασης νόμου με την εξαίρεση των περιπτώσεων που προβλέπονται στην παράγραφο 4 του άρθρου 72.

4. Νομοσχέδιο ή πρόταση νόμου που χαρακτηρίζεται από την Κυβέρνηση κατεπείγον εισάγεται για ψήφιση, ύστερα από περιορισμένη συζήτηση σε μία συνεδρίαση, από την Ολομέλεια ή το κατά το άρθρο 71 Τμήμα, όπως ορίζει ο Κανονισμός της Βουλής.

5. Η Κυβέρνηση μπορεί να ζητήσει να συζητηθεί σε ορισμένο αριθμό συνεδριάσεων, νομοσχέδιο ή πρόταση νόμου που έχει επείγοντα χαρακτήρα, όπως ορίζει ο Κανονισμός της Βουλής.»

β. Η παράγραφος 8 καταργείται.

Άρθρο 79

Οι παράγραφοι 3 και 7 του άρθρου 79 αντικαθίστανται ως εξής:

«3. Προσχέδιο του προϋπολογισμού κατατίθεται από τον Υπουργό Οικονομικών στην αρμόδια διαρκή κοινοβουλευτική επιτροπή την πρώτη Δευτέρα του Οκτωβρίου και συζητείται, όπως ορίζει ο Κανονισμός. Ο Υπουργός Οικονομικών, λαμβάνοντας υπόψη και τις παρατηρήσεις της επιτροπής, εισάγει τον προϋπολογισμό στη Βουλή σαράντα τουλάχιστον ημέρες πριν αρχίσει το οικονομικό έτος. Ο προϋπολογισμός συζητείται και ψηφίζεται από την Ολομέλεια σύμφωνα με όσα ορίζει ο Κανονισμός, ο οποίος και εξασφαλίζει το δικαίωμα να εκφράζουν τις απόψεις τους όλες οι πολιτικές μερίδες της Βουλής.»

«7. Το αργότερο μέσα σε ένα έτος από τη λήξη του οικονομικού έτους κατατίθεται στη Βουλή ο απολογισμός, καθώς και ο γενικός ισολογισμός του Κράτους, που συνοδεύονται υποχρεωτικά από την κατά το άρθρο 98 παράγραφος 1 περίπτωση εα έκθεση του Ελεγκτικού Συνεδρίου, εξετάζονται από ειδική επιτροπή βουλευτών και κυρώνονται από την Ολομέλεια της Βουλής, σύμφωνα με όσα ορίζει ο Κανονισμός.»

Άρθρο 80

Υπό την παράγραφο 2 του άρθρου 80 τίθεται ερμηνευτική δήλωση ως εξής:

«Ερμηνευτική δήλωση:

Η παράγραφος 2 δεν κωλύει τη συμμετοχή της Ελλάδας στις διαδικασίες της οικονομικής και νομισματικής ένωσης, στο ευρύτερο πλαίσιο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 28.»

Άρθρο 82

(και 83 προσθήκη παραγράφου)

α. Στο άρθρο 82 προστίθεται παράγραφος 3 ως εξής:

«3. Νόμος ορίζει τα σχετικά με τη συγκρότηση, τη λειτουργία και τις αρμοδιότητες της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, αποστολή της οποίας είναι η διεξαγωγή του κοινωνικού διαλόγου για τη γενική πολιτική της Χώρας και ιδίως για τις κατευθύνσεις της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής, καθώς και η διατύπωση γνώμης επί των νομοσχεδίων και προτάσεων νόμων που παραπέμπονται σε αυτήν.»

β. Στο άρθρο 82 προστίθεται, επίσης, για συστηματικούς λόγους αντί του άρθρου 83, παράγραφος 4 ως εξής:

«4. Νόμος ορίζει τα σχετικά με τη συγκρότηση, τη λειτουργία και τις αρμοδιότητες του Εθνικού Συμβουλίου Εξωτερικής Πολιτικής με τη συμμετοχή εκπροσώπων των κομμάτων της Βουλής και προσώπων με ειδικές γνώσεις ή εμπειρία.»

Άρθρο 86

Το άρθρο 86 αντικαθίσταται ως εξής:

«1. Μόνο η Βουλή έχει την αρμοδιότητα να ασκεί δίωξη κατά όσων διατελούν ή διετέλεσαν μέλη της Κυβέρνησης ή Υφυπουργοί για ποινικά αδικήματα που τέλεσαν κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, όπως νόμος ορίζει. Απαγορεύεται η θέσπιση ιδιώνυμων υπουργικών αδικημάτων.

2. Δίωξη, ανάκριση, προανάκριση ή προκαταρκτική εξέταση κατά των προσώπων και για τα αδικήματα που αναφέρονται στην παράγραφο 1 δεν επιτρέπεται χωρίς προηγούμενη απόφαση της Βουλής κατά την παράγραφο 3.

Αν στο πλαίσιο άλλης ανάκρισης, προανάκρισης, προκαταρκτικής εξέτασης ή διοικητικής εξέτασης προκύψουν στοιχεία, τα οποία σχετίζονται με τα πρόσωπα και τα αδικήματα της προηγούμενης παραγράφου, αυτά διαβιβάζονται αμελλητί στη Βουλή από αυτόν που ενεργεί την ανάκριση, προανάκριση ή εξέταση.

3. Πρόταση άσκησης δίωξης υποβάλλεται από τριάντα τουλάχιστον βουλευτές. Η Βουλή, με απόφασή της που λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία του όλου αριθμού των βουλευτών, συγκροτεί ειδική κοινοβουλευτική επιτροπή για τη διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης, διαφορετικά, η πρόταση απορρίπτεται ως προδήλως αβάσιμη. Το πόρισμα της επιτροπής του προηγούμενου εδαφίου εισάγεται στην Ολομέλεια της Βουλής η οποία αποφασίζει για την άσκηση ή μη δίωξης. Η σχετική απόφαση λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία του όλου αριθμού των βουλευτών.

Η Βουλή μπορεί να ασκήσει την κατά την παράγραφο 1 αρμοδιότητά της μέχρι το πέρας της δεύτερης τακτικής συνόδου της βουλευτικής περιόδου που αρχίζει μετά την τέλεση του αδικήματος.

Με τη διαδικασία και την πλειοψηφία του πρώτου εδαφίου της παραγράφου αυτής η Βουλή μπορεί οποτεδήποτε να ανακαλεί την απόφασή της ή να αναστέλλει τη δίωξη, την προδικασία ή την κύρια διαδικασία.

4. Αρμόδιο για την εκδίκαση των σχετικών υποθέσεων σε πρώτο και τελευταίο βαθμό είναι, ως ανώτατο δικαστήριο, Ειδικό Δικαστήριο που συγκροτείται για κάθε υπόθεση από έξι μέλη του Συμβουλίου της Επικρατείας και επτά μέλη του Αρείου Πάγου. Τα τακτικά και αναπληρωματικά μέλη του Ειδικού Δικαστηρίου κληρώνονται, μετά την άσκηση δίωξης, από τον Πρόεδρο της Βουλής σε δημόσια συνεδρίαση της Βουλής, μεταξύ των μελών των δύο ανώτατων αυτών δικαστηρίων, που έχουν διορισθεί ή προαχθεί στο βαθμό που κατέχουν πριν από την υποβολή πρότασης για άσκηση δίωξης. Του Ειδικού Δικαστηρίου προεδρεύει ο ανώτερος σε βαθμό από τα μέλη του Αρείου Πάγου που κληρώθηκαν και μεταξύ ομοίοβαθμων ο αρχαιότερος.

Στο πλαίσιο του Ειδικού Δικαστηρίου της παραγράφου αυτής λειτουργεί Δικαστικό Συμβούλιο που συγκροτείται για κάθε υπόθεση από δύο μέλη του Συμβουλίου της Επικρατείας και τρία μέλη του Αρείου Πάγου. Τα μέλη του Δικαστικού Συμβουλίου δεν μπορεί να είναι και μέλη του Ειδικού Δικαστηρίου. Με απόφαση του Δικαστικού Συμβουλίου ορίζεται ένα από τα μέλη του που ανήκει στον Άρειο Πάγο ως ανακριτής. Η προδικασία λήγει με την έκδοση βουλεύματος.

Καθήκοντα εισαγγελέα στο Ειδικό Δικαστήριο και στο Δικα-

στικό Συμβούλιο της παραγράφου αυτής ασκεί μέλος της Εισαγγελίας του Αρείου Πάγου που κληρώνεται μαζί με τον αναπληρωτή του. Το δεύτερο και τρίτο εδάφιο της παραγράφου αυτής εφαρμόζονται και για τα μέλη του Δικαστικού Συμβουλίου ενώ το δεύτερο εδάφιο και για τον εισαγγελέα.

Σε περίπτωση παραπομπής προσώπου που είναι ή διετέλεσε μέλος της Κυβέρνησης ή Υφυπουργός, ενώπιον του Ειδικού Δικαστηρίου συμπαραπέμπονται και οι τυχόν συμμετοχοί, όπως νόμος ορίζει.

5. Αν για οποιονδήποτε άλλο λόγο, στον οποίο περιλαμβάνεται και η παραγραφή, δεν περατωθεί η διαδικασία που αφορά δίωξη κατά προσώπου που είναι ή διετέλεσε μέλος της Κυβέρνησης ή Υφυπουργός, η Βουλή μπορεί, ύστερα από αίτηση του ίδιου ή των κληρονόμων του, να συστήσει ειδική επιτροπή στην οποία μπορούν να μετέχουν και ανώτατοι δικαστικοί λειτουργοί για τον έλεγχο της κατηγορίας.»

Άρθρο 88

α. Οι παράγραφοι 2 και 6 του άρθρου 88 αντικαθίστανται ως εξής:

«2. Οι αποδοχές των δικαστικών λειτουργών είναι ανάλογες με το λειτούργημά τους. Τα σχετικά με τη βαθμολογική και μισθολογική τους εξέλιξη και με την κατάστασή τους γενικά καθορίζονται με ειδικούς νόμους.

Κατά παρέκκλιση από τα άρθρα 94, 95 και 98, διαφορές σχετικά με τις κάθε είδους αποδοχές και τις συντάξεις των δικαστικών λειτουργών και εφόσον η επίλυση των σχετικών νομικών ζητημάτων μπορεί να επηρεάσει τη μισθολογική, συνταξιοδοτική ή φορολογική κατάσταση ευρύτερου κύκλου προσώπων, εκδικάζονται από το ειδικό δικαστήριο του άρθρου 99. Το δικαστήριο στις περιπτώσεις αυτές συγκροτείται με τη συμμετοχή ενός επιπλέον τακτικού καθηγητή και ενός επιπλέον δικηγόρου, όπως νόμος ορίζει. Νόμος ορίζει τα σχετικά με τη συνέχιση τυχόν εκκρεμών δικών.»

«6. Μετάταξη δικαστικών λειτουργών απαγορεύεται. Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται η μετάταξη μεταξύ παρέδρων σε πρωτοδικεία και παρέδρων σε εισαγγελίες, ύστερα από αίτηση των μετατασσομένων, όπως νόμος ορίζει. Οι δικαστές των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων προάγονται στο βαθμό του Συμβούλου της Επικρατείας και στο ένα πέμπτο των θέσεων, όπως νόμος ορίζει.»

β. Η ερμηνευτική δήλωση υπό το άρθρο 88 αντικαθίσταται ως εξής:

«Ερμηνευτική δήλωση:

Κατά την αληθινή έννοια του άρθρου 88, επιτρέπεται η ενοποίηση του πρώτου βαθμού δικαιοδοσίας της πολιτικής δικαιοσύνης και η ρύθμιση της υπηρεσιακής κατάστασης των δικαστικών λειτουργών του βαθμού αυτού, εφόσον προβλέπεται διαδικασία κρίσης και αξιολόγησης, όπως νόμος ορίζει.»

Άρθρο 89

Οι παράγραφοι 2 και 3 του άρθρου 89 αντικαθίστανται ως εξής:

«2. Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται στους δικαστικούς λειτουργούς να εκλέγονται μέλη της Ακαδημίας Αθηνών ή του διδακτικού προσωπικού ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, καθώς και να μετέχουν σε συμβούλια ή επιτροπές που ασκούν αρμοδιότητες πειθαρχικού, ελεγκτικού ή δικαιοδοτικού χαρακτήρα και σε νομοπαρασκευαστικές επιτροπές, εφόσον η συμμετοχή τους αυτή προβλέπεται ειδικά από το νόμο. Νόμος προβλέπει την

αντικατάσταση δικαστικών λειτουργών από άλλα πρόσωπα σε συμβούλια ή επιτροπές που συγκροτούνται ή σε έργα που ανατίθενται με δήλωση βούλησης ιδιώτη, εν ζωή ή αιτία θανάτου, εκτός από τις περιπτώσεις του προηγούμενου εδαφίου.»

«3. Η ανάθεση διοικητικών καθηκόντων σε δικαστικούς λειτουργούς απαγορεύεται. Καθήκοντα σχετικά με την εκπαίδευση των δικαστικών λειτουργών θεωρούνται δικαστικά. Επιτρέπεται η ανάθεση σε δικαστικούς λειτουργούς των καθηκόντων εκπροσώπησης της Χώρας σε διεθνείς οργανισμούς.

Η διενέργεια διαιτησιών από δικαστικούς λειτουργούς επιτρέπεται μόνο στο πλαίσιο των υπηρεσιακών τους καθηκόντων, όπως νόμος ορίζει.»

Στην παράγραφο 3 προστίθεται μεταβατική διάταξη, η οποία συστηματικά θα θεθεί ως παράγραφος 4 στο άρθρο 118, ως εξής:

«Η ισχύς των αναθεωρημένων διατάξεων των παραγράφων 2 και 3 του άρθρου 89 αρχίζει με τη θέση σε ισχύ του σχετικού εκτελεστικού νόμου και πάντως από 1.1.2002.»

Άρθρο 90

α. Οι παράγραφοι 1, 2, 3, 4 και 5 του άρθρου 90 αντικαθίστανται ως εξής:

«1. Οι προαγωγές, τοποθετήσεις, μεταθέσεις, αποσπάσεις και μετατάξεις των δικαστικών λειτουργών ενεργούνται με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται ύστερα από απόφαση ανώτατου δικαστικού συμβουλίου. Αυτό συγκροτείται από τον πρόεδρο του οικείου ανώτατου δικαστηρίου και από μέλη του ίδιου δικαστηρίου που ορίζονται με κλήρωση μεταξύ εκείνων που έχουν τουλάχιστον δύο ετών υπηρεσία στο δικαστήριο αυτό, όπως νόμος ορίζει. Στο ανώτατο δικαστικό συμβούλιο της πολιτικής και ποινικής δικαιοσύνης μετέχει και ο Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου, καθώς και δύο Αντεισαγγελείς του Αρείου Πάγου που ορίζονται με κλήρωση μεταξύ εκείνων που έχουν τουλάχιστον δύο ετών υπηρεσία στην Εισαγγελία του Αρείου Πάγου, όπως νόμος ορίζει. Στο ανώτατο δικαστικό συμβούλιο του Συμβουλίου της Επικρατείας και της διοικητικής δικαιοσύνης μετέχει και ο Γενικός Επίτροπος της Επικρατείας που υπηρετεί σε αυτά για τα θέματα που αφορούν τους δικαστικούς λειτουργούς των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων και της Γενικής Επιτροπείας. Στο ανώτατο δικαστικό συμβούλιο του Ελεγκτικού Συνεδρίου μετέχει και ο Γενικός Επίτροπος της Επικρατείας που υπηρετεί σε αυτό.

Στο ανώτατο δικαστικό συμβούλιο μετέχουν χωρίς ψήφο και δύο δικαστικοί λειτουργοί του κλάδου στον οποίο αφορούν οι υπηρεσιακές μεταβολές, βαθμού τουλάχιστον εφέτη ή αντίστοιχου, που επιλέγονται με κλήρωση, όπως νόμος ορίζει.

2. Το συμβούλιο της παραγράφου 1 συγκροτείται με αυξημένη σύνθεση, όπως νόμος ορίζει, όταν κρίνει για προαγωγές στις θέσεις των συμβούλων της Επικρατείας, αρεοπαγίων, αντεισαγγελέων του Αρείου Πάγου, συμβούλων του Ελεγκτικού Συνεδρίου, Προέδρων Εφετών και Εισαγγελέων Εφετών, καθώς και για την επιλογή των μελών των Γενικών Επιτροπειών των διοικητικών δικαστηρίων και του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Κατά τα λοιπά ισχύουν και στην περίπτωση αυτή οι διατάξεις της παραγράφου 1.

3. Αν ο Υπουργός Δικαιοσύνης διαφωνεί με την κρίση ανώτατου δικαστικού συμβουλίου, μπορεί να παραπέμψει το ζήτημα στην ολομέλεια του οικείου ανώτατου δικαστηρίου, όπως νόμος ορίζει. Δικαίωμα προσφυγής έχει και ο δικαστικός λειτουργός στον οποίον αφορά η κρίση, υπό τις προϋποθέσεις που ορίζει ο νόμος. Κατά τη συνεδρίαση της ολομέλειας του

οικείου ανώτατου δικαστηρίου ως δευτεροβάθμιου ανώτατου δικαστικού συμβουλίου ισχύουν οι διατάξεις των εδαφίων τρία έως έξι της παραγράφου 1. Στην ολομέλεια του Αρείου Πάγου στις περιπτώσεις του προηγούμενου εδαφίου μετέχουν μετά ψήφου και τα μέλη της Εισαγγελίας του Αρείου Πάγου.

4. Οι αποφάσεις της ολομέλειας ως δευτεροβάθμιου ανώτατου δικαστικού συμβουλίου για το ζήτημα που έχει παραπεμφθεί σε αυτήν, καθώς και οι αποφάσεις του ανώτατου δικαστικού συμβουλίου, με τις οποίες δεν διαφώνησε ο Υπουργός είναι γι' αυτόν υποχρεωτικές.

5. Οι προαγωγές στις θέσεις του προέδρου και του αντιπροέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας, του Αρείου Πάγου και του Ελεγκτικού Συνεδρίου ενεργούνται με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται ύστερα από πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου, με επιλογή μεταξύ των μελών του αντίστοιχου ανώτατου δικαστηρίου, όπως νόμος ορίζει. Η προαγωγή στη θέση του εισαγγελέα του Αρείου Πάγου ενεργείται με όμοιο διάταγμα, με επιλογή μεταξύ των μελών του Αρείου Πάγου και των αντεισαγγελέων του, όπως νόμος ορίζει. Η προαγωγή στη θέση του γενικού επιτρόπου του Ελεγκτικού Συνεδρίου ενεργείται με όμοιο διάταγμα με επιλογή μεταξύ των μελών του Ελεγκτικού Συνεδρίου και της αντίστοιχης Γενικής Επιτροπείας, όπως νόμος ορίζει. Η προαγωγή στις θέσεις του γενικού επιτρόπου των διοικητικών δικαστηρίων ενεργείται με όμοιο επίσης διάταγμα με επιλογή μεταξύ των μελών της αντίστοιχης Γενικής Επιτροπείας και των προέδρων εφετών των διοικητικών δικαστηρίων, όπως νόμος ορίζει.

Η θητεία του Προέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας, του Αρείου Πάγου και του Ελεγκτικού Συνεδρίου, καθώς και του Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου και των Γενικών Επιτρόπων των διοικητικών δικαστηρίων και του Ελεγκτικού Συνεδρίου δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερη των τεσσάρων ετών ακόμη και αν ο δικαστικός λειτουργός που κατέχει τη θέση δεν καταλαμβάνεται από το όριο ηλικίας. Ο τυχόν υπολειπόμενος μέχρι τη συμπλήρωση του ορίου ηλικίας χρόνος λογίζεται ως πραγματική συντάξιμη υπηρεσία, όπως νόμος ορίζει.»

β. Προστίθεται μεταβατική διάταξη στην παράγραφο 5 του άρθρου 90, η οποία θα τεθεί συστηματικά ως παράγραφος 5 στο άρθρο 118, ως εξής:

«Οι πρόεδροι ανώτατων δικαστηρίων, ο Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου, οι γενικοί επιτρόποι των διοικητικών δικαστηρίων και του Ελεγκτικού Συνεδρίου, καθώς και ο Πρόεδρος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους που υπηρετούν κατά την έναρξη ισχύος της αναθεωρημένης διάταξης της παραγράφου 5 του άρθρου 90, αποχωρούν από την υπηρεσία, όπως προβλέπει η παράγραφος 5 του άρθρου 88.»

Άρθρο 92

Οι παράγραφοι 3 και 4 του άρθρου 92 αντικαθίστανται ως εξής:

«3. Οι προαγωγές, τοποθετήσεις, μεταθέσεις, αποσπάσεις και μετατάξεις των δικαστικών υπαλλήλων ενεργούνται ύστερα από σύμφωνη γνώμη υπηρεσιακών συμβουλίων που συγκροτούνται κατά πλειοψηφία από δικαστικούς λειτουργούς και δικαστικούς υπαλλήλους, όπως νόμος ορίζει. Η πειθαρχική εξουσία στους δικαστικούς υπαλλήλους ασκείται από τους ιεραρχικά προϊστάμενους τους δικαστές ή εισαγγελείς ή επιτρόπους ή υπαλλήλους, καθώς και από υπηρεσιακό συμβούλιο, όπως νόμος ορίζει. Κατά των αποφάσεων που αφορούν μεταβολές της υπηρεσιακής κατάστασης των δικαστικών υπαλλήλων, καθώς και κατά των πειθαρχικών αποφάσεων των υπηρεσιακών συμβουλίων επιτρέπεται προσφυγή, όπως νόμος ορίζει.»

«4. Οι υπάλληλοι των υποθηκοφυλακείων είναι δικαστικοί υπάλληλοι. Οι συμβολαιογράφοι και οι άμισθοι φύλακες υποθηκών και μεταγραφών είναι μόνιμοι εφόσον υπάρχουν οι σχετικές υπηρεσίες ή θέσεις. Οι διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου έχουν αναλογική εφαρμογή και σε αυτούς.»

Άρθρο 93

Η παράγραφος 3 του άρθρου 93 αντικαθίσταται ως εξής:

«3. Κάθε δικαστική απόφαση πρέπει να είναι ειδικά και εμπεριστατωμένα αιτιολογημένη και απαγγέλλεται σε δημόσια συνεδρίαση.

Νόμος ορίζει τις έννομες συνέπειες που επέρχονται και τις κυρώσεις που επιβάλλονται σε περίπτωση παραβίασης του προηγούμενου εδαφίου. Η γνώμη της μειοψηφίας δημοσιεύεται υποχρεωτικά. Νόμος ορίζει τα σχετικά με την καταχώριση στα πρακτικά ενδεχόμενης μειοψηφίας, καθώς και τους όρους και τις προϋποθέσεις της δημοσιότητάς της.»

Άρθρο 94

Το άρθρο 94 αντικαθίσταται ως εξής:

«1. Στο Συμβούλιο της Επικρατείας και τα τακτικά διοικητικά δικαστήρια υπάγονται οι διοικητικές διαφορές, όπως νόμος ορίζει, με την επιφύλαξη των αρμοδιοτήτων του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

2. Στα πολιτικά δικαστήρια υπάγονται οι ιδιωτικές διαφορές, καθώς και υποθέσεις εκούσιας δικαιοδοσίας, όπως νόμος ορίζει.

3. Σε ειδικές περιπτώσεις και προκειμένου να επιτυγχάνεται η ενιαία εφαρμογή της αυτής νομοθεσίας μπορεί να ανατεθεί με νόμο η εκδίκαση κατηγοριών ιδιωτικών διαφορών στα διοικητικά δικαστήρια ή κατηγοριών διοικητικών διαφορών ουσίας στα πολιτικά δικαστήρια.

4. Στα πολιτικά ή διοικητικά δικαστήρια μπορεί να ανατεθεί και κάθε άλλη αρμοδιότητα διοικητικής φύσης, όπως νόμος ορίζει. Στις αρμοδιότητες αυτές περιλαμβάνεται και η λήψη μέτρων για τη συμμόρφωση της διοίκησης με τις δικαστικές αποφάσεις. Οι δικαστικές αποφάσεις εκτελούνται αναγκαστικά και κατά του Δημοσίου, των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, όπως νόμος ορίζει.»

Άρθρο 95

Το άρθρο 95 αντικαθίσταται ως εξής:

«1. Στην αρμοδιότητα του Συμβουλίου της Επικρατείας ανήκουν ιδίως:

α) Η μετά από αίτηση ακύρωση των εκτελεστών πράξεων των διοικητικών αρχών για υπέρβαση εξουσίας ή για παράβαση νόμου.

β) Η μετά από αίτηση αναίρεση τελεσίδικων αποφάσεων των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων, όπως νόμος ορίζει.»

γ) [όπως ισχύει]

δ) [όπως ισχύει]

2. [Η παράγραφος 2 παραμένει ως έχει]

«3. Κατηγορίες υποθέσεων της ακυρωτικής αρμοδιότητας του Συμβουλίου της Επικρατείας μπορεί να υπάγονται με νόμο, ανάλογα με τη φύση ή τη σπουδαιότητά τους, στα τακτικά διοικητικά δικαστήρια. Το Συμβούλιο της Επικρατείας δικάζει σε δεύτερο βαθμό, όπως νόμος ορίζει.»

4. [Η παράγραφος 4 παραμένει ως έχει]

«5. Η διοίκηση έχει υποχρέωση να συμμορφώνεται προς τις δικαστικές αποφάσεις. Η παράβαση της υποχρέωσης αυτής

γεννά ευθύνη για κάθε αρμόδιο όργανο, όπως νόμος ορίζει. Νόμος ορίζει τα αναγκαία μέτρα για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης της διοίκησης.»

Άρθρο 98

Η παράγραφος 1 του άρθρου 98 αντικαθίσταται ως εξής:

«1. Στην αρμοδιότητα του Ελεγκτικού Συνεδρίου ανήκουν ιδίως:

α. Ο έλεγχος των δαπανών του Κράτους, καθώς και των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης ή άλλων νομικών προσώπων, που υπάγονται με ειδική διάταξη νόμου στο καθεστώς αυτό.

β. Ο έλεγχος συμβάσεων μεγάλης οικονομικής αξίας στις οποίες αντισυμβαλλόμενος είναι το Δημόσιο ή άλλο νομικό πρόσωπο που εξομοιώνεται με το Δημόσιο από την άποψη αυτή, όπως νόμος ορίζει.

γ. Ο έλεγχος των λογαριασμών των δημόσιων υπολόγων και των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης ή άλλων νομικών προσώπων, που υπάγονται στον προβλεπόμενο από το εδάφιο αε έλεγχο.

δ. Η γνωμοδότηση για τα νομοσχέδια που αφορούν συντάξεις ή αναγνώριση υπηρεσίας για την παροχή δικαιώματος σύνταξης σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 73, καθώς και για κάθε άλλο θέμα που ορίζει ο νόμος.

ε. Η σύνταξη και η υποβολή έκθεσης προς τη Βουλή για τον απολογισμό και ισολογισμό του Κράτους κατά το άρθρο 79 παράγραφος 7.

στ. Η εκδίκαση διαφορών σχετικά με την απονομή συντάξεων, καθώς και με τον έλεγχο των λογαριασμών του εδαφίου γα.

ζ. Η εκδίκαση υποθέσεων που αναφέρονται στην ευθύνη των πολιτικών ή στρατιωτικών δημόσιων υπαλλήλων, καθώς και των υπαλλήλων των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και των άλλων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου για κάθε ζημία που από δόλο ή αμέλεια προκλήθηκε στο Κράτος, τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης ή σε άλλα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου.»

[Οι παράγραφοι 2 και 3 παραμένουν ως έχουν]

Άρθρο 100

Στο άρθρο 100 προστίθεται παράγραφος 5 ως εξής:

«5. Όταν τμήμα του Συμβουλίου της Επικρατείας ή του Αρείου Πάγου ή του Ελεγκτικού Συνεδρίου κρίνει διάταξη τυπικού νόμου αντισυνταγματική παραπέμπει υποχρεωτικά το ζήτημα στην οικεία ολομέλεια, εκτός αν αυτό έχει κριθεί με προηγούμενη απόφαση της ολομέλειας ή του Ανώτατου Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου αυτού. Η ολομέλεια συγκροτείται σε δικαστικό σχηματισμό και αποφαινεται οριστικά, όπως νόμος ορίζει. Η ρύθμιση αυτή εφαρμόζεται αναλόγως και κατά την επεξεργασία των κανονιστικών διαταγμάτων από το Συμβούλιο της Επικρατείας.»

Άρθρο 100 Α'

[Προστίθεται άρθρο 100 Α' ως εξής:]

«Άρθρο 100 Αε

Νόμος ορίζει τα σχετικά με τη συγκρότηση και τη λειτουργία του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, καθώς και τα σχετικά με την υπηρεσιακή κατάσταση των λειτουργών και υπαλλήλων που υπηρετούν σε αυτό. Στην αρμοδιότητα του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους ανήκουν ιδίως η δικαστική υποστήριξη

και εκπροσώπηση του Δημοσίου και η αναγνώριση απαιτήσεων κατά του Δημοσίου ή ο συμβιβασμός σε διαφορές με αυτό. Στο κύριο προσωπικό του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους έχουν ανάλογη εφαρμογή οι διατάξεις των άρθρων 88 παράγραφοι 2 και 5 και 90 παράγραφος 5.»

Άρθρο 101

α. Η παράγραφος 3 του άρθρου 101 αντικαθίσταται ως εξής:

«3. Τα περιφερειακά όργανα του Κράτους έχουν γενική αποφασιστική αρμοδιότητα για τις υποθέσεις της περιφέρειάς τους. Τα κεντρικά όργανα του Κράτους, εκτός από ειδικές αρμοδιότητες, έχουν τη γενική κατεύθυνση, το συντονισμό και τον έλεγχο νομιμότητας των πράξεων των περιφερειακών οργάνων, όπως νόμος ορίζει.»

β. Υπό το άρθρο 101 προστίθεται ερμηνευτική δήλωση ως εξής:

«Ερμηνευτική δήλωση:

Ο κοινός νομοθέτης και η διοίκηση όταν δρά κανονιστικά έχουν υποχρέωση να λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαίτερες συνθήκες των νησιωτικών περιοχών. »

Άρθρο 101 Α

Προστίθεται άρθρο 101 Α ως εξής:

«Άρθρο 101 Α

1. Όπου από το Σύνταγμα προβλέπεται η συγκρότηση και η λειτουργία ανεξάρτητης αρχής, τα μέλη της διορίζονται με ορισμένη θητεία και διέπονται από προσωπική και λειτουργική ανεξαρτησία, όπως νόμος ορίζει.

2. Νόμος ορίζει τα σχετικά με την επιλογή και την υπηρεσιακή κατάσταση του επιστημονικού και λοιπού προσωπικού της υπηρεσίας που οργανώνεται για την υποστήριξη της λειτουργίας κάθε ανεξάρτητης αρχής. Τα πρόσωπα που στελεχώνουν τις ανεξάρτητες αρχές πρέπει να έχουν τα ανάλογα προσόντα, όπως νόμος ορίζει. Η επιλογή τους γίνεται με απόφαση της Διάσκεψης των Προέδρων της Βουλής και με επιδίωξη ομοφωνίας ή πάντως με την αυξημένη πλειοψηφία των τεσσάρων πέμπτων των μελών της. Τα σχετικά με τη διαδικασία επιλογής ορίζονται από τον Κανονισμό της Βουλής.

3. Με τον Κανονισμό της Βουλής ρυθμίζονται όσα αφορούν τη σχέση των ανεξάρτητων αρχών με τη Βουλή και ο τρόπος άσκησης του κοινοβουλευτικού ελέγχου.»

Άρθρο 102

Το άρθρο 102 αντικαθίσταται ως εξής:

«Άρθρο 102

1. Η διοίκηση των τοπικών υποθέσεων ανήκει στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης πρώτου και δεύτερου βαθμού. Υπέρ των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης συντρέχει τεκμήριο αρμοδιότητας για τη διοίκηση των τοπικών υποθέσεων. Νόμος καθορίζει το εύρος και τις κατηγορίες των τοπικών υποθέσεων, καθώς και την κατανομή τους στους επί μέρους βαθμούς. Με νόμο μπορεί να ανατίθεται στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης η άσκηση αρμοδιοτήτων που συνιστούν αποστολή του Κράτους.

2. Οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης έχουν διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια. Οι αρχές τους εκλέγονται με καθολική και μυστική ψηφοφορία, όπως νόμος ορίζει.

3. Με νόμο μπορεί να προβλέπονται για την εκτέλεση έργων

ή την παροχή υπηρεσιών ή την άσκηση αρμοδιοτήτων των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης αναγκαστικοί ή εκούσιοι σύνδεσμοι οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης που διοικούνται από αιρετά όργανα.

[Η παράγραφος 4 καταργείται, ενώ οι παράγραφοι 5 και 6 αναριθμούνται σε 4 και 5 αντιστοίχως]

4. Το Κράτος ασκεί στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης εποπτεία που συνίσταται αποκλειστικά σε έλεγχο νομιμότητας και δεν επιτρέπεται να εμποδίζει την πρωτοβουλία και την ελεύθερη δράση τους. Ο έλεγχος νομιμότητας ασκείται, όπως νόμος ορίζει. Πειθαρχικές ποινές στα αιρετά όργανα της τοπικής αυτοδιοίκησης, εκτός από τις περιπτώσεις που συνεπάγονται αυτοδικαίως έκπτωση ή αργία, επιβάλλονται μόνο ύστερα από σύμφωνη γνώμη συμβουλίου που αποτελείται κατά πλειοψηφία από τακτικούς δικαστές, όπως νόμος ορίζει.

5. Το Κράτος λαμβάνει τα νομοθετικά, κανονιστικά και δημοσιονομικά μέτρα που απαιτούνται για την εξασφάλιση της οικονομικής αυτοτέλειας και των πόρων που είναι αναγκαίοι για την εκπλήρωση της αποστολής και την άσκηση των αρμοδιοτήτων των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης με ταυτόχρονη διασφάλιση της διαφάνειας κατά τη διαχείριση των πόρων αυτών. Νόμος ορίζει τα σχετικά με την απόδοση και κατανομή, μεταξύ των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, των φόρων ή τελών που καθορίζονται υπέρ αυτών και εισπράττονται από το Κράτος. Κάθε μεταβίβαση αρμοδιοτήτων από κεντρικά ή περιφερειακά όργανα του Κράτους προς την τοπική αυτοδιοίκηση συνεπάγεται και τη μεταφορά των αντίστοιχων πόρων. Νόμος ορίζει τα σχετικά με τον καθορισμό και την είσπραξη τοπικών εσόδων απευθείας από τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης.»

Άρθρο 103

Στο άρθρο 103 προστίθενται παράγραφοι 7, 8 και 9 ως εξής:

«7. Η πρόσληψη υπαλλήλων στο Δημόσιο και στον ευρύτερο δημόσιο τομέα, όπως αυτός καθορίζεται κάθε φορά, πλην των περιπτώσεων της παραγράφου 5, γίνεται είτε με διαγωνισμό είτε με επιλογή σύμφωνα με προκαθορισμένα και αντικειμενικά κριτήρια και υπάγεται στον έλεγχο ανεξάρτητης αρχής, όπως νόμος ορίζει.

Νόμος μπορεί να προβλέπει ειδικές διαδικασίες επιλογής που περιβάλλονται με αυξημένες εγγυήσεις διαφάνειας και αξιοκρατίας ή ειδικές διαδικασίες επιλογής προσωπικού για θέσεις το αντικείμενο των οποίων περιβάλλεται από ειδικές συνταγματικές εγγυήσεις ή προσιδιάζει σε σχέση εντολής. »

Προστίθεται εδάφιο το οποίο συστηματικά θα τεθεί ως παράγραφος 6 στο άρθρο 118:

«Προβλεπόμενες ή διατηρούμενες στο νόμο 2190/ 1994, όπως αυτός ισχύει, εξαιρέσεις από την αρμοδιότητα του Ανώ-

τατου Συμβουλίου Επιλογής Προσωπικού εξακολουθούν να ισχύουν.»

«8. Νόμος ορίζει τους όρους, και τη χρονική διάρκεια των σχέσεων εργασίας ιδιωτικού δικαίου στο Δημόσιο και τον ευρύτερο δημόσιο τομέα, όπως αυτός καθορίζεται κάθε φορά, για την κάλυψη είτε οργανικών θέσεων και πέραν των προβλεπόμενων στο πρώτο εδάφιο της παραγράφου 3 είτε πρόσκαιρων είτε απρόβλεπτων και επειγουσών αναγκών κατά το δεύτερο εδάφιο της παραγράφου 2. Νόμος ορίζει επίσης τα καθήκοντα που μπορεί να ασκεί το προσωπικό του προηγούμενου εδαφίου. Απαγορεύεται η από το νόμο μονιμοποίηση προσωπικού που υπάγεται στο πρώτο εδάφιο ή η μετατροπή των συμβάσεών του σε αορίστου χρόνου. Οι απαγορεύσεις της παραγράφου αυτής ισχύουν και ως προς τους απασχολούμενους με σύμβαση έργου. »

Προστίθεται εδάφιο το οποίο συστηματικά θα τεθεί ως παράγραφος 7 στο άρθρο 118:

«Νομοθετικές ρυθμίσεις που αφορούν την τακτοποίηση της υπηρεσιακής κατάστασης προσωπικού που υπάγεται στην παράγραφο 8 του άρθρου 103 εξακολουθούν να ισχύουν μέχρι την ολοκλήρωση των σχετικών διαδικασιών. »

«9. Νόμος ορίζει τα σχετικά με τη συγκρότηση και τις αρμοδιότητες του «Συνηγόρου του Πολίτη» που λειτουργεί ως ανεξάρτητη αρχή.»

Άρθρο 108

Το ισχύον άρθρο 108 μετατρέπεται σε παράγραφο 1 και προστίθεται παράγραφος 2 ως εξής:

«2. Νόμος ορίζει τα σχετικά με την οργάνωση, τη λειτουργία και τις αρμοδιότητες του Συμβουλίου Απόδημου Ελληνισμού, που έχει ως αποστολή του την έκφραση όλων των δυνάμεων του απανταχού ελληνισμού.»

Άρθρο 109

Στο άρθρο 109 προστίθεται παράγραφος 3 ως εξής:

«3. Νόμος ορίζει τα σχετικά με τη σύνταξη μητρώου κληροδοτημάτων γενικά και ανά περιφέρεια, την καταγραφή και ταξινόμηση των περιουσιακών τους στοιχείων, τη διοίκηση και διαχείριση του κάθε κληροδοτήματος σύμφωνα με τη βούληση του διαθέτη ή δωρητή και κάθε άλλο συναφές ζήτημα.»

Άρθρο 116

Η παράγραφος 2 του άρθρου 116 αντικαθίσταται ως εξής:

«2. Δεν αποτελεί διάκριση λόγω φύλου η λήψη θετικών μέτρων για την προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών. Το Κράτος μεριμνά για την άρση των ανισοτήτων που υφίστανται στην πράξη, ιδίως σε βάρος των γυναικών.»

- Β. Ο Πρόεδρος της Βουλής να υπογράψει και να δημοσιεύσει το παρόν Ψήφισμα στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, καθώς και ολόκληρο το κείμενο του Συντάγματος, όπως μεταφέρθηκε στη δημοτική γλώσσα με το Β' Ψήφισμα της 6ης Μαρτίου 1986 της ΣΤ' Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων ενσωματώνοντας και τις αναθεωρημένες διατάξεις.
- Γ. Σε περίπτωση αμφιβολίας για μεν τις διατάξεις που αναθεωρούνται μόνο αυθεντικό κείμενο είναι το κείμενο στο οποίο αυτές διατυπώθηκαν και ψηφίσθηκαν από την παρούσα Αναθεωρητική Βουλή των Ελλήνων, για δε τις διατηρούμενες σε ισχύ διατάξεις το κείμενο της καθαρεύουσας σύμφωνα και με τα οριζόμενα στο Β' Ψήφισμα της ΣΤ' Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων.
- Δ. Οι αναθεωρούμενες διατάξεις, εφόσον δεν ορίζεται διαφορετικά σε κάποια από αυτές, τίθενται σε ισχύ με τη δημοσίευση του Ψηφίσματος αυτού στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.
- Ε. Οι αναθεωρούμενες διατάξεις που αναφέρονται στη λειτουργία της Βουλής, θα αρχίσουν να εφαρμόζονται όπως έχουν τροποποιηθεί μετά την έκδοση του νέου Κανονισμού της Βουλής.
- ΣΤ. Το Ψήφισμα αυτό ισχύει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 6 Απριλίου 2001"

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης) : Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, η Ζ' Αναθεωρητική Βουλή περάτωσε το αναθεωρητικό της έργο, σύμφωνα με το Σύνταγμα και την απόφαση της προηγούμενης Βουλής και από τη δημοσίευση των αναθεωρούμενων διατάξεων στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως μετατρέπεται η Ζ' Αναθεωρητική, σε Απλή Βουλή.

Κατόπιν των ανωτέρω, παρακαλώ, να εξουσιοδοτήσετε το Προεδρείο, για την υπ' ευθύνη του επικύρωση των Πρακτικών της σημερινής συνεδριάσεως.

ΠΟΛΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ : Μάλιστα, μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης) : Συνεπώς παρεσχέθη η ζητηθείσα εξουσιοδότηση.

Έχουν διανεμηθεί τα Πρακτικά της Τετάρτης 28 Μαρτίου 2001 και παρακαλώ για την επικύρωσή τους.

ΠΟΛΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ : Μάλιστα, μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης) : Συνεπώς τα Πρακτικά της Τετάρτης 28 Μαρτίου 2001 επικυρώθηκαν.

Κύριοι συνάδελφοι, τη συνεδρίασή μας παρακολουθούν από τα δυτικά θεωρεία, αφού προηγουμένως ξεναγήθηκαν στην έκθεση της αίθουσας "ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ" για τα ογδόντα χρόνια από την ενσωμάτωση της Θράκης με την Ελλάδα, πενή-

ντα έξι μαθητές και τέσσερις συνοδοί-καθηγητές από το Γυμνάσιο Δρυμού Νομού Θεσσαλονίκης.

Η Βουλή τους καλωσορίζει.

(Χειροκροτήματα από όλες τις πτέρυγες)

Θέλω να ευχαριστήσω απ' αυτήν τη θέση όλους τους συντελεστές, μέλη του Σώματος και τους συνεργάτες μας, καθώς επίσης και όσους στον Τύπο ιδιαίτερως, αλλά και στα ηλεκτρονικά μέσα ενημέρωσης στο βαθμό που ασχολήθηκαν, παρακολούθησαν αυτές τις διαδικασίες και βοήθησαν καθένας με το δικό του τρόπο και με τις δικές του απόψεις στην ολοκλήρωση του έργου, το οποίο είχε αναθέσει ο λαός με τις εκλογές της 9ης Απριλίου στη μέχρι προ ολίγου Ζ' Αναθεωρητική Βουλή.

Εύχομαι "Καλό Πάσχα" σε όλους και στον ελληνικό λαό σύμφωνα πάντα "Καλή Ανάσταση".

Δέχεται το Σώμα να λύσουμε στο σημείο αυτό τη συνεδρίαση;

ΟΛΟΙ ΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ : Μάλιστα, μάλιστα.

Με τη συναίνεση του Σώματος και ώρα 18.10' λύεται η συνεδρίαση για την Δευτέρα 23 Απριλίου 2001 και ώρα 18.00' με αντικείμενο εργασιών του Σώματος κοινοβουλευτικό έλεγχο, σύμφωνα με την ημερήσια διάταξη.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΟΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΣ

